

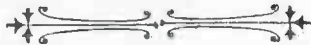
~~K 9318~~

2.

გამოცემა ეპისკოპოსის ალექსანდრესი

ქართლ-კახეთის მონასტრების და ეკლესიების ისტორიული საბუთები

შეკრებილი თ. ჟორდანიას მიერ.

ფოთი
სტამბა ლ. შ. ტულუშისა
1903 წ.

Дозволено печатати Александромъ Епископомъ Гурійско-
Мингрельскимъ 25 іюня 1902 г.

წინასიტყვაობა.

ჩვენის მწერლობისა და ეროვნობის ცნობილ-
მა მოტრუიალემ, სახელოვანმა მამულიწვილმა
მხცოვანმა მღვდელთმთავარმა ალექსანდრემ მიბ-
რძანა მე გამომეცა ჩემგან შეკრებილი საეკლესიო
სიგელ-გუჯრები მისის საფასთ. თუმცა მაშინვე
შევუდგე ამ წიგნის გამოცემას, მაგრამ მისი და-
ბეჭდვა ჩემის მოუცლევლობისაგანამო რამდენსამე წე-
ლიწადს გაგრძელდა. ამითი მე სამართლიანი გუ-
ლისწყრტმა დაეიმსახურე წმიდანის მამათ-მთავრისა.
ხოლო მოშიშარმა, რათა არა უმეტეს განვარისხო-
ვი, მე შევსწყვიტე ბეჭდვა საეკლესიო საბუთე-
ბისა იმედუელმა, რომ დანარჩენ საეკლესიო სა-
ბუთებს მეორე წიგნად გამოვცემ მაშენ, როდესაც
უფრო მოკლილი ვიქნები.

ჩვენს საზოგადოებას, ეტყობა, საესებით არ
ესმის ის, თუ რა მნიშნველობა აქვს სიგელ-გუჯ-
რებს ჩვენის ძველის ისტორიის მკვლევართადვის,
თორემ უმეტესს ყურადღებას მიაქცევდა მათს
შეკრებას და გამოქვეყნებას. უსიგელ-გუჯროდ
შეუძლებელია ისტორიკოსმა წარმოგვიდგინოს
სრული სახე ჩვენის წარსულის ცხოვრებისა
იმ გეგმაზედ, რომელსაც თხოულობს თანამე-
დროვე ისტორიული მეცნიერება, ესე აგი არა
მარტო გაელილის ჩვენის პოლიტიკურის ცხოვ-

II

რებისა, არამედ შინაურულის ოჯახურის, საზოგადოებრივის და სახელმწიფო წეს-წყობილებისა, იურიდიულისა, ეკონომიურის და სულიერის ცხოვრებისა, წოდებათა ურთიერთობისა და მოწესეთა უფლებებისა და სხ. რა თქმა უნდა, რომ უსიგელ-გუჯრებოდ შეუძლებელია ჩვენის საეკლესიო ისტორიის საფუძველიანი აღწერაც, რადგან უმთავრესი მასალა ჩვენის სარწმუნოებრივის ანუ რელიგიურის ყოფა-ცხოვრებისა სიგელ-გუჯრებში იპოვება და არა მხოლოდ საეკლესიო მწერლობაში. ბევრმა ჩვენში არც-კი იცის, რომ საქართველოს ეკლესიის შინაურს ცხოვრებას განსაკუთრებული სახე და აგებულება ჰქონდა, და ამ აგებულების საკმაოდ გამოცნობა შეიძლება მხოლოდ სიგელ-გუჯრების საფუძვლიანად შესწავლათ. ხოლო თავისებურობა საქართველოს ეკლესიის შინაურ წყობილებათა წარმოსდგა იმისგამო, რომ ქართველთა ეკლესიას დასაბამი მოაქვს თვით მოციქულების დროიდან, როდესაც აქ (განსაკუთრებით დასავლეთს საქართველოში) მაგრად ფესვი მოიკიდა ქრისტეს ღვთაებრივმა სწავლამ*), და რასაკვირ-

*) ჩვენი მეცნიერები დიდად შემცდარნი არიან, როდესაც წმიდა ნინოს მიაწერენ ქრისტიანობის გავრცელებას საქართველოში. წმიდა ნინომ მეფის და მისის მხლებლების მოქცევით მხოლოდ უპირატეს სარწმუნოებად გახადა ქრისტიანობა, რომელსაც მის დრომდღე დრომდღე ფესვი გადგმული ჰქონდა ხალხის ცხოვრებაში. რა თქმა უნდა, რომ ქრისტიანული ქართული მწერლობაც რამდენიმე სკუქუნით აღრე გაჩენილა ნინომდღე და განსაკუთრებით დედოფალ საგლუხტამდის, 437 წ., რომელსაც ყველა ჩვენი მკვლევარნი

ჩველია, საქართველოს ეკლესიამ ამისგამო შეინახა თვის შინაურს წყობილებაში, ჩვეულებაში და თვით ენაში მრავალი ნაშთი პირვანდელთა ქრისტიანულ ჩვეულებათა და წეს-წყობილებათა, რაცა განსაკუთრებულს ფასს აძლევს მას. მეორე და მესამე საკუნოებში საქართველოს ეკლესიას ახლოკავშირი ჰქონდა სპარსეთის ეკლესიასთან (მე IV საუკუნემდე), რომლის გავლენის ნაშთნი აგრეთვე შეინახულან ჩვენს აწ მივიწყებულს შინაურს ეკლესიურს ცხოვრებაში. რაღათქმა უნდა, რომ მეოთხე საუკუნიდამ მერვემდე და რამდენამდე შემდეგაც ჩვენს ეკლესიაზე უპირატესი გავლენა ჰქონდა აღმოსავლეთის ეკლესიებს, ე. ი. ასურეთისას, იერუსალიმისას და ანტიოქიისას, რომლის საპატრიარქოს ემორჩილებოდა სამშობლო ეკლესია მერვე საუკუნემდე. და აი ეს არის იმის მიზეზი, რომ ჩვენს ეკლესიურს ცხოვრებაში, განსაკუთრებით ეკლესიურს ჩვეულებაში და მწერლობაშიაც ხშირად ვპოულობთ იმისთანა მოვლენათა, რომელნიც არ არსებობენ საბერძნეთის ეკლესიაში.

რასაკვირველია ამ თავისებურობას ჩვენის საზრწმუნოებრივის ცხოვრებისას დიდი ფასი აქვს მეცნიერებისთვის; გარნა საფუძველიანად მისი შესწავ-

სრულიად უსაფუძვლოდ მიაწერენ პირველს სახარების თარგმანს ქართულს ენაზე (იხ. ჩემი „ქრონიკები“ წიგ. II, გვ. 40—41, შენიშნა). ამ დედოფალს, როგორც სპარსელს ქალს, ქართლის ენის არა-მცოდნეს, ქართულ ენიდან სპარსულენაზე გადაუთარგმნეს სახარება, როგორც მოგვითხრობს მატეანე (ქ.ცხ. გ. 10.)

ლა შეუძლებელია თუ არ სიკვლ-გუჯრების გაც-
 ხრილვით ეს მიუცილებელ საჭიროებად გახდა
 განსაკუთრებით დღეს, როდესაც ეს პნრჭანდელ-
 ნი საქრისტიანო ზვეულებანი ვანდევნილ იქმნენ
 ახალ-მოდურ მღვდლების წყალობით, რომელთაც
 ჩვენის ცხოვრებისა და უმეტესად ჩვენის ეკლესიის
 თავისებურობის „ინჩიც არა გაეგებათ არა, რადგან
 მათ, სიყრმითგანვე პანსიონებში აღზრდილთა და
 მოწყვეტილთა ეროვნულ ცხოვრებიდამ, არა ვაბუ-
 გონიაო რა გარეშე იმისა, რაც არ უწერიათ სხსკ-
 ოლო სახელმძღვანელოებში (ученики). ამიტომ
 გასაკვირალიც არა არის რომ ეს ახალ მოხლე-
 ნილნი მოძღვარნი უარს ჰყოფენ ყოველსავე, რაც
 ამ სახელმძღვანელოებში არ აღმოიკითხება, უთუმ-
 ცა ესრეთი უარსყოფა ეწინააღმდეგებათებით დე-
 და-ბოძს რუსეთის ეკლესიის ყოვლად ბრძანულის
 დადგენილობისას, რომელიც ბრძანებს „уважать
 обычаи местной церкви“. ამ ნაირად მეცბრამეტე
 საუკუნეში ახალ სწავლულ მღვდელთა წყალობით
 თითქმის მოისპო ქართლ-კახეთში კვალი ძველის
 ქრისტიანულის წესწყობილებისა, ზნე-ჩვეულებათა,
 და მხოლოდ იმ მიყრუებულ კუთხეებში დარჩა
 თფილისის და ქუთაისის გუბერნიებისაში, სადაც
 ჯერ ვერ მიმწვდარა გავლენა „კურსოენიკის“
 მღვდლისა, ამ ნაირად დღეს მე ვერ ვიპოვე ზოგი
 მსოფლოზ ეკლესიის ძველ ჩვეულებათაგანი, რომელ-
 ნიც დაცულიყვნენ სამეგრელოს ეკლესიაში და

თვით მე ღავსწრებივარ ამ 35—40 წლის წინეთ, მაგალითად საერთო (სათემო) ყოველ წლიური ალაპი, სათემო სადილი შენდობის კვირიაკეს, როდესაც ყველა უმზრახთა უსათუოდ შეარიგებდენ, ძელის რეკა აღდგომიდან ამალღებამდი, ბუკთა ცემა აღდგომას ლიტანიის დროს, ძველი სახე ზიარებისა ალაპის და საკურთხის დროს, ნათლობის ჩვეულებანი, ტირილი მკვდართა და სხვა მრავალი. ეს და ამ გვარნი მეტად შესანიშნავნი ნაშთნი უძველესის მსოფლიო ჩვეულებათანი განავდეს უმეტარ მეცნიერებმა, რომელთაც ყოველივე შესწავლეს, გარდა უმთავრესისა—თვისის ტრისა და საქართველოს ეკლესიისა, რომელსაც რომელნიმე მსახურებენცა გარეწრობით. რაღა თქმა იუნდა, რომ ამათგან სრულიად განიდევნა ის ეკლესიურნი ჩვეულებანიც, რომელნი საქართველოს ეკლესიას მოაქვს წარმართობიდან, და რომელნიც არიან „გაქრისტიანებულნი ჩვეულებანი“, რადგან წარმართული არ დარჩენილა რა იმათში; ესენიც თავისებურებას აძლევდენ ჰენს ეკლესიას. რუსეთში კითქმის ყველა გუბერნიების ეკლესიებს აქვს რაჟიე განსაკუთრებითნი ჩვეულებანი, რომელიც შემოსულა წარმართობიდან, გარნა განწედილნი და „გაქრისტიანებულნი“. ამიტომ რუსეთის განათლებული სამღვდლოება არა თუ ძარ დევნის მათ, არამედ სასტიკად იცავს ადგილობრივ ეკლესიათა თავისებურებას ღრმად გამჭვრეტი ფრიადის მნიშ-

ნველობისა ამ გვარ ჩვეულებათა.

აღსადგენად ანუ გამოსაკვლევად ამ გვარ უძველესთა მსოფლიო საეკლესიო ჩვეულებათა და აღგილობრივ წარმართობიდან შემოსულ თავისებურებათა უმთავრესი წყარო დი საშვალეობა არის იგივე სიგელ-გუჯრების შეკრება და საფუძვლიანი შესწავლა.

თუ რამდენად საჭიროა სიგელ-გუჯრების გამოცემა ჩვენის ისტორიისათვის და რადენად მანებულება უყურადღებოდ დატოვება ამ ხელშეუხებელის საუკეთესო სამეცნიერო წყაროსი—ეს ადვილად დასაანახია შემდეგის გარემოებათაგანაც.

მთელმა საუკუნემ განვლო მას შემდეგ, რაც საქართველო რუსეთს შემოუერთდა და მაშასადამე ჩვენ გავხდით მოკლილნი, თავისუფალნი სამშობლო მეცნიერებისათვის. ამ დიდს მანძილის სიგრძეში არა ერთმა პირმა სცადა თავი სამშობლო საისტორიო მეცნიერებისათვის, მაგრამ უმეტესობამ ჩვენს ისტორიაში სასურველი კვალი ვერ დააჩინა, რადგან მეცნიერი მსჯელობა უნდა დამკვიდრებულ იქმნას შეურყეველ საბუთებზე, ხოლო ჩვენს მკვლევრებს ხელში არ ჰქონდათ ესრეთი საბუთები, რომელიც ლპებიან არქივებში და კერძო ოჯახებში. აქიდან ის მოხდა, რომ მკვლევართა არათუ წინ ვერ წასწიეს სამშობლო ისტორიული მეცნიერება, არამედ უფრო არივ-დარიეს, რადგან საბუთების უქონლობისაგამო დაენდვნენ თვისს საკუ-

VII

თარ მოზაზრებათა და ზოგმა თავი მისცა ფან-ტაზიას... რასაკვირველია, ქეშმარიტი მეცნიერი სრულიადაც ხელს არ მოჰკიდებდა კვლევას, რაკი საბუთები არ ექნება, მაგრამ ამ გეარს შემთხვევაში, მოგეხსენებათ, საღერდელი მწერლობისა თავმოყვარეობის ნიადაგზე აეშლებათ ხოლმე მცირე-ნიჭის პატრონებს, რომელნიც წარსულ საუკუნეში მეცნიერების სახელით აყრუებდენ ჩვენს საზოგადოებას ვითომ-და მეცნიერულ გამოკვლევით ჩვენის ისტორიისა და ქება-დიდებასა იმკიდენ უმეტარ საზოგადოებაში. ამ ცრუ-მეცნიერებმა აამტუტეს ჩვენი მატთანები: გატაცებულნი უარისყოფობის „მოდით“ ეს ძალად-მეცნიერნი უკანასკნელ დრომდი უარს ჰყოფდენ ჩვენს უმაღლესის ღირსების მატთანებს, რომელნიც არათუ არ გაუჩხრეკიათ — არც კი გადაუკითხავთ გულდასმით, ჩვენს კულტურას, ყოველს ღირსებას ჩვენის წარსულის ცხოვრებისას, ჩირქს სცხებდენ ჩვენს საეკლესიო და საერო მწერლობას, რუსთველსაც-კი ასპარსელებდენ ანუ ასომხებდენ. ზოგმა თვით გარეგნობით მეცნიერულ გამოკვლევაშიც გამოსთქვეს ყოვლად ცრუ აზრი, ვითომ ჩვენი გლეხები მონები ყოფილიყვნენ (გლეხის ყმისაგან ვერ განმრჩევიან) თითქმის მთლად იმავე ყაიდისა, როგორც რუსეთში იყო „крѣпостничество“. სხვები იმავე მეცნიერულ კილოთი შეეხნენ ჩვენს კანონებს, თავი და ბოლო ვერ გაუგეს, არათუ ვერ

VIII

გარჩიეს წოდებათა დამოკიდებულებანი, და ისეთის რიხით გამოაქუხეს თვისნი ვითომდა დასაბუთებულნი დასკვნანი, რომ ჭკვიანსაც მართალი ეგონება, და ჩვენი ძველი ყოფა-ცხოვრება, ჩვენ ებური ფრიად შესანიშნავი, უდიდესის ღირსებით შემკული სოციალურული წყობილება ბარბაროსებად წარმოუდგება მოლორებულ მკითხველს, ზიზღი ებადება წარსულისა და პატივისცემა მკვლევარის „მეცნიერისადმი“ გამოჩნდენ მათნი მოწინააღმდეგენიცა, რომელთაც ცამდი აჭყაედათ ჩვენნი წინაპრები და ჩვენი ენა „სამოთხის ენად“ აღიარეს, მაგრამ უსაბუთოდ, ცარიელის ფანტაზიით, რადგან საბუთები გამოცემული არ არის და ხელმისაწვდენი. — მე ვიცი იმისთანა შემთხვევაც, რომ ამ უკანასკნელ ჯურის მეცნიერმა, პატრიოტულის ფანატიკოსობით დაზნელებულმა, განზრახ უღალატა მეცნიერებას, ამ წმიდათა-წმიდას, და შეთხზა ყალბი საბუთები, მოაღორა უმეცარნი მამულისშვილნი, გარნა „ტყუილს მოკლე ფეხები აქვს“ და სიცრუვე დადს მანძილს ვერ გაივლის...

ამისთანა სამწუხარო მოვლენათა ჩვენს მწერლობაში ადგილი არ ექნებოდა იმ შემთხვევაში, თუ რომ ჩვენ შეკრებილი და გამოცემული გვექონოდა საისტორიო მასალები, სიგელ-გუჯრები, რომელნიც ათიათასობით ინახება კერძო ოჯახებში და სახელმწიფო არქივებში მაშინ მტერიარები-კი არ მოჰკიდებდენ ხელსა ჩვენს ისტორიას, არამედ

IX

ნამღვილის ნიჭის შექონენი და მომზადებულნი პირნი, რომელნიც დღეს საკმაო საისტორიო მასალების უქონლობისა გამო თავისუფალ დროს სწირავენ ქალაქის თამაშობას, ლოთობას, ბილიარდს და ათასნაირს „განათლებულ“ ბიწიერებათა, რომელნიც ჩვენ საზღვარგარეთიდგან გვესტუმრენ და დაგვაფიწყეს ქართული საუცხოო დროს-გატარება; — მაშინ ჩვენ თვალს აგვიხელოდნენ ქეშმარიტნი მკვლევარნი და ნამღვილს სახეს წარმოგვიდგენდნენ წარსულის ჩვენის გმირულის ცხოვრებისას, რომელიც აღაფრთოვნებდა ყოველს შეგნებულს მამულიშვილს, რადგან დღეს ყოველს ექვს გარეშეა, რომ ძველს ჩვენს ცხოვრებაში, კანონმდებლობაში, მწერლობაში, ზნე-ჩვეულებაში ფრიად მრავალი მოიძებნებოდა უმწვერველესის ღირსების მოვლენანი, რომლის მსგავსიც თვით გაამპარტავენებულ ევროპიელ თემებში არ მოიპოვებოდა და რომლითაც ჩვენ ქართველებს დიალაც თავი უნდა მოკვქონდეს. მაგალითად ჩვენში არ ყოფილა მეცხრამეტე საუკუნემდე ის უსწორმასწარობა წოდებათა შორის, რომლისაგამო ევროპიელი გლეხი-კაცი ყოველს უფლებას მოკლებული იყო და თითქმის ნივთად იყო აღიარებული ევროპიულ კანონ-მდებლობით. ჩვენში-კი ესრედ წოდებული ბატონ-ყმობა იყო ზნეობრივი თავისუფალი კავშირი, ორისავე მხრით (ბატონის და ყმის) სიყვარულით და ნივთიერ ანგარიშებით შეკრული

და არა ძალდატანებული. ამისგამო ჩვენს ბატონს და ყმას შუა ისრეთი სიყვარული და ერთობა იყო დამყარებული, რომლის მსგავსი არცერთს ერს დედამიწაზე არ ჰქონებია. ჩვენი გლეხი თავის ბატონისთვის თავგანწირული იყო, იგი ბატონს თავს ანაცვალებდა ყოველს შემთხვევაში, თუ გაქირვებაში ჰნახავდა თვისს ბატონს, რომელიც იყო მისი ჭეშმარიტი სასურველი პატრონი და არა საბუღეველი მტარვალი. აი მიმეზი იმისი, რომ იმ დროს როდესაც ევროპიელნი გლეხნი ჯგუფად და ხშირად დიდძალ გუნდებად ასე ხშირად ხმალს ჰკიდებდენ ხელსა თვისს ბატონების სისხლის დასაქცევლად, ჩვენში არ გაგონილა გლეხი ბატონის სისხლის მღვრელი; ხოლო თუ სამდურავი შემოუვიდოდათ—გლეხი ვისაც უნდოდა იმას მიუვიდოდა ყმად და თუ უნდოდა წინანდელ ბატონისაგან მოცემულს მამულსაც შეირჩენდა არსებულ პირობების ძალით, ან სხვა გლეხს მოჰყიდიდა იმავე პირობებით, რადგან ბატონ-ყმური დამოკიდებულობა დაფუძნებული იყო ბატონის მხრით „პატრონობაზე, და გლეხის მხრით სამსახურზე (ძღვენი, მუშაობა, ლხინის და ჭირის დროს დახმარება და სხ.) და არა არა მაწა-წყალზე.

მიწა-წყლისგან დემოკიდებულება სულ სხვა იყო და გამოიხატებოდა ლალის ძღვევით მიწის პატრონისადმი: მიწის პატრონი თავადსა და აზნაურს გარდა გლეხნიცა იყვნენ. ხოლო თვით ლალა

არსებულის ადათით არასგზით არ აღემატებოდა მეათედს შემოსავლისას. (ესე იგი ყოველს ათს კოდში მიწის პატრონს ეკუთნოდ: ერთი კოდზე) და ამისი შეცვლა არ შეიძლებოდა. ხოლო ძალიან ხშირად გლეხი ნარდად ურიგდებოდა მამულის პატრონს და მეათედის მაგიერ გადაჭრილს გადასახადს დაიდებდა იმ მამულების სარგებლობისათვის, რომელიც მას ეჭირა მკვიდრად. ამ დიდს უფლებასთან გლეხ-კაცს ის უპირატესობაც ჰქონდა, რომ ბატონი ვერც გადაასახლებდა მას თავის მიწიდან და ვერ გაყიდვა შეეძლო ამ მიწისა გლეხ-კაცის აყრით: ეს შეიძლებოდა მხოლოდ უკანასკნელის ნება-ყოფლობით, ესე იგი ბატონი უნდა ამ შემთხვევაში გლეხს მოჰრჩებოდა და დაეკმაყოფილებინა იგი ზარალისთვის. შეიძლებოდა მიწის გასყიდვა მხოლოდ გლეხითურთ, ესე იგი გლეხის აუყრელად: ვისს ხელში მიწა გადავიდოდა გლეხი იმას აძლევდა მიწის სარგებლობისთვის იმ გადასახადს, რომელიც მიჰქონდა წინანდელს მიწის პატრონს: გადიდება გადასახადისა არ იქნებოდა. შესანიშნავია რომ ამ გვარს შემთხვევაში სიგელი იწერებოდა შემდეგის ფორმით: მე ამან და ამან (სახელი და გვარი მიწის პატრონისა) მოგყიდე შენ (სახელი და გვარი მყიდველისა) ეს და ეს ჩემი გლეხები (სახელი და გვარი, რომელთაც ეჭირათ ის მიწა) ჯდღეს რისიც მქონებელნი არიან საძრავითა და უძრავითა, ტყითა, ველითა, სახმა-

XII

რითა და უხმარითი, საძებრითა და უძებრითა“ და სხ. ჩვენს მკვლევართ ვერ გაუგიათ ჩამდვილი აზრი ამ გვარის სყიდვა-გასყიდვისა და გვარწმუნებენ ვითომ ამ გვარის სიგელებით იყიდებოდეს პირადად გლეხი, როგორც ნიეთი! ჩვენი სიგელ-გუჯრები რომ გამოცემულნი იყვნენ, ამ გვარი შეცდომა შეუძლებელი გახდებოდა: არა თუ არ შეიძლებოდა პირადად გლეხის გაყიდვა, არამედ მიწის პატრონს არ შეეძლო საკუთარი თვისი მიწა გაეყიდნა, თუ კი ეს მიწა გლეხს ექირა. შესანიშნავია ისიც, რომ მიწის პატრონს არ შეეძლო დაეშალა გლეხისთვის რამდენიც უნდოდა იქდენი მოეხნა მიწის პატრონის მამული თავისთვის „ღალაზე“, ესე იგი მეთადღზე; ამ შემთხვევაში არავითარი პირობა არ იყო საჭირო, კანონი სრულს უფლებას აძლევდა გლეხს მოეხნა ბატონის მიწა, თუ კი უკანასკნელი თავისუფალი იყო**).

ამ ნაირად გლეხი არაფრით არ იყო ნიეთი, არამედ მისი უფლება ბატონის (მიწის პატრონის)

*) ქართულ კანონ-მდებლობით ყოველს უფლებას მოკლებულნი იყვნენ მხოლოდ მცირე ნაწილი მცხოვრებთა—ესრედ წოდებულნი ყმანი ანუ მონები, ესე იგი სისხლით ნაშოვნნი პირნი, ტყვედ წაყვანილნი, ფულით ნაყიდნი, ბუშნი ანუ უკანონი შეილნი (ესენი იყვნენ ეკლესიის ყმანი) და ჩხისთანა პირნიც ყოველწოდებისა, რომელთაც თავისი თავი გაიყიდეს გაჭირვებისგან გამოსახსნელად (შიშ. შილობაში სარჩოსთვის, ტყვეობისაკან გამოსახსნელად, ან ვალის გადაუხსნელობისთვის მევალეს არგუნა კანონმა და სხ). ამ გვარნი პირნი მეტად დიდად ფასობდენ და ამიტომ მხოლოდ კარგად შეძლებულს კაცს შეეძლო ჰყოლოდა განურჩევლად წოდებისა—თუმცა იურიდი-

XIII

მიწაზე არაფრით არ იყო შეზღუდული და თუ მეტ-ხრამეტე საუკუნეში ბატონ-ყმობა შეიცვალა სრულ მონებად ან რუსულ Крѣпостник-ობად, ამისი მიზეზნი იყვნენ ჩვენვე თავად-აზნაურთაგანნი მოხელენი, რომელთაც თვისის სარგებლობისთვის მოღორეს რუსის მთავრობა, ვითომ ჩვენი „ბატონ-ყმობა“ ისეთივე მონობა ყოფილყოს, როგორც რუსეთში არსებული „კრეპოსტნიკობა“ მოღორდა რუსის მთავრობა და საქართველოში შემოვიდა საზიზღარი სახე მონობისა, რომელიც უკუნისამდე არ უნახავს საქართველოს: მთელი გლეხობა ანუ უკეთ რომ ვთქვათ მთელი საქართველო საკუთრებად იქცეის თავად აზნაურთა და ამასთან ერთად მთელი მჯთი უძრავ-მოძრავი ქონება გადავიდა მომლორებელთა ხელში!... ამისთანა ბარბაროსობა საქართველოს არ უნახავს მთელის ორი ათასის წლების გრძელს მანძილში, რაც 1803—1820 წლებში ევროპიულმა კულტურამ შემოიტანა ჩვენში! ძირეულად დაირღვა მთელი შენობა ქართულ ცხოვრებისა იურიდიულად: გლეხები ვერ მიუხედენ, თუ რა მოხდა, და როდესაც ზოგიერთ ბატონებმა ხელი წაუჭირეს გლეხთ, უკანასკნელნი საქართველოს სხვა კუთხეებში ესა-

ულად ყმაცა და ყმის ქონებაც ყველა მისის ბატონის საკუთრებად ითვლებოდა, მაგრამ ნამდვილად-კი ქართველობაში ყმებს ანუ მონებს (მოჯალაბეს, „მკვიდრ ყმას“ „შინა-ყმას“, „დელმასხორეს“ „მოახლეს“), სიყვარულით ექცეოდნენ და არ აკლებდნენ კაცობრივს უფლებათა. კანონმა აღკრძალა მასი გაყიდვა ურჯულოებზე.

XIV

ხლებოდენ, ახალ ბატონებს მიუვიდოდენ ხოლმე. მაშინ ძველი ბატონი რუსის კანონს მიმართავდა ხოლმე—და გაქცეულს გლეხებს აუყრიდენ და ისევ წინანდელ ბატონებს ჩააბარებდენ. გაოცებული გლეხები რუსის მთავრობას მიართმევდენ ხოლმე ესრეთს განცხადებას: რათ გაგვირისხდით, რა დავაშვევთ, რისთვის აგეყარეთო? ჩვენ ბატონი არ გვივარგოდა, თავი დავანებეთ, სხვაგან წავედით, მისი არა წამოგვიღია რაო, არც არა გვმართებს რა მისი—რას გვემართლებითო? ეინც გვინდა ის არის ჩვენი ბატონიო, ნუ აგეყრიო ნუ დავაწიოკებთო და სხ. მაგრამ რუსის ჩინოვნიკი როგორ გაიგებდა გლეხის სიმართლეს, როდესაც რუსის კანონმა სხვა სახე არ იცოდა გლეხთა ცხოვრებისა, გარდა „კრეპოსტნიკობისა“, ხოლო ქართველი „ჩინოვნიკები“, რომელთაც ეს საქმე გაეგებოდათ, განგებ ჰმაღავდენ ქეშმარიტებას მაღალ მთავრობისაგან, რადგან გლეხების „გაკრეპოსტნიკობა“ მათთვის დიდად სასარგებლო იყო: მთელი მამულ-დედული, მიწა-წყალი და თვით პირადად გლეხ-კაცის სულნი მითი საკუთრებად ჰხდებოდენ ახალ კანონით. ამ გვარის გლეხების თხოვნებით საესეა პოლიციის და სხვა დაწესებულებათა არხივები. ამ ნაირად გლეხებმა ვერ გაიგეს ისე, ისინი გახდენ მონებად, და პიროვნებასთან ერთად ყოველი ქონება და მიწა-წყალი დაჰკარგეს, რომელიც მათეჭირათ ნასყიდობით, მეფეთა და ბატონთაგან მოცემულის სიგელოებით.

გაუქმდა ყველა საბუთები, ახალმა კანონმა არ შეიწყნარა... რა შედეგი მოჰყვა ამას?—დაირღვა სიყვარული წოდებათა შორის, ბატონმა და ყმამ ერთმანერთი შეიძულეს; სიძუელი იქამდი მივიდა, რომ ყმამ ბატონის სისხლი დაჰღვარა. ხოლო უკანასკნელ, როდესაც ზოგ ბატონებმა ნამდვილ რუსულ „კრეპოსტნიკობის“ წესის შემოღება მოინდომეს, მაშინ დიდი უწყესობა მოხდა: ბევრგან აჯანყდნენ გლეხები, ბატონებს ხოცადდნენ, შეიქნა აქა-იქ „ბუნტობა“; მაგრამ რუსის მთავრობამ ვერ გაიგო ნამდვილი მიზეზი „ბუნტობისა“ და სასტიკად დასაჯა ყველა, ვინც ბატონებს წინააღმდეგობა გაუწია.

1820—1840 წლები საქართველოს ისტორიისა სავსეა ამ გვარ „ბუნტებით“, რომელშიც მონაწილეობას იღებდნენ რამდენიმე სოფლები, ანუ რამდენიმე პირნი. რა ნახა გლეხობამ, რომ ვერა გააწყო რა და ბატონი ყოველგან გამარჯვებული დარჩა, თვისს ბედს დაუმორჩილდა, მაგრამ სიძულელი ბატონისადმი გულში ღრმად ჩაიჩინა და ეს სიძულილი იხატებოდა იმაში, რომ გლეხები მხარს აძლევდნენ იმ თითოთროლა პირთ, რომელთაც ვერ აიტანეს „კრეპოსტნიკობის“ მძიმე უღელი და შეურაცხყოფა მიაყენეს ბატონებს ან გამოასალმეს იგინი წუთისოფელს და „სათათრეთში გადაეარდნენ“. ეს „ურჯულოებში გადაეარდნა“ ხშირი შეიქნა 1840—1860 წლებში. ზოგნი სათათრეთში არ მიდიოდნენ და ყაჩაღად გავარდებოდნენ ხოლმე,

XVI

„ბატონებს“ ზარ ლს აყენებდენ, ემუქრებოდენ, ხშირად ჰხოცავდენ, ხოლო გლეხობა ჩუმიდ მზარს უჭერდა ამ გვარს ავაზაკებს. უკანასკნელი ამ გვარი ავაზაკი იყო ხალხური გმირი „არსენა“. ეს იყო სრულიად უბრალო კაცი, არაფრით გამოჩენილი, მაგრამ დაბალმა ხალხმა (გლეხობამ) გმირად შეჰქმნა იგი მხოლოდ იმიტომ, რომ არსენა იყო მტვირთველი გლეხობის საერთო უკმაყოფილებისა ბატონების წინააღმდეგ და მათი მღვენიელი.

ზემოთ მოკლედ აღნიშნული ფრიად შესანიშნავი ზნეობრივი ურთიერთობა ქართველ წოდებათა შორის, მეცხრამეტე საუკუნეში დარღვეული „კრეპოსტნიკობის“ შემოღებით, სრულიად ვერ შეუფერიათ ჩვენთა მეცნიერთ, რომელთაც გამოაქუხეს ვითომ საქართველოს ბატონუობა „კრეპოსტნიკობა“ ყოფილიყოს. ეს მოუფიდათ მათ საკმაო სიგელ-გუჯრების უქონლობისაგამო, ურომლისოდ შეუძლებელია საფუძვლიანად შესწავლა ჩვენის კანონებისა, ჩვენის უღიადესის ყურადღების ღირსის სოციალურის წლობილებისა*) და სხ.

*) სამუშაოებში და აფხაზეთში რუსის კანონი შემოიღეს ამ ოციოდ წლის წინეთ და ამიტომ იქ „კრეპოსტნიკობა“ სრულიად არ ყოფილა. მე კარგად მახსოვს, რომ 1865—1870 წლებში იქ იყვნენ გლეხი („ფიოში“) და მონანი (დელმანორე). პირველნი იყვნენ თავისუფალნი წოდებანი და შეადგენდენ თითქმის მთელს ერს, ხოლო მონები მეტად ცოტანი იყვნენ და მარტო დიდ ოჯახებს ყვანდათ თითო-ორიოლა. სამეგრელო-იმერეთში კრეპოსტნიკობამ ფეხი მოიღგა, მაგრამ სრულიად ვერ დამყარდა გლეხთა გა-

XVII

ამ ნაირად უსიგელ-გუჯრებოდ შეუძლებელია აღდგენა ნამდვილის სახისა ჩვენის წარსულის ცხოვრებისა, რომლის წყობილება და კგებულება (თუ კი სრულად იქმნება გამოკვლევული და დამყარებული შეურყეველ საბუთებზე) არა თუ არ იყო ბარბაროსული, არამედ მისაბაძივი გახდება აწინდელ ევროპიულ განათლების მტვირთველ ერთათვისაც, რომელნიც თუმცა მეცნიერებით და ხელოვნებით აღჭურვილნი არიან, მაგრამ მაინც ბარბაროსული სოციალურად წყობილება აქვთ: იმათში ყველაზე დაჩაგრული და თითქმის მიწაქაჩილად წარმოებულთა თვით ხალხის ხოლო მცირე ნაწილი მცხოვრებთა (ბურჟუა, არისტოკრატია, მოხელენი) პარპაშობს და სუქდება სხვისის შრომითა დათქვამს და უმატებ იმასაც, რომ საქართველომ არ იცოდა ის აუარებელი ხარჯი ჯარისა და დაწებულებათა შესანა-ნახავად, რომელიც ადღეს არჩობს მთელს ევროპას. ჩვენ გვქონია სრულიად უბრალო მეგრამდიალაც გონიერი წყობილება ლაშქრობისა, რომელიც არ იცის ევროპამ. მოღვაწიერად გამოჩნეულ იყო მთელი წოდება (თავადნი და აზნაურნი), რომელნიც მუდამ მზად იყვნენ საომრად. საომარი ჭარჯი-შობა მათი იყო ყოველ დიდ ღონესა და წაუტლებს, ყოველ კვირადღეებს აღდგომილად დაწყებული აგვისტომდი, როდესაც მთელი სოფელი გამოდიო-

თავისუფლებამდი. — იმედიანად და სამეგრელოში მომხდარი „ბუნტები“ იყო შედეგად ბატონებისაგან კრებოსტნიკობის შექოლებისა.

XVIII

და „ჯარში“ ე. ი. იკრიბებოდა „მეიდანზე“ დროს გასატარებლად: ახალგაზდა ქალ-ვაჟნი ფერხულს დააბამდენ, მოხუცებულნი კერძოდ ბაასობდენ, ხოლო ცხენოსანნი ვარჯიშობდენ ჯირითისა სროლაში, ბურთაობაში, თოფის და ტამბაჩის ნიშანში სროლაში, ცხენოსნობდენ, ყაბახობდენ და სხ. იყო აგრეთვე „ნადირობა“, რომელსაც აზრად ჰქონდა აღზრდა ხალხისა სალაშქროდ. აგრეთვე ყვენობაში და ადგილობრივ დღეობებში გამართავდენ ხოლმე სამაგალითო ომს, ხის იარაღით ხელში, რომელსაც ესწრებოდა ჰუარებელი ხალხი. აქ მთელის ხალხის წინ იწვრთნებოდა მომავალი მხედარი თავადთა და აზნაუთა მხედველობის ქვეშე. თავადნი იყვნენ უფროსნი (ეხლანდელს ანგარიშით გენერლები, ხოლო აზნაურნი—აფიცრების მაკიერნი). უბრალო ომში გამოდიოდენ მარტო თავად-აზნაურნი, და მხოლოდ გაჭირვების დროს გამოყავდათ გლეხობაც. მთელი საქართველო გაყოფილი იყო რამდენიმე სადროშოდ. დროშის პატრონნი იყვნენ უმთავრესნი თავადნი (გენერალისიმუსი): მუხრანბატონები, დადიანები, ერისთავები, ამილახვრები და სხ., რომელთაც ემორჩილებოდნენ მთელი სადროშო თავადობა თვისის აზნაურებითურთ. ომის დროს ესენი გამოდიოდენ თავისის სურსაით და ამიტომ ხალხს თითქმის არა ხარჯი არ აწევებოდა. სამაგიეროდ თავადებს და აზნაურებს მეფისგან „საქმელად“ მიცემული ჰქონდათ სახასო.

XIX

მიწები გლეხებითურთ. სანამ იგინი სამსახურში იყვნენ, თუ ლალატი არ შეაჩნდებოდათ, ეს მიწა-წყალი მათ არჩენდა, რადგან მიჩენილ მიწაზე დასახლებულნი გლეხნი გაჩენილ ღალას, რომელსაც უწინ მეფეს აძლევდენ, ახლა, რაკი სათავადო ანუ სააზნაურო გლეხად გახდენ, ამათ აძლევდენ გარეშე საბატონო სამსახურისა. ამ ნაირად ჯარის შენახვა გლეხს გადასახადს არ უმატებდა, იაფად უჯდებოდა სამეფოს, და თვით ომიანობაც დიდს ხარჯს არ მოითხოვდა, რადგან თუ არ დიდს ომიანობაში ხალხისა არა იხარჯებოდა რა: მეომარნი დაგლითა რჩებოდენ და ხშირად მდიდრდებოდენ კიდევ. თუ ახლანდელ „მილიტარიზმს“ შეუთარდებთ ჩვენს ძველს სალაშქრო წყობილებას დიდაც თავი უნდა მოვიწონოთ, რომ ჩვენ გვქონია იაფი, უბრალო და თან დროის შესაფერი წარჩინებული სამხედრო წყობილება, რომლის მთლად შესწავლა და სრულად გამოკვლევა, უტყუარ საბუთებზე დამყარებული, სანატრელი უნდა იყოს ყველა ჭეშმარიტ მამულიშვილისათვის. ეხლანდელ ევროპიელს გლეხობას რომ ხარჯი ადევთ ომიანობისთვის იმისი მესადიც არ მოუვიდოდა ჩვენს გლეხობას.

ისევ გავიჩეორებ, რომ ქართველთა სოციალური, საზოგადოებრივი და სახელმწიფო წყობილება უმწვერვალესის ყურადღების ღირსია და მისი საფუძვლანაი შესწავლა ცხადად დაანახვებს ქვეყანას, რომ ამ მხრით საქართველო არათუ არ

ჩამოუყარდებოდა ზმ დროინდელ განათლებულ ეროვნებათა, არამედ შორს მათზე მალლა იდგა; და სრულიადაც გადაჭარბებული არ იქნება რომ ვსწავტყობთ: ზნეობრივის და საზოგადოებრივის ინტერესებს დაცვის მხრით სოციალური აგებულება ძველის საქართველოსა აუცილებლად შეაღწა დგას თანამედროვე განათლებულ ეროვნულ სახელიწიფოების კანონებულებათა, რომლის ბურჟუაზურმან მილიტარულმა წყობილებამ დაჰბადა პირველად მონობა (XV XVII საუკ.) ხოლო წარსულ საუკუნეში ამ მონობას სსკლ სხვა სახე მიეცა, და ერის კეთილდღეობა კაპიტალისტურ და ბურჟუაზულ ანგარიშებს დაუმონაგა, რათა ამით ჟურთ გააძლიეროს არსებულნი ევროპიული მილიტარიზმი და განამტკიცოს დედა-ბოძები ევროპიულ პოლიტიკურ შენობისა, რომელმან ინაცვალა და შთანთქა საზოგადოებრივი ინტერესები და გამოიწვია ის საშინელი (ჩვენ ქართველთათვის ჯერ უცნაური) უკრდურესი სილატაკე დიდის ნაწილის ევროპიულ საზოგადოებისა, რომელსაც უბრძვის ესრედ წოდებული ევროპიული სოციალისტობა, ჩვენში უაზრო და უგუნური, ხოლო წეროპაში დღიური ვარამი და საქირბოროტო... მოდით და შეადარეთ ამ „განათლებულ“ ბარბაროსობას კაცა-მოყვარული ქრისტიანური სოციალური წყობილობა საქართველოსი, რომელიც არ იფერებდა სილატაკეს და არცა

წრეს გადასულს სიმდიდრეს რამდენისამე კაცისას, ფრთას უსხამდა სოფლურს ცხოვრებას (და არა ქალაქურს ბურჟუაზულ ინტერესებს), მიწის მოქმედებას, ბუნებრივს კულტურას, ხელოვნებას, ხოლო დუქნურ ანგარიშებს ბურჟუა-წურბელაებისას აღვირს უღებდა.

ყოველი ჩემო ნათქვამი შეგვიძლია მტკიცე სწავლებებზე დავამყაროთ და დავამტკიცოთ, რადგან ამ გვარი საბუთები ჯერ კიდევ მრავალი იპოვება ძველს ქართულ-მწერლობაში და სიგელ-გუჯრებში, განჩინების წიგნებში და სხ. მაგრამ ვაჰ ჩვენს დაუდევნელობას, ჩვენს გულით და გონებით გაღატაკებას, რომ ჩვენს საზოგადოებას ჯერ თითქმის არ უზრუნვია იმაზე, რომ გამოსცეს ის საბუთები, რომლითაც აღფრთოვნდება ჩვენი ეროვნული გრძნობა, სხივი მოეფინება ჩვენს სახელს, ხოლო ჩვენი (ჩვენის ცრუ „ინტელინგენციისა“) აწინდელი ზიზღის მომგვრელი განხრწნილება უფრო ნათლად დაინახება...

დასასრულ საკიროდ ვრაცხ ვაეამყდავნო ერთი მეტად მავნებელი გარემოება, რომელიც მთელს გარსულ საუკუნის მანძილში აფერხებდა ჩვენის ისტორიის აღორძინებას და ძირს უთხრიდა საზოგადოდ ყოველს საქვეყნო საქმეს. ეს გარემოება ვახლავთ „მოღად“ შემოსული მიდრეკილება გადაგვარებისადმი იმ „განათლებულ“ წრისამიერ, რომლისგან სამშობლო მოელოდა ხსნასა

და აღყვავებასა.

გონიერი კაცი რომ დააკვირდეს ჩვენის დაწინავებულ საზოგადოების ცხოვრებას მე XIX საუკუნეში და განსაკუთრებით პირველს ნახევარს ამ საუკუნისას კეშმარიტად განცვიფრებამ უნდა შეიპყრას. როდესაც ჩვენს სისხლის ღვრას ბოლო მოეღო და რუსის მთავრობის დამყარებით დრო და სახსარი მოგვეცა ჩვენი ძალღონე შეგვეწირა ხალხის კეთილ-დღეობისა და სამშობლო მწერლობისთვის—სწორედ ამ დროიდან მიიძინა წინანდელმა მისწრაფებამ მეცნიერებისადმი და თავი იჩინა საშინელმა სენმა, რომელიც აქამომდე ღრუნის და ჰნთქამს ჩვენს ეროვნებას, სამშობლო მეცნიერებას, ჩვენსკაცურ-კაცობას და ქართველობას. იმ თავიდანვე საზოგადოების სათავეში გაჩნდა საარაკო „მეტიჩრობა“ მოწინავე საზოგადოების გუნდში, მწერლობაში და თვით ცხოვრებაში. „მეცნიერულმა-მეტიჩრობამ“, რომელთა გუნდში ითვლებოდნენ ამ საუკუნის დამწყებში უმეტესობა მაშინდელ მოხელეთა, ვოლტერიანობა გამოაცხადა იდეალად, და მაშასადამე საფუძვლად ახალის ცხოვრებისა აღიარა უარისყოფა იმ ზნეობრივის და სოციალურ წესწყობილებისა, რომელზედაც დამყარებული იყო ჩვენი უწინდელი ზნეობრივი და რაინდული ცხოვრება. უარი ჰყვეს პირველად თვით ღმერთი, ღვთის-მსახურება და მერმე ქრისტიანული ზნეობა, უკანკსკნელ უარჰ-

XXIII

ყვეს და სსსაცილოდ აიღეს ყოველივე, რასაც ქართველობის სახე ედვა: ჩვენებური მორცხვიანობა, ჩვენი ჩაცმა-დახურვა, ჩვენი ენა, სიმღერები, ზნე-ჩვეულებანი, თვით ჩვენებური ქართული გვარებიც, რომლის ქართულ დაბოლოებათა ამახინჯებდენ უცხო-ენათა დაბოლოების მიზმით, მაგალითად: იმნაძეც (იმნაძე), დადიანოც, წერეთელიც, ბარათოც, ლაპეროც (ლაპერაშვილი) და სხ. სსსაცილოდ იკლებდენ განსაკუთრებით ქართველ ქალების განთქმულ მორცხვობას, ნამუსიანობას. ხშირად საქმე იქამდი მიდიოდა, რომ ქმარი თვისს მეუღლეს ძალ-მომრეობით შეუგდებდა ხოლმე ოთახში ვოლტერიან ჩინოვნიკს. დიდის ხნის მოქმედებამ ამ გარემოებისამ იმდენად ვასჭრა, რომ მალალ საზოგადოებაში მართლა თვალ-საჩინოდ დაეცა ნამუსიანობა ქართველ ქალისა, და ვორონცოვის დროს მოხდა შემდეგი შემთხვევა: კნეინა მ—იამ ნამესტნიკის სასახლეში ლოტარია ითამაშა დიდს საზოგადოებაში; ჩადგებული იყო სათამაშოდ საუცხოო ოსმალური დიდი დამბაჩა. მოიგო დამბაჩა „კნიაზ გიორგიმ-“ მოგებული ნივთი რომ კნიაზმა მოსთხოვა მ—იას უკანასკნელმა გაიწვია თავადი და უთხრა: „вотъ вамъ турецкій пистолеть“, და ისეთი ხმა ვააგონა, რომ მთელი საზოგადოება სიცილით გადებრუნდა — გაისმა განუწყვეტელი ხარხარი. კნიაზ გიორგიმ, ფრად ნასიამოვნებმა, კნეინას მოახსენა: „ეგ ფიშტო მე მიბოძეთ, უკეთ გაგიტენაო“. „ვოლტერია-

XXIV

ნობა“, „განათლება“ და უსირცხვილობა: თითქმის სინონიმად ანუ ერთი და იგივე სახელად გადაიქცა. რასაკვირველია, ვოლტერისა არა გაეგებოდათ რა მისს მიმდევართ, მაგრამ ვრცლად შეითვისეს მცნება უარისყოფობისა, განსაკუთრებით ქართველ ეროვნულის თვისებათა.

პირველად „ვოლტერიანობა“ შემოიღო ჩვენში რუსეთიდან დაბრუნებულმა ბატონიშვილმა დავით გიორგის ძემ. ეს სახელოვანი გმირი ცოტახნის გავლენამ პეტერეჟურგის ვოლტერიანულ საზოგადოებისამხნ თმდუნად შესცვალა, რომ მამა მისმა, მეფე გიორგიმ, არ იცოდა რატორ მოქცეულიყო ამ ღეთის მგმობართან, ხატების და რჯულისმ შეურაცხმყოფელთან. გმირობისაგან ლაჩრად ქცეულს დავითს პრაფრად შიანდა ქართველობა და საქართველომ და მხოლოდ პეტერბურგის ცხოვრებაზე, იქაურ საზოგადოებაზე და „გავოლტერიანებულ“ ქალთა საზოგადოებაზე ჰბოდაედა. მაშინ მან შეიძულა ომაღალ-ზნეობისი თვისი ერთგული მეფულე, რადგან გავოლტერიანებულ ქალებში და საზოგადოებაში ვერ გამჟაჩენდა, შეიყვარა ფული, ქეიფობა, აღვირ აშეებული ცხოვრება უარისყოფელმა და უკუმგდებელმა საყუაროებით დამყარებულის საზოგადოებრივის და ოჯახურის წესებისამ, რომელსაც მისდევდა ძველი რაინდულად აღზრდილი ქართველობა. ეს იყო მისი სემტირალა და ბრმაეება, რომელსაც შეუდგნენ ზოგი მისნი მხლე-

ბელნი. მალე გამოფხიზლდა დიდებული გმირი ყარსისა, ცრემლით მოიბანა თვისნი ცთომანი, მაგრამ გვიანრა იყო... — მისის პეტერბურგში გადასახლების შემდეგ „ვოლტერიანობა“, ქართველობის ეროვნულ თვისებათა უარისყოფა და სასაცილოდ აგდება გაშფუთდა მთელს ქართლ-კახეთის დაწინავებულ საზოგადოებაში და, რასაკვირველია, მაშინდელს ინტელიგენციაშიც. გადაიკითხეთ მაშინდელი გაზეთი („თფილისის უწყებანი“) და ჟურნალი და დარწმუნდებით, რომ მისს რედაქტორს და თანამშრომელთ თავი მოაქვთ ჩვენის ეროვნობის უარის-ყოფობით; რედაქტორმა ჟურნალისამ თვისი ქართველობა დაჰშალა თვით მისის გვარის გადაკეთებით სხვა ყაიდაზე: „редакторъ Соломонъ Магарскій Додаевъ“ (დოდაშვილი მალაროელი). გაზეთ ჟურნალობა ან სასაცილოდ იკლებდა ჩვენებურობას, ანუ ხმას არ იღებდა დასაცველად ქართულ ზნე-ჩვეულებათა, ადგილობრივ საეკლესიო თავისებურებათა, და მთელი ყურადღება მიქცეული ჰქონდა ჩვენთვის უმნიშვნელო მწვერილმანებზე. ვოლტერიანობამ ყველას თვალი დაუბნელა, იმათაც-კი, რომელთაც ვოლტერისა არა გაეგონათ რა, არც რუსული სკოლნიათ, არც ახალ განათლებაში ფეხი შეედგათ. ვოლტერიანობა და უარისყოფა ქართველობისა გახდა „მოდად“, და ვაჟ იმას, ვინც ამ ახალ ცხოვრების სიმბოლო სარწმუნოებისას არ

აღიარებდა — იმას მაშინდელ „განათლებულ“ საზოგადოებაში არ შეუშვებდენ, მას სიცილით გაბასრავდენ, მას იმედი არ უნდა ჰქონოდა მოხელეობა ანუ თვალ-საჩინო სამსახურის ადგილი ეშონა, მისს ოჯახში მაშინდელი თავმომწონე „განათლებული“ გვამი ფეხს არ შესდგამდა.

რათქმა უნდა ამგვარმა გავლენამ სრულიად მიაძინა ქართველობა, ქართული საზოგადოებრივი ცხოვრება, მწერლობა, მწიგნობრობა. სამაგიეროდ საზოგადოება ხარბად დაეწათა განცხრომას, განხრწნილს დროსგატარებას, თავ-აშვებულს ცხოვრებას ყოველსავე ამას ფული უნდებოდა, და მაშინდელმა მალალმა წოდებამ ხელი მიჰყო ადგილ-მამულების გაყიდვას, დაგირაეებას, ბედოვლათობას გლეხებს ხელი მოუჭირეს, ახლად „გაკრებოსტნიკებულ“ ყმობას სული ამოართვეს, ააწიოკეს. ხოლო მაშინდელს მწერლობას კრინტიც არ შეუძრავს არც „გაკრებოსტნიკების“ წინააღმდეგ და არც გლეხების ყოფა-ცხოვრებაზე, ერთი სტრიქონიც არ დაწერილა ამ საშინელ არევ-დარევაზე, გლეხკაცთა „ბუნტებზე“ და საზოგადოდ იმ საოოცარ დრამაზე, რომელმან ძირიანად ამოაგლოკეთილ-დღეობა ქართლ-კახეთის გლეხკაცობისა.

გენიოსურმა გონებამ ვორონცოვისამ ღრმად განსჭერიტა, რომ ქართველთა დაქვეითება მანებელია რუსეთის ინტერესისთვის, რადგან დედა-ძარღვი რუსთა გავლენისა კავკასიაში ერთ-მერწმუნენი

XXVII

ქართველნილა იყვნენ, არიან და იქნებიან. ამიტომ ვორონცოვმა მფარველობა გაუწია ქართველობას და განსაკუთრებით ქართულ მწერლობას. განათლებულმა გამგებელმა გარეშემოიხსნა ქართველი მწერლები, ჩინებით და ფულით გული დაადებინა მწერლობაზე და შექმნა ქართული თეატრი; დაასრულა ქართული ჟურნალი, რომელსაც სუბსიდიადანუნიშნა და სხ. მაგრამ როგორ მოიხმარეს ჩვენმა მწერლებმა ბექდვითი სიტყვა? მთელი გუნდი მაშინდელ მწერლებისა და თვით ახალ დაარსებული თეატრიც შეიქნა შგმობელად ქართველობისა, მათის ზნე-ჩვეულებათა და რწმენათა და მქადაგებულად თავაშვებულის ცხოვრებისა. უმეტესი ნაწილი მაშინდელის პიესებისა (თუ არ ყველა) იღვალად განათლებისა გვიხატავს გავოლტერიანებულ აფიცერს ანუ მოხელეს და მათის გავლენის ქვეშ გზადაკარგულსა ქალებს. ყოველი ქართველოური (გართულ ქამა-სმისა) დაცინულია და გაკიცხული მწერლობაში და შიგ ტეატრშიაც მთელის ქართველობის წინ. ახლანდელს ქართულ წარმოდგენებს სათაური იქიდანვე მოაქვს და მთლად არ არის განთავისუფლებული იმავე ანტი-ნაციონალურ მიმართულებისა და უკულმართობისაგან... ვერც თანამედროვემან ჩვენმა მწერლობამ გადაადგო იგივე უკულმართი უღელი, უარის მყოფელი ეროვნობისა და ყოვლის იმისა, რამაც შექმნა ძველებური ჩვენი სანაქებო სოციალური და

XXVIII

ოჯახური წეს-წყობილება, ჩვენი არაკული გმირობა, სულის და სხეულის ძლიერება. ქართული მწერლობა ჩვენს გადაგვარებულ გარყენილ „ინტელიგენციის“ ხელში ოდნავ ბეუტავდა ვორონცოვისაგან ბოძებულ ფულის წყალობით (სუბსიდია) და თავი მოჰქონდა იმავე უარისმყოფელობით... ამ ოცდაათის წლის წინად დაიბადა ახალი უფრონალ-გაზეთები („კრებული“, „დროება“ და სხ.), მაგრამ, სამწუხაროდ, საკმაოდ ვერ იცავედნ ეროვნობას და ქართველობას, უფრო ხშირად აფურთხებდნ ქართულ ზნე ჩვეულებათა, თავისებურებათა; ყოველივე ქართული, გარდა ქართულის ენისა, გმობილი იყო პირდაპირ ან განკიცხული სტრიქონდა-სტრიქონ შუა. მარტო ევროპიული და უცხო-ქვეყნური იქნა საგნად ახალ „ინტელიგენტთა“ ოცნებობისა, ხოლო ჩვენებური აღიარებულ იქმნა ველურობად, ბარბაროსობად. ამ გვარმა მიმართულებამ მწერლობისამ დაჰბადა მთელი გუნდი მამულის მგმობართა, რომელნიც სრულიად მოსწყდნ მამულიშვილობას, და ამ უკანასკნელ ეამს ეს გუნდი გასკდა ორ ბანაკად; ერთმა გამოაცხადა: მე არც ერთი ერი და ეროვნება არ მრწამსო, არც ქართველობა და არც სხვაო, მე მრწამსო მხოლოდ კაცობრიობა და მას ვემსახურებიო, ხოლო ქართველობა და ყოველივე ქართული „საფეხურად დამიდვიაო“ ასახელელად ამ კაცობრიობის სიმალღეზეო. მეორე გუნდმა, უარჰყო რა აგრეთვე

XXIX

ქართველური და თითქმის ყოველივე ეროვნული და თვით კაცობრიობაცა, თვის იდეალად გამოაცხადა „მუშათა ინტერესები“, და მათმა ორგანომ „კვალმა“ ამ მუშებს ანაცვალა ყოველივე, რასაც ჩვენ ვეტრფით.

კიდევ გავიმეორებ, რომ ესკეტის ჩვენის გზა-დაკარგულობის უპირველესი მიზეზი არის უვიცობა ჩვენის წარსულის ცხოვრებისა და ერისა, და სანამ-დი საფუძვლიანად არ შევისწავლით ჩვენს ერს უტყუარის საბუთებით, მანამდი შეუძლებელია ქეშმარიტს გზას დაადგეს ჩვენი ესრედ წოდებული „ინტილიგენცია“.

1632.---კარსა [ვეა]ჯენით ვისმით (?) აჯა თქუენი--- ოცლასიშვილინ შიო--- გამზიასეული მამული საენავითა, უენავითა, ველითა, ვენაკითა, წყლითა წისქულითა, სასახლითა გარეშემოთა ყოელისფერითა მოუკლებლად შენთვას გებოძებია. გქონდეს და გიბედნიეროს ღ-ნ ჩვენსა და წმიდის დავითის უდაბნოს ერთგულად სამსახურსა ქუეშე. არა მოგეშალოს არა ჩვენკან, არა სხვათა კათოლიკოზთაგან დაწერა სიგელი ესე ქორონიკონსა: ტკ: † † †

1648 წ. № 3. ქ. ჩვენ ქრისტეს ღეთისა მიერ კურთხეულმან ყოელისა საქართველოსა დიდმან მამულ-მთავარმან ქართლისა კათალიკოზმან პატრიარქმან პატრონმან ქრისტეჟორე ესე უკუნისამდე ქაშთა გასათავებელი წყალობის წიგნი და სიგელი შეგიწყალე და გიბოძე შენ რატოაძეს რამზოსა და შენსა ძმასა პაპოსა და შავერდსა და შენთა შეილთა დავითასა აღდგომელსა, ამბროსეს და მომავალთა სახლისა თქვენსათა ასე რომე მოგვიდევით კარსა დარბაზისა ჩვენისასა და მამულისა საქმესა გვეაჯენით. ვისმინეთ აჯა და მოხსენება თქვენი და გიბოძეთ მამული ძმათშვილისეული მისისა სახლ-კარითა, ქვევრ-მარნითა, მიწა-წყლითა, მთითა, ბარითა, შესაელითა და გამოსაელითა და მისას სამართლიანის სამძღურითა (აქ ორი სტრიქონი განგებ ამოშლილია) რომ არა კაცი

არ გეცილებოდეს და კიდევ წმინდის დავითის მამული იყო ძმათაშვილის მამულთანა და იმის სანაცვლოდ წმიდას დავითს კვირიკასშვილის მამული დაუდევით; რამზოსა ჰქონდა და ის კვირიკაშვილის მამული წმიდის დავითისათი დაგვიც და წმიდის დავითის მამული რამზისათი მიგვიცემია. ჩვენ ასე გაგვისამართლებია. არ მოგეშალოს არა სხვათა კათალიკოზთაგან, ჩვენსა, და სვეტის ცხოველის ერთგულად საშსახურისა ქვეშე. არიან ამის მოწამენი შუა-დამხვდომნი შავერდინაცვალი, სვეტისცხოველის კანდელაკი ნაცვალი ბერუა დათუნა ბურტულასშვილი და სულ საგარეჯონი. დაიწერა ქორონიკონსა: ტლვ: (ხელ-ჩართულად: „კათალიკოზი ქრისტიეფარე“ და სკაკათალიკოზი ბეჭედი.

1648 წ. № 5. ასლო დრთისა.

ქ. ჯაჰანგირას შვილი ალი მარარდან კეთილად სახსენებლათ, ბატონო ნინოწმიდელო, მრავალი მოკითხვა მოგვიხსენებია. თუ ჩვენს ანბანს იკითხო ჩვენ ხორაჩას მივალთ (და) ჩვენი რაც მოგაბარეთ ოთხი მაფრაში აღრული (?) დ (და) ერთი ტომარა სპილენძეულია, ერთი საპალნე მარლი, ესები ჰალბათ რომ ამირყოვლას და ხალი ფაყულას (ხალიფა ყულას) ორი კაცი ქესამანი ერთ ქიჩიგ მაჰმადა და ერთი ხან მაჰმადა ჰალბათ რომ ჩემი საქონელი მაგათშა ბარე. ჰალბათ რომ მუხა-

ლარაქნა (მუზ ალარა ქნა?) მისცე ბატონ მუსალამ მოგახსენა, ბატონონინოწმიდგლო ჰუბეთ ამ ერთი ჩემი რახტა და ერთი ჩუხა და ხუთა ფლურა და ესები გრიგოლს ბერს მიმიბარია. ესეი ამ კაცებს მიაბარე. ჩემი ყაბულიც ვარ ჰალბათ რომ მიცეთ; თუ რომ არ მისცემთ, თქვენ იცით, თორემ მეგრე ერთი ორათ გამოვართმევე. (მისდევს სხარსული ორი ბეჭედი) ამ გუჯრიდამ ცხადია, რომ სხარსთა ჯარის უფროებს თვისა სამდგვილი ნიუთები მაუბარებიათ დავით-გარესჯის ბერებისათვის და უკან სთხოვენ.

1648 წ. № 5. ახლად დრახისა.

ქ. შავგიწირავს ჩვენ ცრცხშილის ქალს და აზაგვის ერისთვის ცოლს ბატონს თამარს წმიდის დავითისათვის ჩვენდა სადღეგრძელოდ წელიწადში თუთხმეტ წყვილი მკერდი დოში, ხუთი ზურგიელი, ათი კოდი პურნი, ერთი საპალნე ღვინო, ერთი ხელი ტანისაშოსი ერთის ბერისათვის (ამის ამანაკერი ენქერი, ფრად შესანიშნავი ხელაფნება, და სხვა საკერებიც დღეს დაცულია საქართველოს საეკლესიო მუხეუმში). ბოლოს სვეულად. „თამარი“

1654 წ. ქ. ნებითა და შეწვენითა ღუთისათა ჩუბნ ღვთივ-გვირკვინოსანჴან და ორისაღე საბატონოს მპყრობელ-მქონებელჴან, მეფეთ მეფემან ხელმწიფემან პატრონმან როსტომ და თანა-მეცხედრემან ჩუბნმან დედოფალთ დედოფალმან პატრონმან მარიაჴმ ესე უკუნისამდე ჟამთა და ხანთა გასათაეებელი, მტკიცე და უცვალეებელი შემოჭირუ-

ლობისა წიგნი და სიგელი გკადრეთ და მოგახსენეთ
თქუენ ყოვლად საშინელსა და სადიდებელსა,
პატროსანსა წმიდას ნინოს, მას ჟამსა ოდეს ბატონს
თეიმურაზს თქუენის მამულისა და გასადევრისა ან
წინათ ქვეყანასა და ან უკან სამამულშა ცხუარი
ან თათრისა და ან ლეკისა აიღებოდის, თვითო
ცხუარი ფარისთავს თქუენთვს შემოუწირავს. ახლა
ჩუენდა სადღეგრძელოდ და გასამარჯვებლოდ
ჩუენც იმავე წესით თქუენთვს შიმოგვიწირავს და
ფარის თავს თვითოს ცხუარს ბატონის ბოდბლის
მოსაქმეთ ნუ დააკლებენ და მოაბარებდენ, აგრეთ-
ვე ფაკისთავს თვითოს შაურსა ნუ დააკლებენ. აწე
უზედაესთა მოგახსენებთ და უქვედაესთა გიბძანებთ,
ვინცა ვინ კარისა ჩუენისა ვექალ-ვეზირნი და მო-
საქმენი იქნებოდეთ თქუენცა ასრე გაუთავეთ და
ნურას მოუშლით და შეეცილებით, თვნიერ შე-
წევნისა და თანა-დგომისაგან კიდე. დაიწერა ბრძა-
ნება და ნიშანი ესე ქორონიკონსა: ტმბ: ხელითა
კარისა ჩუენისა მდივან-მწიგნობრის ბირთველისათა.
ხელ-მოწერილია „როსტომ“ „მარიამ“

1662 წ. ქ. ჩუენ მეფეთ მეფემან, პატრონ-
მან შაჰნავაზ, თანა-მეცხედრემან ჩუენმან დედო-
ფალთ-დედოფალმა, პატრონმან მარიამ, პირმშომა
და სასურველმა ძემა ჩუენმა პატრონმან არჩილ,
პატრონმან გიორგიმ, და პატრონმან ლევან
სუსტის-ცხოველის ბატონის კათალიკოზის საქმე
ამ რიგად გაურიგეთ: ძუსლითგან ხელმწიფეთაგან

ამ რიგად შესწიროდა: რაც ქალაქიღამე, გინა სომხით საბარათიანღამე ანუ თრიალეთიღამე და ან კახეთიღამე, ქართლით გელმა-გამოდმა მგზავრმან შეიაროს და ანუ მზოვრეთსა და მას ქუსშეთ თრიალეთიღამე ჩამოიაროს, რაც გორის მებაჟემ ბაჟი აილოს, მესამედს ბატონის კათალიკოზის მებაჟეს ნუ დააკლებს; მებაჟენი გორისა და ბატონის კათალიკოზისა ერთად უნდა იარონ. ვინც ან სამცხიღამე და იმერეთიღამე მგზავრი ჩამოვიდეს და გორს მოვიდეს და გორს ივაჭროს, იქიღამე დაბრუნდეს, იმასთან კათალიკოზის მებაჟეს ველი არა აქუს და რომელმანც გორიღამე ჩაიაროს, იმისიც აილონ; რომელმანც მგზავრმა თრიალეთიღამე მზოვრეთსა ზედა და ან ქუსშეთ ჩამოიაროს, იმისიც ბაჟის მებაჟედი კათალიკოზისა არის. ესე ამ გუარად სუთტის-ცხოველისათჳს შეგვიწირავს ჩუხნად სადღეგრძელოდ და ძეფობისა ჩუხნისა წარსამართებლად. გიბრძანებთ გორის მუშრიბო და მებაჟენო, რა რიგადაც ამ წიგნით შეგუწიროს, თქუსნც მესამედს ნუ დააკლებთ. ქორონიკონსა: ტნ: მაისის: კდ: დაიწერა ესე ჰტკიცე და უცვალებელი (?) ინდიკლონსა მეფობისა ჩუხნისა მეოთხესა ველითა კარისა ჩუხნისა მდივან-მწიგნობრისა გორელის ფირალისითა.

1664 წ. ქ. ჩუხნ მეფემან პატრონმან შაჰნაზარ მოგახსენეთ წიგნი და სიგელი ესე თქუსნ ყოვლად დიდებულსა... (კძელი წინასიტყვაობა).

მეკამეტეს მოციქულსა წმიდასა ნინოს და მოწამეთა შორის წარჩინებულსა და ღვაწლ-მრავალსა წმიდასა გიორგის, (ალავერდსა) ასრე და ამა პირსა ზედა: ოდეს ბედნიერმა ყვენმა კახეთი გვიბოძა, მოკითხული ვქენით და სულ-კურთხეულის მეფის თეიმურაზისაგან და მეფის როსტომისაგან წიგნი იღვა და ჩუპნცა სიგლითა ამითასრე შემოგწირეთ, რომე არა საჩუქრო სათხოვარი და გამოსაღები თქუპნის მამულით არა ითხოვებოდესრა: არა სახევისთაო, არა ბეღბაში, არა საური, არა ბაკაბაში, არა პირის ცხვარი და თუ საბოდბომ კაცმა დააშაოს რამე და ჯურუმი წავართოთ, არა ჯურუმის ნახევარი, რაც ფერი იყოს, ასრე შემოგვიწირავს სახსოვრად სულისა ჩუპნისად, დღეთა ჩუპნთა სადღეკრძელოდ და მეფობისა ჩუპნისა წარსამართებლად. აწე შეიწირე შენ წმიდაო ნინო მოციქულო და წმიდაო გიორგი მოწამეთა მთავარო და ნაცვალ გვაგე მადლი და ფარვა შენ-მიერი. აწე ვინცა და რამაც ადამის მონათესავემან კაცმან ანუ მეფემან ანუ დედოფალმან ანუ დ-დმან, გინა მცირემან ესე ჩუპნი წიგნი და ფიცი თქუპნ მოგიშალოს; რ-სხავსმცა დაუფარავი დაუსრულებელი ღმერთი ამინ. დაიწერა ქორონიკონსა: ტნბ: ფე-ბერვლის: კე: ხელითა კარისა ჩუპნისა, მდივან-მწიგნობრისა ყორღანა-შვილის მაველისათა.

1664 წ. ქ. ნებითა ღუთისათა ჩუპნ ღუთიე გვირგვინოსანმან ხელმწიფემან მეფემან პატრონმან

ელენე ვიგულეთ და ვიგულსმოდგინეთ და კადრეთ და მოგახსენეთ მცირე ესე წიგნი და ფიცი თქუენ ყოვლად პატროსანსა და ღუთივ დიდებულსა. საქართველოს გამანათლებელსა პატროსანსა წმიდასა ნინო მოციქულსა და მოწამეთა მთავარსა, დიდსა მოწამესა წმიდას გიორგის, ასრე და ამა პირსა ზედან: მას ეამსა, ოდეს პაპა ჩემსმეფეს ბატონს თეიმურაზს თქუთნთვს ფარის თავს თვითო ცხვარი და ფაკის თავს თვითო შაური შემოეწირათ აწე ჩუჴნ ჩუჴნად სადღეგრძელოდ და მეფობისა ჩუჴნისა წარსამართებელად და ცოდვათა ჩუჴნთა შესანდობელად, ფაკის თავს სამი შაური და კიდაე ფარის თავს თითო ცხვარი და საცა სახიზიყოს მიწასა და ალაგში მეენდროე თათარი დადგეს, ბარზედ ორი შაური თეთრი, ესენი ხელახლად ჩუჴნ შემოგვიწირავს ყოვლისა ადამის ნათესავისა კაცისა მოუშლიელად... დაიწერა წიგნი ესე ქორონიკონს: ტზბ: სეკტემბერსა. ხელმოწერილია „ერეკლე-ელენე.“

1664 წ. ქ. ნებითა და შეწევნითა ღუთისათა ჩუჴნ იესიან, დავითიან, სოლომონიან-ბაგრატიონიანმან, მეფეთ მეფემან ხელმწიფემან პატრონმან შაჰნავაზ, პირმშომან და სასურველმან ძემან ჩუჴნმან პატრონმან გიორგიმ, პატრონმან ლევან, პატრონმან ლუარსაბ და პატრონმან სულციმან კადრეთ და მოგახსენეთ თქუენ წმიდასა. ევსტათის, დიდსა ზღუდესა და შემწესა მეფობისა ჩუჴნისასა

და წინა-აღმდგომთა და მებრძოლთა ჩუხნთა დამამ-
ხობელსა, თქუენ ჩუხნს მსწრაფლ შენწესა და
პატოხანსა ტაძარსა თქუენსა, ასრე და ამა პირსა
ზედა, რომე პირველად ჩუხნთა ჩამომავალთა
მეფეთაგან შეწირულობის საგელი გქონებოდათ,
ჟამთა ვითარებისაგან აგარიანთა მიერ წარტყუცნი-
ლი იყო. მოკიოხული ვსენით და ჩუხნცა მძვე
სიგელი ესე დაგიტკაცეთ და შემოგწირეთ ესე... და
ფაენისა კოდის პური, საბალახე და სამეკობრის-
მძებნელო, ნახირის თავი და რაც საჩუხნო გამო-
საღები ხდებოდეს, ერთის სათათროს საურის მეტი,
ყუსლა თქუენივს შემოგვიწირავს ასრე... არა ჩუხნ..
და ნურაინ ხელ-ჰყოფს შლად. დაიწერა ზძანება...
ქორონიკონს: ტნდ: დამამტკიცებელი ამისი დმერთ-
მან აკურთხოს, რა გვართაც ამას წინად მეფეთა-
გან შეწირულნი ყოფილან, ჩუხნც იმ რიგათ გაკვი-
თარხნებია.

1683 წ. № 6. ქ. ესე წყალობისა წიგნი გიბო-
ძეთ ჩვენ ბატონაშელმან პატრონმან ლევან თქვენ
ჩვენს ერთკულს ყმას მაჭუტძეს ოთარსა, ასრე რომე
სამწერისის მესთელეობას დაგვეაჯე და ამასად სამწე-
ვრისის მესთელეობა შენთვის გეიბოძებია ქორო-
ნიკონსა: ტოა: ხვეულად „ლევან“.

1689 წ. № 7. ქ. ნებითა და შეწევნითა ღეთი-
სათა ჩვენ ზდივანბეგმა ბარძიმ (ერისთავი?) მცირე ესე
შესაწირავი მოგართვი წლითი წლად სულისა ჩვენი-
სა საოხად და დღეთა ჩვენთა კეთილად წარსაგებე-

ლად თქვენ წმინდის დავითის საფლავს, მონასტერსა და ვინცა მონაზონნი იქ შეკრებულიყვნენ, ოცდა ხუთი კოდი პური, სამი საპალნე ღვინო, ხუთი ლიტრა ზეთი და ორი ლიტრა სანთელი ყოველს წელიწადს მოგერთმეოდეს იანვარსა და ქორონიკონსა: ტოზ: აზის ბეჭედი

ბარძიმ

1690 წ. № 8. კ. ჩვენ ღვთისამიერ კურთხეულ- მან ქართლისა კახეთსა მაკურთხეველმან კათოლი- კოზმან დიასამიძე იოვანემ, ამბა ალაღერდემან ნიკო- ლოზ, ნინო-წმინდის ეპისკოპოზმან არსენ და სრულ- ერთობით მიტროპოლიტ-ეპისკოპოზთა გაეარიგეთ უდაბნო დავით გარეჯისა, ასე რომ ჟამთა ვითარე- ბისაგან მოოხრებულყო და შენობა აღარ იყო ბრძანებით ღვთისათა ქართველთა მეფისა შანაოზის პირმშომან სასურველმან ძემან, კ. ხთი მეფედ დადგინე- ბულმან არჩილ, კვალად შენობა ჩაადლო, მღვდელ- მონაზონები და წინამძღვარი დაუდგინა წლად ი- წლად გამოსაზრდელი საზრდო განუწინა; პირველებრ გარიგებას უპირობდა; აღარ დასცალდა; კიდევ შენო- ბა არ მოიშალა ის წმიდანი მღვდელ-მონაზონნი კორ- ცთაგან განციდეს. აწ ჩვენის შეწევნით უფლისათა და წმინდის მამის ჩვენის დავით გარეჯისათა და ბრძანებით ქართველთ მეფეთ მეფის ერაკლესითა ვიგულსმოდგ- ნეთ, განვაწესეთ და განვარიგეთ და დადგინეთ მამად და ვინც იქ მღვდია მის უფროსად და წინამძღვრად

მაქუტაძე ონოფიორე, ასრე რომ ვინც იქ მდგეი იყოს და ვინც დადგეს მისის სიტყვის მორჩილნი და კელქვეითნი იყვნენ, მონასტერს ერთგულად მოუდგნენ და მსახურონ და მამის სიტყვის გამგონე იყვნენ, მონასტერს კარგად და მდაბლად მსახურონ; ვისაც იქ ღვომა და მოღვაწეობა უნდოდეს, მამის მორჩილობით და ნების მყოფელობით იყოს, რაღაც ან ახლა, ან შემდეგ ამისა იქნებოდეს, როგორადაც სჯვას მონასტერშია კელქვეითნი იყვნენ და რა მანც იქ მდგომიან მონაზონმა ან წირვით ან სხვის მოღვაწეობით რამ იშოონ უკლებლივ წინამძღვარს მობარონ; იმან როგორათაც მართებულთა მონასტერსაც ისრე მოახმაროს და იქ მდექსაცა და რომელიც ამ ჩვენს ბრძანებასა და განაჩენს გარდვიდეს მონასტერს მართლად არა მსახუროს ეს ჩვენი განაჩენი მოშალოს, მონასტრიდამ განიდევნოს და შეჩვენებული იყოს შეიდის კრებისაგან და ჩვენგან და ჩვენის კრებისაგან, და თუ იქ ღვომა არ უნდოდეს შენდობით და მონასტრის უზიანოს საქმითა და უკანონოდ გამოვიდეს; და თუ იქ ღვომა ვისმე უნდოდეს ესეები ქნას და ამ ნებაზე დადგეს — მარტსა იბ: ქორონიკონსა: ტოც: ხვეულად: „მთავარ ეპისკოპოსო იოანე“ „ალ ავერდელინიკოლოზ“ „არსენ ნინო წმიდელი“ „მონა ღვთისა“ „ათორმეტთა უღანოთა მაკურთხეველი

არხიანდრიტი ნინო წმინდელი არსენ ვამბაკაძე“;

მოსავი ღვთისა
ამბა ალავერდელი ნიკოლოზ

„რუსთველი ნიკოლოზ“ „მონაღვთისა თფრელ მთავარ ეპისკოპოზი ვამბაკი-ცე“ სვეულად „ლომენტი“ ბეკძელი ბე-

ჭედი წაწერებათ და შიგ ამოჭრილად მიძინება ღვთის მშობლის „მთავარ ეპისკოპოზი ქრისტეფორე ვამბაკი“ გვერდსკა და სხვა დაწებულ ქადაგებულ სვეულად „მთავარ ეპისკოპოზი და ღაღი ბეჭედი სუცურ ასრმთავრულ წაწერებით: „ქ. რომელი გახსნათ ჭვეყანასა ზედა ხსნილ იყოს ცათა შინა

1690 წ. № 9. ასღო დროის. ქ. ნებთა და შეწევნითა ღვთისათა ესე ამიერ უკუნისამდე ჟამთა და ხანთა გასათავებელი მტკიცე და შეუცვალეზელი მიზნ-შეუვალეზელი (?) დრო-გამოუსვლელი ყოვლის კაცი უცილებელი ნასყიდობის წიგნი დაგიწერეთ და მოგვციოთ ჩვენ ელიაშვილმა პატამ, შვილმა ჩემმა სეზნიამ შენ სეზნიას მფგრელიშვილსა, ასე რომე ოდეს დავეჭირა სულოს იქით ღონე არა მქონდა; მოგყიდე ჩემი ალალი ნასყიდი ყოვლის კაცის უცილებელი ნაფუზარი: აქეთ ჩემის განაყოფის სამზღვრამდი, ერთის ურმის გზას გარდა... თუ ამ მიწის სყიდვა შევიძლო, სხვა კაცი არ შემომაცილო; ღმერთს წინაშე როგორც ეს მოგყიდე იმის ფასათ ისე ეს მომყიდო თუ გაჰყიდო... მოწამემოურავი დათუნა, ნადირაზოზაშვილი, მჭედღეულადი თევდორე. მე პაპუნას დეკანოზს დამიწერია † †

1690 წ. № 10. ახლო დროისა. ქ. ჩვენ მაგიერათ სამებელს მოახსენეთ: აქაც დავაბარეთ; ვანთას თუთახში: ს შვილი და ქოქაური ჭონიაური ზვარი სამეზერგოთ დევდრაული ცხები აკურთან ოხიაყოლის შეილებისათვის (დაზიანებულაა) გამოგვირთმე-
 ვია დავით გარეჯისა ყოფილიყო. ისევ დავით-გარეჯრსათვის შეგვიწირავს სახლთუხუცე ერ (?) დასა მებელი ნურც არას იმისას ისამართლებენ. დავით გარეჯისა არ ყოფილიყო; ოხიაყორჩიანი არ გაიყოფდენ

მეფე იმამ-
 ყულიხან

(მეფე იმამყულიხან) ზედ
 აწერია: „ვანათს ნაზერევის
 ოქმია“.

1690 წ. № 11. ახლო დროისა. ქ. ჩვენ მაგიერად საგარეჯოს მოურავს ასე მოახსენეთ და მოკვლეთ უამბეთ, რომე წმიდის დავითის ყმები ახლაც ყალათათ წამოგისხამთ. ხანმაც წიგნი უბოძა; ლაშქრობა ამოუკვეთა; წმიდის დავითის საფლავს ხან ლეკი ანჯღლევს და ხან თათარი; იქ მოუნდება ქე-
 შივანთ. დანხსენით. თუ აქ ლაშქარი გუყვანდეს (?) გაუშვით; თუ არ გყავნდესთ აქ და ნულარ წამოასხამთ; ჩვენ გვიპატიებოა; საყდარს მოუდგნენ

მეფე ნაზარალიხან.

(მეფე ნაზარალიხან)

1690 წ. № 12 ქ. ჩვენი ბრძანება არის მო-

ხელეზო! ამ წინამძღვრის ონოფრეს ულუფა და საყდრას ულუფა ორივე გაგვიერთებია და ოცდაათი კოდი ქერი კიდევ მოგვიმატებია; ას კოდს მისცემდეთ ხოლმე და კიდევ ორმოცდაათი ლიტრა ბრინჯი მოგვიმატებია; ას ლიტრას ბრინჯს მისცემდეთ და ათს ლიტრას ერბოს; ამაებს ყოველს წელიწადს გაურჯელად მისცემდეთ; ხოლმე საყდრის ლიტრაზე ერთი ჩარეკი ერბო მიეცით; ათს საპალნეს ღვინოს მისცემდეთ ამაებს; ნუ მოუშლით, ყველას მისცემდეთ უკლებლივ

მეფე ნაზარალიხან.

მეფე ნაზარალიხან..

1702 წ. № 13 ქ. სახელითა.. კათალიკოზმან ევდემოზ, აშბა ალავერდელმან პატრონმან ნიკოლოზ, მთავარ ეფისკოპოზმან ქრისტეფორემ, ნინოწიწდელმან იოსებ; სულქართველთა და კახთ ეფისკოპოზთ ესე წიგნი, პირი და ფიცი დავდევით და შეკრვა-განხსნის ბრძანება, ვითარცა ბრძანებს პირი ღვთისა: რომელი განხსნათ ხსნილიყოს და რომელი შეკრათ კრუყოს ჩვენ ამა კრებისა ბძანებითა ესეწიგნი, პირი და ბძანება დავსდევით, ასე რომ რომელიც ბერთ დავით გარესჯას, თუ ნათლისპყველს, თუ დოდოს, თუ ბერთუბანს მიკიდეს მეტანიად და დასაღვომად და აღთქმა ყოს მუნ მონასტერსა შინა სამყოფად და მერმე კვალად უკუნიქცეს და დაუტევოს თვისი მეტანია მონასტერი და სხვად მონასტრად მივიდეს

ჩვენად უშენდობოდ და ერის გამოურჩევლად, დაუპატიჯებლად თავის ნებით და წაღილით და გულისწყრომით, ამპარტავენობით და უთმინობით გამოვარდეს, ან სიტყვით ვისითმე მოლორდეს და წავიდეს—წყეულ იყოს და შეჩვენებულ... რომელიც შევიდეს, მეტანია ქნას; დასადგომად მამასა და კრებულს პირი და აღთქმა დაუდვას და აღარ აღასრულოს ეს თავისი აღნათქვაში, წყეულ იყოს. კვალად რომელმანც ერთან ერთმანეთის შურობით და ქიშპობით ერთის მონასტრიდამ მეორეში სადგომად ბერი მიიყვანოს ან თვითან მივიდეს მამასა და კრებულისაგან უშენდობოდ, ისიცა წყეული და შეჩვენებული იყოს, თუ მეფეთაგან, კათალიკოზთაგან, ეპისკოპოზთა და დარბაზის ერთაგან გამოარჩევით გამოვიდეს ეფისკოპოზად ანუ წინამძღვრად ანუ რომელსამე წესსა ზედა მონდომილად ამას შენდობა და მადლი ქონდეს. რომელმაც თავადმა, გინა ეფისკოპოზმან ანუ დიდმან ანუ მცირემან იქილამ მამისა კრების შეუნდობარი და გამოვარჯნილი ამ წყევას ქვეშ დანარჩუნებელი ბერი შეუშვას და შეიწყნაროს ისიც იმის მონაწილე და თანაზიარი იყოს... ამინ, ამინ... ამინ... ამისი მოწამე და დამამტკიცებელნი ბოდბელი ზაქარია, თფილელი დომენტი, მანგლელი იოსებ, სამებელი ნიკოლოზ, მროველი, ჭერემელი, წილკნელი, ხარკაშნელი პართენი, დმანელი ელიონე, ბოვნელი იოანე, წალკელი ნიკოლოზ, მაღალაძე არქიმანდრიტი ნიკოლოზ, სულა ქართ-

ველნი და კახნი ეფისკოპოზნი. ეინცა ამა გარიგებისა და ბძანების დამამტკიცებელი იყოს მადლი და კურთხევა ქონდეს; ეინცა ურჩექნას წყევასამცა ქვეშე არს... ამინ, ქორანიკონსა: ტყ: [1702]. სვეულად ამტკიცებენ:

ქართლისა
კათალიკოზი
ევდემოს

ამბა ალავერდელი ნიკოლოზ, სვეულად,
ნინო-წმინდელი იოსებ
„ვამტკიცებ ბოღბელი მი-

[]

ტრაპოლიტი ზაქარია“

ბოღბელი
ზაქარია

1703 წ. № 15 ქ. ჩვენ ბატონიშვილმან პატრონმა ვახტანგ შევსწირეთ ჩვენის სულის საოხად ყოველს წელიწადს სურამის საზაფხულად ხუთ ლიტრა სანთელი წმინდის დავითის საფლავისთინ... ქორანიკონსა: ტყა: იანვარს: ა: სვეულად ვახტანგ“ „მეფე ბაქარ“ „ბატონიშვილი სვიმონ

მეფე ბაქარ

ვამტკიცებთ

---გამეფე ბა
ტონიშვილი
სვიმონ

1703 წ. № 16 ანდრეასის ქ. ესე უკუენისამდე ბოუშლელი კნინი და უნდო თქვენდა მოსართმეველად უკადრი ჩემის ალალის ოფლით ნასყიდი ეენახი და სასახლის ალაგი მე მერაყე მამუკმა შემოგწირე საფლავსა და მონასტერს წმინდის დავითისასა, ასე რომე ერთი უშვილო ჭმელი კაცი

ვიყავი... ჩემის ოფლით მონაგარი თეორი მქონდა... და
ეს (მამული) შემოგწირე... ამინ †

1703 წ. № 16 სსლდრისა ქ. ქზო და შვილო,
წინამძღვარო იოანე და მისნო ერთობილნო კრე-
ბულნო! მე რმე ზოიხსენეთ ღვთის ზოწყალება და
მე ცოდვილი და უბადრუკი ნინო-წმინდელი თქვენის
მამაშვილობისა და ძმობის სასოებით და სიყვარუ-
ლით მინდობილი ასე შემიწყალეთ, ბატონო წინა-
მძღვარო, ნეკრესელ იოვანე! ესეც მოიგონე და
ზოიხსენე, როდესაც მე და თქვენ ღვთის შვამდგო-
მლობით და წმინდის დავითის თავდებობით ერთ-
მანეთს კელი კელს მივეციით და წინამძღრობაც
მოგართვით ალალის გულით და ჩემი ცოდვილი სუ-
ლიც და სიცოცხლეს ყველა თქვენ შეგვედრე, თქვენც
დიდი აღთქმა და პირობა აღმიტყვიით. ახლა ღვთის
სიყვარულისათვის ყოველი ჩემი შეცოდება მომი-
ტევეთ, შემინდევით და მანამდის ამსოფელში
სცხოვრებდეთ ჩემის ცოდვილის სულია მოხსენებას
ნურც თქვენ დაავიწყებთ და ნურც თქვენი კრე-
ბულნი... ღმერთო ხომ ამას ბრძანებს თავისის უტ-
ყუარის პირით: კეთილის მყოფელთა თქვენთა რომ
კეთილი უყოთო... ტყბილის მამა-შვალობისა გაყრი-
ლი და საუკუნოთ განშორებული... სოულით წარ-
სული და აღარასადა მოქცევადი შემიწყალეთ,
შემიწყალეთ შვილნო და მამანო ჩემნო... ამინ.
ხვეულად: „იოსებ“

1703 წ. ქ. ავილე მე ფაუნელი შვილმა იოთამ

და შეიღმა დაეით თქვენ ბატონი მაქსიმესაგან ცამე-
ტი მინალთუნი; რასაც ხანს ჩემს ხელთ დაყოს
თვეში ამ ცამეტი მინალთუნისთვის ერთი აბაზი
სარგებელი მოგცე. — არის ამისი მოწამე მალალაშვი-
ლი ნიკოლოზ, სოლალაშვილი ერეკლე, შათაშვილი
ფარსადან, მგალოზელი იაკობ

მგალოზელი იაკობ

 და
მარკოზა. მე თუმანიშვილს მამუ-
დამიწერია და მოწამე ვარ. დაიწერა იანვარს დამ-
დგეს, ქორონიკონსა: ტყა:

ფანელიშვი- ლი იოთამ.

1703 წ. № 1. ახლად დროისა. ქ. ნებიტა და
შეწევნითა ღეთისათა მოკვეც მე მამუკამა დარემა-
შვილმა ესე საფიცარის წიგნი შენ ხოსრასშვილს
მამიჯანამასა, შენს შვილს ბერს ასრე და ასრე და
ამა პირსა ზედა, რომე მოველ, მოგენდე და სა-
დამდი ცოცხალი ვიყო, ან თუ ძალი და უსამართ-
ლო არაეინ მიყოს ან კელწიფითა, ან ბატონით მე
შენ არ გაგეყარო, არც შენის მეტა ბატონი მე არ
ვინდოჰო. თუ რასაც ხანს ამაში გაგიმტყუნდე: ვ--(?)
ამ კაბისა, მღვთისმშობლის (ვიყო ამ კაბენისა
ღვთაის მშობლის?) შემცოდე, ქრისტეს საფლავის
შემცოდე, ქართლის კეწიუის მკვლეელი; დირბის
(დიდის?) ბატონის თბილელის და ბატონის ელიზ-
ბარისა(?) და მალლის მღვთის შემცოდე—თუ ამაში
გაგიმტყუნდე. — არის — ამის წამე მისი ცოლმმა
ლიშაურაი ბერუა, ანანია ბჯიკასშვილი † †

1703. წ. № 19. ახლად დროისა. ქ. ესე წიგნი
2

მოგეც მე მერმა ქანის შეილმა, მისმა შეილებმა ბეულია-
მა და თანამ, ახლა ეს ნასყიდობის წიგნი მოგეც: სანამ-
ღი ჩემი ძე იყო არც გაკეყო და არც წაგივი-
დე. თუ ჩემი მომღევარი ვინმე მოვიდეს, კელი არა-
ვის ქონდეს და პასუხის გამცემიც მე ვიყო. მამი-
ცემია ეს წიგნი მეტრეველს ბერისათვის და იმისის
შვილის მხთისასათვის და გიორგის. არის ამისი
მოწამე მთიულის შეილი ზურაბ და სამადავლეს-
შეილი ლუარსაბ და იასაულიც მე ვიყავ
და დამწერიც მე ვარ სისოური ფეიქარი და მო-
წამეც ვარ და გამსყიდველიც და მკედს შეილი იო-
სება და მე დამიწერია ზალს ყორჩიბაშის შეილს
და მოწამეც ვარ † † † რალასაც ვედევებოდი
ქანის შეილს ძმობის მეტი და სალამის მეტი კელი
არა მქონდეს. †

1703. წ. № 91 ახლა დროისა. მარტყოფელი
თეოდორა შეილი დათუნა აძღვეს ხათლის მცემელს
„და მის ეპისკოპოსს, ასე რომე მაყა შეილის სამე-
ბლის დროს წერილებრ მოვედით წმიდის სამების
მამულში, დავიზარდენით, არა-კაცი ჩენი მომღე-
ვარი არ იყო და წმიდას სამებას მივეწერენით; კი-
დეც დაგვაფიცეს, რომ სადაჲდი ჩვენ ცოცხალ
ვიყოთ ჩენი შეილი წმიდას სამებას არ გამოეწი-
როს. ვინ იცის მეზობლის გაჯაერებით ან ბატო-
ნის შემოწრომით წავიდეთ სადმე და რამაც კაც-
მა ჩვენ გვიყმოს და თავისთვის მოგვინდომოს და
მის ტაძარს გამოგვწიროს და იქვე წმიდას სამებას

არ მიგვეცეს რისხაესმცა... (წყევა)... მოწამენი †

1703 წ. № 96. ახლა დროისა კოზმანიშვი-
ლები სწერენ, რომ რადგან საბჭო მამულის საქმის
მოწმები და მახსოვრები არ გამოჩნდნენ, ტრაპეზზე
დაუდგვიათ, ღმერთს შევევედრეთო, ქალაღი და
ერთა უცოდინარი დიაკონი შევეზაენეთო და გამო-
იტნა ის ქალაღი, რომ მამული წმიდის სამების
არისო.

1704 წ. № 24. ქ. ნებითა და შეწევნითა
ღვთისათა ესე წიგნი მოგართვით ჩვენ დავით-გა-
რეჯის წინამძღვარმან ონოფრემ, დოდოს
წინამძღვარმან ზაქარიაჲ და ნათლისმცემლის წინამ-
ძღვარმან ხარატონ თქვენკახეთის კელმწიფის შვილს
და თვით კელმწიფეს მეფეთ მეფეს პატრონს ერეკლეს
და დედოფალთ დედოფალს პატრონს ანნაჲ და
ძეთა და ასულთა თქვენთა ყოველთავე ასე და ამა
პირსა ზედან, რომე პირველითგანეე მამა პაპათა
თქვენთაგან საგარეჯოს გამოსავალი ამ სამს უდაბ-
ნოს შემოწირული ყოფილიყო. ახლა თქვენად
სამლოცველოდ და ძეთა და ასულთა თქვენთა
წარსამართებლად ისევ საგარეჯოს გამოსავალი იმავე
უდაბნოებს შესწირეთ. ჩვენც ეს წიგნი მოგვირთმე-
ვია: რადგან ეს თქვენი წყალობა დაგვემართა, თუ
ეს არ მოგეშალოს, სანამდის ეს უდაბნოები იყოს
ჩვენცა ჩვენის კრებულათ ყოველს ყველიერის ხუთ-
შაბათს თქვენთვის და დედოფლისთვის ვწირავდეთ
და კორციელის კვირას თქვენის შვილებისათვის

ვწირავდეთ; ვინცა ვინ ჩვენი კრებული ამ დღეებს აქ დაგვესწროს, აქ სწირონ და ვინც გარეთ დახვდეს—იქ უნდა მოხსენება და. — წირვა ამის გარდაისად მარად დღე მოხსენება თქვენი არ დავაკლოთ. ამისად გასათავებელად მიგვრცეშია ღმერთი და ყოველნი იმისნი წმინდანი: ქორონიკონსა: ტებ:

მონა ღვთისა
დავით გარე-
ჯის მაკუ-
ტაჲე ონოფრე

სეკუელად. (ზაქარია)

ხარიტონ

1704 წ. მეფე დავით იმამყულასან, მისი ძმა კონსტანტინი და თეიმურაზ აძლევენ მარტყოფელს ზინდაშვილს ნასყიდას მათის შესაბლას უმკვიდროდ დარჩენილის სინჯიაშვილის მამის იმედის მამულს, „ერთგულად სამსახურას სამუქფოთ და ისპანსაც თან გვახლდით და გვემსახურე“ დაიწერა მარტის: 15: ქორონიკონსა: ტებ: კელითა კარსა ჩვენისა მდივან მწიგნობრის თუმნისშვილის შიოშისათა. სსმების (კაწარეთის) ცქელი გუჯარი, დიდ სელოფსუკად დაწერილი.

1705 წ. № 7. ტეაფსე ჩინებულ მსედრუელად:

„ქ...ჩვენ...პირველ გიორგი წოდებულისა და აწ პატრონისა მეორეს შაჰნავაზხანის მაგიერად მყოფ-
მან ძმის წულმან მისმან და ძემან სრულიად ერანისა მდივანბეგისამან საქართველოს ჯანიშნმან ბატონიშვილმან პატრონმან ვახტანგ (და ძმთა: სვიმონ, თეიმურაზ) შემოგწირეთ (ნათლის მტყუელს)... მას ჟამსა ოდეს თქვენის უდაბნოს წინამძღვარი ხარიტონ და მათი კრებულნი ერთობით ზოგ-დნენ და

თფილისს ქალაქში უდაბნოდამ მოქსლველის ბერგ-
ზის სადგომს გვიჯენენ... ბიძის ჩვენის პატრონის მეფის
გიორგის ყანაარს ბრძოლის გასამარჯვებლად და
მშვიდობით მოსასლველად და ჩვენის ძმის ბატონი-
შვილის ქაიხოსროსა და იასესს გამოსახსნელად
მოგართვით... თფილეს ქალაქს ჩვენის საუფლის წუ-
ლოს სასახლის მონაჭერა შიგნით სასახლის ადგილი,
წყარო რომ გამოდის. სამძღვარა მისი: აღმოსავლე-
თისკენ მტკუარი და წყარო რომ გამოდის, წყაროს
სათავიდამ ჩრდილოს მხარეს; ეს ჩვენს სასახლემდინ
ხუთი აღლი მიწა. კიდემ ჩვენ დაგანებეთ დასავ-
ლის მხარეს შაქარაანთ სახლსა და ტფილელის
დეკანოზის სახლამდინ; — სამხრის მხარეს ტფილელის
სამზღვრამდინ და დეკანოზის კარის ჩამოსწრო
მტკვრამდინ... ქკს: ტყგ: ღვინობისთვის: ბ: კელითა
თუმანიშვილის გივისითა

რტოდ. და-
ვით.-ვანტანგ

ზემო გამოგვჩხა და აქ შეგვიტანია:

1692 წ. № 84. ესე უკუნისამდე შეწირულობის წი-
გნი მოგართვით ჩვენ მაჩარობლის შვილთა ორთავ
ძმათ ნიკოლაფოზ და გიორგიმ. ასე რომ ჩვენ ორნი
ძმანი გასყიდულსავით ცალკე-ცალკე დაგირავებულნი
ვით. ახლა თავი დავიხსენით. პატრონი და ბატონი
არსად არავინა გუყანდა (sic), შემოგწირეთ ჩვენი
თავი... ნათლისმცემელს და დავიდევით ჩვენ სამსახუ-
რი ბატონის წმიდის ხარიტონის, ბესარიონისა, საბასა
და ერთობილად... ყოველს წლისათვის მოგართმევდეთ

ერთ ლიტრა სანთელსა, ჩარეკსა საკმელსა, სამს ლიტრას ზეთსა. სანამდი ცა და ქვეყანა იყო!.. დაიწერა... მარტს. ა: ქორონიკონსა: ტპ: (№ 83 იგივე. გუჯარაა)

1707 წ. № 60. ასლო დროის:

ქ. ესე: წიგნი: მოგართვით: ჩვენ: სამებელმან პატრონმა იოსებ თქვენ ბატონს წინამძღვარს ხარიტონს: ჩვენი ბიჭი ყვანდა თქვენს ყმას გოდერძის და ის ბიჭი თქვენ თქვენის დიდებულის წმიდის ნათლის-მცემლისათვის მოგვირთმევია, არას კაცს ამასთან კელი არა ჰქონდეს. გოდერძის დისწული არის ის ბიჭი“. — სვეულად: „იოსებ სამებელი“.

1707 წ. № 19. „ქ. საღუნის: შეილი: აბრამ: ღვდელი: ქართლიდამ გამოსულიყო და წ-ს სამებას შესწირვია და გოსტაბაში შეილი სამებელს წამოსდ(ა)ვებოდა აბრამ ხუცეს ალავერდს ჩვენს პაპა ბებიათა და ჩვენის სახლის ხელმწიფეთ საფლავს შეხვეწოდა — მიცემა აღარ იქნების კელმწიფეთ საფლავს პატვისავს და ეს წიგნი ამისად ნიშნად უბოძეთ ჩვენ... მეფემან... იშამყულისან სამებელ მთაქარ ეპისკოპოზს პატრონს ნიკოლოზს: რადგან ის მღვდელი სამებას შესწირვოდა, ჩვენც ისევე მის ტაძარს შესწირეთ და სამებელს მივეცით ყოვლის კაცის მოუღვერად. თუ კახეთში მყრელობა მოკლდეს, ამას ნურავინ აყრის... მყრელებისათვის კელი აგვიღებინებია... დაიწერა თევსა ფებერელის: ე: ქს: ტუე:

იშამყული-
ხან.

1708 წ. № 11. ქ. ჩვენ ბატონიშვილმან ბატონმა კოსტანტინემ და ძმამან ჩემმან ოტრამ (მუხრან ბატონიშვილები) შემოგწირე... (ნათლის მცემელს), ასე რომ მაზნაშვილი ივანე და თამაზა ბატონის მამის ჩვენის მოალაპენი იყვნენ და ჟამთა ვითარებითა აიყარნენ და კახეთს წაყვინდნენ. ხანი გამოვიდა; კელმწიფის აგან წყალობა იშოვნა; ქართველის ჯანიშინმა ბატონიშვილმა ბატონმა ვახტანგ ყეენის ყულით ქართველი კაცი აყარა კახეთს. ჩვენცა ეს ჩვენი კაცი ავყარეთ. მობრძანდენ ნათლისმცემლის წინამძღვარნი ხარიტონ თვისის კრებულითა. ეს კაცი თვისის ძმებითა(და) ცოლშვილით მივართვ(ით) ნათლისმცემლისათვის იანვარს: იზ: ქს: ტ: ვ:

1708 წ. № 6... ჩვენ ძმისწულმა (მეფის შაჰნავაზისა) და ძემან ერანის მღივანბეგის ლეევან-ყოფილის პატრონის შაჰყულიხანისამან საქართველოს ჯანიშინმა ბატონიშვილმან პატრონმა ვახტანგ... გიბოდეთ (ნათლისმცემლის) უდაბნოს მყოფს ორბელიშვილს მონაზონს საბას მას ჟამსა, ოდეს ქალაქს გლეხების ბოდებას დაგვიაჯენით; ვისმინეთ აჯა და მოხსენება თქვენი და გიბოდეთ ქალაქს ჯომარდანთ მკერვალი დემეტრე და მისი ძმა ზურაბა და პაპა; ალაყულაშვილის ნასყიდი ყოფილიყო და თავი დაეხსნა, თავის ბატონის აზატულობის წიგნი აეღო და იოანე ნათლისმცემლის მონასტრის ყმობა მოენდომებინა. იმას ჩვენის ყმის ჩივიანაშვილის

სახლ-კარი ჰქონდა, მეორე კომლი აფუზაშვილი
ოჰანა და შვესწირეთ (ნათლისმცემელს) ბიძის ჩე-
მის გიორგი მეფის სულისა და ცოცხლივ გამო-
ხსნისათვის და ჩემის ძმის ქაიხოსროსა და იასეს
გამოყვანისათვის და ჩემის სულის სახსრად ქკს:

ტევი: აქ მოხსენებული საბა არის ცნობილი ჩვენი მეღვესიკონე

1708 წ. შა სულთან უსინისათა.

ქ. ბძანებითა და შეწვენიოა მლთისათა დაუმ-
ტკიცეთ შეწირულობა და გუჯარი ესე ჩვენ მლთივ
ზეციით აღმატებულმან და მლთივ ზეციით დამყარე-
ბულმან და მლთივ ზეციით გვირგვინოსანმანი ესიან-
დავითიან-სოლომონიან-პანკრატიოიანმან დიდისა
და მლთისაგან მის მაგიერათ ქვეყანაზედ მოსამარ-
თლედ დადგინებულის ეტლისაგან შეყვარებულისა-
ვე, სვიანობით სახელ განფენილისა მზის შარვან-
დებთაებრ სრულიად ცას ქვეშეთ მაშენებელისა,
ერთგულთა ზედან წყალობა უხვად ნილოსის
ზღვისაებრ დაუწყვეტელად მიმდენარეს, ორგულთა
წამის ყოფით გამოაზრებელისა, ძლიერისა და თვით
უძლეველისა დიდისა ირანის ტახტისა და სახელმწი-
ფოს მპყრობელ მქონებელისა და მურთუხალის
ხალიჩაზედ მჯდომისა ხემწიფის ბედნიერის (უსენის?)
შვილურად აღზრდილმან და მისგანვე გახელმწიფე-
ბულმან მეფეთ მეფემან და თვით კემწიფემან პატრონ-
მან იმამყულიხან და დედამან ჩვენმან დედ. ფალთ
დედოფალმან პატრონმან ანამ და დიდის კემწი-
ფის გაზდილმან სასურველმან ძმამან ჩვენმან პატ-

რონმან მამადყულიმ და პატრონმან თეიმურაზ გკადრეთ და დაგიმტკიცეთ ტაძარსა უდაბნოსა და საფლავსა წმინდისა და ვითისასა, ასე რომ როგორათაც ძველათგან ჩვენთა მამა-პაპათგან ბატონის ლევანისა და ბატონის ალექსანდრესაგან შეწირული ყოფილიყოს სოფელი აკურა ძველის გუჯრით და ის ძველი გუჯრებ თქვენმა წინამძღვარმა ონოფრემ მოგვართვა და გაგვ(ა)სინჯა და დიად ძველათ შეწირული და სამკვიდრო და სალაროდ და სახიზრად ჰქონდათ მონასტერსა და საფლავსა წმინდისა და ვითისასა და ქვეყნის შლილობით და ეამთა ვითარებისაგან უბატონობაში ოხიაცარჩინათ კელი მოეკიდათ და თავისთვის დაეჭირათ და ბატონი პაპა ჩვენი, მეფე თეიმურაზ, რომ იმერეთს ბძანებულიყო, იქ მოეხსენებინა და ერთი წიგნი ყალბათ გამოერთმეინა და ერთი ამ სოფლის წიგნი ჩვენც ყალბათ თარხანმა გამოგვართვა და როიცაც წინამძღვარი წმინდის და ვითის საფლავისა მოვიდა ჩვენთან და გუჯრები გვსინჯეთ მეფის ლევ(ა)ნისა და მეფის ალექსანდრესი და მეფის პატრონის მამის ჩვენის ნაზარალიხანის ანდერძის წიგნიც მოგვიტანა და გვიჩვენა და იმაშიგაც ასე ეწერა რომე რომელიცი ჩვენი შეილი და შეილიშვილი კახეთს ბატონათ დაჯდეთო, წმინდას და ვითს თავისი სამკვიდრო მამული აკურა ისევ მიეციეთ და დაანებეთო და ჩვენგან ბატონის ლევანისა და ბატონის ალექსანდრ(ე)ს გუჯარი და შეწირულობა და ბატონის პაპის ჩვენის

თემურაზის და მამის ჩვენის მეფის ნაზარალიხანის ანდრეძი არა გატყდებოდა და არც ჩვენს რჯულში ვახში არა გამოიწიროდ(ა) და ჩვენც ისევ უბოძეთ დავანებეთ და დაუმტკიცეთ სოფელი აკურა თავისი სალარო, სახიზარი და მამული, როგორათაც ძველთაგან ქონდა თავისი მითთა და ბარითა და ბოლოთი და წყლითა და წისქვილითა ველითა და ვენახითა, თავისის მართლის სამართლიანის სამძღვრით ასე რომე მეფის პაპის ჩვენის ლევანისა და ალექსანდრეს გუჯრები დასძველებოდა და ისიც გაუახლეთ ხელახლა და დაუმტკიცეთ და იმათი სიგლები გუჯრითა ამი(sic)გაეცუდეთ: მტკიცე ესე. — არს სხვა რა რიგათაც ამას წინათ ყოფილიყოს ნინო-წმინდის სამწყსო და მეტოქი იყოს და სახიზარი დიდის უდაბნოსა და სხვა რაც პირველთ მეფეთ აღაპნი იყვნენ ისრევე მოუშლონნი და შეუცვალეხელი იყოს. — აწე ეინცა და რამანც ადამის ნათესავთაგანმც კელ ყოს ჩვენშიერ დამტკიცებულის ამის გუჯრის მეფის ლევანისა და მეფის ალექსანდრეს სიგლის არა დამტკიცებათ ჩვეთამც(sic)ცოდვათათვის იგი განიკითხვის დღესა მას მეორთ(sic)მოსვლისა მისისასა. — უკეთუ მეფემან შესცვალოს, მეუფეო მეუფეთაო შენ იგი შესცვალე მეფობისაგან მისისა; უკეთუ დედოფალმან — დედოფალო დედოფალთაო, ქალწულო, შენ იგი შესცვალე დედოფლობისა მისისაგან; — უკეთუ მთავარმან — მთავრობისაგან; — გინა თუ დიდებულმან ანუთუ აზნაურმან — შემცა იცვალეხის რჯულისა და

რიგისა მისისაგან, შემცა ედების ძრწოლა კენისა, კეთრი გეზის, მეზ—დატეხილობა დიოსკორეს და შიშთეილი იუდასი, ცოცხლივ შთანთქმა დ:თან და აბირონისა! ნურა რა(ა)თამც სინანულითა ნუ იქმნე-ბის კსნა სულისა მისისა; მაზედამცა იქნების წყევა იგი მეს-და-რვისა ფსალმუნისა, რომელს იტყვის: „იყავნ შეილნი მისნი ობოლ და ცოლი მისი ქერივ, შერყევით იცვალენ“! და შემდგომი ამისი; —მასმც(ა) ესმის კმა იგი ღვთისა რისხვით დღესა მას ზარ—სახდელსა წარმგზავნელისა ცეცხლად საუკუნოდ, ვითარმედ „წარვედით, დაწყეულნო, სასჯელსა მას საუკუნოსა, რომელი გაწახადებულ არს ეშმაკისათვის და ანგელოზთა მისთათვის“! ნურაოდემცა მოაკლდების სახლით შიშით ღაღადება იგი ობისი მამავალთა მისთა ამინ. —დაიწერა მტკიცე და შეუცვალელებელი სიგელი ესე თებერვლის: იზ: გასულს; ქკონს: ტყვ: კელითა კარისა ჩვენისა მდივან მწიგნობრის თუმნისშვილის(sic) შიოშისითა არს. (საღლა წარჩინებული სუკუელი: „მეფე დავით იმამყულობან ვამტკიცებ ნებითა ღთისათა.“

თათრული

დედოფ.
ანნა.

ბატონიშვილი
თეიმურაზი.

1709 წ. № 20. „...სიგელი ესე ნინო წმინდელის მთავარებისკობოზის გაჩნაძის მიერ მორთმეული... ზეცისა მიერ არს ყოველი მოცემა კეთილი და ნიჭი... დედოფალსა ჩვენსა ღვთისმშობელსა აღმოუხ-და (წილის ურის დრას) ქვეყანა ესე საქართველო-სა..., ძნელად მოსაქცეველი ყოველთა კაცთაგან“...

(ამან ნინო გამოგზავნა... და მამანი შუამდინარისნი და
ამათჲა დიდოცაჲ ამ ხმელ და უნაყოფო აღვიღშიო...
კამრავლესო აქ მონასტრები; ევეს ეკლესია ღვთას
მშობლას დიდი... ბოლოს შეიქმნა 12 მონასტერიო
და ეველანი ნინო წმინდელის მოწილი იევენეს და სავა-
რჯოს მონასტერისცაო (წმინდა ნინოს), მაგრამ ეშმაქსა
ადრად ბარბაროსნი აგარინსა)... ასწყვიტეს ქვეყანა,
დააქციეს მონასტრები... და უღაბოცა ესე გარე-
ჯისანი მას შინა აღობრდეს და მრავალ ჟამ და
მრავალ წელ დაშთა უმკვიდროდ კაცთაგან და
აღარავინ იყო ბერთაგან ვიდრე ყოფად ჩვენდამდე
და ოდეს ვიხილეთ ადგილი ესე წმინდა და თაყვა-
ნის საცემელი და პატიოსანი უპატოო ქმნილი ვითარცა
მარგალიტი მრავალსასყიდლისა გარეგანთხეული
ტირილად ვაწყეთ... თქვენ საღვთოანი და სულაერ-
ნი კაცი... წინამძღვარი მარკოზ, ზაქარია და სხვა-
ნი ძანი... გამოხვედით სოფლით და შენებად იწ-
ყეთ მონასტრისა მაგის ყოვლად წმიდისა... და
შენდობასა ითხოვდით ჩვენ მიერ საქმისა ამის
აღსრულებად, ვინაიდგან თვინიერ ჩვენსა ვერ
კელგემწიფათ საქმე ესე და ჟამთა მრავალთა იმყო-
ფებოლით ჩვენთანა და ძნიად შესაბედავი იყო ად-
გილი ევე მტერთაგან... ადვილად წარემართენით
ადგილსა მაგას და იწყეთ მცირედ-მცირედ მუშა-
კობად და ჩვენ თანაშემწე გექმენ თქვენ შენობასა
მაგას მონასტრისასა. სურვილ ვიყავ, რომ ცხოვრე-
ბასავე ჩვენსა გვეხილვა საწანდელი გულისა ჩვენსა

აღშენება მონასტრისა ჰაგის თქვენისა... და ეიხი-
ლე შენობა მცირედ ჟამ კეთილად წარმათებული
და სხვანიცა ძმანი მომატებულნი, რამეთუ კეთილსა
ცხოვრებასა აღასრულებდით ღაშის თევითა დაუც-
ხროჰელად ფსალმუნებითა, გალობითა და შესხმი-
თა სულიერითა და შემდგომად ამისა არა რა იყო
ნუგეშინის საცემელი თქვენი კორციელისა საზრდე-
ლისათვის მოსარეწელად, რომელი ძველნი და
პირველნი არღარა ჩვენდა მონასტრისა თქვენისა
არცა გუჯარი, არცა მახსოვარნი, თუ სადა იყო
მამული, ანუ თუ სხვა ნუგეშინის საცემელი კორ-
ციელისა საზრდელისა... ოკრებასა და ჟამთა ვითარე-
ბასა უჩინო ექმნა, და ვინაიდგან არა ეგებოდა
თვინიერ ამისა მონასტრისა შენობა ჩვენ შემოგე-
წივნით და რაც რომ ძალგვედგა არა დაფიშურვერ-
რა და მოვართვით თქვენსა მონასტერსა და შეესწი-
რეთ ცოდვათა ჩვენთა შესანდობელად და ბრალთა
ჩვენთა აღსახოცელად იორზედ წმიდის ნინოს
საზურცი მიწდარი, იქივ საწისქვილო ზევიდამ
რომ კევი ჩამოვარდების და შარაც ჩაივლის და
წისქვილის რუს მიადგების და კიდევ ზემოთ რომ
ქედური ჩასდევს საწნეხელი რომ დკას, ბოლოს
ჭიაურელის მიწის საზღვრამდინ, ისე სწორად ჩაივ-
ლის და წისქვილის რუს მიადგების და ამოჰყვება
ის რუი წისქვილამდი და იმ რუს შიგნით ყველა
ნაზურცი იყო წმიდის ნინოსი; და თქვენ რომ არ
გქონდათ რა სოფელში მამული, ამისთვის თქვენს

მონასტერს შევესწირეთ. — აწე ვინ იცის რომ ეს წუთი სოფელი ერთს პირზედ არ დაადგეს და მაგ მონასტერში შენობა აღარ იყოს... წინამძღვარი აღარ იჯდეს, ეს ნაზვრევი ისევ წმინდა ნინოს დარჩეს... და ისევ თუ შენობა შეიქნას ისევ დაუბრუნდეს დოდოს... აწე იტყვიან ვიეთნიმე ნინო წმინდელნი შემდგომად ჩვენსა: „რად მისცა სხვის მონასტრისა სხვასაო?“ მაგრამ ეს მონასტერი არა-სხვა არს, არამედ კელთა შინა ჩუქნთა არს და სამწყსო და მომკსენებელნი არიან ჩვენ ყოველთა ნინოწმინდელთანი... მეცა დამიც ჩემსა მონასტერსა ზედა სამსახური, რომელიც ძველითგანნი გუჯარნი და ბევრნი მამულნი დაკარგულიყო და... შრომითა ჩვენ მიერთთა კვალად შევმატე და პირველისაებრ საქმისა ისევ ვაგარიგე... ნუ მოუშლით... დაიწერა გუჯარი ესე... 1709-სა წ., ქორონიკონსა: ტყს: მეფობასა ძისა ერეკლე მეფისა დავითისასა“. — ჩვეულად: „სახელითა უფლისათა ვამტკიცებ ნინოწმინდელი იოსებ“. „ბოდბელი ზაქარია“ „სამებელი ნიკოლოზ“ „პართენი ხარჭაშნელი“ „ნეკრესელი ნიკოლოზ“ „ქერემელი ნიკოლოზ“.

1709 წ. ახლო დრასისა. „ქ... ჩვენ ღვთის მიერ კურთხევით ამალღებულმა დედოფალმან პატრონმან ანნამ და ძემან პირმშომან ჩვენმან თეიმურაზ დავამტკიცეთ სიგელი ესე სიტყვით და ბეჭდით ამით

დედოფალი ანნა

პატონიშვი- ლი თეიმურაზ

1709 წ. № 21. სხლა დრთისა. ქ. ჩვენ დედოფალმან ანა წმიდის დოდოს საფლავზედ მდგომ წინამძღვარს ზაქარიას და მათს კრებულს უწინვე ჯამაგირად პური და ღვინო და თეთრი ჰქონოდათ. პური და ღვინო საინდამაც ეწერათ იქილამ მოუჭერით და რადგან საგარეჯო უდაბნოებს შევსწირეთ, პური და ღვინო იქილამ უნდა მიეცემოდესთ უდაბნოებს, სწორიოდ გაუყოფოდესთ(?)თეთრი ხუთი თუშანი მოურავზედ ეწერა. საბალახეზედ ეს თეთრი არ მოუშალეთ; თეთრს საბალახილამ მოურავი გაურჯელად მისცემდეს... შეიწირე შენ ყოვლად ...დოდო.

დედოფალი

1709 წ. № 22. სხლა დრთისა. ქ. გაგვიჩენია ჩვენ ბატონს ბოდბელ მიტროპოლიტს ზაქარიას თქვენ წმიდის დოდოს მონასტრისათვის და მათის წინამძღვარის ზაქარიასა, ეპიფანეს და გრიგოლისათვის და სრულ ერთობილ კრებულთათვის თხუთმეტი ჩემი კოდი პური, ორა მარხლის ქვა, ერთი ყველის გუდა და უღელი კარი და ორი მინანთული ზეთის ფასად, ყოველთვის მოგეცემოდეს ცოდვათა ჩვენთა შესანდობლად და სულისა ჩვენის მოსახსენებლად. არა მოგეშალოს ჩვენგან და არც სხვათ ბოდბელთაგან. ყოველს გიორგობისთვის მოგებარებოდესთ სალთხუცისა და მევოდრის კელით, გაურჯელად მოგაბარებდენ თქვენ ყოველს წილიწადს“ ხეუყლად: „ბოდბელი ზაქარია“

1709 წ. № 23. ახლა დროისა. „ქ ჩვენ ალავერდელმა ნიკოლოზ ნებიტა ღვთისათა გაგიჩინეთ თქვენ დოდოს წინამძღვარს ზაქარიას და ერთობილთ კრებულთ კაკაბეთიდამ კოდი პურიათი და კონდლიდამ უწინ ხუთი საპალნე ღვინო გიგიჩინეთ და ახლა იქიდამ შვიდი საპალნე უნდა მოგცეთ; ის ჩვენ მიერ გაჩენილი ულუფა არ მოგეშალოს. შეიწირე შენ წმინდა დოდო და მეოხ მექმენ წინაშე ღვთისა. პურს დიდის კოდით მოგცემდენ“.. სვეუჯად: „ალავერდელი ნიკოლოზ“

მეორე გუჯარი გრძელა იმავე მონასტრისა: მეტად სელოფურად დაწერაღი, მსხვილ და რგვალ ასოებით, მეტად თხელს, მაგრამ ფრიად წმიდა და მაკარს ერანულს ქადაღდზე. მერე სხვა სქელა ქადაღდი შემოუწებებიათ სამაგრისთვის.

1710 წ. „ქ... წყალობითა ღვთისათა ამაღლებელმან... ბედნიერის ყაენის მიერ წყალობა მონიჭებითა გაშეუბებულმან... რანთა და კახთა მპყრობელ. მმართველ, განმგებელ-მქონებელმან მეფეთ მეფემან დავით, და დედამან ჩვენმან... ანნამ,.. ძმამან ჩვენმან ერანის ბეგლარბეგმან კოსტანტინე მაჰმადყულიხან და პეტრონმან თეიმურაზ და ძემან ჩვენმან მოსამად მირზამ... ვიგულს-მოდგიწეთ სამართლიანად შესაწირავად კაწარეთს წმიდის სამების ტაძრის მისართმეველად და მას შინა მოსაყდრის სამებელ მთავარების კოპოზის მღივანმწიგნობართ უხუცესის ძის სანატრელის

ნიკოლოზის მისაბარებლად რისაც მამულის მქონე-
ბელი წმინდის სამების ტაძარი ყოფილიყო მას
ქამსა, ოდეს გუჯრითა ამით დამტკიცებას გვევაჯა
სამებელი, ჟამთა შლილობისა და კახეთის წარტყუ-
ენისა და აოკრებისაგან რაოდენიცა შეწირულობა
ჰქონებოდა ჩვენის სახლის კელმწიფეთაგან მიცემუ-
ლი შეწირულობით გარიგებული მამულის გუჯარი
დაჰკარგოდა და რომელიც მამული ჰქონებოდა,
რომელიმე წართმოდა და ზოგი არა ჩნდა; ზოგი
რომელიმე თავადთა და აზნაურთ ოკრობისა და
გუჯრის უქონლობის და უბატრონობის მიზეზით
მძლავრობით მიეტაცათ, ზოგჯერ საეროთ გამკდა-
რიყო, საეპისკოპოსობისაგან მოშლილ იყო, რომ-
ელიც მას უკან ეულის ბიტონისაგან ეფისკო-
ზად(sic)დამჯდარიყო, დრო არ ქონოდა, თავის
საყდრის მამული, რომელიცა ჩნდა ისეუ(sic) ეშო-
ვა; ეს ყოველთაგან საცნაურ არს — მამულნი და აგა-
რაკნი, მთა თუ ბარი ყუელა საყოფი ქონებოდა.
ჩვენ რომ ბედნიერმან ყენმან ჩენი სამკვდრო კა-
ხეთი მოგვიბოძა, ეფისკოპოზათ ეს სამებელი დაგვ-
ხვდა. შევიტყევით და გავსინჯეთ, საყდარზე დიდი
გულსმოდგინება, შრომა და ღვაწლი თავსედვა,
საყდარი გაეკეთა(sic)და გაეახლებინა; ხატითა, ჯვარ-
ითა და წიგნით შეემკო, მწიგნობრით, მგალობ-
ლითა და ყოვლის სამღვდელთა საეკკლესიოს წე-
სით შეემკო და გაეპატიოსნებინა; გალავნით, სასახ-
ლით მოერთო და რომლისაც შემძლებელ იყო

ჯერონად გაეკეთა და თან-და-თან მატებდა. ვითარ ვიხილეთ შრომა და გულმოდგინება ამისი, ჩვენც შემწე ვეყუენით, მოკითხული ვქენით და გამოვიძიეთ: რომელიც ჩნდა და იცოდენ და დაჰკარგოდა, ისეუ(sic)შეუმატეთ; სამებას სოფელს ზიარი არ ვინ ყუანდა და სხვას კელი არ ვის ეღვა, მთა და ბარი დაჰკარგოდა, საცილობელად შექნოდა. ვინც მთას ეცილების მისი სამართალი გვიბრძანებია, როგორც გარიგდეს ისიც სამართლის წიგნით გადაწყდების; რომელიც სოფელს ახლო მთა ქონდა პატარძელთ გაუფიცავს და დაუჭერია საკნავი მამულები და მიწები უპატრონობით გარეჯელ(sic)წაერთვათ სამებელთათვინ, ფიცი დაედვათ, აღარც დაეფიცებინათ და აღარც დაენებებინათ. ბატონიშვილი კათალიკოზი რომ ჩვენ სანახავათ მობრძანდა, მამულებზე ლაპარაკი შეიქნა. სვეტი-ცხოვლის გუჯრები ვნახეთ, ძველსა და ახალში, ორშივ ასე ეწერა: საგარეჯოსაკენ რომსამების მამულიაო, კოტმანის დაბლა ღელე გაჰყოფს თავით ბოლომდი; დაბლა ღელიდამ რომ გზა ამოვა ყელმალლისშვილი რომ დასახლებულა, შარა-შარა რომ გზა გადმოივლის, მწარეს წყალს გადმოადგება, მალლა ბეჭი აქუს, დაბლა ცოტა გორა შუაში ჩაივლის, მწარე წყლის ღელეს ჩაჰყვების, ივრამდის ჩავა. ის ღელე ივრამდი გამოღმა სამების საყდრისაა და გაღმა პატარძელთა. კათალიკოზის გუჯარშიაც ასთე ეწერა და მახსოვართაგან ასე თქმულიყო. გამოღმა ღელსაც კელთ

ექირა სამებელსა და ჩვენც ვნახეთ და გავსინჯეთ, თავსა და ბოლოს უსამართლოდ ეცილებოდენ.როგორც პირველ შეწირული ყოფილიყო ჩვენც ისე შეეწირეთ...ხაშმი კელთ შეუეალად წმინდის სამების ყოფილიყო, ზოგი რომელიმე წართმეული ქონდა, ზოგი დაედვათ. ბეგიაშვილი ჩოლაყაშვილს მამუკას ქონდა, მის ძმისწულს სახლთ უხუცესს ედიშერს თავისავ ნებადართვით დაედვათ, საყდრისთვის მიერთვათ. გორგისშვილი ბიძინას საყდრისთვის შეწირა(sic)და მამული საყდრისა იყო, კელი ავალდებინეთ. ჟამიერაშვილი ერთი კვამლი ქართლი-დამ საგარეჯოს ჩამოსულიყო ჩვენს სახასოში, ბიძინა სუფრაჩს მოეყვანა და ხაშმზე საყდრის მამულზე დაესახლებინა და თავისთვის დაექირა. აღარც ეს სუფრაჩი გიორგი ანებებდა, კელი არა ქონდა, ისევ საყდარს მიეართვით. ეს ჟამიერაშვილები ეხლა ორად არიან...ხაშმის ბოლოს ჩოლაყაშვილს სახლთ-უხუცესს რევაზს კაცები დაესახლებინა საყდრის მამულში და სოფლის აშენება მოენდომებინა. ჩოლაყაშვილს ამა ალავერდელს ნოკოლოზს რომ სამებლობა ქონდა კაცები/გაეყარა და სახლები დაექცივა, თავისი მამული ისევ საყდრისთვის დაედვა და ჩვენც დაგვიმტკიცებია... სიგლითა ამით განუახლეთ...; ორკევს ბათანი და ჯორაანი, მის გარეშეჟო ალაგები რომელიც ქონდეს იორს ვაღმა-გამოღმა....რისაც მქონებელი ყოფილიყოს ახმეტას მეფის ლევანისგან შეწირული ზვარი ერისთვის დროს მძლავრობით მიეტაცათ,

სისვაურებს ეჭირა, ისიც და რაც ახმეტას და უტოს
ორვილს გაღმა-გამოღმა სამების ყოფილიყოს...
ისეც შეგვიწირავს...ენისელში მკედლიური მის სამ-
ძღვრამდი ალიაბთას რისაც მქონებელი ყოფილი-
ყოს, თასმალურში, საკანს, ენისელში ან სხვაგან...
არ მოგეშალოს...საჩვენო არა ეთხოვბოდეს რა...
ქურდის მძებნელმან კელი ვერ დაიდვას...რომელიც
ჩვენის სახლის კელმწიფეთაგან მამული და მიწა-
წყალი გლახს კაცს მოეშალოს და გაეყიდოს ისეუ
საყდრისთვის მიგვირთმეგია. კელმწიფეთაგან შეწი-
რული საყდრის მამული არც ეფისკოპოზისა და
არც სხვის კაცისაგან არ მოიშლების და არ გაის-
ყიდვის, საყდრის გამოწირვით სხვას არ მიეცემის.
ნათლისმცემლის უდაბნოს მაკურთხეველი ყოფილა
სამებელი და სამწყსო არის და ზემდგომი, ჩვენც
აგრეთვე დაუმტკიცეთ...დაიწერა კელითა კარისა
ჩვენისა მდივან მწიგნობრის გორჯასპისათა აგვის-
ტოს ორსა ქორონიკონსა: ტჷტ: ...ხვეულად მშვე-
ნიერი ხელი: „სახელითა ღვთისათა კელმწიფე მეფეს
დავითს იმამყულიხანს დამიმტკიცებია კელითა
ჩვენითა“.—აზის ბეჭდები მეფის, დედოფლის ანნას...
ბატონიშვილი თეიმურაზის და ერთიც თათრული.
აშშიაზე: „ქ: ჩვენ: მეფე: სრულიად საქარ-
თველასი ირაკლი მეორე(sic)ვამტკიცებთ მაისის: კვ:
ქორონიკონს: უათ:“. აზის ბეჭედი (1781.)
იმამყულიხანს დავითს მეორედაც დაუმტკიცებია ხელის
მწიქრით და ბეჭდით აშშიაზე.

1710. წ. № 2 ქ. შეწვევითა: და ბრძანებითა: ღვთისათა: ჩვენ... მეფეთ მეფემან დავით(... ქემან ჩვენმა ლევან შირვაზი)... ჟამთა ვითარებისაგან... აღარაფერი შენობა აღარ ყოფილიყო რა საყდრის მეტი(იოანე ნათლისმცემელს უდაბნოში)და ისიც მოშლილი და დაქცეული. წმინდანი მღვდელმონაზონნი დამდგარიყვნენ, დიდი შრომა და გულისმოდგინება დაედვათ, რაც ძალედვით გაეახლათ მონასტერი და შენობა ჩაეკლოთ. ბატონს მამა ჩვენს, მეფეს ერეკლეს, ქართლი და კახეთი რომ ეპყრა თანაშემწე ჰქმნოდათ (გუჯრები და სოფლები დაკარგულიყო და მამულებიც დაკარგოდა, ბერების გამოსახრდელი ადაცა იყო რაც). მოვიდა წინამძღვარი მამა ხარიტონ, მღვდელმონაზონი სვიმონ და ბესარიონ და ყოველი კრებული; მათ საზრდოსა და მამულს წყალობასა გუთაჯნეს. მოკითხული ვქენით. ასეთი ნაშენი სოფელი არა იყო რა, გაცემულიყო, და ნაოკარი უშენი ჩვენი საღალღო იორის გალმა ბალბიანი შემოგწირეთ (ნათლისმცემელს) .. (სამზღვრები) მწარე წყლის ღელე რომ ჩამოვარდების და იორს შეერთვის, მის პირდაპირ წითელი კლდე რომ არის მას გადმოსწვრივ დაბლა იორს ღელეს შუა რომ გორა არის, ავლით რომ გორებია და მის ძირს რუი გადმოივლის, რუს ატანებით გორა რომ დასწყდება და საქალაქე შარა ჩამოივლის, მის გასწვრივ იგრამდი თავის სარწყავის რუის წყლის მოუშლილათ“...(წყევა)...თუ ვინმე მატილებელი აღვიდგე-

ბოდესთ... თქვენს მაკურთხეველს სამებელ ებისკოპოზს აცნობდეთ(sic)და ჩვენ მოგვახსენებდეს... და საკნავი მიწა ვერვისგან დაგეჭიროს იორს გაღმა და არცა ვინ ღალა გამოგართოს რაც კაცი დაგისახლდეს და რაც შენ გინდოდეს საკნავი, საცანათ არც ჩვენგან და არც სხვისგან ღალა არ გეთხოვებოდას. დაიწერა....კელითა სამებელ მთავარეპისკოპოზის ნიკოლოზისათა ქორონიკონსა:

ტუტ: „ ხეუულად, მეფე იმამყულიხან“

შენიშვნა აწმიაზე სსვა ხელით:

ქ. ამაში რომ სამებელი არის გამოცხადებული, ახლა მეფითა, კათალიკოზით და კრებითა ნათლის, მცემლის მონასტერი ნინოწმინდელს დარჩა და იმის ეკლესიას, ამაღ რომე ძველადაც ნინოწმინდლის ეკლესიის ყოფილიყო

სვიმონ?

კათალიკოზი ანტონი ამტკიცებს 1769 წ. დეკ. 3.

და ერეკლე და მთელი მისი ოჯახობაც და ძის-ძენი: დავითი და იოანე

სვეტი ცხოველი; წმიდა სიღონია.

ერეკლეს ძენი: გიორგი, ლეონ, იულონ, ვახტანგ, და ძის თეიმურაზ და მიჩიანე.

1711. წ. № 82. ახლად დროისა.

ქ. ჩვენ სამებელს იოსებს ბესტალაშვილმან ალფეს და ბერმა და იმისმა ყმამ მარქარაშვილმა გიორგიმ და დემეტრემ სამის დღის მიწა მოგვართვეს საწირავში და საკანონოში ჩახრილას დაბლა

გზას წაკვრით, თელეებს ზემოთ ორი ძეძვი არის, იმის ბოლოს სამებური ძველი რუი რომ არის, ამის წაკვრით ის მიწა ნათლისმცემელის მონასტერს შევსწირე და წმინდა ხარიტონს მივართვი“

1711 წ. № 5. „...ესე...ნასყიდობის წიგნი მოგართვით ჩვენ ჩოლაყაშვილმან საგარეჯოს მოურავმან სუფრაჩმა გიორგიმ, შვილმა ჩემმა ბაადურ, ფარემუზ და ჯამასპიმ...თქვენ დოდოს წინამძღვარს ზაქარიას და კრებულთა მონასტრისა თქვენისათა, ასე რომე ჩვენ სომხის ვალი გვემართა და ის სომხის ვალი ოცი თუმანი თქვენ გარდაგვიწყვიტეთ და იმ ოცის თუმნის ფასად ჩვენ თვალზე ნასყიდი ვენაკი გვქონდა და ის თქვენ მოგეცით ბატონის დედოფლის და ჯანიშინის ბატონიშვილის თეიმურაზის დასტურითა...იმისი (ვენაკის) ნასყიდობის წიგნი თქვენთვის მოგეცია და რაც იმაში სამძღვარი ეწეროს, იმ რიგათ ჩვენ მოგვიყიდია. ამ ფასად კი არ ღირდა ეს ვენაკი, მაგრამ თქვენის კარგკაცობით ამთენი თეთრი გარდაგვიწყვიტეთ...დაიწერა აპრილსა ცამეტსა ქორონიკონსა: ტუთ:... (რვა ბეჭედი)

ალავერდელი
ნიკოლოზ.

დედოფალი
ანნა.

1711 წ.

ქ. ნებითა და შეწვევითა ღვთისათა ესე წიგნი მოგართვით თქვენ საქართველოს ბატონიშვილს

პატრონს სვიმონს ჩვენ უდაბნოსა გარეჯისასა საფლავსაზედა წმინდისა დოდოსასა მდგომარეთა და კელაღპყრობით მლოცველთა თქვენთა წინამძღვარმან ზაქარიამ, მღვდელმონაზონმან გრიგოლ და ეპიტანემ და სულერთობილმან კრებულმან ჩვენმან, ასე და ამა პირსა ზედა რომე თქვენად სადღეგრძელოდ და კურთხეულის თქვენის ძმის ბატონის თეიმურაზის სასულიეროდ და მოსახსენებელად თხუთმეტი თუმანი თეთრი შემოსწირეთ წმინდას დოდოსა და ჩვენ გეიბოძეთ და ჩვენ იმ თეთრით ვენაკი ვიყიდეთ და მონასტრისათვის დაედევით და მისად სამუქფოდ ჩვენ ეს წიგნი და პირი მოგართვით, რომე სანამდის ჩვენი მონასტერი იყოს და ჩვენ ვიყვნეთ და ჩვენსა შემდგომად ვინცა ვინ იმ მონასტრის მცველნი შეიმქნენ, ყოველს შობას დღეს თქვენთვის სადღეგრძელოდ ჩვენის კრებულით ქამსა ვწირვედეთ და პარაკლისს გარდვიხდიდეთ და ყოველს ნიკოლოზობას დღეს კურთხეულის თქვენის ძმის, ბატონიშვილის ბატონის თეიმურაზისთვის ჩვენის კრებულით ქამს ვწირვედეთ და პანაშვიდს გარდავიხდიდეთ... (წყუყუა)... დაიწერა წიგნი ესე ივნისსა ერთსა კელითა სამთაენელ-ეპისკოპოზის კვპრიანესითა, ქორონიკონსა: ქრისტეს: აქეთ ათას შეიდას და თერთმეტსა და ქორონიკონსა: ტყთ: ხეყუადა. „ზაქარია“

მღვდელმონაზონი
ეპიტანე.

არა სჩანს

შორე კვერდზე საკუთარი ხელით ნაწერი ანნასი: „...ახლა დასრულებული საბოლოოდ შევიღებებით ბოლო მოღებული თავისის სიყვარულის ახალმოზარდის ვაჟისკაცის შეიღებით საუკუნო განსვენებას უწხედეთ(?) და სანამდე ცოცხალი ვიყო თქვენს უდაბნოს მამსახუროთ უბედური და სასოწარკვეთილებისა ცხედარსა ზედა მდებარი ბატონის რძალი ანნა მოგახსენებთ“.

1711. წ.

ქ. ჯანდიერიშვილები, ვაჩნაძენი და ახურელნი საკნავს მიწებზე შეცილდნენ. მოვედით ბატონის ბძანებით სასამართლოდ ჩვენ ჩოლაყაშვილი ანბა ალავერდელი ბატონი ნიკოლოზ, მოურავი რევაზ, მოურავი მერაბ, სახლოთხუცესი ედიშერ, ხარქაშნელი ბატონი პართენ, მეითარი ფარსადან, მაყა ბოქაულთ უხუცესი. ალაგები ვნახეთ და გავსინჯეთ. გუჯარი იყო ძველი წმინდის დავითისა ბოლოს სამზღვარი სწორედ გამოჩნდა. აკურის კევი რომ მღერივეს კევეს შეეყრების ჩავლით ალაზნამდის აკურელთ დარჩა. ზემოთ აკურას კევეს ვალმა სოფლის პირდაპირ ორი ახო გაეტეხათ ახურელთ ზემო—უზუნაური და ქვემო—ნარბილი, ამაზე შეცილდნენ და ბატონის ბძანებაც ასე გვქონდა. ფიცი არც ერთისა მომკდარიყო; უზუნაური ახო ახურელთ დავანებეთ და დარჩო და ნარბილის ახო ჯანდიერიანთ და ვაჩნაძეთ დარჩა. ამ ორს ახოს სა-

კუნდრის ღელე გაყოფს. ამ ღელეს ზემოთ ჭანდი-
ერიანთ და ვახნაძეთ კელი არა აქვსთ, და ღელეს
ქვემოთ ახურელთ არა აქვსთ კელი. ამ გარიგებაში
ბატონის ბრძანებით დამწყვედი მდივანი (?) გორ-
ჯასპი და დამწერი ქორონიკონსა: ტუთ: (1711 წ.)

1711 წ. № 29.

ქ. ნებითა... ბატონიშვილმან პატრონმან სვი-
მონ შემოგწირეთ და მოგართვით თქვენ უდაბნო-
სა გარესჯისასა საფლავს წმინდის დავითისა თხუთ-
მეტი თუმანი თეთრი, ასე რომ ჩვენის ყმის მაქან-
დარაშვილის გიორგის ვალი სუფრაჩს გიორგის
ემართა, და იმ თეთრისაგან თხუთმეტი თუმანი
საფლავსა ზედა თქვენსა მდგომარესა წინამძღვარს
ზაქარიას და კრებულთა მისთა მივაბარეთ და იმათ
იმ თეთრით ვენაკი იყიდეს და თქვენთვის სამამუ-
ლედ დადევს ... ძმისა ჩემისა... თეიმურაზის მოსახ-
სენებლად... შობის დღეს ჩემთვის სწირევდეთ და
ერთს ნიკოლოზობის დღეს ჩემის ძმის თეიმურა-
ზისთვის სწირევდეთ თავისის კრებულთა... დაიწე-
რა წიგნი ესე თიბათვეს ერთსა. კელითა სამთაფელ
ფფისკოპოზის კვიპრიანესითა ქორონიკონს: ქეს:
აქეთ 1711, ქორონიკონს: ტუთ:

მონა დვთისა ბატონიშვილი სვიმონ.

1711 წ. № 32.

ქ. ჩვენ ბატონიშვილმა პატრონმა სვიმონ მოგართვით თქვენ წმინდის დოდოს წინამძღვარს ზაქარიას.....ჩვენის სომხის მქონდა როშელის გიორგის თეთრი, ემართა გიორგი სუფრაჩს. იმ სომხების თეთრიდამ თხუთმეტი თუმანი თქვენ მოგართვით. იმ ჩვენ ყმას ამ თხუთმეტს თუმანს ჩვენ მიეცემთ; რახან სუფრაჩმა ეს თეთრი მოგცეს, ეს ყაბზი სუფრაჩს მიეცით. ჩვენი ყმა ანგარიშში ჩაუგდებს. ქორონიკონს: ტუთ: იანვრის: კლ:

ახლო დროისა. ქ. ჯანდიერშელაძისა (ჯანდიერშელაძისა), ვაჩნაძეთ და აკურელთ მთის საქმე ასე დარჩა: შემოდგომაზედ მდივანი გორჯასპი და ბოქაულთ უხუცესი უნდა მოვიდნენ, სამართლიანის საქმით მთაც უნდა გაურიგონ, შეარიგონ

მონა ღვთისა მოურავი რშეასთ (სათრულიც)	მონა ღვთისა მოურავი მერებ.	მონა ღვთისა სახლთუცესი ედიშერ (მერე თათრულიც)	ალავერდელი ნიკოლოზ.
--	----------------------------------	--	------------------------

1711 წ. № 33. ახლო დროისა.

ქ. აბარია მონასტრის საქონელი ფრანგს მამაჯანას საარაყე ქვაბი ზარფუშით და მილით, საკულუხე თუნგი.—ქ. არის ყიჟაშვილის სახლში ფრანგული ქვაბი მისის ზარფუშითა, ორი სურა, ერთი ფისოლი დიდი ტასტი.—ქ. ერთს ზანდუკში საკელმწიფო აბანოს პერანგი....ქ. ორი ბარტყული...ქ. ნაწილები წმინდათა პანტელეიმონისა, ისიდორესი,

ქ. მეორის ზანდუკისა დიდი ლანგარი. ქ. ბერძული ყოველი წიგნი—არა აკლია რა, თიფო წიგნი ყველა არის ქ. რახტიანი ლაგ(ა)მი... (სხვა ნივთებიც ბევრი სწერია)

ალავერდელი
ნიკოლოზ.

1711 წ. № 35.

ქ. ჩვენი ბრძანება არის ბოქაულოთხუცესო ბადურ მრამ(?) (გაურკვეველად). ბატონი ნინოწმინდელი და თქვენ შეიყარენით და ნაცვლები და მოკვლები თან იახელით. რაც ჩვენს შვილს მეფეს იმამყული-ხანს ამ დოდოს წინამძღვრისად მისის კრებულისათვის პაპიას ბეითალმანის მამულისადასაქნავის წყალობა ექნას, ჩვენც იმ გზით გვებოძებია და წყალობა გვიქნია. დასხედით და ამ პაპიას კერძი მამული გამოარჩივით და ამ წინამძღვარს მოაბარეთ. რომ ამ პაპიას კერძს მამულთან მგალობელს კელი არა ქონდეს და რაც მგალობლისათვის წყალობა გვექნას, ამათ კელი ნუ აქვსთ. დაიწერა თვესა ივლისსა იზ. ქორონიკონსა: ტუთ:

მონა ღვთისა
ბატონიშვი-
ლი თეიმუ-
რაზ.

1711 წ. № 36. ახლად დრდისა.

ქ. მდივანბეგი პატა და დავით-გარეჯის წინამძღვარი ონოფრე აკურას კაცებზე ცილობენ და რაც ამ სიაში ეწეროს იმაზედაცა და რაც ამის გარდაის სალაპარაკო რამ იყოს იმაზედაც შეიყარ-

ნენ ეფისკოპოზთაგან ბატონი ალავერდელი, სამე-
ბელი და ნინოწმინდელი, დარბაისელი კისიკის
მოურავი და ენისელთ მოურავი სახლთხუცესი.
სამართალი ქნან და ასე გაასამართლონ. ბოლო
მოულონ, რომე ერთმანეთთან სალაპარაკო აღარა
დარჩესთ რა. რაც იმ ღღეს არ მოგეახსენეს ამას
გარდაის ნურას ალაპარაკებენ. გაასამართლონ,
განაჩენი დადვან და ჩვენ მოგვართვან. რომელიც
ჩვენ გვებძანებინოს სიაში, ისე გავარიგონ

იმამყულიხან

1711 წ. № 37. ახლო დროისა.

ქ. უნდა მივსცეთ ჩვენად სადღეკრძელოდ
ჩვენ მამუკა ჩერქეზმა და ალადად: გაგვიჩენია ჯა-
მაგირი წელშიგ დაუკლებელად ოცი კოდი პური და
ორი სპანე ტკბილი წმინდის დავით გარეჯის წინამ-
ძღვარის პავლესათეინ და უდაბნოს მყოფთაგან.

მამუკა
ჩერქეზი.

1711 წ. № 38. ახლო დროისა.

...მრავალ გვარად შეწუხებული დედოფალი
ანნა ვკადრებ ჯვარის მტვირთველო, ჩვენ მაგიერად
ჩვენსა დიდსა იმედსა ბატონს ნინოწმინდელს და
წინამძღვარს ონოფრეს მრავალი მოკითხვა და
ნათლით შემოასილს კელს მთხვეენა მოახსენეთ.

მერმე რაც პაპიას წილი მამული იყოს, დოდოელთ
დაანებეთ და ათუნა (დათუნა?) ესთიბრაშვილის
ნაქონი მამული მგალობელს დაანებეთ მანდ ყვენის(?)
კაცი ხმ (ხომ) მანდ არის, თქვენ ხომ უსამართლოს
არ უზამთ. რატომ არ დაჯერდა. ეხლა დაჯერდეს.

დედოფალი
ანა.

1711 წ. № 39. ახლა დროისა.

ქ. ესე წიგნი მოგეცით ჩვენ დავით-გარესჯის
წინამძღვარმა მამა. ონოფრემ თქვენ წმინდის დოდოს
წინამძღვარს მამა ზაქარიას და თქვენს კრებულთ,
ასე რომე ერთი ძველითგანი გუჯარი თქვენი და
ჩვენის მონასტრის საერთო ვიპოვნეთ მეფის ალექ-
სანდრესაგან გაახლებული ჩვენის ქატიისა და თქვე-
ნის ტაძრებისა და კიდემ სხვისა. ის გუჯარი ჩვენს
მონასტერში აირს და როდესაც სალაპარაკოდ ით-
ხოვთ მოგართმევთ... ჩვენის საყდრის გუჯრებში
არის

მონა ღვთისა
დავით გარეს-
ჯის წინამძღ-
ვარი მაქუტა.
ძე ონოფრე

1711 წ. № 40. ახლა დროისა.

ქ ესე წიგნი მოგეცი მე ლოუაშვილმა(?) გი-
ორგიმ თქვენ ბატონს წინამძღვარს ონოფრეს:
ოთიას მეტრეველს ჩემი ორი მილათული (2 მ.)
ემართა. ოთია ბაღში მომკვდარიყო; ობოლი დარ-

ჩომოდა; თქვენ დაიხსენით; სამი მინალთული მიზო-
ძეთ. მაგასთან მე ხელი არა მაქვს, არც იასაულს.
მე უნდა გავისტუმრო.. მოწამენი. ალია იასაულიც
მოწამე არის ამისი †.

1711 წ. № 41. ასლან დროისა.

ქ. ჩვენ მაგიერად კარის ჩვენის მოკელებს
სახლთხუცეს-მდივნებს საგარეჯოს მოურავს ნაც-
ვალს ასე უამბეთ, რომე წინამძღვარმა ონოფრემ
წმიდის დაეთის გუჯარი მოგვართვა, გავმინჯეთ
და მისი ყმა ჩვენის კელით დიად ყოვლისფრით
გათავისუფლებული და აზადნიც (აზატნიც) ყოფი-
ლან და ახლა რაგინდრასფერში სარჯელი დაგიწ-
ყიათ და დღეის იქით ნურასფერში ამათზე კელი
ნუ გაქვსთ, ნურც ამ გუჯარს უტეხთ.. თუარა... დიად
ვიწყენთ. სვეულად. „მეფე კონსტანტინე“

1712 წ. გქელი გრაგნილი გადესილ სქელს თეთრს
ქადაღდზე. სიკრძით შვიდი არშინი და ორი ვერშოკი
სიგანიო 6¹/₂ ვერშოკი; ერთმეორეზე გადაწებებულია 13
თაბასი; დანაწებებზე დასხმულია ბეჭედი თნოფრე მსჭუტა-
ძის; ერთი მხარე დაწერილია, მეორე კი დაუწერავი

ქ:ეჭა. დიდება, პატივი და თაყვანის ცემა დასა-
ბამთა საფუძველისა დამდებელსა, დამქსველსა ცათა
და ქვეყანისასა ღმერთსა საუკუნოსა, მიუწდომელსა,
უხილავსა, დაუსაბამოსა, აუგებელსა, უკორცოსა,
დაუსრულებელსა, მარტიესა, უცვალებელსა, უფსკრუ-

ლსა უსაზღვროსა, უნიკოსა, ურაბამოსა, გარე-შე-
მოუწერელსა, უვნებელსა წყაროსა სახიერებისა და
სიმართლისასა, ნათელსა მიუაჩრდილებელსა, ძლიე-
რება თვალთ შეუდგამსა, უზეშთაესსა ყოვლისა სა-
ზომისა და მისთომისა, ჭეშმარიტსა, ყოვლად ძლიერ-
სა, ყოველთა შემოქმედსა, ყოველთა მხედველსა
ყოვლისა მპყრობელსა, ყოველთა გამგებელსა მეუ-
ფესა და კელმწიფე ერთსა ღმერთსა, სამ-გუამოვნე-
ბით ცნობილსა, მამასა და ძესა, და სულსა წმიდასა
ყოვლად განუყოფელსა თვინიერ გუამოვნებისა და
თვითებისა, მამასა უშობელსა, ძესა შობილსა და
სულსა წმიდასა გამოსულსა, მამასა მიზეზსა ძისა შო-
ბისა და სულისა გამოვლინებისა, ცნობილსა მამასა
ღმერთად და მამად და ცნობილსა ძესა ძედ და
ღმერთად და ცნობილსა სულსა წმიდასა მამისაგან
გამომავალსა სულად და ღმერთად. და აღვიარებთ
წმიდასა სამებასა ერთ არსებად ერთ ბუნებად, ერთ
ძალად, ერთ ნებად, ერთ მთავრობად, ერთკელმწი-
ფობად, ერთ უფლებად და ერთ მეუფებად სამითა
გუამითა საღვთოთა რამეთუ შეურევნელად შეიერ-
თების წმიდა იგი სამ, გუამოვნება და განუყოფლად-
განიყოფვის საკვირველად მამა უშობელი და დაუ-
საბამო, ყოველთა მიზეზი, რამეთუ იგი მხოლო არს
უმიზეზო და უშობელი, ყოველთა შემოქმედი რა-
მეთუ ოდეს იყო მამა იყოძეცა და სული წმიდაცა,
ვიდარმედ თვინიერ ძისა არა იყო მამა, არამედ იყო
ძე მამისა თანა თანა - არსი და თანა - მოსაყდრე

უწინარეს ყოველთა საუკუნეთა; რამეთუ „ყოველივე მის მიერ შეიქმნა“ ბუნება დაბადებულთა, „და თვინიერ მისსა არცა ერთი რა იქმნა, რაოდენი რა იქმნა“. ეგრეცა სული წმიდა თანა-გამგებელი, უფალი მყოფელი, რომელი მამისაგან გამოვალს, მამისა ცხოველს და ძისა-თანა თაყვანის იცემების და იდიდების, ვითარცა თანა-არსი და თანა-დაუსაბამო სული წმიდა, სული ღვთისა, სული წრფელი, სული მთავარი, წყარო ცხოვრებისა და სიწმიდისა, ღმერთი თანა-მამით და ძითურთ დღებულის, დაუბადებელი, ყოველთა დამბადებელი, ყოველისა მპყრობელი, ვითარცა მამა და ძე, რამეთუ არა შეიცვალე მამა ძედ და სულად წმიდად და არცა ძე მამად გინა სულად წმიდად, და არცა სული წმიდა იჩემებს მამობასა, გინა ძეობასა, არამედ ერთ არიან სამნივე ღვთაებითა და ბუნებითა თვინიერ უშობელობისა, შობისა და გამოსვლისა, და რა არს უშობელობა გინა შობა და გამოსვლა წმიდისა სამებისა—მან მხოლოდმან უწყის და ჩუენდა გამოუძიებელ არს, რამეთუ ესრეთ იყავნ ცნობა და გულის-ხმის-ყოფა მამისათჳს და ძისათჳს და სულისა წმიდისათჳს: არა განიყოფიან ძალითა და კელმწიფობითა, რომლისაგან შეიქმნნეს ყოველნივე ხილულნი და უხილავნი, რაოდენნი იხილვების და რაოდენ უხილავ არს ცასა და ქვეყანასა შინა, წყალთა, მთათა და ბორცვთა შინა.—და კვალად აღიარების ერთი წმიდა სამებისაგანი, მეორე გუამი—

ძე ღვთისა და ძე კაცისა, პირველ საუკუნესა მამისაგან შობილი უყამოდ და შემდგომად აღსა-(ს)რულთაჟამთასა ქალწულისაგან განკორციელებულ ქმნილი ქრისტე სრულად ღმერთად და სრულად კაცად, ორითა ბუნებითა და ერთითა გუამითა საღვთო(ა)თა, ვითარცა ბძანებს წმიდა სახარება: „მე და მამა ერთ ვართო“, და კვალად იგივე ბძანებს: „მამა ჩემი ჩემსა უფროს არსო“, რამეთუ მამისა სწორობით კსენება ღვთაების ბუნების მომასწავებელ არს და მამისა უფროსად კსენება კაცობრივსა ბუნებასა მოასწავებს. ხოლო სიბრძნით გამგებელისა წმიდისა სამებისა, რომლისა მარჯვენით მდგომარე არს წმიდა მარიამ, საუკუნო(ა)ს მამის ასული და დედა ძისა და დედოფალი სულის წმიდისა, და კვალად არიან მადიდებელად წმიდისა, სამებისა: საყდარნი, სერაბინნი, ქერაბინნი, უფლებანი, მთავრობანი, ძლიერებანი, კელმწიფებანი, მთავარანგელოზნი და ანგელოზნი და კვალად მოციქულნი, წინასწარმეტყველნი, მღვდელთ-მოძღვარნი, მოწამენი მამანი, მამათ-მთავარნი, ქალწულნი, მარტვილნი და ყოველნი წმიდანი მისნი და დაუღუმებელითა კმითა სამგზის წმიდასა გალობასა იტყვან: „წმიდა არს, წმიდა არს, წმიდა არს უფალი საბაოთ“: საესე არიან და ყოველთავე ცათა აღავსებენ საშინელისა ღაღადებისა მათისაგან და სხვანი სხვასა საშინელსა გალობასა იტყვან და სხვანი სხვასა; და სხვანი იტყვიან: „წმიდაო ღმერ-

თო, წმიდაო ძლიერო, წმიდაო უკუღარა — შეგვიწყალებნ ზვენ“, უგალობენ და ადიდებენ წმიდასა სამებასა ერთ-არსებასა, რომელმან შექმნა ადამ პირველი კაცი, ვითარცა თქუა: „ვექმნათ კაცი ხატად და მგზავსად ჩუენდა“, რომელსა უბძანა აღორძინება და განმრავლება, და აღორძნდენ და განმრავლდენ ესრეთ ვითარცა უწყით.

ხოლო ჩუენ მსასოებელმა შენმან, ცოდვილმან და ყოველთა მონაზონთა უნარჩევესმან, მტკიცესა ამას სარწმუნოებასა ზედა მყოფმან მაქუტაცე ონოფრე ყოფილმან ონისიფორემ, წინამძღვარმა ამჲ შენისა უდაბნოსამან, ჳოი წმიდაო დავით-გარესჯელო, ვიდვაწე და ვიმუშაკე კნინნი ესენი და შევსძინე წმიდასა სამარხოასა შენსა, რათა მეოხ მემქნა წინაშე ღვთისა დღესა მას დიდსა განკითხვისასა. რამეთუ ქარონიკონი იყო ქრისტეს აქეთათას შვიდას ათორმეტი, ქართველთ მეფეთ-მეფისა ყოვლად უძლეველისა, მკნისა და ახოვანისა, დიდისა და დიდად სახელ-განთქმულის თეიმურაზ კახთ მეფეთ-მეფის ძის-ძისა, პირველის ერეკლესა და დედოფალთ-დედოფალისა ანნასი და ძისა მათისა იმამყული კახთ მეფისა და ძმისა მათისა თეიმურაზისა მრავალიმც არიან წელნი ცხოვრებისა მათისანი, — ხოლო მათის შეწევნითა და კელის მომართვითა აღვაშენე უდაბნოსა შინა საყდარი იოვანე მახარებელისა და კვალად პალატები და სხვანი კვეთილნი კლდის სახლები, გალავანი და კოშკები

და საყდრის კანკელი, ბევრის ხარჯ-გაწევით მურასად დახატული და შევამკვევ პატიოსნის ხატითა, ჯვართა, სიწმიდის იარაღითა, შესამოსლითა და წიგნებითა — რამეთუ ასვენია **წმადას დავითას საფლავზე** ხატი მოქედილი მაცხოვრისა ერთი, არსების ხატი მოქედილი ერთი, ხატი ყოვლად წმიდისა მოქედილი ორი, ხატი ყოვლად წმიდისა კარიანი ერთი, ხატი ყოვლად წმიდისა გარდამოქსნისა ერთი, ხატი მოქედილი სამებისა ერთი, ხატი წმიდის ნიკოლოზისა ერთი. — **წმადის ნიკოლოზის საყდაწმი** ასვენია: ხატი მოქედილი წმიდის ნიკოლოზისა ერთი, ხატი მოქედილი ყოვლად წმიდისა ერთი, ხატი მაცხოვრისა ერთი. — **იოვანე მახანობლის საყდაწას** ასვენია: ხატი ივანე მახანობელისა კარებიანი **რუსულად მოჭედილი** თვალებითა და **რუსულის მანგაღიტებითა** ერთი, ჯვარი ოქროსი მინაქრით მურასა თვალითა და მარგალიტითა ერთი, ხატი აღდგომისა ერთი, ხატი თორმეტ საუფლო კარიანი ერთი, ხატი წმიდის ნიკოლოზისა ერთი, ხატი წმიდის ელიასი ერთი, ხატი იოვანე ნათლიმცემლისა ერთი, ხატი ყოვლად წმიდისა და პეტრე-პავლესი ერთი, ხატი ფერის-ცვალებისა ერთი. — ამათ გარდა **სასენაკო ძღვამის წანამღვანს უსვენია**: წმიდის ნიკოლოზის ხატი ერთი და ყოვლად წმიდისა ერთი, ბარნაბეს ხატი ყოვლად წმიდისა ერთი, ბზობისა ერთი, შიოს ხატი მოქედილი მაცხოვრისა ერთი და ყოვლად წმიდისა ერთი; — **იმერკუს განა-**

გოდს ხატი სამებისა ერთი, მეორე გრიგოლს ხატი ყოვლად წმიდისა ერთი; გურნიუჲ ნიკოლოზს ხატი სამებისა ერთი, დემეტრეს ხატი მაცხოვრისა ერთი; პავლეს და სილოვანეს ხატი მაცხოვრისა მოჭედელი ერთი, გერმანეს ხატი წმიდის ნიკოლოზისა ერთი; ბართლომეს ხატი კოზმან-დამიანესი ერთი. ბოგნელის საფლავსუ ასვენია ხატი მოჭედელი ყოვლად წმიდისა ერთი და სამებისა ერთი. —

არას შესამოსლის იარაღი: იეზდის ისფერის ფარჩის თავის შეფერებულის აშიითა ბისონი ერთი, ფილონი თეთრის ხარისა, სირმით ნაკერის სამკრითა ერთი, ფილონი თეთრის დიბისა მძიმედ სირმით ნაკერის სამკრითა ერთი, ფილონი ჩაქსული ყვითლის დიდის დიბისა, კაის მძიმეს აშიითა ერთი, ფილონი შავის იეზდის ფარჩისა, წითლის იეზდის ფარჩის სამკრითა და კაის მძიმეს აშიითა ერთი, ფილონი თეთრის იეზდის მძიმე ზარბაბისა თავის შეფერებულის აშიითა ერთი; ფილონი ჩაქსული იეზდის შალ ზარბაბისა თავის შეფერებულის აშიითა ერთი; ფილონი თეთრი იეზდის მძიმე ზარბაბისა თავის შეფერებულის აშიითა ერთი; ფილონი წითელი მძიმე ზარბაბისა თავის შეფერებულის აშიითა ერთი; ფილონი ყვითლის საის ხარისა თავის შეფერებულის აშიითა ერთი; ფილონი წითელი ატლას ბაბთისა თავის შეფერებულის აშიითა ერთი; ფილონი ისფერი იეზდის ფარჩისა წითლის ყაბაგარის აშიითა ერთი; ფილონი ყვითელი ატლას-ბაბთისა

ცის ფერის იშითა ერთი; ფილონი წითელი ატლას-ბაბთისა თეთრის იეზდის ხეწარიანის აშითა ერთი, ფილონი ნახმარი თეთრის დიბისა თავის შეფერებულის აშითა ერთი; ფილონი წითელი ატლას-ბაბთისა იეზდის ფარჩქს აშითა ერთი, ფილონი ყირმიზის ხარისა თავის შეფერებულის სამკრითა და აშითა ერთი; ფილონი ხათაისა ზარიანის ლობდნის სამკრითა და თავის შეფერებულის აშითა ერთი, ფილონი თეთრის ქაშისა, წითლის ობიერის სამკრითა და თავის შეფერებულის აშითა ერთი, ფილონი მავის ლობდნისა თავის კაის მძიმეს სამკრითა და თავის შეფერებულის აშითა ერთი; ფილონი ყვითელი დარაი-ბაბთისა თავის შეფერებულის სამკრითა და აშითა ერთი; —

ანას სტიხანა იეზდის ატლას-ბაბთისა თავის დიბის აშითა ერთი; სტიხარი ყირმიზი ზარბაბის ხარისა ჩაქსული თავის შეფერებულის აშითა ერთი, სტიხარი თეთრის ხითაისა მწვანის აშითა ერთი, სტიხარი ისფერი ხათაისა მწვანის ხარის აშითა ერთი, სტიხარი წითელი ხათაისა თავისი ჩაქსული მძიმის ფარჩის აშითა ერთი; სტიხარი წითელი იეზდის დარაი-ბაბთისა თავის იეზდის სამკრითა და კაის ფარჩის აშითა ერთი, სტიხარი ფერად-ფერადის ფარჩისა თავიანთ აშითა **შვიდი**. — ამ სხვა სტიხართ გარდა სტიხარი ყვითელი საიის ხარისა თავის შეფერებულის აშითა ერთი, სტიხარი წითელი ხათაისა თავის საფერის აშითა ერთი; კიდევ სტი-

ხარბი ერთი, სტიხარი ჩაქსული ხათისა თავის
შეფერებულის აშითა ერთი, სტიხარი მწვანე
ატლასისა თავის შეფერებულის აშითა ერთი. —

ანას ოლარა მძიმედ ოქრომკედით ნაკერი
ოთხის მურასას ოქროს ღილითა (ეს ოლარა დღეს
დაცულია სააკაქელისა მუზეუმში, თბილისს); და სამი
საია ოქროს ღილითა და ერთი გილანურის მინაქ-
რის ღილითა ერთი; ოლარი წითელი ფრანგული
ხარისა, ექვსის დაფერულის ღილითა ერთი; ოლარი
ისფერი ხარისა აშიიანი, ჯვარებით ნაკერი, ოთხის
დაფერულის ღილითა ერთი; ოლარი დიბისა ერთი,
კიდევ ყვითლის დიბის ოლარი ერთი, ოლარი
თეთრის იეზდის ზარბაბის და აი-ბაბთისა ერთი; ოლარი
თეთრი იეზდის ზარბაბი ატლას-ბაბთისა ერთი,
ოლარი კაის მძიმეს ფარჩის ჩაქსული იეზდის ზარ-
ბაბისა ერთი, ოლარი წითლას ლობდნისა ოქრო-
მკედის აშითა ერთი, კიდევ ამათ გარდა ოლარი
ფერად-ფერადის ფარჩისა ხუთი; ერთს ექვსი
ვეცხლის ღილი აკერია. —

ანის სარტყელი: მძიმედ ნაკერი ოქრო-
მკედითა, მუშაბალათ მოჭრილის ვეცხლის თავითა
ერთი; სარტყელი ოქრომკედით ნაკერი, ოქროთ
დაფერულის თავითა, ზედ მთავარ-ანგელოზნი გამო-
ყუანილნია ერთი; სარტყელი აბრეშუმით მოქსოვილი
ოქროთ დაფერულის ვეცხლის თავიანი ერთი; კიდევ
სარტყელი ვეცხლის თავიანი ერთი. — ანის ექვნი
მძიმედ ნაკერი მსხვილისა და წვრილის მარგალიტითა

და თვლებით შემკული ერთი (საკვლასიღ მუხეუმშია დატული); ენქერი ნაკერი სირმითა და ოქროს ღილითა ერთი, ენქერი ნაკერი სირმითა და ოქრო-მკედლითა ოთხი, — ენქერი მუყაიაშის ფარჩისა ერთი ერთის ვეცხლის ღილიანი, — კიდევ ენქერი ერთი. — ანის საბუკანა სირმით ნაკერი თორმეტის წყვილის ვეცხლის ჯაჭვითა და თავის სახლათებითა წყვილი ერთი, — საბუკარი ნაკერი სირმითა თორმეტი ვეცხლის ჯაჭვითა და ორის სახლათითა წყვილი ერთი, — საბუკარი ნაკერი, ხარებაა გამოყვანილი, წყვილი ერთი, — საბუკარი თეთრის ღიბისა წყვილი ორი, — საბუკარი კანის ფარჩის წვრილის ვეცხლის ღილებითა წყვილი ერთი, — საბუკარი ზარბაბისა და ხათაისა ფერადები წყვილი ოთხი, — კიდევ საბუკარი წყვილი ერთი. — ანის საწმიდის იაბადი: ბარძიმი დიდი ვეცხლისა ოქროთ დაფერული ერთი; ფეშუმი დიდი ვეცხლისა ოქროთ დაფერული სამი, — კამარა ვეცხლისა ოქროთ დაფერული ერთი, — კოვზი ვეცხლისა ოქროთ დაფერული ერთი, — მინაქრის ტარიანი ლახვარი ერთი; კიდევ ბარძიმი ვეცხლისა ერთი, — ფეშუმი ვეცხლისა ორი, — კამარა ვეცხლისა ერთი, — კოვზი ვეცხლისა ერთი, — თევზის კბილის ტარიანი ლახვარი ერთი, — სპილენძის სასეფისკრე თევში ერთი, — კიდევ ვეცხლის კოვზი ერთი, — კიდევ ლახვარი ორი, — ჰურის საკურთხის კალის დიდი ნალბაქი ერთი. — ანის დაფანა: დიდი მძიმედ სირმით ნაკერი გარდამუსნისა ერთი, დაფარა მძიმედ ნაკერი ოქრო-

მკედითა ერთი, — კიდევ დაფარნა ნაკერო ერთი, კიდევ დაფარნა ნაკერი ოქრომკედითა გარდამოქსნისა ერთი, — კიდევ ოქრო-მკედით ნაკერი დაფარნა ერთი, — დაფარნა მძიმის ფარჩისა ერთი. — ანას ზერექელი მძიმედ ნაკერი ერთი; კიდევ მძიმედ ნაკერი წითელს ხავედზე ზერექელი ერთი, — ზერექელი ნაკერი ორი — ერთი მაცხოვრისა და ყოვლად წმიდისა, — ზერექელი ფარჩისა ფერად-ფერადი ექვსი. — ანას კონდაკი კელით დაწერილი შვიდი, სტამბისა ხუთი, კიდევ რუსულზე გარდმოწერილი კონდაკი კაის მარგალიტის სანიშნითა და კაის ფარჩის ბოხჩითა ერთი; ისფერი ატლას-ბაბთის იეზდის ფარჩისა, წითლის იეზდის ფარჩის აშიითა და თორმეტის ვეცხლის ალყითა კანას ფანდა ერთი, — და იმისთანავე ფარჩისა აშიითა ტრანჯუხას გადდასაფარებელი ერთი. — ერთი საცეცხლური ვეცხლისა ერთი და ბრინჯაოსი ერთი; — სიასმე სპილენძის ჯამი თავის თაწმიდურის კაის მოქრილის საიის ჯვართა ერთი.

ანას წიგნები: წმიდა სახარება პატიოსანი, ვეცხლით მოქედლილი და ოქროთ დაფერული ერთი, — სახარება მგრგლავანი (ესე-იგი ასომთავრულად ტყავზე ნაწერი) ორი; — სახარება კელით დაწერილი ორი და სტამბისა ერთი, სამოციქულო კელით დაწერილი ერთი და სტამბისა ერთი, — გულანს სრული და პატიოსანი (ახლა დაცული საეკლესიო მუზეუმში) ერთი; — მათეს თავის იარგმანი ერთი, — მეტაფრას წლისა

ბედნიერის დღეებისა ერთი; სეკდენბერ-ოკლონბერისა ორისავე თვის მეტაფრასი ერთი, — კლემექსი ერთი, — ეფრემი ერთი, — მამათ-ცხოვრება ერთი, — სვიმეონ საკვირველთ-მოქმედის საკითხავი ერთი, — ბარაკლიტონი კარგი ორი, და ეტრატის (ესეიგი ტუაფზენიწერი) ძველი ერთი, — კურთხევანი კარგი ერთი, — დიდი სჯულის კანონი ერთი, — დავითნი კელით-დაწერილი ერთი, მღვდლისა და ერის კაცის ღმარხვის წესები თან უწერია, — კიდევ დავითნი კელით დაწერილი ერთი, — ტეიბიკონი კარგი და პატიოსანი ერთი, — ჟამნი ერთი, — ლოცვის წიგნი ერთი, — სტოდიერი ერთი, — ბაღაჯრანისა ერთი, — სეკტის ცხოვრების, ცხოვრება წმიდის ნანოსა, იოვანე ზედა-ზადენელისა, წმიდის დავითისა და წმიდის შიოსა ეუელა თავიანთ საგალობელ-სახანება-სამოცაქულათი (დაცული საეკლესიო მუხეუმში); — წიგნი სწავლისა: თავს წმიდის დავითის ცხოვრება და საგალობელი უწერია, — ძველი სვინაქსარი ერთი, — სწავლის ძველი ეტრატის წიგნი ერთი, — კიდევ ძველის ეტრატის სწავლის წიგნი ერთი, — ზადიკი და სადღესასწაულო ერთად შეკრებული ერთი, — მარხვანი ერთი, — ლოცვის წიგნი მიცვალებულის წესითა ერთი.

დასწავლად

ანის სპილენძის იარაღი: ქვაბი დიდი ორყურანი ერთი, უყურო ქვაბი იმის მომტანო ერთი, — ქვაბი იმისგან უმცროსი უყურო ერთი, — ქვაბი იმისაგან უმცროსი უყურო ერთი, — ქვაბი ორყური-

რილი და სხვაც ბევრირამ ჩამატებული თავის მარგალიტის სანიშნითა; სტამბის დავითნი ერთი, რეახმა, ბარაკლიტონი და ერთი მგზეფსი ერთად შეკრული, სტამბის სახარება ერთი, სამოცრქულო ერთი, ხატი ვეცხლისა ყელსაკიდი სამებისა—საზიარებელი ნაწილი ჩაიდების;—კიდევ ქალაქს სადგომს ხატი მაცხოვრისა და ყოვლად წმიდისა ვეცხლით მოქედლილი და ოქროთ დაფერული ერთ კუბოთ გაკეთებულია;—თვალზე ხატი ხარებისა ერთი ვეცხლის ააწადი: თასი მომცრო სამი, ფიალა ვეცხლისა მოდიდო ერთი;—ქვეშაფენი: ორხუა ქირმანისა ერთი, მოძველო ორხუა დიდი ერთი, ქეჩა ორი;—სწიღენძის ააწადი: კელიანი ქვაბი ერთი, უყურო ქვაბი ერთი, წვრილი ქვაბი ორი, ტაფა ერთი, თევში, ჯამი, მალთაფა ათხუთმეტი, ტაშტი ერთი, ალთაფა ერთი, სათბობი თუნგი ერთი, საღვინე სურა ერთი, სანაყურე ორი, კალის საყინულე ბადია ერთი, ავანგ-დასტა ერთი, კიდევ ავანგ-დასტა ერთი;—თვალზე საარაყე დიდი ქვაბი თავის ზარფუშითა და გაწყობილობითა ერთი; კიდევ ქვაბი საარაყე თავის ზარფუშითა და გაწყობილობითა ერთი; ჩაფი საწყაო სპილენძისა ერთი.

ადგაშენე თვალზე საყდარი შეტრე-ზავლესა და შევამკე პატიოსნის ხატითა, ჯვართა, სიწმიდის იარალითა, შესამოსლებითა და წიგნებითა. —სსვენია...
ქქქსის სტრიქონის ალგვი დატოვებულია ცარიელი:

ზარბაზის საბუკარი თავის აშიითა ერთი, მწვანის
ატლასის საბუკარი წყვილი ერთი; — **ან სსაწმიდის**
იანადა: ბარძიმი ვეცხლისა ორთუმან ნახევრისა
ერთი, **ფეშხუმა** ვეცხლისადიდი ორი, და სასეფი-
სკვრე ბრინჯაოსი ორი, და ვეცხლის კამარა
კოვზი და ორი ლახვარი, — პერექელი წითელი
იეზდის ზარბაზისა ისფერი იეზდის ზარბაზის
აშიითა ერთი, — ყვითელი დიბის პერექელი თავის
ფერადის აშიითა ერთი, — თეთრის იეზდის საია
ფარჩის პერექელი თავის აშიითა ერთი, აბრე-
შუმის პერექელი ერთი, — დაფარნა ყვითლის დიბისა
ზარბაზის აშიითა ერთი, — დაფარნა ყვითელი იეზდის
ჩიგინი დარაიბაბთისა ზარბაზის აშიითა ერთი, —
სირმით ნაკერი ენქერი ერთი, ფარჩის ენქერი ორი,
ფრანგული კალის საზედაზე ერთი, — წირვის კელ-
საკოცები ორი — ერთი ოქრომკედით ნაკერი და
ერთი საია ნაკერი ტილოსი (წითელი ზარბაზის
თეთრ-ლურჯ-ნარვეის ყუთნის აშიითა, ხატის
ქვეშეგასაშალი ერთი, — ოქრომკედით ნაკერი ტრაპე-
ზე გარდასაფარებელი ერთი, შესამოსლების დიდი
ბოხჩა ჩითისა ერთი, სპილენძის საიაზემე ჯამი ერთი,
არუსულა სასხურებელი ორი; საზიარებელი ვეცხლის
კოვზი თავის ბოხჩით ერთი

არას წიგნება: კონდაკი კელით დაწერილი
ორი, **სტამბისა** ოთხი და **კვერქესა სტამბისა** სამი,
სახარება კელით დაწერილი ბოლოს სამივ ათორმე-
ტი უწერია, სახარება **სტამბისა** თავის ბოხჩითა

სამღურავი იყო და ის ჩემი სამარხი თეთრი ავიღე და იმ მამულებში მივე და ჩემს ზვარზე დავადევ ამისთვის რომ ჩუენსა და ბატონს ნინოწმიდელსა და იმის ყმებს შუა მშვიდ აბის ჩამოგდებისათვის; ახლა იმ ნასყიდის მამულისაგან რვას საპალნეს ზედაშედ ჩაასხემდენ წმიდის პეტრე-პავლეს საყდრის დღეობის სახელზე; წინამძღვარი და კრებულნი იმ დღეობას ჟამსა სწირვედენ და ან ვინც გარეშე შემწენი მიბძანდენ იმ დღეს და ჩვენს ჭირნახულს მოიგონებდენ და ჩვენს სულს მოიხსენებდენ. — და ამ ზედაშისაგან ერთი საპალნე ხარჯად და სთხლედ გამოვიდნენ, და შვიდის საპალნისაგან სამი საპალნე და ერთი საპალნე კვირიკაულის აღაპისა — ეს ოთხი საპალნე — იმ დღეს აღაპში დაილიოს და ერთი საპალნე უღაბნოში გაიკზაენოს; — და ვინც კრებულნი დარჩებოდეს იმ დღეს, ნურც ისინი იკადრებენ რომ ზედაშე ჩაუვიდესთ და ჟამი არ გვიწირონ და ჩვენი მოკსენება არა ჰყონ, იმათაც ჩუენი შენდობა ჰყონ და ჩუენგანც ღმერთმან იმათაც შენდობა მისცეს. — და სამი საპალნე გაიყიდოს და იმისი თეთრით ქალაქიღამ საბერო საჭმელი იყიდონ და იმ დღეს მოიხმარონ; და რაც იმ ღვინის ფასი საჭმელს მორჩეს იმ დღეს ვინც გარეშე მწირველნი იყუნენ იმათ ცოცოტას (სიღ) საწირავს მისცემდეთ იმ ღვინის ფასისაგან, ეს ზედაშე და კვირიკაულის აღაპი ორივე იმ დღეს დაიხარჯებოდეს; — თვითან ამავე კვირიკაულს დააყენებდენ იმ ზედაშეზე და იმასვე დაახარჯვიენ-

ბდენ თავის ალაპსა და იმ ზედაშესა რომ თუ არ იმ დღეს, უმისოდ ვერაინ ცუდმადად დახარჯოს და ვერც უმისოდ და ვერც იმ დღეს თუ არ ამრიგად. — და კვირიკაულის ალაპის პურს გარდა რაც იმ დღეს პური მოუნდებოდეს, წინამძღვარმა და კრებულმა მონასტრის პური დახარჯონ, და რომელმანც წმიდის დავით გარესჯის წინამძღვარმან და მისის უდაბნოსა და მონასტრის კრებულთაგანმა ესე ჩუენი ჭირნახული და ანდერძი ჩაგვიროვინოს და მოგვიშალოს ისიმც შეიქნების ორსავე სოფელ მოშლილი და დაუმტკიცებელი. დამამტკიცებელი ამისი ღმერთმან აკურთხოს. — და კვირიკაულისათვის მიმიბარე ბია ის საზედაშე ქვევრი; ნურავინ აუხდიდეს; როგორც თავის წიგნში დაგვეწეროს იმ რიგს ალაპს გარდინხდიდეს. — ამას გარდა ახშანს დუდაურები წმიდის დავითისი ყოფილიყუნენ, მაგრამ ძველადგან დაკარგული შექნილიყუნენ, კახეთს განჯის ხანი აბაზ-ეულიხან ბატონობდა; რადგან თათრობა იყო, სყიდვისაგან უფრო ნამეტნავი ხარჯი დამემართა, ღმერთის ძალით ამოვიღე დიდის გარჯით; ოთხკვამლად არიან; ამათ რვა საპალნე ღვინო აძეს და ათ ღიტრიანით ორი კოდი ნებადი და ორი ლიტრა სანთელი; — ყოველს წელიწადს ამას უნდა საყდარს მიართმიდენ.

აკურთხე ძველიდგან სამკვიდრო წმიდის დავითისა ყოფილიყო; ქუეყნის ოხრობასა და უბატონობაში ოხია ყორჩიანთ დაეჭირათ და ეშოვნათ. მეფის

მე
კი
ნენ
ღვი
და
მამ
წმ
და
ან
და
ა:
და
ღვი

ერეკლეს შვილი, მეფე იმანყულიხან, კახეთს ბატონად მობძანდა; მოვახსენე და ძველი გუჯრები ვაჩვენე და წყალობა გვიყო, აკურაცა და ვანთას საკვამლოები და ნახკრევი და სამეზვრეო მამული და კიდევ ერთი დიდი ზვარი მე ჩავყარე აკურას; გვიბოძა კახმა ბატონმა, მაგრამ ოხია ყორჩიანი დიად ძალიანი კაცნი იყუნენ და მრავლის სახლის კაციანი და ძალიანის მოყურების პატრონი, და დიდი სარჯელი და ხარჯი გამაწეინეს: ორმეტი აქლემი, მრავალი ცხენი და ჯორი, ფლური და თეთრი — ორას თუმნამდის ხარჯი გამაწეინეს. და ესოდენ სარჯელით ესე ჩუენგან ნაღვაწ-ნამუშაკევი დამიგდია — და შექდგომად ჩუენსა ვინცა წმიდასა ამას მონასტერსა შინა პატროსანნი და ღეთისა შემოსილნი წინამძღვარნი და კრებულნი ბძანდებოდეთ, ამას მოვახსენებთ: მოსვენებული, გარიგებული და რიგიანი საქმე მოგებარებათ, სხვაც რომ არა გაისარჯნეთ და ამას მოუაროთ, ესეც გეყოფათ. მე ამ ნუსხასა და წიგნსარ დავაგდებდი, არც ამ ამბებს მოვახსენებდით, მაგრამ ზაფხულის სიცხემა და ზამთრის სიცივემა, ღღეთა და ღამეთა სიგძე-სიმოკლემა და ქამებმა, სოფლისა ამის საცთურმა მრავალი სარჯელი გაგვაწეინა და ჩემდა უნებურად წარმომათქმევინა ესე ამბები. ახლა მოაჯე ვარ მე თქვენთანა და მოქენე, რადგან თვალზე ორი ზვარი და ორი მარანი დიდის გარჯით ნაშოენი და აშენებული დამიგდია და ქართველი-ბატონისა და კახი-

მკაცრად
 იმანყული
 ხანის
 ბატონად
 მობძანდა
 და
 ძველი
 გუჯრები
 ვაჩვენე
 და
 წყალობა
 გვიყო
 აკურაცა
 და
 ვანთას
 საკვამლოები
 და
 ნახკრევი
 და
 სამეზვრეო
 მამული
 და
 კიდევ
 ერთი
 დიდი
 ზვარი
 მე
 ჩავყარე
 აკურას
 გვიბოძა
 კახმა
 ბატონმა
 მაგრამ
 ოხია
 ყორჩიანი
 დიად
 ძალიანი
 კაციანი
 იყუნენ
 და
 მრავლის
 სახლის
 კაციანი
 და
 ძალიანის
 მოყურების
 პატრონი
 და
 დიდი
 სარჯელი
 და
 ხარჯი
 გამაწეინეს
 ორმეტი
 აქლემი
 მრავალი
 ცხენი
 და
 ჯორი
 ფლური
 და
 თეთრი
 ორას
 თუმნამდის
 ხარჯი
 გამაწეინეს
 და
 ესოდენ
 სარჯელით
 ესე
 ჩუენგან
 ნაღვაწ-ნამუშაკევი
 დამიგდია
 და
 შექდგომად
 ჩუენსა
 ვინცა
 წმიდასა
 ამას
 მონასტერსა
 შინა
 პატროსანნი
 და
 ღეთისა
 შემოსილნი
 წინამძღვარნი
 და
 კრებულნი
 ბძანდებოდეთ
 ამას
 მოვახსენებთ
 მოსვენებული
 გარიგებული
 და
 რიგიანი
 საქმე
 მოგებარებათ
 სხვაც
 რომ
 არა
 გაისარჯნეთ
 და
 ამას
 მოუაროთ
 ესეც
 გეყოფათ
 მე
 ამ
 ნუსხასა
 და
 წიგნსარ
 დავაგდებდი
 არც
 ამ
 ამბებს
 მოვახსენებდით
 მაგრამ
 ზაფხულის
 სიცხემა
 და
 ზამთრის
 სიცივემა
 ღღეთა
 და
 ღამეთა
 სიგძე-სიმოკლემა
 და
 ქამებმა
 სოფლისა
 ამის
 საცთურმა
 მრავალი
 სარჯელი
 გაგვაწეინა
 და
 ჩემდა
 უნებურად
 წარმომათქმევინა
 ესე
 ამბები
 ახლა
 მოაჯე
 ვარ
 მე
 თქვენთანა
 და
 მოქენე
 რადგან
 თვალზე
 ორი
 ზვარი
 და
 ორი
 მარანი
 დიდის
 გარჯით
 ნაშოენი
 და
 აშენებული
 დამიგდია
 და
 ქართველი-ბატონისა
 და
 კახი-

ბატონის ჯამაგირის წიგნები და ნაღარბაზეკზე სა-
ყდარა აღმაშენებია წმიდის პეტრესი და პავლეს
სახელზე, ხატითა, ჯვართა, წიგნებითა და შესამო-
სლებით გამირიგებია და ამავს გარეთ ჩვენთვის
საზედაშე გამირიგებია რომ ზედაშე ჩაისხმოდეს;—და
იმ დღეობას თუ არ დიდის გაჭირვების საქმისათვის
იმის დღეობას წინამძღვარი და კრებული ნუ დაა-
კლდებით. ამდონს ჩუენს ჭირნახულსა და გარჯას
მოიგონებდეთ და ნუ ჩაარონებთ ცუდათ. და ვინც
უდაბნოს კრებულისაგან და ან სოფლიდამ სამღვდე-
ლო დასი თავიანთ ნება-წადილით მობძანდენ,
იმათაც თქვენთან თანა-ზიარად შეიქმოდეთ და
შემწედ მოიხმარებდეთ, და იმ დღეს ჩუენთვის და
ჩვენის მძის ბოჯნელას მაქსამქსათვის და ვინცა ვინ
სულიერნი ძმან მწირველნი და მწირნი ამა სარჯე-
ლსა შინა ჩუენთან თანა-შემწედ ყოფილიყუნენ,
ყველას შენდობით გვახსენებდეთ, რა აა უფალმან
ღმერთმან ჩუენმან და მამამან წმიდამან დავით
თქუენცა თქუენის ჭირნახულისაგან უიმედოთ არ
დაგანარჩუნოსთ, ჩუენის ხსენების სანუქყო პასუხი
დღესა მას სასჯელისასა კეთილად მოგაგოსთ ამინ. —
ჩუენგან ნაღვაწი და შემომატებული ესენი არიან,
რომელიც ამა გუჯარში აღგვიწერია დღეს აქამომდე
და დღეის წადმართ თუ კიდე ღმერთი დაგვაცლის
ეგების კიდევ რამ შევიძლოთ ღ-თისა და მონას-
ტრის სამსახური.

ამას წინანდელი უდაბნონი და მონასტერი ქამთა

ვითარებისა და ქუეყნის შლილობისაგან აოკრებულ იყო. როსტა რომ კახეთს მშვიდობა და შენობა ჩავარდნილიყო მეფის აჩაღის დროს ორნი კარგნი მღვდელ-მონაზონნი დამდგარიყუნენ — პავლე და ნიკოლოზ, კარგნი და პატიოსანნი, აღარცარა არჩილ მეფეს დასცალეობოდა და ის მღვდელ მონაზონნიც მიცვალეზულ იყვნენ, მაგდენი მონასტრის შემატების საქმე არა დასცალეობოდათ-რა. იმათ მიცვალეზას უკან ჩუენც ზედ მოვესწრენით მონასტერსა; იმათი ნაღვაწიცა და ამ გუჯრის უწინდელი ჩუენი ნაღვაწიცა უსჯულონი ლეკნი დაგვეხნენ თავსა და მონასტრის კრებულნიც დახატეს და მონასტრის საკმარნი ჭურჭელნი და და საეკლესიო იარაღი ყუელა წარსტყუენეს, იავარყუენ და მოაოხრეს. ამა ზემოთი წერილი რომელსაც მოგითხრობს და მოგახსენებსთ მასუკანდელი ნამუშავევი და ნაღვაწი არის. ამას გარეთ უწინდელი კელმწიფეთაგან შემოწარული და ახ წინამძღვრებისაგან დასახლებული თვალზე და ზატანძეუღს: ანის ზატანძეუღს: ლაფერიშვილი კვამლი :ა: ესტატაშვილი კვამლი :ა: უსუფაშვილი კვამლი :ა:, ტურიკაშვილი კვამლი :ა: ჟატელი კვამლი :ა:, კაწარალიას სახლის კაცი კვამლი :ა: ტაბარუკს გარდა მამულაონნი. ანის თვალზე: მოძმანაშვილი კვამლი :ა: მისი განაყოფი კვამლი :ა:, კურდღელაშვილი კვამლი :ა: კიდევ თვალზე ჟატელი კვამლი :ა: მქედლიშვილი რამაზა კვამლი :ა: მქედლიშვილი გიორგი კვამლი ა:

მჭედლიშვილი შიო კვაძლი :ა: მჭედლიშვილი
ბასილი კვამლი :ა:, მჭედლიშვილი ქიტიაშვილები
კვამლი :ა:, მჭედლიშვილი მახარობელი კვამლი :ა:,
ყაზარაშვილი ბაისოლულა კვამლი :ა:, ყაზარაშვილი
ნურალა კვამლი :ა:, მთიულიშვილი ზურაბა მოხე-
ლე კვამლი :ა:, იმისი განაყოფი ბასილა და ჯაფარიძე
კვამლი :ა:, მედვრეკელი კვამლი :ა:, იო-
რდანაშვილები კვამლი :ა:, ვედრიაშვილი კვამლი
:ა:, ფერინოზიშვილი კვამლი :ა:

მონა ღვთისა
დავით გარე-
ჯის წინამ-
ძღვარი მაჭუ-
ტაძე ონოფრე

და მერე ხვეულად: „წინამძღვარი ონისიფორე“ †
„ბოვნელი მაქსიმე“ †

1713 წ. № 59 ნონიაშვილი გოგია აძლევს
„გარესჯის ნათლისმცემლის მამას ხარიტონს სვი-
მონს, ბესარიონს, საბას...ასე რომე თელავიდან
ავიყარე და მოველ ქალაქს და ჩემის ნება-წადი-
ლით...უდაბნოს თავი შემოვსწირე...*(ბეგარა)* უნდა
მოვართვა წელიწადში ზეთი ლიტრა სამი, სანთელი
ლიტრა ერთი, საკმელი ჩარეკი ერთი“...ქ-კს უა

1713 წ. № 253 ხარიტონ ჯა კრებულნი: (სამონ),
ბესარიონ, მანაზონი საბა აძლევენ ხუტა ლაშვილს:
„რადგან მოხვედი და მონასტერს თავი შემოსწირე
„გიბოძეთ ქალაქს ჩვენი ნასყადი შაქარაშვილის

სახლი დარბაზი მისის დერეფნით და დერეფანზე
ოთახითა, შიგნით სარდაფითა, ქვევრითა და მარნითა
და ოთახითა...არ მოგეშალოს...და თქვენც რაგვა-
რადაც სხვანი მოქალაქე ჩვენი ყმანი ჩვენს მონა-
სტერს ემსახურებოდეს ისე ემსახურენით. ქ-კნს უა

ხარიტონ

მეორე მხარესე ჩვეულებად: „ბესარიონ“
და „სულხან საბა“ (ცნობილი მწერალი).

1714 წ....ჩვენ....პანკრატიანთ ტომიან და რტო-
მან ყოველთა დიდთა კელმწიფეთა....ღეთისა გან-
გებით ქუეყანასა-ზედა მოსამართლედ დადგინებულისა
....დიდისა ერანის ტახტ-სახელმწიფოს მპყრობელ
განთვისუფლებით მქონებელისა ბედნიერის კელ-
მწიფის (აქ ერთის სიტყვის ადგილი დატოვებულია)
მიერ შვილურად აღზრდილმან და მათ მიერ
წყალობა-მონიჭებით გამეფებულმან....რანთა და
კახთა მპყრობელ-გამგებელ-მქონებელმან კელმწი-
ფემ მეფეთ-მეფემ დავით-იმყულისხან და დედამან
ჩვენმან დედოფალთ დედოფალმან პატრონმან ანანამ,
დიდის წყალობით ერთად აღზრდილმან სასურველ-
მან ძმამან ჩვენმან ერეკვის ბეგლარ-ბეგმან პატრო-
ნმან მამად ყულისხან კოსტანტინე და კახეთის გამ-
გემ ძმამან ჩვენმან ბატონიშვილმა პატრო-
ნმა თეიმურაზ და ძმთა ჩვენთა რიზა-ყული-მი-
რზამ და მუსტაფა-მირზამ, პირმშომან და სასურვე-
ლმან ძემან ჩვენმან პატრონმან მამამად-მირზამ და
ალი-მირზამ ვიგულეთ და ვიგულსმოდგინეთ და
ეს წიგნი და სიგელი მოგართვით უცაბნოსა დავით-

გარესჯის ნათლისმცემლის მონასტერს ამა პირსა ზედა, რამეთუ თქვენი უდაბნო მოოკრებული იყო ჟამთა ვითარებისაგან და სხვით სხვად ცვალებადის დროსაგან, არღარაფერი შენობა არღარა ყოფილიყო რა საყდრის მეტი და ისიც მოშლილი და დაქცეული. წმინდანი მღვდელმონაზონნი დამდგარ იყვნენ, დიდი შრომა და გულსმოდგინება დაედვათ, რაც ძალედვით გაეახლათ მონასტერი და შენობა ჩაგდოთ და მეფეს ბატონს მამა ჩვენს ერეკლეს ქართლი და კახეთი რომ ეპყრა, თანაშემწე ჰქმნოდათ; და საცნაურად იყო პირველდგანვე ჩვენის სახლის კელმწიფეთაგან სოფლები და აგარაკები შეწირული ყოფილიყო, და პირველ მონასტრის მოშლით გუჯარი დაკარგულიყო და აღარა ჩნდა რა: თუ ზეპირ ვისგანმე მოკვებხენა, რომელიც მამულები იყო შეეკრიბეთ, მაგრამ უგუჯროთ ვერავის რა შეტყო (sic), ბერების გამოსაზრდელი აღარა იყო რა. მოვიდა წინაშე ჩვენსა წინამძღვარი მამა ხარიტონ, მღვდელმონაზონი სვიმონ და ბესარიონ და მონაზონი საბა და ყოველი კრებული მათი—საზრდოსა და მამულისა წყალობასა გვიაჯნეს. მოკითხული ვქენით, და ისეთი ნაშენი სოფელი არა იყო-რა—გაცემულ იყო, და ნაოკარი უშენი ჩვენი საღალო იორს გაღმა ბალბიანი შემოგწირეთ... წმიდასა იოანე ნათლისმცემელსა, გკადრეთ, მოგართვით და შეუწირეთ უდაბნოსა ტაძარსა თქუენსა (sic) მრავალმთასა ყოველს კაცის უცილებელად... ესეც გაგვისამზღვრავს: პატარძე-

ულიდამ რომ სამინდრე შარა გამოვა და წყაროს ქვეით ჩაღიანს თავში გამოივლის და მინდორში გავა იმას ქვეით ბერებს დავაკელით და პატარძელთ დავანებეთ... (მერე სხვა საზღვრებიც)... თუ აშენოთ, როგორადაც სხვა ნათლისმცემლის ყმა—ყოვლის საჩვენოს საქმისაგან გათავისუფლებულია (sic)... ნაქურდალი თავი და ერთი საზღაური პატრონისა, სხვა—თქვენის მონასტრისა არის და იყოს ვიდრე უკუნისამდე... დაიწერა... მთიბათვის: იზ: გასულს: ქ-კს :უბ: კელითა კარისა ჩვენისა მდივან მწიგნობრის თუმანიშვილის შიოშისითა. მერე ხვეულად: „მეფე დავით იმამყულიხანი“ და მისივე მეფის ბეჭედი.—მეფე თეიმურაზსაც დაუმტკიცებია 1779 წ. დეკემბრისს :ა: დაუმტკიცებიათ ერეკლე მეფეს დარეჯანს, ბატონიშვილთ გ-ის, ლეონს, იულონს, ვახტანგს, თეიმურაზს, მირიანს ზ „ძისძეთა ჩვენთა“ დავითს და იოანეს კათალიკოზს ანტონისაც დაუმტკიცებია 3 დეკ. 1869 წ. ზ დაურთავს: „ჩვენი წილიც ნათლისმცემლის მონასტრისათვის მივეირთმევია“ კ-ზის ბეჭედი და ხვეულად: „ანტონ კ-ზი“

1717 წ. № 88: შეწირულობა ხაშმ-ში მამულების უკვარძოს სამებას ჟამურაშვილები შემოგწირეთ „ჩვენ ჩოლაყაშვილმა საგარეჯოს მოურავმან ბაადურ, ბიძინამ, ჯამასპიმ, ომან“.. ქ-კნს :უე:.. ჟამთა ... დავით იმამყულიხანისათა.

1719 № 42 წ. „ქ. ნებითა... ესე ნასყიდობის

წიგნი დაგიწერე და მოგეცე მე მჭედლისშვილმა
ესიამა და მამა ჩემმა რამაზამა თქვენ... წინამძღვარს
ონოფრეს და სულ ერთობით კრებულთა ასე რომე
საქმე გამიჭირდა და სხვა ილაჯი და ღონე ვერა
ვქენ... და წისქვილი მოგყიდე იორზე ჩემი ნასყიდი
და აშენებული და ქირნახული ორთვალი დოლაბი
... და შიგაე იმ ჩემგან გასყიდულს რუში ერთი
წისქვილის წყალი რომ წამოვიყვანო თქვენგან
საყვედური არ იყოს... ეინც მოცილე და მოლა-
პარიკე გაგიჩნდეს პასუხის მგებელი მე ვიყო... მო-
წამენი... წმინდის ნინოს სახლხუცესი ბერი ელიო-
ზის შვილი, ოთარი ამარუაშვილი, ბერი ახარიაშვილი,
ქიტესა მოძჰანაშვილი... ჩემი განაყოფები გიორგი,
იმისი შვილი... და მე მგალობელს იაკობს დამიწერია
... მკათათვეს დამდეგს ქორანიკონს :უხ: † † †

1722 წ. № 43 ქ. ესე წიგნი მოგეცი მე კახიას
შვილმა გიორგიმ შენ ხატოასშვილს პაპასა ასე
მომე მე იორზედა ლეკებმა დამიჭირეს და ყორელში
მომიყვანეს და მოველ და შემოგებევეწე და სიკეთე
მიყავ და დამისახენ შედლობით (?) ქალაქს ჩავიდეთ
გაურჯელად ოთხი თუმანი მოგაბარო. არ გაგაჯავრო
და თუ გაგაჯავრო სამდივანბეგო და საიასაულო
გამომღები ვიყო და ექვსის თუმნის მამცემი ვიყო.
არის ამისი მოწამე... კაცთაგან ბეგინასშვილი მერაბა
და მიქელ, ევზა და მათიკასშვილი პატა და აღას-
ტეფენესშვილი გიორგი და სარქისა და ახალქალა-

ქელი გიორგი და მე ოქლათგასპარსუელს პაპუნას
დამიწერია...მაისის გასულს ქორანიკონს :უიზ: †

1722 წ. ახლოდრ. № **44** ქ. ჩვენი ბძანება არის: მერმე
კერჩხადის ჩვენის მოლარის ზურაბას სახლკარი მის-
ის ქვრივისა და ობლებისათვის დაგვინებებია რად-
გან ღარიბნი და საბრალონი არიან, როგორათაც
თითონ უნდოდესთ ასრე მოიკმარონ მკედარიც ისრე
დამარხონ და ცოცხალიც დარჩენ: თავისი ჭირნახული
და აშენებული იყო ამისთვის დავანებეთ მეფე ბაქარ

1722 წ. № **45** ქ. ესე თავდებობის წიგნი მოვეცი
მე ავლაბრელი კურდღელანთ მახარებლიშვილმან
კაკამა თქვენ ონოფრეს წინამძღვარსა, ასე რომე ეს
მახარას-შვილები დემეტრე და მისი ძმა თევდორე თუ
წაგივიდნენ სადმე და აქ არ დადგნენ მე მოვასხა
და ხელში მოგცე; თუ ვერ მოვასხა პასუხის გამცემი
მე კაკა ვიყო. არის ამისი მოწამე ყაიხმაზას შვილი
ნასყიდა...დაიწერა გიორგობისთვის დამდევსა ქო-
რანიკონს: უი: †

1722 წ. ახლოდრ. № **46** ქ. რაც ჩემა ქეშიშებს
ებარა სულ უკლებელად მე ნოყრის ბეგის შვილს
ამადას ხელ უკლებლად მომეებარა. თქვენთან ხელი
არვის აქვს. არის ამისი მოწამე თვითან უსბაში
ველიადა და იმისი სძძე ხალითა. ქ. მე ორყუას შვი-
ლს აბას რაც ჩემა ქეშიშებს ებარა სულ მე ხელ

უკლებლად მომბარებია... მოწამე... უზბაში ველი
აღა — ქ. მე ჯირალა შვილს სულეიმანს წამიღია რაც
ჩემი ქეშიშებს ებარა... ქ... მე უზბაშის ვეჭილს ნაბას
ხელუკლებლად მომბარებია... ქ... აღამამადს შვილს
აღას ხელუკლებლად მომებარა... მე უზბაშის სიძეს
საღდაშვილს სულეიმან წამიღია...*)

1722 წ. ახლად № 47 ქ. ჩვენი... ბძანება არის ბო-
ქაულთ ხუცესო მაყავ! მერმე შენთენ გვიბძანებია და
მიდი და გარეჯის წინამძღვარი ონოფხე რომ ვან-
თის საკომლოზე ლაპარაკობს სახლხუცეს მდიშე-
რისა და სამებლის განაჩენში რომ სწერია ის ალაგები
გაარჩიე: რაც გოვია ნაცვალმა ფიცით გაიტანოს, რომ
იმ საკომლოსი ყოფილიყოს, ის დაანებე დავით-
გარეჯას და თუ გოვია ნაცვალმა ვერ დაიფიცოს,
გარეჯის ყმანი უმფროს-უნცროსი კაცნი იქაურნი
წადგენ და იმათ ფიცით გაიტანონ, რომ სახლხუ-
ცისა და სამებლის განაჩენში რომ სწერია ეს მამუ-

*) შესნიშვნა: აქ მოხსენებულნი ზარნი უეჭველად არიან
სამცხე-საათაბაგო გამაჰმადიანებულნი კაცნა, რომელნიც
თურქებს გადმოუგნენ მასინ, როდესაც ათაბაგელმა ისე-
ფაშამ თურქთა დაშქრათ 1724—1725 წელს დაიჭირა
ქართლი თიფლისითურთ; ოსმალია დაშქრების უფროსებს
გარეჯის უდაბნოს ბერებისთვის შესწასხავად მიუბარებიათ,
როგორც ამ საბუთიდან სჩანს, ნადავლ-ნაშროფნი ნაცარცვი-
და მელნიც ამ წერილით გამოუბარებიათ ქეშიშებისგან,
ნივთები, ესეიგი ბერებისგან შეადარე № 48

ლები იმ საკომლოსი არისო...დაანებე

იმამ ყუ-
ლისან

1722 წ. ახლოდრ. № 48 ქ. :ბ:..(ე. ი. რი) ბალიში
...:ბ:საბანი :გ:ხალიჩა :გ:ჯეჯიში...:ა:...ყორანი (Ко-
ранны) ამის მეტი მუსა აღას შეილის ისმაილას აღარ
დარჩომილა რა ჩვენთან. სხვა რაც ჩემი თქვენ მონას-
ტერში იყოს ყოველი მე ისმაილას წამილია; კელი
აღარ გვაქვს. მოწამე ამისი მოლა აბდულა ოჯახ-
ვერდი მიქელაღა-ძუსა-აღას შეილისა ისმეილასი დარჩა
აქ ერთი გოდოღი... (შეადარე ზემოთ № 46; გვერდი 76)

1722 წ. ახლოდრ. № 49 ქ. იბრემ აღას დარჩა: :ო:
(ტხრა) ნაქერი სპილენძი...:ა: შუბი, :ა: ქილმი... :ა: ქო-
შის ტომრა...:ა: ყორანი... ქ. ქორამ მამადას შეილსა
:ით: ნაქერი სპილენძი...:ბ: მათრაშა: :ა: ორთუქი
:ა: ქოშის ქურქელი... ქ. ორ მამადას შეილს ამის
მეტი არ დამრჩომილა... სულა მე მუსაღას შეილს
ისმაილს წამილია... ქ. იბრემ აღასი :ა: ქათიბი, :ა:
ლანდრის საწვიმარი :ა: მდორისპირი :ბ: დარქაშთის
კაბა...:ა: ჩითის საბნის პირი :ა: ნაქერი მარამაში
ეს გუჯარიც თურქთ საქონლისა, კარესჯის მონასტერში
რომ შესანახად მიუბარებიათ ბერებისთვის 1724 წ.
როგორც ქვემო საბუთიცა № 51 მოწმობს.

1722 წ. ახლოდრთის № 51 ქ. რაც ჩვენს მონასტერში
თათრის ბარგი იყო სულთნის მოლაშა აწერა. ქ. ოთ-

ხი ჯეჯიმი...ერთი ღოშქი...ოცი სპილენძი. ორი
ქილპი...ცამეტი სპილენძი...ერთი ფისოსი...ექვსი
სპილენძი...ორი ლეჩაქი...ორი ბადე...ერთი სევა...
ორი სამარილე...ერთი ხმალი.

1722 წ. ახლადრის № 53 ქ. ჩენი ბძანება არის
თარხანო ასლან და ბოქაულთ ხუცესო გოგნიავ
მაყავ! მერმე ვანთას მიდი და რაც სახლხუცის
ვდიშერის და სამებლას განაჩენში ეწეროს ის მამუ-
ლები გაარჩიე, ყველა დავით გარესჯის წინამძღვარს
დაანებეთ. რაც განაჩენში ეწეროს ასწერეთ და კი-
დეც მოგვახსენეთ.

მონა ღვთისა
დავით მეფე

(მეფე იმამყულიხან)

1722 წ. ახლადრ. № 54 ქ. ჩვენ მაგიერად დავითგა-
რეჯის წინამძღვარს ონოფრეს ასე უამბეთ. მერმე ამ
ჭერემელის ღომენტისთვის ყორჩიბაშის შვილის ყმას
ყულიაშვილებს მამული რომ მიუყიდნია ეგ მამული
შენთვინ მოგვიბარებია: სანამდი იმის ფასს მისცემდეს
სანამდი იმისი თეთრი არ მოუტანოს, მაშინ მიეცი;
რადგან ესეც მანდ შენს უდაბნოშია, ეს მამულიც
შენ გებარებოდეს; თვალ-ყური მიუგდე.

მონა ღვთისა
დავით მეფე
იმამყულიხან

1722 წ. ახლადრ. № 55 (1724-1726წ.?) ქ. ბედნიე-
რის ვეჯირის ეჭ უსუფა ბევ გიბძანებ მერმე წლე-
ულობით ხატის სოჯლის მოსავალი პური, ქერი

და ღვინო მდივანბეგს ერასტის უყიდნია; კელი ნურ-ვის აქვს და სამერმისოთ როგორც სჯობს მასუკან ჩვენ ისე ვიქთ. თუ იქ შესცოლა ვინმე რამეან პური ან ქერი, ან ღვინო წამოილო ვინმე მასვე ავად

მოვეპყრობით.

თათრული
ბეჭედი

1722 წ. ახლოდრ. № **56** ქ ესე ნასყიდობის წიგნი მოგეცით შენ კედარაშვილებსა ფოცხვერას, რამაზას და კედრიასა ჩვენ გილაშვილმა დავითმა და შვილთა ჩვენთა იასემ, ბერმა და ესტატემა: მოგყიდეთ წისქვილს ზემოთ ლობეს გარეთ რომ დიდი წნორი დგა იმას ზემოთ შენს მიჯნამდი...

ავიღევით ფასი სრული... წისქვილის რუ კი არ მომიყიდნია. არის ამის მოწამენი პანკელიშვილი შოი, ... მე ბასილს მღვდელს დამიწერია... იანვრისა 16-სა ზედ ნადებსა რვასა + + + + და ზედა ზირსე წარწერა:

,,ქ. ეს ნასყიდობის წიგნი ფეტკია რომ სახლობს იმისა კედრიაშვილმა იყიდა, ჩვენ აღარ გავასყიდვინეთ, ფასი ჩვენ მივეცით და წიგნი გამოვართვით.“

1722 წ. ახლოდრ. № **57** ქ. ნებითა: ღვთისათა... ესე მცირე ძღვენი მოგახსენეთ ჩვენ ბატონიშვილმა ელენემ (დედას ანტონ კატოლაკოზისა) თქვენ მონასტერსა წმინდისა მამისა ჩვენისასა დოდოსათა ლ მასშინა მყოფთა კრებულთა, რათა ჩვენის შემოსავლის თეთრის ათის თავს ნიადაგ წელსა

თქვენ მოგართმევდენ ხოლმე. შეიწირე... (და სხ.

მონა ღეთისა
ბატონის შვი-
ლი ელენე

1722 წ. ახლოდრ. № 58 ქ. ნებითა ლ შეწვენითა მხთისათა ესენასყიდობის წიგნი მოგეც ქანისშვილმა ბერმა და შვილმა ჩემმა ბეციაჲა ლ თანიაჲა ლ შიომ შენ კვირიკასშვილს ბერსა და შვილსა შენსა მხთისასა და გიორგისა, ასე რომე ვალი დამატყდა სისურის ფეიქრისა და ყორჩის ბაშის ზალისა; დონე და ილაჯი არსით მქონდა; მოველ და შემოგეხვეწე და შენ დამიხსენ და ჩემი თავი მოგყიდე და ჩემი შვილები: გაიღე ჩემში ორმოცი მარჩილი და ორი აბაზი. — თუ შენი გული შევაჯერე და გემსახურე და გაამე რაჲე, ის არის; თუ არა-და შენი თეთრი სარგებელით მოგცე; ორმოც მარჩილზე ათი მარჩილი სარგებელი მოგცე წელიწადში... არც ჩემი სარჯელი იმ თეთრის ანგარიშში ჩაიგდო, არის ამისი მოწამე გულობათის-შვილი გრიგოლ, ზურაბა; მთულისშვილი ზურაბა, ხუცია-როსტიასშვილი, დარიპანას-შვილა ბერი... მე ნინო-წმინდელის სახლთხუცესს დამიწერია და მოწამეც ვარ ამისი † † † †

1722 წ. ახლოდრ. № 59 ქ. ჩვენ მდაბალნი... და უკმარნი... მონანი ქრისტესნი მამა ონოფრე; და დავითგარესჯისა და (sic) მამა ონოფრე(?) დავითგარესჯი-

რული და სიტკბოება. ეინათგან მცირე რამე გულისკლება მოვიდა შორის ჩვენსა და დოდორქელთა ძმათა ვიეთვანმე. ამიერითგან ამათის თავს მდებობითა ერთმანერთის მონასტრის ბერი აღარ შევიწყნაროთ; და თუ ეინმე გულისკლებით მოვიდეს ისევე იმავე თავს კრებულს შევარიგოთ, და თუ სასინანულოთ მოვიდეს ცოტას ხანს სინანულიც იქადასრულოს. — რომელიც დღეის იქით ამ მცნებას გარდახდეს და თავხედობითა და ურჩებით ერთმანერთის ბერი შევიწყნაროს დიდად იბრალოს ძმათაგან და კანონს ქვეშ იყოს

<p>ოხოფრე მო- ნაზონი</p>	<p>ხვეუ- ლად. „ონო- ფრე“</p>	<p>მარკოზ</p>	<p>ხვეუ- ლად; „ეფთი- შე“</p>	<p>დომენტი</p>
------------------------------	--	---------------	--	----------------

1722 წ. ახლოდროისა **№ 60**. ქ. ბედნიერის ვეზირის ქეჭ იუსუფ ბეგ გიბძანებ ხატის სოფლის მამასახლისო ბარამავ და ერთობილნო ხატის სოფლებო! მერმე რაც მანდ მდივანს სოლომონს შარშანდელი თავისი ნახნავი და ნათესი ყანა ქონოდეს იმის გამოსავალს ნურვინ დაუჭერთ ამასვე მოეცით და თავისი ნახელი (ნაყიდი) ეენაკი რომ ქონდა

*) უნდა იყოს „ეინწვისი“. ქარქლასახლას შესანიშნავი მისი ტაძარი ახლაც დგას. ეინწვისის წმინდის ნიკოლოზის დიდებული ხატი, ქვაზე დიდის ხელოვნებით დახატულია, ახლა დაცულია ქარქლის ციციანთ საგვარეულო ეკლესიაში.

რაც იმას გამოსავალი იყოს ისიც იმისია და ამას დაანებეთ. ამის გამოსაღო (?) ნურვინ კელი აქვს ამისი ყოფილა (ისევე ხელით, რა-
გორც № 55)

თათრული
ბეჭედი

1722 წ. ახლადრთისა № 61. ქ. ესე წიგნი მოგართვით ჩუენ თარხანმა ასლან და შვილმან ჩუენმან დავით თქუენ წინამძღვარს ბატონ ონოფრეს ასე რომე ვაიწა (?) და იოსებ მღვდელი მეფე იმან-კულიხან რომ აკურა თქუენ მოგცათ, მაშინ ისინი იქ ესახლენ და მე მომცა სამართალში ბატონ-მან ასაყრელად, ახლა თქვენც დამანებეთ და აეყარე და წავასხი. თუ იმათ ჩემგან ან ავად მოპყრობითა, ან წართმევითა უშავდესთ რამე ჯერ ვიყო ღათის შემცოდე და შენის საყდრის დამქცევი და ბატონი შვილის თეიმურაზის მესისხლე და ბატონის ანნა

დედოფლის შემცოდე.

მონა ღათისა
კახი თალხანი
(ასლან)

1722 წ. ახლადრთისა № 62 ქ. ჩუენი ბძანება არის საგარეჯოს ნაცვალო და უფროსნო კაცნო! მერმე ბატონი ნინო-წმინდელი და ონოფრე წინამძღვარი დოდოველთა და მგალობლის გასარიგებლად გამოვგზავნეთ და თქვენც შეეყარენთ; პაპიას (?) კერძი დოდოველთ გურჩივით და რაც რომ იყოს და ჩუენის შვილის ბძანებაში ეწეროსთ და მოაბერეთ და დათუნას ერთი ბერასშვილის ბეთალ-

მანი მგალობელს მიაბარეთ; სწორად და კარგად გაშინჯეთ და გაარიგეთ, რომ კიდევ თავი აღარ

შეგვაწყინონ.

დელოფალი
ანა

1730—1739 წ. № 63 წერილი თავისხელის ანსასი, დედა თემურასისა ქ. „მესტუმრეო! ჩვენ ...მაგიერათ ჩვენს ღიღსა იმედსა და ღიღათ იმედათ მისაჩენელს მისხვდავსა (მისახვდავსა) და აროდეს არ დასაფიწყარს დარბაზის პატრონს საგარეჯოს მოურავსა დემეტრეს მრავალ მოკითხვა მოახსენეთ. აწე რადგან ბატონმა საგარეჯოები უღაბნოებს შესწირა რაც რამ მანდაური გამოსავალი იყოს თუ ამ წინამძღვრების ბარათი არ მოგივიდესთ ნურავის მისცემთ“ (არ არის არც ბეჭედი და არც სქელთმწერა)

1730—1739 წ. ახლადრჩისა № 64 ქ. ესე წიგნი მოგართვით და დაგიდევით ჩვენ ერთპირად წმინდის დავითის ყმებმა თვალელთა და პატარძელთა: ასე რომ თქვენ ბატონმა წინამძღვარმა ხენა (ხენა?) მოინდომეთ; ველარ შევიძლებლით ხენასა (ხენასა), ზეასა (?) და ლეწვასა: შემოგეხვეწეთ ორასორმოცი თქვენის კოდითა პური მოგცე (მოგცეთ), გალეწილს მოგართმევთ ყოველს წელიწადსა, კინემ (?) მისთანა მსახური არის შეეძლოს იმათაც (გაურკვეველად) ნახიკარი (?) უნდა

გამოიღოს ნეეინოზისშვილსა (?) და კკლიქაულს
(გაურხეველად) † † † † † † †

1725 წ. № 65 ქ. ესე წიგნი მოგვეც მე შენმა დისწულმა მაჰმად-ბეგმა თქვენ ბიძაჩემს წინამძღვარს ონოფრესა, ასე რომე მამის ჩემის ორას ათს ყურუს (ყურუს) გაღებდი ძველს თეთრსა დივანბეგი ერასტი, (ოტბელიანი საბასუღხანის ძმა) ბაგრაშენისბეგი მაჰმად ესენი შუა შემოვიდნენ. ამათისპირით გარდასწყდა და მოგვებარა. შენზე აღარა დაარჩომილა რა... მოწამენი ბატონი დივანბეგი ერასტი, ბაგრაშენის ბატონი მამადბეგ, წოხტების ბატონი აჰიბეგ, აჯი მამულ, დივანბეგის ძმისწული ბატონი, ვახტანგ და მე აჩისხატის დეკანოზს პეტრეს დამიწერია ქრისტეშობისთვის ოცდაშვიდს გასულს ქორანიკონს : უიგ: ამ ეს წიგნი იბრეიმ ბეგიშვილმა მაჰამბეგ მოგვეც თქვენ წინამძღვარს ონოფრეს.

1725 წ. ახლადრთის № 66 ქ. ესე წიგნი მოგვეც მე ფერინოზიშვილმა თქვენმა ნასყიდმა გიორგიმა თქვენ პაპუნას და შვილსა თქვენსა ელენესა, ასე რომე ოცდა ათი ყურუსი ურუმისა დამატყდა და ის თეთრიც თქვენ გარდამიმწყვითეთ. არის ამისი მოწამე ბატონი წინამძღვარი ონოფრე (ხვეუვლად), გიორგი მხთისიას ძმა †, და მე ანჩისხატის დეკანოზის შვილს პეტრეს დამიწერია და მოწამეცა ვარ ამ † † † †

1725 წ. № 67 ქ. ნებითა და შეწვევითა ღთისათა ესე ნასყიდობის წიგნი მოგართვით ჩვენ სამთა ძმათა, ბეჟიამ, თანიაჲ და შიომ თქვენ ბატონს წინამძღვარს ონოფრეს, ესე რომე ვალი გვემართა და ალაჯი არსაით ქონდა(?); ახლა მოვედით და შემოგვხვეწენით და თქვენ დაგვიხსენით, და მოგყიდეთ ჩვენი თავი: ოთხი თუმანი და ექვსი მინალთუნი გარდმიწყვიტეთ. ჩვენი ძმა თანია მოსახურათ მიახლებია მე ბეჟიას, და რაც შემეძლოს და ან ჩემს ცოლს-შვილს მოუარო და ჩაეცვა და ეასო და ვაჭამო, ისე ძმის ცოლშვილს მოუარო ჩაცმითა, სმითა და ჭამათა. რაც მოგვიხსენებია თუ ამაში გავმტყუნდეთ თქვენი თეთრი სარგებლით მოგართვა; თვეში თუმნის თავს აბაზი მოგართვა. არიან ამისნი მოწამენი სამ მაღალაშვილი, დათუნა მგალობელი, კანდელაკი დავით, პეტრე დეკანოზი, კანდელაკის შვილი იოანე. მე პახუმის მდივანთ მწიგნობართ უხუცესის შვილს დამიწერია და მოწამეცა ვარ ქორანიკონს უიგ + + + }

1725 წ. ახლადრთის № 68 ქ. მომებარა მე უსბაშს ველიაღას რაც უწინ მე მივაბარე ნინოწმიდელს ან რაც ჩემს შვილს ისაზვეს მასუკან მიებარებინა სულა ყველა თამომთ (?) მე მომბარებია ჩემი და ჩემის შვილისა მიბარებული; აღარა დამრჩომიარა: რაც ან რახტი, ან ქამარი, ან მაფრაშა, ან ხურიჯინი, ან თოფი ან სხვა რაც იყო სულა მე.

ჩემის ხელით წამილია. ამას გარდა ჩემის სიძის ხალილაშვილის სულეიმანისი რაცან მათრაშა ან ვერცხლი ან სპილენძი იყო სულა მე წამილია. ვდემ ინიყიზოღლის ბარგიდამ ერთი ალაჩუხი (ე. ი. ქეჩის კაწავი) სამის კალთით მე წამილია. არის ამისი მოწამე: სომხ. მელიქ. შვილი, ბადყრ, თაქლა, ჯილა, ბდარი, ქალბი, (თათრული ბეჭედი) ბაღას სამი ამ სიგლით ქართლის მაშინდელ შებატონე სამცხე-საათაბაგელთა და ოსმალთა გამთუბარებათ ნინაწმიდლისაგან ის ნაცარც-ნადავლი ნიუთები, რომელიც მათ ნინაწმიდლისათვის მიუბარებიათ შესახასათ გარეჯის ქვაბებში. შემდეგ კიდე მიწერილია: „ანაყიზ ოღლის ბარგიდამ წავილე კიდემ ერთი ჯეჯიმი ნაბღზედ გადაკრული, ერთი ხალიჩა, ერთი ქილიმი, ოთხი ნაჭერი სპილენძი, ერთი კარიელი მათრაშა, ორი ბალიში, ერთი ტომარი კარიელი“

1725 № 69 ქ. ნებითა და შეწევნითა ღთისათა ჩვენ პაპუნამა (ორბეჯიანი ?) და ჩვენმა ქალმა ელენემა ეს წიგნი მოგვირთმეგია, ასე რომე ფერინოზის შვილი ჩვენ ვიყიდეთ თავისის შვილებითა და მერმე თქვენ წინამძღვარს ონოფრეს გიორგის-შვილი დიაკონი დავით თქვენი გაზდილი და თქვენგან გასწავლებული იყო. ახლა ისევ თქვენთვის მოგვიცია და დაგვიხსნევინებია. არასკაცს კელი არა აქეს... და არცა ვინ გეცილებით და არცა თავის მამასა. ჩვენი ნასყიდი იყო, თქვენთვის დაგვიხსნევინებია და მოგვირთმეგია. რაც ამ დიაკონში ფასი გაოკართვით ისევ ამავე დიაკვნის მამის ვალში მი-

გვიცია არის მისი მოწამე: ისე მეფის სახლუხუცესი

ნახუცრისშვილი დავით

მონა ღთისა
.....

;არაგვისკრის-

თვის შვილი აბელ

მონ. ღთისა
აბელ

;ბინდურასშვილი

მუშრიბი ავთანდილა

მონა ღთისა
ავთანდილ ქ-ს
უგ. 1715წ.?

შერგილასშვი-

ლი მუშრიბი იოსება; ანჩის ხატის კანდელაკი მღვ-
დელი დავით და სარაჯი გაბრიელა და მე ანჩის-
ხატის დეკანოზიშვილს მღვდელს პეტრეს დამიწე-
რია გიორგობისთვის დამდევს, ქორანიკონს :უიგ:
† †

1752 წ. ახლადრთის № **70** ქ. ესე წიგნი მო-
გართვით ჩვენ ჟატელმა პეტრიამა თქვენ ბატონს
წინამძღვარს ონოფრეს: ასერა პატარა ობოლი და-
ვრჩი მამა და დედა რომ დამეკოცა; წაველ, გა(ვ)ვარ-
დი, სახლკარი მამული სულა გამოხრდა, დამექცა,
ალარაფერი ალარა დამრჩა რა—ჩემი კერძი სულა-
გაოხრდა. მერმე თქვენ მომძებნეთ, მომიყვანეთ, გა-
მხარდეთ, მამულსა-დედულს მომკიდეთ, ცოლი შე-
მრთეთ, დამასახლეთ. თოფთხმალი იარალი გვიბო-
ძეთ; ცოლსა და ქმარს ორსავე თქვენ გვაცმევდით
და გვინახევდით; შვიდი ფლური ჩემის ცოლის საქ-

მეზედ სუფრაჩასაც მიეცით, ამთენი წყალობა მჭირდა
თქვენგანა; ეშმაკი მომერია; თქვენ წაგიველ; თქვენს
მამულშიდ აღარ დავდეგ. რა თქვენ გაგეყარე წა-
ვხაე (წავხთი), გავლარიბდი, ვალი ბევრი დამეკიდა.
მასუკან შენ შემოგვხვეწე, გულიაღარ მოიბრუნეთ;
აღარ მინდომეთ. მამული გასასყიდლად მოვინდომე;
საყდრისა იყო—არ დამანებეთ, დასტური და აზატი
და აზატის წიგნი გთხოვე და მიბოძეთ. რადგან და-
სტური და აზატი მიბოძეთ, მე იმ ჩემს ნაქონს და
საყდრის მამულთან კელი აღარა მაქვს; ვისაც გე-
პრიანებოდეს იმას უბოძეთ. გულის გაწმენდით კელი
ამილია: თქვენ ჩემთან აღარა გაქვს კელი და იმ მა-
მულთანა მე. თუ ამაშიდ გავმტყუნდე ჯერ ვიყო
მლთის შამცოდე და მერმე წმინდის დავითისა და
კახის კელმწიფისა, თუ მე ან მამულილა მინდოდეს
საყდრისა... (ჩამოთვლილია მწმუბები) †

1725 წ. ახლადრჩის № 71 ქ. ვეზირი რეჯებ
ფაშა გიბძანებთ წინამძღვარო ონოფრევ! მერმე
ხატის სოფელი როგორათაც უწინ გქერვია და
გქონებოდეს ჩვენც ისევ წყალობა გვიქნია და გვი-
ბოძებია. — იმ სოფლის საუბაშო და მოხელევე ბაირამ!
კარგად ერდგულად ემსახურე და ნურც მაგსოფ-
ლის გამოსაღებს სხვას კაცს დაანებებთ და ამ

წინამძღვარს მოაბარეთ

დიდი თათ-
რული ბეჭე-
დი

მეორეკვერდზე:

„რაჯა ფაშის მოცემულია“ ხატის სოფლის მოურაობისა. (რეჯიმ ფაშა ჭმართვიდა ქართლს 1725 — 8 წ.)

1725 წ. ახლადროის № 72. თეიმურაზის საკუთარის ხელით ნაწერია ქ. ჩვენ მაგიერად საგარეჯოს მოურავს ირბას ასე უანბევით: ამ წმინდის დავითის ყმასთენ ნოქარი არც ჩვენ შაგვიწერია, ნურც თქვენ გაურევთ ნოქარში. ნოქარი მალე მოამზადეთ ასლი (ახალი).

ღმერთო სასჯელი
თეიმურაზ

(მეორე გვერდზე სხვის ხელით):

ქ. სამი ცალი ღვინო გავყიდე; იმისი ფასი თერთმეტი მარჩილი იყო. ქ. ოთხის მინალთუნის თევზი დაერბო ვიყიდე: ქ. ორი აბაზი წისქვილის რკინასთენ მივეც. ქ. ექვსი შაური საყადარის (?) ქალღი ვიყიდე.

1733 წ. № 73 ქ. სელიკაშვილმან პეტრემ უჩივლა ლაზარე უსიკაშვილს, ორნივე ერთად ვალაპარაკეთ და ძველი საქმე ყოფილიყო. ბევრი ამისთანა საჩივარი იყო — კელი ავადებინეთ; საქმე აღარ აქვს ერთმანეთზე და კელი ვადებინეთ; ამ რივად გავაშვებინეთ: დიად ძველი საჩივარი ყოფილიყო

ქორანიკ. უკა (ავტოგრაფია შეფისა ?)

ღმერთ. სასჯელი
შენი შეფსა მივეც . . .
თეიმურაზ

1733 წ. ახლადრთის № 74 ქ. ჩვენ მაგიერად ნაზირს ქაიხოსროს ასრე მოახსენეთ: დადოელთა და მგალობლის სასამართლოდ ბატონი ნინოწმინდელი და ონოფრე წინამძღვარი გაეგზავნეთ და სამართალი ექნათ, და პაპის ეთიბერას შვილის მამული სახნავი, სათესი, მთაბარი და ქვევრი დოდოველთათვის სამართლიანის საქმით დაენებებინათ, რომ მგალობელსა და არცა ვის სხვას კელი არა ქონდეს დოდოველთ მეტსა. თქვენთვის გვებძანებია, წადით და თავთავისი კერძი გაუყავ, რომ ერთმანერთან საცილობელი არა ქონდესთ რა — მიწა, მთა, ქვევრი და რაც რამ თავთავისი წილი იყოს მიაბარეთ. ჩვენის ძმის მეფის იმამყულიხანის ბძანებაჲ

ასე იყო და ჩვენც ასე გვიბძანებია.

მე მონა ღთისა დავით მეფის ტომისაგანგა. მგე მჯ. ვარ კახეთ. თეიმურაზ
--

1733 წ. ახლადრთის № 74 ქ. ნებითა... ესე ნასყიდობის წიგნი მოგეცით ჩვენ ქურხულმან დემეტრემ, შეიღმა ჩემმა შიოშ თქვენ მონაზონს ანასტასიას ასტანდარ ყოფილს, ასე რომე მოგყიდეთ ჩვენი სამკვიდრო მამული მამისა და პაპისა ნაქონი სადგომზე ბაგა თავს გილიაშვილის საზღვრამდე, აქათ ვგვერდით ლიგლიგის მიჯნამდი . . . არიან ამისი დამფასებელი და მოწამენი კუჭკუაშვილი ბაინდურა და სულა გარეჯელნი † † † †

1733 წ. ახლად, № 76 ქ. ონოფრე წინამძღვარს
ეს მიზარებია მემკვიდრე თვალზე და პატარძელს
პატარძელში ანის ყმა ექვსი:

- ქ. ლაფერიშე. კომ. ერთი ქ. ესტატაშვილი კომ :ა:
ქ. უსუფაშვილი — :ა: ქ. ტურქაშვილი — :ა:
ქ. ჟატელი — :ა: ქ. კაწარ. სახ. -კაცი — :ა:

თვალზედ ტაბაჩუკს კანდა:

- ქ. მოძმანაშვილი კვამ. :ა: ქ. მისი განაყოფი კვამ. :ა:
ქ. ყურდგელაშე. — :ა: ქ. ჟატელი — :ა:
ქ. მჭედლიშე. რამახ — :ა: ქ. მჭედლიშე. გიორ. — :ა:
ქ. მჭედლიშე. შიო — :ა: ქ. მჭედლიშე. ბასილ — :ა:
ქ. მჭედლიშე. ქიტშე. — :ა: ქ. მჭედლიშე. მახარ. — :ა:
ქ. ყაზარაშ. ბაისოლ. — :ა: ქ. ყაზარაშ. ნურალი — :ა:
ქ. მთიულიშე. ზურ. — :ა: ქ. იმისი განაყ. ბასილა ჯა
ქ. მეღვრეკელა — :ა: ფარიძე კვამ. :ა:
ქ. იორდან. შვილები — :ა: ქ. ვედრიაშვილები — :ა:
ქ. ფერინოზისშვილი — :ა:

შემატებული და დასახლებული ეს ანის ონოფრე
წინამძღვარისა პატარძელს:

- ქ. კავთელა კვამლი :ა: ქ. ხებრიელაშვილი კვამ:ა:

თვალზე.

- ქ. ნასყიდა დაირემა კვამ:ა: ქ. მემმაშე. თეოდ. — :ა:
ქ. ბუზარიაშვილი — :ა: ქ. მარესაშვილი — :ა:
ქ. მემშვილა აბალა — :ა: ქ. ლასურაული ისე — :ა:
ქ. ლასურაუ. თეოდ. — :ა: ქ. ბერიკაშვილი — :ა:

- ქ. მიქელაშე. მანუჩ. — :ა: ქ. ქალელიშე. ლაზ. — :ა:
ქ. ფეიქარი ზურაბა — :ა: იაკოთაშე. გრიგორ. — :ა:
ქ. იაკოთაშე. ელიზბ. — :ა: გუძლიაშვილი — :ა:
ქ. ფეტვიაშვილი — :ა: კუდამახარა :ა:
ქ. ნაღებაშვილი — :ა:

ქ. ღუდაურბს დებია რეა საპალნე ღვინო, ოცი ლიტრა ღებანი, ორი ლიტრა სანთელი.

1733 წ. ახლადრთის № **77** ქ. ნებითა და შე-
წვენით მხთისათა ესე თავდახსნილობის წიგნი მოგეც
მე ზარდიასშვილმა შენ გონგაძეს პაპუნასა და
შვილსა შენსა მახარებელსა, ასე რომე ძველად-
განად ჩერქეზის პაპუნასაგანაც გასყიდული იყავ.
ახა (?) შენ ის წიგნი წამოაყენე. ახა ფიცი შამომ-
ვარდა: არ მეფიცოდი და ვერ დაეფიცე. ძველათგან
წამოსული იყავ და არ მეფიცოდი — დარჩი მანდაე
კახეთსა. შენთან არც მე და არას კაცს კელი არავისა
ქონდეს... სადაც გინდოდეს იქ დარჩი — მხთის მეტს
შენთან კელი არავისა აქუს... მოწამენი ყორღანაშვი-
ლი ბერ, გრატიაშვილი ხუცია... მე ბასილს მჭედლი-
შვილს დამიწერია....

1733 წ. ახლადრთის № **78** ქ. სალთხუცესი
მოგახსენებ ჩვენს: ორისავე სოფლის მეოხსა ბატონს
ჩვენო სასაებაო ნინოწმიდელო! ვიცი შაწუხებული
იქნებით: ჩვენმან ცოდვამ ამისთანას განსაცდელში
ჩაგვყარა! ბოლოს რა დაგვემართება ღმერთმან იცის.
მონასტერში უბძანეთ ბატონისათვის და ვინც აქ

არიან და ქვეყნისათვის ილოცონ—და ეგების იმათ-
მა მადლმა ამ განსაცდელებისაგან დაიხსნას. რომ
მოვედით მაშინავე წიგნი უნდა მეახლებინა და
მაშინვე მძიმეთ აუთ გავხდი...წმინდის დავითის
ყმა ნათლის ცემის ყმა პურში არ ჩამიგდია, იორა-
მისათვისა და ნაცვლისათვისაც მითქვამს; მაგათაც
პირობა გამოართვი. მაგათ კი ნუ გარევ და სხვა
თქვენი ყმა რომ ვერ გამოვა საბატუნოს სათხოვა-
რში და ლაშქრის საქმეში რაც სხვამ ქვეყანამ ქნას
თქვენმა ყმამაც ის უნდა ქნას.

მონა

1733 წ. ასლფრთხის № 79 ქ. ჩვენო ბოქაულთ.
უხუცესო მაყო! ბატონის ბძანებით რაც წმინდის
დავითის მამულები იყო იმის სასამართლოთ მივედი
ვანთას; სახლთხუცის ედიშერისა და სამეგელის
ნიკოლოზის განაჩენის სამართლის წიგნიც იყო, რომ
დავით-გარეჯის წინამძღერისთვის დაენებებინათ
ის მამულები. ასლან მდივანბეგის სახლისკაცებმა
ლაპარაკი შექნეს...გოგია ნაცვალს ბატონის ბძანებით
ფიცი მოუდვით და ვერ შაიძლო და მერმე (აკუ-
რელ წმინდის დავითის ყმებს)...სულ აკურელნი მი-
ვიღწენ და ისე დააფიცა რაც იმ საკვამლოების გარ-
შემო და იმისი გასადევარი იყო მთაბარით თან
გაიტანეს...და სახლის ადგილი ისევ საბატონოთ
მივარდა და სალაპარაკოთ დარჩა დასასამართლოდ.

1733 წ. ასლფრთხის № 79 ქ. ჩვენი ბძანება
არის საგარეჯოს მოურავო იორამ! მერმე წმინდის

დავითის ყმა არც უწინ ყოფილან ლაშქარს და ახლაც კელი ნუ გაქვს—ლაშქარს ნუ გამოიყვან; დაეხსენით. სვეულად: თეიმურაზ“

1739 წ. № 87 ქ....ჩვენ ენდრონიკაშვილმა ზურაბიშვილის იასონის შვილმან დავით, ძმისწულმან ჩვენმან გიორგი, ზაალ, ზაზამ და შვილმან ჩემმან თამაზ...ასე რომ შენ წმინდას სამებას კაწარეთის ყმა ლეკისაგან ამოგიწყდა. მოვიდა თქვენი საჭეთმპყრობელი სამებელ ებისკობოში იოანე და ერთს კვაშოს კაცს გვეპაჯა. ახლა... შემოგწირეთ ...ერთი კვამლი კოჭობაშვილი თევდორე უცოლ-შვილო, ლეკისაგან სამებლისავე ყმასთან დაეკარგა. თუ თავისი ტყვე ან ძმისწული მოუვიდეს კელშეუკვრელათ შემოგვიწირავს რომ არას ჩემს სახლის კაცს კელი არა ჰქონდეს...აგვისტოსა :კდ: ქორანიკონს: უკზ: † † † † †

1742 წ. ახლადრთის № 81 ქ. ნებითა.... მე ბერაშვილს დემეტრეს შემიწირავს ჩემი თავი წმინდის დავითისათვის ყოვლის კაცის მოუღვერად და უცილობლად, რომ არას ადამიანის მონათესავეს კაცს ჩემთან ხელი არა ქონდეს, ან მანამდის მე ვიყო ან ჩემი შვილი ან შვილიშვილი წმინდის დავითის საფლავის იქით არა ვიცოდეთ რა, ამისთვის რომ ერთი პატარა ობოლი მოველ თქვენს ხელში, ან თუ რამ მოვიგე და მაქვს სულ თქვენის მონასტრის ყმობაში მოვიგე და სულ თქვენთვის შემომიწირავს ჩემითავიცა და ჩემი მონაგებიცა და ღთის გარდა

თქვენს მეტა არა ვიცოდე რა, — მას ჟამსა ოდეს
ბძანდებოდა წინამძღვრვად ენისელთ მოურავისძე
ვატიოსანი იოვანე... მოწამე... წმინდის დოდოს მო-
ურავი დალდაშვილი პეტრე და სულ წმინდის
დავითის ყმანი და მე დავით ბერს დამიწერია და
მოწამეცა ვარ ქორანიკონსა : ულ: „ქ. ეს წიგნი დე-
მეტრა ბიჭის არის“ — ეტყობა დემეტრა კლეხი ეო-
ფილა მონასტრისა და სხლას უმაღ სწირავს თავს (რანხ).

1742 წ. № 81 ქ. ნებითა... ღთისათა... ესე გარდა-
წყვეტილობის წიგნი მოგეცით ჩვენ დიდმელებმა
გიუტაშვილმა ზურაბამ და ივანამ და ჯამნარაშვი-
ლმან რამაზამ, კაკიაშვილმა პეტრიამ და ჯამნარაშვი-
ლმა ლაზარემ, შენ პატარძეველს უსუფაშვილს გი-
ორგის, ასე რომე ჩვენი ნათესავი კაცი ფოთოლა-
შვილი ივანე შემოგაკვდა და სისხლი დაგედვა. მას
უკან ჩვენ ლაპარაკი დაგიწყევით და შენ ამისი
პასუხი გაგვეც და სისხლი გარდაგიწყვიტე. დღეს
იქით... სადაო არ გქონდეს რა მოყვრობის მეტი
∴ მოწამე კალატოზი სარქისა... მე ანდრიასა დამი-
წერია და მოწამეცა ვარ... თიბათვის : ზ: ქორანიკონს
: ულ: † † † ამისი მოწამე სიონის მღვდელი ლაზარე

1742 წ. № 82 ქ. იყავნ ნება უფლისა და....
მართლისა სარწმუნოებისა მიერ ძღვევაშემოსილმან
იესიან დავითიან სოლომონიან ბაგრატოვან ძემან
კახთა მეფის თეიმურაზისამან ბატონიშვილმან ბა-
ტონმან ჰერაკე ჟამსა მას, ოდეს მოკელ ჰინდოეთით
თანახლებული ერანის კელმწიფის ნადირშასი და

კახეთად მოსრული აღვიძარ სურვილითა და სურვიელ ვიქმენ მოხილვად წმიდათა ამათ აღვილთა უდაბნოსათა და მოვედ წმიდასა დოდოს და ვიხილე წმიდა და ღვაწლ-მრავალი გემისა მისისა ლარნაკი: მ(ას) ჟამსა გვევედრა წმინდა არქიმანდრიტი ნიკოლოზ შალიკაშვილი ეს(ე), ვითარმედ კერძო წისქვილისა, რომელი იგი უჭირავს საგარეჯ(ოს) ნაცვალსა პაპუას, მიცემად წმიდის დოდოს მონასტრისა და ჩვენ გავსინჯეთ და რაც პაპუა ნაცვალს მაგ წისქვილში წილი სდებოდა შევიტყუეთ, ნახევარი წისქვილი დოდოს მონასტრისა იყო და ნახევარი პაპუა ნაცვლის. ახლა ჩვენ პაპუა ნაცვალს ნახევარს წისქვილში ფასი მივეცი, ამისთვის რომ უმსჯავროდ მოტაცებული არა სათნო იქნებოდა შეწირვად შენდა...და ის წისქვილი ისე გაგისაკუთრეთ შენ...წმიდასა დოდოს: ამას იქით სავარეჯოს ნაცვალს იმ წისქვილში კელი არა ქონდეს, ისე კელ-შეუვალად შემოგვიწირავს....დაიწერა..თვესა ივნისსა :ე: ქორანიკონსა: ულ: (1742 წ.) კელითა ბოლბელ მიტრაპოლიტის იოანნესითა.... (გაუჩქევლად)

ერეკლე

1742 წ. ახლადრფის № **83** ქ. ჩემის ცოდვის სიმრავლი ი მრავლის ჩემგან ძნელად მოსათმენის განსაცდელების მხილველი ცეცხლებ მგზებარეთა მწუხარებათაგან გონება-მოღებული ყოველი ჩემ სოფლის განსაცდელ-მხილველობით მწუხარებათაგან

გარემოცვა აწინდელის განსაცდელის შესწრებით
 დავიწყებული დედოფალი თამარ მოგახსენებ, ჩვენო
 მარადის თქვენის სიკეთისა შესატყვისად სახსენებლო
 და ჩვენის შეწუხებულის თავის ნუგეშის მცემლად
 მოსალოდნელო ძმაო ბატონო ნიკრესელო იოანე!
 მრავალი თქვენის სიკეთე-მიუწლომელას თავის შე-
 საფერი მოკითხვა და კელს მთხვევნა მოგვახსენებია!
 აკურის საქმეზე წიგნი მოგეწერათ და თქვენჲ მზემ
 რამწამს ეგ ითქვა და მაგისი წიგნი მოვიდა ბატონმა
 მაშინვე ასე უბძანა: ჩემი საქმე არ არისო, ნინო-
 წმინდელისა და ნეკრესლის საქმეაო. გვპრიანებო-
 დესთ უბოძეთ და როგორც ვინდოდესთ ისე ქენით
 .. ჩვენის შეწუხებულის ცხოვრების შესავედრებელს
 ბატონს ნინოწმიდელს თაყვანისცემით წმინდას

მარჯვენეს ამბორებას მოვახსენებ

ასულო ჩემო. დავითო რქვა: შენ იყავ ჩემი ამარივანტანგ მეთისა ასული და დედოფა- ლი თამარი

1746 წ. № 84 ქ. ესე ნასყიდობის წიგნი მო-
 გეცმე ცხვარისა შვილმა რამაზამ და გიგოლამ, ასე
 რომე კალოს გეცილებოდი და შენი კალო არ
 იმართებოდა; ავდექ და ნახევარი კალო მოგყიდე
 ზემოიგზის პირამდი ქვემოთ კადე ჩემს კალოს პი-
 რამდი შენ ლაფერიშვილსა ბერუას. ავიღე ფასი
 სრული... (მოწამენი)... დაიწერ თიბათვის დამდგესა
 ქორანიკონს ;ულდ; † † † †

1746 წ. № 86 ქ. ესე წიგნი მოგართვით თქვენ ნეკრესელ მიტრაპოლიტს და დავით-გარეჯის მამას იოვანეს ჩვენ ლამიაშვილებმა ოქროამ, შერმაზან და ზაქარიამ და ბიძაშვილებმა ოქროამ შერმაზან და ზაქარიამ და ბიძაშვილებმა ჩვენმა დათუნამ ...ასე რომე უწინ ჩვენი მამანი ჩვენს წინამძღვარს ონოტრეს დაეხსნა, წმინდის დავითისათვის შეეწერა, ახლა ჩვენ იმათ შვილებსა კელმწიფის დროს საქმე გაგვიჭირდა ვალისაგან და გამოღებისაგან სახელმწიფოს ხარჯისაგან. ახლა თქვენ დაგვიხსენით და ჩვენი ვალი თქვენ გარდასწყვიტეთ. მეორეთ ეს წიგნი მოგვირთმევია. არის ამისი მოწამე თავად ღმერთი, კაცთაგან — ბატონი ალავერდელი ნიკოლოზ (აქ ბეჭედა მისი),

ქისიყის მოურავი თამაზ, ენისელთ მოურავი დავით, სახლთხუცესი გრიგოლ, ნინოწმიდელი საბა, სამებულო იოვანე ფირყულაშვილი ბერი. მე დემეტრე მღვდელს დამიწერია...აპრილს :იგ: ქორანიკონს :ულდ:

1748 წ. № 958 ჩვენ კახთა მპყრობელმან და განმგებელმან ქართლისამან მეფემ ერეკლემ შეესწირეთ წმინდის ნათლისმცემლის მონასტერს უღაბნოსა გარესჯისასა ერთის ოთახის ადგილი ოთახითვე ქალაქს, რომ პაპასა ჩვენსა ვახტანგ მეფეს შეეწირა იმ სასახლის გვერდით იყო ის ადგილი, სტამბის სახლებისა ყოფილიყო. ნახუცრიშვილს ზურაბს

თავისთვის სასწლები აეშენებინა და ის ერთის ოთახის ადგილი რომ ნათლისმცემლის სახლების სიგრძე და სიგანე გაიტანდა იმ ადგილზე თავისი სათორწინე დაედგა, ის ერთის ოთახის ადგილი და ის სახლი რომ იმა ადგილზედ აშენებულა შეესწირეთ მას უამსა, ოდეს მამა ჩვენი მეფე ქართლისა თეიმურაზ ერანის კემწიფეს ახლდა და ჩვენ განვაგებდით საქართველოსა და გვაქენდა ფლობა ყოველსა ზედა, შეიწირე...დაიწერა თვესა ფებერვალისა: იზ: ქორანიკონს :ულე:

ერეკლე

1749 წ. № 9 ქ. ბრძანება მდივანს სვიმონს: „ეს მკედელი ქსნის ერისთვისა არ გამოდგა...ისევე დოდოს წინამძღვარს სვიმონს დარჩა. ამასთან კელი ნულარ გაქეთ და რაც გამოკერთმევინოსთ სულ ისევე უკანვე მოეცით, თორემ დიახ გიწყენთ.—იანერის

:იდ: ქორანიკონს :ულე:

ერეკლე

1750 წ. № 88 ქ. წყალობითა ღვთისათა ჩვენ ქართლისა და ყაზახ-ბორჩალოს ფლობით მპყრობელ-მქონებელმან პატრონმან თეიმურაზ ესე სასახლის შეწირულობის წიგნი და სიგელი მოგართვით თქვენ:...საქართველოს მრავალმთის გარეჯის დოდოს მონასტრის ეკლესიასა მათ შორის მყოფთა ღირსთა მამათა წინამძღვარს სვიმონს და იქ შეკრე-

ბულთა ყოველთა ღირსთა მამათა და ძმათა მას
ჟამსა, ოდეს ორისავე ტახტისა და სამეფოსა ნებითა
ლთისათა მპყრობელ ვიქმენით და ნეტარ-ხსენებული
მეფის ასულის (sic) დედოფალი თამარი მიიცივალა.
ჩვენ მისმან თანამეცხედრემან საქართველოს მეფე
პატრონმან თეიმურაზ და ძემან ჩვენმან კახეთის
მეფემ პატრონმან ერეკლემ ვიგულეთ და ვიგულს-
მოდგინეთ და შემოგწირეთ სასახლის ადგილი საონს
ასათ ნათლისმცემლიან დავით-გარესჯელთ სასახლე-
მდის და აქათ წყლის ჩასავალ გზამდის, ზემო შარის
ქუჩის მადგამდის და ქვემო ბოლო წყლამდისინ.
დავით გარესჯელთ გზა ამ თქვენს სახლში გაივლის.
ამ გზას ვერ დაუჭერთ და გზას ზევით და ქვეით
დოდოს წინამძღვარმა როგორც უნდა სასახლე
აიშენოს, რომ როცა ქალაქს ჩამოვიდოდენ სადგომი
საძებრათ არ ექნებოდესთ. დავადევით დოდოელთ
კრებულობით წირვა...ყოველს ბრწყინვალეს კვი-
რიაკეს-შაფათს დედოფლის თამარისთვის...და ჩვენ-
თვის ხსენებასა ყოვდენ...დაიწერა ინდიკტიონსა
მეფობისა ჩვენისასა იანერის :ივ; გასულს ქორანიკო-

ნს :ულს: კელითა კარისა ჩვენისა მდივან — შწიგნობრისა თუმანიშვილის გოჯასპისათა

მეფე თეიმურაზ

მეფე ერეკლე

კათალიკოზი ანტონ ამტკიცებს იანვარს

იზ: ჩლნ

კათალიკოზი
ანტონ

სათაური: „ქალაქს რომ სასახლეებია დავითისა შეწირული იმისი წიგნია ეს“

1750 წ. № 87 ქ. ნებითა. ღთისათა. ესე ამირითგან უკუნისამდე მტკიცე და უკუილობელი...წიგნი და სიგელი დაგიწერეთ და მოგართვით ჩვენ მკედლიძემ ნასყიდამა და ძმამან ჩვენმან თამაზამან შვილთა და შვილის შვილთა სახლისა ჩვენისათა, ასე რომე დიასამიძე ვარამის ყმანი ვიყავით, ქალაქს ჩამოვედით, ავის ღროისათვის დიდს ხანს ქალაქს დავყავით. ჩამოვედოვა ჩვენი ბატონი და აყრა მოინდომა ჩვენი და ჩვენ არ გავყევით, ქალაქი არ გაუშვით; ადგა და ჩვენის თავის სახსარი გამოგვართო და თავი დაგვახსნეინა თავითა, ცოლით და შვილით, ჩვენთანა იმას საბატონ-ყმოდ კელი აღარა აქვს. რადგან იმას მოვრჩით ახლა ჩვენი ნება-წადილითა ეს თავ შეწირულობის წიგნი მოგეცით თქვენ წმი-

ნდის დოდოს წინამძღვარს სვიმონს და კრებულთა თქვენთა, ასე რომე თავი შევსწირეთ თქვენს მონასტერს, წმინდას დოდოსა, ცოლითა და შვილითა შევეწირენით: უკეთუ ჩვენს თავს იმ მონასტერს არავინ ეცილებოდეს სახლის ალაგი თქვენ მოგვეცით, ბატონს რომ მონასტრისათვის სახლის ალაგი შეეწირა მტკრის პიჩსა დავით-გარეჯიანთ სასახლესთანა. ვინც და რაც კაცი ჩვენს თავს შემოგვეცილოსთ და ჩვენი თავი იმ წმინდას მონასტერს გამოსწიროს და გამოახვას და ან ჩვენა და შვილთა ჩვენთა გამოწირვა თავისა და ცრუვება ღთისა და მონასტრისა ვინებოთ, მასამც რისხავს ღთისა... მოწამენი: სიონის დეკანოზის შვილი მღვდელი ოსე, ანჩის კანდელაკი დოდონჯი, იოთამის შვილი ერასტი,

თათრული
ბეჭედი

მღვდელი დავით; ოთია შვილი ოქრო-
მჭედელი დავით. დავიდევით მონასტრის ბეგარად სამსახური წელი-

წადში ერთი ლიტრა სანთელი, ერთი ჩარეჭი საკმეველი და ერთი თუნგი ზეთი, ამას ყოველს წელიწადს მონასტერსა მივართმევდეთ. დაიწერა მკათათვის დამდევს ქორანიკონს :ულს: მე ანჩისხატის დეკანოზს პეტრეს დამიწერია... პატრიარქობასა... ანტონისასა (ხელმოუწერელია და დაუმტკიცებელი)

1750 წ. ახლოდროის № 88 ქ. ჩვენ კელმწიფედ დადგინებულმან დიდისა ოდიშისა სენათა-კვერისა მყრობელ-მქონებელმან დადიანმან პატრონმა ოტი.

ამს; დედოფალმან რაქის ერისთვის ასულმან პატრონმან გულქან შემოგწირეთ დავით გარესჯას მცირე რამე შესაწირავი წლითი-წლად სამარადისოდ ათი ლიტრა სანთელი ვიდრემდის მადლითა შენითა

ესცხოვრებდეთ

1751 წ. № 91 ქ. ესე წიგნი მოგეც მე ნახუ-
კრიშვალმა... ზურაბ თქვენ ნეკრესელ ეპისკოპოზ
იოანეს, ასე რომე დავით გარესჯის სასახლე იყო
ქალაქში და იმაში ისახბევ ბატონისშვილი ნაიბი
(ათახვისშეაჯა) იდგა; ის ვედარ გამოიყვანეს სასა-
ხლადამ და იმის სამუქფოდ ბატონმა სხვაგან სტა-
მბაში სუსახლე გიბოძა. იქ მე სახლი ამეშენებინა
და ხარჯი მექნა. იმ სახლების ხარჯზე გელაპარაკე-
რაც მართებული სამართლიანის საქმით რიგი იყო
გავრიგდით: თქვენსა და ჩემში სალაპარაკო არა და-
რჩა რა; ჩემი მე მომებარა. არის ამისი მოწამე თუ-
ლელი ათანასე ათანასე და გამრიგებელიცა და მე
და მოწამეცა ვარ. დაიწერა თებერვალს :კზ:

1751 წ. № 90 ქ. ეს მამულის ნასყიდობის
ბწიგნი მოგართვი მე ნაკლულაშვილმა პეტრემ თქვენ
ატონს ბოდბულ მატროპოლიტს და წმინდის და-
ვითის მონასტრის მამას იოანეს და...კრებულთ

ასე რომ ჩემი ძმა ვასილი ლეკისაგან დამიტყვევდა. მე იმისი საკრის ღონე არა მქონდა და არც დახსნა შემეძლო. მე სხვა ღონე არა მქონდა მამულის მეტი და მამულს ვყიდდი და მაშინ ჩვენს ქვეყანას შიმშილით საქმე უჭირდა და ვერვინ შეიძლო სყიდვა. მოველ და თქვენ შემოგვხვეწე და ჩემი მამული თქვენ მოგყიდე, ვენაკი, სასახლე თავისის ქვევრ მარანითა, შესავლითა და გასავლითა თავისის სამართლიანის სამზღვრითა და თქვენ მიზომეთ ათი თუმანი თეთრი, ცხრა ჩემის ძმის საკხსარი იყო და ერთი ფეკის ქირა... მოწამენი წმინდის ნინოს ღვინოზი გიორგი, სახლთხუცესი რევაზ, ნაცვალი ზალ, ნაცვლის შვილი ნიკოლოზ და ყანდარელი კაკა. — აღიწერა წიგნი ესე ბოდბის წმინდის ნინოს მონასტერში, ნოემბერს II-სა ქორანიკონს : უღთ: კელითა მღვდელ მონაზონისა თომასითა † † †

1752 წ. № 92 ქ. ჩვენ მაკიარად თამაზა მოურავს ასე მოეხსენოს: მერმე ძველათგან წომე მაშრანი სოფელი პატმონ ჭალის შეწირული არის. ახლა ამ დოდოს წინამძღვრის სვიმონისათვის მიგვიბარებია მაშრანი; რაც გამოვიდოდეს იმ სოფლიდამ ამას მოებარებოდეს. რაც პატრონან ჭალისა ძველიდგან მაშრანის წინამძღვარს დებოდეს — ვინც იქი დამ ბერი მოვიდოდეს იმას ეს წინამძღვარი მიაბარებდეს ყოველს წელს; როგორც სხვას წინამძღვართა თვინ ემსახუროსთ ისე ამას მოუღვინე მაშრანელნი

და მოსახურონ ქისტეშობის თვის :ე: ქორანიკონს
:უმ: ამსოფელში რომ საყდარი არის კარგათ უნდა
მოუარონ, წირვა და ლოცვაც არ გაწყვიტონ.

ქნარს მიცემს(?)
დავით...ერეკ-
ლე...კახეთის

1753 წ. № 93 ქ. ჩვენი ბძანება არის იასაულო
იოთამის შვილო რევაზ! წადი და ქარახპურს რაც
წმინდის დავით-გარეჯის უდაბნოს შეწირულის გლე-
ხების მამული იყოს და სჭეროდეთ იმრიგათ გაუ-
სამზღვრე და გაურჩიე. აპრილის (კდ) ქორანი-

კონს :უმა:

უირმვა ხბ-
ლი თემურაზს
დამტკცბლ.

1754 წ. № 94 ქ. ნეფის ერეკლეს ბძანებით
და განაჩენითა ჩვენ თუშთ მოურავი ზურაბი
საგარეჯოს მოვედით წმინდის დავითის ყმასა
ელისზბარს წივა თუში აუაშვილი ანთა დაეჭა. რაცა
ამისი მართებული იყო და ბატონისაგან სისხლი
გაჩენით იყო ის სისხლი გამოვართვით და აუაშვი-
ლს ანთას და იმის ქმას ჩემას მივეცი. ერმანეთთა-
ნა ქმოზის მეტი არა ფერ ხელ არ აქთ...სამდივან-
ბეგო არ აქთ რა. ამის გარიგებაში გავხლდა (გახლდა)

ასე რომ ჩემი ძმა ვასილი ლეკისაგან დამიტყვევდა. მე იმისი საკრის ღონე არა მქონდა და არც დახსნა შემეძლო. მე სხვა ღონე არა მქონდა მამულის მეტი და მამულს ვყიდდი და მაშინ ჩვენს ქვეყანას უიმშილით საქმე უჭირდა და ვერვინ შეიძლო სყიდვა. მოველ და თქვენ შემოგებეწე და ჩემი მამული თქვენ მოგყიდე, ვენაკი, სასახლე თავისის ქვევრ მარანითა, შესავლითა და გასავლითა თავისის სამართლიანის სამზღვრითა და თქვენ მიბოძეთ ათი თუმანი თეთრი, ცხრა ჩემის ძმის საკხსარი იყო და ერთი ფეკის ქირა... მოწამენი წმინდის ნინოს დეკანოზი გიორგი, სახლთხუცესი რევაზ, ნაცვალი ზალ, ნაცვლის შვილი ნიკოლოზ და ყანდარელი კაკა. — აღიწერა წიგნი ესე ბოდბის წმინდის ნინოს მონასტერში, ნოემბერს II-სა ქორანიკონს : ულთ: კელითა მღვდელ მონაზონისა თომასითა † † †

1752 წ. № 92 ქ. ჩვენ მაკიარად თამაზა მოურავს ასე მოეხსენოს: მერმე ძველათგან წომე მაშრანი სოფელი პატმონ ქალის შეწირული არის. ახლა ამ დოდოს წინამძღვრის სვიმონისათვის მიგვიბარებია მაშრანი; რაც გამოვიდოდეს იმ სოფლიდამ ამას მოვებარებოდეს. რაც პატრონი ქალისა ძველიდგან მაშრანის წინამძღვარს დებოდეს — ვინც იქი დამ ბერა მოვიდოდეს იმას ეს წინამძღვარი მიაბარებდეს ყოველს წელს; როგორც სხვას წინამძღვართა თვინ ემსახუროსთ ისე ამას მოუღვანე მაშრანელნი

და მოსახურონ ქისტეშობის თვის :ვ: ქორანიკონს
:უმ: ამსოფელში რომ საყდარი არის კარგათ უნდა
მოუარონ, წირვა და ლოცვაც არ გაწყვიტონ.

ქნარს მიცემს(?
დავით...ერეკ-
ლე...კახეთის

1753 წ. № 93 ქ. ჩვენი ბძანება არის იასაულო-
იოთამის შვილო რევაზ! წადი და ქარახპურს რაც
წმინდის დავით-გარეჯის უდაბნოს შეწირულის გლე-
ხების მამული იყოს და სჭეროდეთ იმრიგათ გაუ-
სამზღვრე და გაურჩიე. აპრილის (კდ) ქორანი.

კონს :უმა:

უირმედა ხბ-
ლი თემურაზს
დამტკცბლ.

1754 წ. № 94 ქ. ნეფის ერეკლეს ბძანებით
და განაჩენითა ჩვენ თუშთ მოურავი ზურაბი
საგარეჯოს მოვედით წმინდის დავითის ყმასა
ელიზბარს წივა თუში აუაშვილი ანთა დაეჭა. რ:ცა
ამისი მართებული იყო და ბატონისაგან სისხლი
გაჩენით იყო ის სისხლი გამოვართვით და აუაშვი-
ლს ანთას და იშის ძმას ჩემას მივეცით. ერმანეთთა-
ნა ძმობის მეტი არა ფერ ხელ არ აქთ...სამდივან-
ბეგო არ აქთ რა. ამისგარიგებაში გავხლდა (გახლდა)

ბატონის მებალახე პეტრიაშვილი ალექსი, კობია-
შვილი ზაზა, ჩვენი მსახურ სასნაშვილი გიორგი,
წლოვია თუში, შევლაშვილი უთი, მუშტრყალიშვი-
ლი სანდაურ... შანწოველი ხელძე დაეით. ამას გა-
რგებაშივა ბატონი საგარეჯოს მოვარაფი (მოურაფი)
იორამა (ილრამა), ბატონი მღვდელმთნოზონი ხარი-
ტონ. მე თუშ მოვართვი ვახლდი, ასე გავარიეთ
არა ფერ სამღვიანბეგო არ დარჩენილარა, დაიწერა

თებერვალ ცხრასა გასულსა ქორანიკონს

მონა ღთისა
ყმა მეფისა
ზურაბ

(ზურაბ. დანარჩენი განურკვევლად) † † † † †

1759 წ. № ქ... ჩონენდრონიკოსქენი ნაზირი რამაზ
და ძმა ჩემი ვასალი შემოგწირეთ დოდოს... ზიარს
საკომლო ერთი საფიაშვილის ნაქონი მამული თავი-
სის მამულით, ვენაკით, სახლით, ქვევრ-მარანით...
ჩვენად წილად ხდომილი... აღიწერა სეკდემბრის :ით:

ქორანიკონს აქათით :ჩნთ:

რამაზ

1760 წ. „ატენტს კარიქაშვილს ნასყიდას
(დათუხს და იფრდანეს) ძმისწულსა შენსა ბერიძესა, ასე
რომე ძველად ხელმწიფებისაგან ნათლისმცემლის
შეწირული და თარხანი ყოვილხარ და სიონის
მოსათლავენნი, და არაფერი სათხოვარი და ხარჯი არა

გეთხოვებთ რა—(უახლებს) ქორანიკონს :უმპ: (1760)

1760 წ. № ბატონიშვილი ნაიბის ძის ნასყიდათ აღექსანდრეს ძე ივანე აძლევს „ატენს კარიჭაშვილს ნასყიდას, ძესა მისს დათუნა და იორდანე ძმის წულსა შენსა ბერიძესა, ასე რომე ძველად ხემწიფეებისაგან ნათლისმცემლის შეწირული და თარხანი ყოფილხართ და სიონის მოსაფლავენი და არაფერი სათხოვარი და ხარჯი არა გეთხოვებთ რა“ (უახლებს) ქკს :უმპ: (1760).

1761 წ. № 96^ე ქ. ყოვლითურთ...უფალს ბოდბელ მიტრაპოლიტს ქმიდის უდაბნოს მამას ბატონს სიწმინდისა მათისა მსასოებელი დადიანი კაცია საუფლოს მარჯვენეს ვეამბორები და მათის სიწმინდით ცხოვრებას ვისურვი. წიგნი გებოძათ და ბერის გამოუგზავნელობისთვის ბოდიში მოგეთხოვათ. ჩვენთვის დიდი სანუგეშო იქნებოდა, რომ თქვენმიერ წარმოვლენილი ვინმე ჩვენს ქვეყანაშიდ მოსრულ იყო და დამდგარ იყო და ჩვენც შეძლებისამებრ სიყვარულსა და ხელის მომართვას დიად ვეცდებოდით...მამის ჩემისაგან რაც სამსახური მოგხსენებიათ იმ სამსახურსაც არასოდეს არ დავაკლებთ, სანამდი ცოცხალი არის თქვენის მადლით დედახემი, მოგართმევსთ ყოველთვის და მერმეთ თუ ჩვენ ვიცოცხლეთ სანამდის ან მე ვცოცხალვარ და ან ჩვენი ოჯახი არ მოიშალა, არასდროს ამ სა-

მსახურს არვინ დაგაკლევსთ და თქვენს სიწმინდეს
ამას ვევედრებით მიცვალებულისა და ცოცხლისა
თვისაც თქვენს ყოვლად ღირს ყოფაშიდ მოსხენებასა
ყოფდეთ. აღიწერა იენისს :ე: რისტეს აქეთ :ჩღაა:

ლექსუმ სვა-
ხეთ...კაცია

1761 წ. სსლდრჳის № 97 ქ. მამისა...ძისათა
..და სულისა...მე ჭალიაშვილმა დემეტრემან
და შვილმა ჩემმა ბერმა და ჩვენ ღიად საქმე გაგვი-
ჭირდა ქურდობაზე და რომ ქურდობა შეგვაჩნდა
არა გვებადა რა, რომ ის ანაევკაცარი გარდაგვე-
წყვიტა და სხვა ღონე არ სადა ქონოდა (?) მივე-
დით, შემოგვხვეწენით და შვილი მოგართვით ნას-
ყიტად ეს ივანე თქვენ ეპიფანეს ჯანდიერასშვილს
და თქვენის მადლისათვის დაგვიხსენით ამ ქურდო-
ბისაგან და ჩვენცა წმინდის დოდოს ყმად მოვედით.
თუ წყალობა გვივოთ დაგვარჩინოთ თქვენ მეტი
ბატონი არა გვინდოდეს, თუ არადა ჩემს შვილთან
ხელი არც მე შქონდეს და არც სხვა კაცი ღვთისა
მეტი. არის ამისი მოწამე თავად ღმერთი და კაცი
კელმწიფის ნაცვალთ თევდორე თვედ... ნევილი და ქა-

თალიკოზის ნაცვალთ პაატა, მოურაეის ნაცვალთ
ყორღანასშვილი ბერი, ნაცულის ნაცვალთ ყორღანა

დაიწერა ესე წიგნი ქრისტიშობი—(მოწყვეტილია ქალალდი).

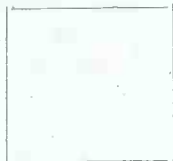
1761 წ. ახლადრთის № 103 ქ. ჩემნო მღთულად მოწყალენო ერთობილნო კრებულო და ბატონო ჩემო მოწყალე ეპიტანე! ღმერთმან თქვენი ჭირი მოსცეს თქვენს გაბრიელსო. მერმე... ამდენი ჭინახული ქენით და ერთი მტკაველი ბერი გაზარდეთ და ახლა ლამის ეშმაკებმა წამართვას. თქვენს გარჯილობას და მაგ მონასტერს რატომ უზამ, ჩემო მოწყალეო ბატონო ეპიტანე! ღმერთმან იცის, ოღონდ მაგ უდაბნოდამ არ გამოვარდეს და სოფლეელი არ შეიქნას, თორემ გუშინასწინ იმერელი ბიჭები მოგყვანდათ ისე აღნათშენია. თუ მოკედება დიად ცოტა საფლავი მოუნდება, თუ ცოცხალია რა ქა გეშოვება და ბორკილი, საბელი—ამას როგორ ვერ დააჭერს... შენი ჭირი შემეყაროს... რა მანდედამ წამოსულა ქვათახევესთ გდია, შინ როდის მიუშვი; აქ მცხეთას მოგელოდი და კიდევ ვერ გნახე.

1761 სვიმონ № 102

№ 113 ქ. ჩვენი ბძანება არის უზნარიანნო: მერმე ნათლისმცემლის მონასტრისათვის შეგვიწირაეხართ და წინამძღვარის ხარიტონისთვის გვიბოძებინართ; ამათ მოუდევით და ემსახურეთ; სხვას

არას მოხელეს და არას მოსაქმეს და არას კაცს

თქვენთან კელი არა აქვს

1761წ. № 140ქ. ჩვენი ბრძანება არის ეშიკალასბაშო რევაზ: საბუის წინამძღვრის შემოსავალი და თუ რამ სარგო არის ნათლის მცემლის უდაბნოს წინამძღვრის სვიმონისათვის გვიბოძებია. ამას მოაბარე სადამდის ან იმ ეკლესიაში წესი აღესრულებოდეს, ან ჩვენ და ბატონი კათალიკოზი და წმინდა კრება იქ სხვის წინამძღვრის დაჯდომას ჯერ გვიჩინებდენ ...ენკენისთვის :კვ: ქორანიკონს :უმთ: ერგლო

1761წ. № 104... „მრავალმთისა გარესჯისა უდაბნოსა მონასტერსა შინა შენსა შეყენებულნი მამანი შენიწრებულ (იქმნეს) ჟამთა ამათ, ეინათგან მტერნი ქრისტესნი უღმრთონი ლეკნი ჰბრძენან ერთქრისტეთა და აღაოკრეს ყოველი ესე საქართველო და უმეტესად (ნათლისმცემლის მამულნი)...ვიწყლოდი... რამეთუ..არღარა სადათაქენდა დლითი-დღედ მათდა საზრდელი საკმებელი, მოვიძიეთ და ვიპოვეთ თვალსაკარგჯოს მოქალაქე მუშრობი; ჰაპას მამა-ჰაპათ ჰქონებოდა გლეხის კაცისაგან მისყიდული მამული ეთბერაშვილისაგან ვენაკი მიწით, ქვევრ-მარნით

...და ეს ნასყიდობის წიგნი ძველთ მეფეთაგანც
ნაბოძები...ეხლა ჩვენ მოვისყიდეთ მუშრიბის პაპასა,
მისის მამის და ძმისაგან ფასით და შემოგწირეთ...
კიდე თვალზე... გოგიტაშვილი ბასილ თავისის
მამულიაა; კიდევ გიორგი-წმინდის ქვრივის შვილი
ნასყიდა მამულითა...მივაბარეთ...წინამძღვარს სვი-
მონს . ქორანიკონს ჩოღა . იენისის: ზ:

1762 წ. № 98. ქ. ჩვენი ბძანება არის: თუ
ნაკლულასშვალს ბასილი-მღვდელს თავისი მამული
უნდოდეს მამულს მოუაროს და მონასტრის ხარ-
ჯშიაც გაერიოს და თუ არ უნდოდეს—მამულზედაც
ველი აილოს და ნულარც ხარჯში გაერევა. ნოემ-
ბრის ე. ქორანიკონს. უნ:

ერკაღე

1763 წ. № 99. ქ... ესე უკუნისამდე...წიგნი
მოგართვი მე მარკოზ მღვდელიმა თქვენ უფალს
ბოდბელს იოანეს, ასე რომე უწინაც თქვენი დახ-
სნილი ვიყავ და სხვა პატრონი არავინა მყვანდა;
ეხლა ისევ თქვენი და უდაბნოს ყმობა მოვიწოდებ:
ზიარს წმინდის დოდოს მამული მიბოძეთ და და-
მასახლეთ და წმინდას დოდოს მაყმევით ჩემის ნება-
ყოფლობით, და დღეისუკან უკუნისამდე შეილის
შვილამდე ჩემს თავს იმ მონასტერს არავინ ეცილე-
ბოღეს, არის ამისი მოწამე და დამწერი ნათლის-
მცემლის წინამძღვარი სვიმონ . . . ჯვარის მტვირთველი

იოანე მღვდელი...თებერვალს :ე: ქორონი-
კონს :უნა: †

1764 წ. № 100. ქ...განვაწესეთ მცირე რაჲმე
შესაწირავი—ათი ლიტრა სანთელი...ყოველსა
მოქცევსა წელიწადისასა დეკემბერსა...დეკემბერს :ი:
ქორონიკონს ჩლად

კაცია და- ლიანი.

 (კაცია დადიანი)
ძისა ჩემისა ლეონ და- ლიანისა და
შემდგომთაგანცა მიედ- ღვნას წლითი
წლად. — სრულიად ოღიშ-ღეჩხუმთა, აფხაზთა და სვან-
თა მმართველი მთავინა დედუფალი ნინა მეფის
ასული წელს 1809, მარტის 23.

დედოფალი ნინა.

1764. წ. № 101. ქორონიკონს აქეთ ჩლად.
აბრილს ქ. დავით გარეჯისა არის სიწმიდისა იარალი
და შესამოსელი: ქ. სახარება რუსული მოქედელი
დიდი :ა: ქ. კიდევსახარება ქართული მოქედელი:ა:
ქ. ჯვარი ბერძნული მოქედელი:ბ: ქ. ბარძიმი
ვეცხლისა :დ: ქ. ბარძიმი ვეცხლისა რუსული:ა:
ქ. ფეშხუმი ვერცხლისა:ბ: (სწვა იაწადიც ორ-ოწი). კოვზი
ვეც. ოთხი, ოთხი თასი, ერთი ვერცხლის საცეც-
ხლური. ქ. დაფანს ნაკერი ორი. ქ. ორი პერექელი
ნაკერი. ქ. სამი წყვილი დაფარნა და პერექლები
სხვა. ქ. ფილონები ნაკერები (სტოფისა) † † †
ქ. ურუმულის დაბის ფილონი; ქიესდის შავი ფილო-
ნი:ა: ქ. შავი გრიზეთის ფილონი:ა: ქ. ისფიერის

სტოფის ფილონი:ა: ქ შავი ხარის ფილონი :ა:
კიდევ სტოფისა იეზდისა მწვანე:ა:, თეთრი ღიბისა:ა:
სტიხრები: ღარაბათისა:ა:, მწვანე გრიზეთისა ყვი-
თელი :ა: ლობდნისა ჯიგარი სტიხარი:ა:
კიდევ ლობდნისა:ა: ხავერდისა:ა: ერთი თეთრი
ღარაბათისა:ბ:, ისფერი ღარაბათი:ა: ერთი შავი
ყუთნისა ოღარი: მძიმეთ ნაკერი:ა: თეთრი ღიბისა:ა:,
სტოფისა:ბ: შავი არშიით:ა: ღარაბათისა მწვანე:ა:,
ყვითელი ღიბისა:ა: წითელი ღარაბათისა:ა: სარტყე-
ლი ნაკერი ვერცხლის თავები აქვს რუსული:ა:, კიდევ
რუსული რკინის თავებიანი :ა: სხვა:ბ: საბუხრები რვა
წყვილი ნაკერები:პ:, ფარჩისა:გ: მდინარე ხარისა
ერთი; ბისონი თეთრის ღიბისა:ა:, ერთიც რუსული
ფარჩისა:ა: კიდევ იეზდისა შავი:ა: ომოფორი ორი
რუსული ფარჩისა:ბ: ოდიკი თეთრი ლობდნისა:ა:
რუსული სახურებელი ორი. წიგნები დავითნი:ა: სამი
თვე:ა: დამასკელი:ბ: კურთხევანი:ბ: პარაკლიტ:ბ:
სახარება:ბ: სტამბის მარხვანი:ბ: ზადიკი:ბ:, საწინა-
სწარმეტყველო დაბეჭდილი თფილისს:ა: კონდაკი:ბ:,
ქ:მნი:ა: სახარება:ა: მეტაფრასი წლისა:ა:... დაბადება:ა:
თარგმანი მათეს თავი:ა: მეტაფრასი:ა: ხელთნაწერი მა-
რხვანი:გ:, ეფრემი:ბ:, კლემენტი:გ:, დიოლოლი:ა:, მა-
მათცხოვრება:ბ: ქალწულთ მეტაფრასი:ა: (ახლა მუზეუ-
მის №95); — იოანე ოქროპირის სწავლა და ლავსაიკო-
ნიც შიგ ზრის:ა: რჯულის კანონი:ა: მცირეკამო-
კრებული დავითის თარგმანი:ა: კურთხევა:ბ: ექვსთა
დღე და ხონოგრაფიც შიგ არის:ა: დოროთეს

წიგნი:ა: პატარა მეტაფრასი:ა:, გრივოლის ცხოვრება :ა:, გრდემლი :ბ: (ერთი ხუცური და ერთი მკეჯრული), საბას ცხოვრება და სწავლა:ა: ადამის ექსორიობის წიგნი:ა: ქართველთა მამათ ცხოვრება:ა: ტიბიკონი ძველი:გ: ერთი ახალი ტიბიკონი:ა:, იოანე სახარებელის ცხოვრება და გამოცხადების თარგმანი:ა: დამასკელი:ა:, მეტაფრასი რუსეთიდან მოტანილი:ა:, დემეტრის ცხოვრება: ასტოდიერი:, ძველი:ა:, ლავსაიკონი:ა:, რომანოზის ნათქვამი წიგნი („წინწილდაღადებისა“?) :ა:, ქ. ერთი გამოკრებული სწავლა :ა: დავითნი :ბ: სამოციქულო :ბ: სახარება :ა:, ერთი რუსული სახარება :ა: საწინასწარმეტყველო :ბ:, გულანი :ა:, ჟამნი :ა: რუსული მცირე ჟამნი :ა: ლოცვანი :ბ:, დიონისის წიგნი :ა:, საღვესასწაულო დიდი და პატარა :ბ:, საღვესასწაულო და პარაკლიტონი :ა: (იოანე მღვდელს აქვს). სახარება და სამოციქულო-კონდაკი (პეტრე-პავლეს საყდარში არის); — ერთი საღვესასწაულო პარაკლიტონით (არონს აქვს); — ბარძიმი ფეშხუმი და სხვა კალისა :ა:; გარდამოხსნა :ა:, თორმეტი მამათ სურათები (?) :ა:, სენაქსარი :ა: აღიწერა აპრილს კ, ჩლად, წინამძღვრობასა ქართუმის ძის ქრისტეფორესა, იკონომოსობასა გარსევანისძისა თეოდოსისა.

№ 102 ანდრეასის მეორე ნუსხაშიც ასე სწერია:... ქ. კუროხევანი დიდი რუსული ერთი. ქ.

სტოდირი ერთი; ქ. მგრგლოვანი სახარება ერთი
....ქ. საულოს ათორმეტები ერთი; ქ. სტამბის
კვერეჟი ერთი; ქ. სამგეფსო სამოციქულო და თვე
ერთი ..ქ. ხის ბარძიმ-ფეშხუჟი და კამარა ერთი....

№ 103 ახლოდრძასა ქ. ჩემო მლთულად:
მოწყალენო: ერთობილნო: კრებულო: და ბატონო:
ჩემო მოწყალეგ ებიფანე: ღმერთმან თქვენი
ჭირი მისცეს თქვენს გაბრიელს. მერმე, .. ამდენი
ჭინახული ქენით და ერთი მტკაველი ბერი გაზარ-
დეთ და ახლა ლამის ეშმაკებმა წამართვას. თქვენს
გარჯილობას და მაგ მონასტერს რატომ უზამ ჩემო
მოწყალეო ბატონო ებიფანე. ღმერთმან იცის,
ოღონდ მაგ უდაბნოდამ არ გამოვარდეს და სოფ-
ლელი არ შეიქნას თორემ გუშინას წინ იმერელი
ბიჭები მოგყვანდათ ისე აღნათშენია. თუ
მოკვდება დიად ცოტა საფლავი მოუნდება, თუ
ცოცხალია და ჭა გეშოვება და ბორკილი, საბელი,
ამას როგორ ვერ დაიჭერ. შენი ჭირი შემეყაროს
...რა მანდელამ წამოსულა ქვათახევს გდია, შინ
როდის მიუშვი, აქ მცხეთას მოგელოდი და კიდევ
ვერ გნახე...

1768 № 104 ქ. ეს ლათისია მონასტრის ყმა-
თა მოსულიყო, ქრისტეფორეს წინამძღვარის იყო;
ზაზას (ზაზაჲს) ვალი დადებოდა; რაოდენისც ზაზას
ვალი გადაწყვიტოს.— ისევა მონასტრის კელთა იყოს,

სხვისყმა ვერ იყიდის იმიტომ რომა მონასტრის კელდე-
ბული ყოფილა (მანამა) მიქონიოს(?) ემსახურავს რომა
ვალი გადუწყვიტოს ისევა მონასტრის
ყმათა იყოს. მე მოურვას (?) რმაზს (მოურავს
რამაზას) ეს სმილ (სამართალი?) მიქნია. თუ ახლავა
თეთრი მიცა - სარგებლითა უნდა მიცეს. გიორგობის
:ი: ქორონიკონს :უნვ:

მონა ღვთი-
სა საგარეჯოს
მოურავი
რამაზ

1768 № 105. წ. ჩვენ ქართლისა და კახეთი-
სა მეფემან... ირაკლიმ ეს ჯამაგირის განაჩენი გი-
ბოძეთ თქვენ წინასწარმეტყველს დავითის უდაბ-
ნოს კრებულთ ღირსსა მამასა წინამძღვარს ქრისტე-
ფორეს და განკრძალულთ მღვდელმონაზონ-ძმათა, —
გაგიჩინეთ წელიწადში ჩვენის საჩქრიდამ ამას ქვე-
ვით თვითვეულად რაც დაგვეწეროს

ერეკლე

ქ. თეთრი თუმანი თორმეტი
რ. ქ. სამარხი ლიტრა ასი ზ. ქნიგოზი ლიტრა-
შვიდი რ. ქ. დოში და ზურგიელი წყვილი ასი
მ. ქ. ხიზალა ლიტრა ორმოცი მ. ქ. ყველა
ლიტრა ორმოცი რ. ქ. ბრინჯი ლიტრა ასი ე. ქ.
ზეთი თუნგი ხუთი.

ეს რვა კალამი რაცა სწერია დაფათით მოგბარდებოდესთ წელიწადში. აღიწერა იანერის ;კ; ქორონიკონს აქეთ :ჩღჲს:

მეფე...განბრ-
ძნილთა მიერ
ეკლესია
ვადიდე.

(ერეკლე-
მეფე.ღვთი-
სა განბრ-
ძნილთა-მი-
ენ ეკლესია
ვადიდე).

1769 წ. № 106 ამხუელთა ნაწერებისკან (მისაბარებელის სიისაგან?)...ქ. ძველი თეთრი 150 მარჩილი ქ. დავითნი 8, პარაკლისი 10, ატლასის ოდიკი 12, ტილოს ოდიკი 28, ვნების სახარება 28, ფხვიძის დარაია 27, ლეკური ნაბადი 1, თოჯი ხათშინიანი გაწყობილი; ხმალი იარაღით გაწყობილი, წესარტყელი იარაღი, სატევარი, საპირისწამლე მოჭედილი, სასწრაფო (?), ორი წვრილი ღურბინდი, წვრილმანი მანათი, ერთის თუმნის ქონდა თარსანისი, ამა ხურიჯინი, ტიკქორა ორი. ბოხჩა ფარდაგი, ბალიში, სპილენძის თა-

სი. ამას გარდა სხვა არა არის რა მონა-

სოლო- მონ

სტრისა, რაც ამ ნუსხაში არა სწერია:

?

 წინამძღვარი—

...მონა სვიმონ

 (სვიმონ). „გერმანე“ (ხეუელად)

1770 წ. № 107 ქ. ჯვარის მტვიროთველს. — ჩვენ მაგიერად მისს ყოვლად სამღვდლოებას ნინო-წმინდელს უფალს საბას და განკრძალულ უდაბნოს მამას და არქიმანდრიტს გერმანეს ესრეთ ეუწყოს: მერმე საბა-მღვდლისა რძლის მამულში რომ გალავანი აშენდა იმ ადგილში ვენახი იყო, ჩვენც მრავალჯერ გვინახავს და ჩვენის გასინჯულობით თორმეტ თუმნად ღირდა ის ადგილი, რაც ადგილი გალავანს შემოუცვეს. ამისი ფასი ექვსი თუმანი ჩვენ სახასოს თვალისა და გიორგი-წმინდისათვის გვიბძანებია, ისინი მისცემენ და ექვსი თუმანი თქვენის ყმილამ (?) თქვენ უნდა გაურიგოთ და მიაცემინოთ ამ დედაკაცისთვის და აღარ აჩივლოთ. აღიწერა იანერის კბ. ქორონაკონს უნც:

ერეკლე

№ 108 გერმანეს. ქ...მამას. არქიმანდრიტს. დადიანი კაცია წმინდას მარჯვენას ამბორს მოვანსენებთ... თქვენი ბერი გებოძათ და წიგნი მოგეწერათ... ლოცვასა თქვენსა არ სავიწყ მყოთ, და რომელიც ჩვენ მიერ რიგი არის მოსა(რ)თმევისა

დიად აღმსრულებელ ვართ და ამა თქვენმა ბერმაც ასე ინება: სანთელი ვერ წამოიღო და ოცი მარ-

ჩილი თეთრი გვიანლებია. აპრილს ბ.

დადიანი

კაცია

1773 № 109 წერილ საკუთარ ხელით ნაწერი ირაკლისა. ქ. ჩვენ მაგიერად მის ღირსებას დავით გარეჯის არქიმანდრიტს გერმანეს ხელს მთხვევნი მოხსენდეს. მერმე უენი წიგნი მოგვივიდა და მანდაური ამბავი რაც ყოფილიყო ყველა გარჩევით მოგეწერათ და შევიტყვევით. მაგ მონასტრის საქმეზე ნინოწმინდელიც აქ გახლავს და საგარეჯოს მოურავიც დავიბარეთ. ღვთით რაც ამზამთრობით გაეწყობა და ან გაკეთდება იმის ბინასი დავდებთ, შუშას გამოვეგზავნით და გავაკეთებინებთ. თოფები და ტყვია-წამალი გამოგვიგზავნია. ესენი ახლა მოგივათ. მანდ მყოფნი ვინცა ხართ ნურვინ შეორკულდებით და ნურვინ შეშინდებით და ამაზე სარწმუნო იყავით: ერთი ბერი რომ არ დადგეს მე მაგ მონასტერს არ დავსცლი და არც უკაცოთ გაუშევთ. ბერი რომ არ ვინ დადგეთ ერის კაცს და ხუცეს ხომ ბევრს ვიშოვნი რომ დავაყენო. ღვთის შეწევნით მაგ მონასტრის საქმეს ყოველს კარგათ განაჩივებთ. დეკემბერს კდ. ქორონიკონს

უდა.—შენმა მაღლმა მხილება კი არ ვარგა—ან უწინ წინამძღვრები იყვნენ და. ან ახლა შენა ხარ: თუ მაგ ყარაული და მაგ კაცით ყოფილ-ხართ—დიდი ნაკლებობა ყოფილა; ან ღმერთთან დიდი დანაშაული გაქვთ, თორემ ამაში მე სულ ბრალი არა მაქვს რა: რომ არა-იყოს-რა —ოჯმოცი ოჯმოც-და-ათი კომლი კაცი ხომ გყავსთ. რატომ უნდა კაცი არ შეინახოთ. ქართლი და კახეთი რომ სულ ლაშქრობს და იხოცებიან მაგისი ყმანი რატომ უნდა განებღვრებულნი იყვნენ?. აბა რა გზა აქვს რომ ხუთი კაცი და ექვსი კაცი მანდ გამოუ-წყვეტელნი არ იყვნენ და არ იმსახურებოდნენ?.

1773 წ. № 110 ქ. ამ წესით უნდა დაიფი-ცოს მდივანმა-ოთარმა, მდივანმა სეიმონმა და პართენმა. მდივანს უნდა მიყვეს მეცხრიშვილი; სეიმონს უნდა მიყვეს ალადაშვილი და პართენს —მეორე მეცხრისშვილი. ასე უნდა შეფიცონ უდაბ-ნოს მამასა; რომ ზემო სათელაოს შარიდამ მოკი-დებული ქვემოთ სადამღის მდივანი ფებს დაადგემ-დეს თავის მამულობით რო არც იყოს ჩობახური და არც მეფეებისგან შეწირული უდაბნოსი და ის მამული თავის მამულობით უნდა დაიფიცოს, ხატი უნდა ჩაისვენოს და შემოუაროს. მას უკან თუ ამ ფიცს უკან, გუჯარი გამოჩნდეს—გუჯარმა გაარ-ჩიოს და თუ არა და ეს საზღვარი ასე გარდაწყდა.

ბატონო ბეჟან ყარჩიბაშისშვილო და როსებ
მაყაშვილო ესენი ასე უნდა დაიფიცონ და მიჯნე-
ბი ჩაყაროთ. ღვინობისთვის :თ: ქორონიკონს უფა.

რამაზ

(რამაზ)

1773 ქ. № 111 ქ. ესე პირობის წიგნი მო-
გართვი მე ქაიხოსრო სუფრაჯმა თქვენ წინამ-
ძღვარს დავით-გარეჯისა გერმანეს: მერმე რადგან
თქვენ კონდოლს მამულებს დაობლით ჩობახურს;
ზოგს რასმე მე მედავებოდით და ზოგს მდივანს და
სხვას კონდოლსა და კისისხეველთში ეჭვბლით. მე
ეს პირობა მომირთმევია წინაშე ღვთისა, რომ
რაც თქვენი მამული გამოჩნდეს ჩემში, თუ მდი-
ვანიანთში...თუ სხვაგან არც ჩემში დავმალო
და სხვაგანაც გამოჩენას ვეცადო...რიგიანისა და
სამართლიანის გზით; ეკკლესიის სამსახურიც ვეცა-
დო იმ მამულებით და თქვენის ნებით რომ ისე
ვამსახურო (?) როდესაც თქვენი მამულები გაარ-
ჩიოთ. აღიწერა ივლისსა :ზ: ქორონიკონს უფა

1773 წ. № 112 ქ. გოგიაშვილის ნაფე(ნახ)ობი
ერთი საკვამლო ქ. დევდარისშვილის საკვამლო

ქ. იმერლისშილის საკვამლო ქ. მოკლესშილის საკვამლო ქ. კიდევ მოკლესშილის საკვამლო ქ. კიდევ მოკლესშილის საკვამლო ქ. ცხუბინაშილის საკვამლო ქ. კიდევ ცხუბინაშილის საკვამლო ქ. გორცის საკვამლო ქ. ლოდელიშილის საკვამლო ერთი ქ. ვეველაშილის საკვამლო ქ. ბუტულაშილის საკვამლო ქ. გოგიაშილის ნაცვალი საკვამლო ქ. აბეჩხრიშილის ნახევარი მამული — ესენი ბეთემანი არის, პატრონი არა ჰყავსთ. სექტემბრის ი. ქორონიკონს უფა.

1778 წ. № 113 ჩვენ ყოვლად სამღვდელმან ნინოწმინდელ მიტროპოლიტმან საბა ესე სარწმუნო, და ყოვლისა შეწყნარებისა ღირსი წიგნი მოგეცით თქვენ ყოვლად ღირსსა მამასა არხიმანდრიტსა ჩუწნსა დავით-გარესჯის მონასტრის წინამძღვარს მამას გერმანეს, და კრებულთა თქუწნთა: ესრეთ რომელ ღოდოს მონასტერი, ცოდუათა და ბრალთა ჩუწნთათჳს, აღოკრდა და უმკვიდრო იქმნა, და წინამძღუარი მისი სვიმეონ, და კრებულნიცა მისნი მისითა სამკაულითა და მამულითა და ყმითა დავით-გარესჯის მონასტერში შეხტუდით. ზენონის შემდგომად ნათლის მცემლის მონასტრისა წინამძღურობა სვამეონს-მიეცა, და მოინდომა იმან, რათა ღოდოს მონასტრის სამკაული, მამული და ყმა თან შეეტანა

ნათლის მცემლის მონასტერში, ესე ჩუპნ წინა-
აღმდგომად აღგვიჩნდა, და არ შევატანიეთ მოკსე-
ნებითა მისისა უმაღლესობისათა, ვინაათგან მწყემ-
სად ვარ დადგინებულ წინო-წმინდისა ეკკლესიასა-
ზედა, და ათორმეტთა მათ უდაბნოთა მონასტერ-
თა ზედა, — და ძუპლთთ, და ახალთა მეფეთა მიერ
ბოძებულთა გუჯრებთა შინა ჩუპნთა გამოცხადე-
ბულიარს, რომელ თუ რომელიმე მათ მონასტერ-
თაგანი უმკვდრ იქმნას, მისი სამკაული, მამული და
ყმა წინო წმინდელს უნდა მიეზაროსო აღშენებად-
მდე უმკვიდრო ქმნილისა მის მონასტრისა, და
მიზეზითა ამით და კანონითა სამოციქულოათა
ჩუპნ დავიჭირეთ დოდოს მონასტრის დაშთომი-
ლი სამკაული, ყმა და მამული, და მაშინვე დავით
გარესჯის მონასტრის წინამძღუარს მივაბარეთ ის
სამკაულნიცა, მამულნი და ყმანი და გუჯარნიცა
მათნი ნუსხით, და ნათლის მცემლის მონასტერს
ამის მაგიერ ჩუპნის ეკკლესიის საკუთარი ყმა და
მამული მივართვით მისის უმაღლესობის მეფისა,
და კრების ბრძანებით: შემდგომად, მონასტრისა
მის დოდოსსა აღშენებად ნებებად ფიქრით მცი-
რედს ხანს ისევ ჩამოვართვით, და მონასტრისა
მის აღშენება ავის დროსაგან და მისის უმაღლე-
სობის მეფის მოუტლელობისაგან არ იქმნა, და
ჩვენც მივჰხედეთ, რომ შეუძლებელად ჰსჩნდა აღშე-
ბა მისი იმ დროს: აწ ვინაათგან ღირსება შენი
თვთ მას მონასტერსა შინა დოდოსსა არს აღზრ-

დილ და ძალისამებრი ჳირდებულება მოგაქუნდა მონასტერსა მას ზედა და დროსა ამას მისრულ იყავ წინაშე მისისა უწმიდესობისა / ყოველისა საქართჳსლოჲსა პატრიარხისა მეფის ძის ანტონი ნეტარისა, და შუამდგომელად აღვეძრათ წინაშე ძმისა მისისა ყოველისა საქართჳსლოჲსა მეფისა ირაკლი მეორისად, რათა თქჳსნვე მოგბარებოდათ დოდოს მონასტრის სამკაული, ყმა, და მამული, და მათ ბრძანეს ჩემდა მომართ ამისი აღსრულება—მეცა მხიარულ ვიქმენ, ვინაჲთგან სასოება მაქუნდა დავით-გარესჯის მონასტერსა ზედა და შენცა ფრად საყუარელ ჩემდა იყავ, და მათგან სრულიადის ნება დართვით ჯერ ჩინებით და ბრძანებით მონასტრისა მის სამკაული და მამული და ყმა და ყოველი რაჲცა რა არს სახელსა მისსა ზედა დაშთომილი, ყოველივე შენდა მოგვიწოდვია, და მოგვიბარებია წიგნითა ამით, და ყოველისავე მობარებულისა თვთოეულად ნუხსა მოგვიცია. გაქუნდეს ვიდრე აღშენებამდე და განახლებად მონასტრისა მის. და უკეთუ ნებითა ლთისათა და შეწევნითა მეფისათა გინა სხვითა რომლითამე მიზეზითა მონასტერი იგი თჳსსა პირველსა მდგომარეობასავე ზედა ეგოს და აღშენდეს—ესე ყოველივე მონდობილი და მობარებული ყოველის უეჭველისა და ულაპარაკოს საქმით და გზით ისევ გამოგებაროს და მიეთვალოს მის ყამისა ნინოწმინდლისაკან და თქვენ მიერ და კრებულ-

თა თქუწნთა მიერ მონასტერსა მას. და თუ ვერ აღშენდეს—გქონდეს თქუწნევე, და არაინ იქმნას მძლავრებით მიმხვეჭელ მისის უმაღლესობის მეფისა და მისის უწმიდესობის პატრიარხისა ბრძანებულისა და ჩვენგან რწმუნებულისა; და სამართლიანის გზით თქვენს მონასტერს აკმარეთ შემოსავალი მისი:—დაიწერა კელითა სიონსა შინა ხუცისა ოსეს ძის იოანესითა: თთუჲსა იანეარსა. რიცხვსა კვ. წელსა ჩლოჲ. ქართულს ქარონიკონს უფე:

ქ. ჩვენ მეფე ქართლისა და კახეთისა მეორე ირაკლი ამ წიგნს ვამტკიცებთ ფებერვალს :ია: ქარონიკონს უფე.

მეფე ქართ-
ლისა და კა-
ხეთისა მეო-
რე ირაკლი

1779 წ. № 114 ქ. ეს განაჩენი დავწერეთ ჩვენ დავით-გარესჯის წინამძღვარმან გერმანემ, მეფის ნაცვალმან იესემ, პატრიარქის ნაცვალმან ზურაბ, დავით-გარესჯის მოხელემ ზაზამ და ჩვენის მონასტრის უფროს კაცთ, ასრე რომ ნაკლულაშვილი ბასილ მღვდელი იმისი ძმის წული გოგია მელაშვილებს გოგიას, დავითას და სესიას რაოდენსამე მამულს შეეცილა და ჩვენთან ილაპარაკეს. ჩვენ გავსინჯეთ და ნაკლულაშვილებს მოწამე მოვსთხოვეთ. ნაკლულაშვილმა ზურაბ მანანტალა-

შვილი მოწმათ მოიყვანა, იმას ვაფიცეთ და ასე იმოწმა: ნაკლულაშვილმა ვასილ მღვდლის ბიძამ პაელე მღვდელმა მელაშვილებს ეს მამული გზას-წიგნითი მიჰყიდაო, ფასი ჩემის კელით მისცაო და ნაგზაურს აქეთი არც მიუყიდნია და არც უხსენებიათო. ახლა ამ გზას აქეთ შეეცილა ნაკლულაშვილი. მელაშვილებს ამ ადგილში შენობა ექნათ და ქირნახულობა ჭონდათ. ჩვენ ასე უსაჯეთ: ამისი შესაფარდი მელაშვილს აშენებული ვენაკი მოუჭერით, გაუმიჯნეთ და ნაკლულაშვილებს ბასილს და იმის ძმისწულს გოგიას დავანებეთ და ეს ადგილი ასევე მელაშვილებს დავანებეთ. ორთავ ყაბული ქნეს და კარგათ შესჯერდენ... ქორონიკონს უფხ. ფებერვალს :ი:

გერმანე

1780 წ. № 115 ქ. ეს პირობის წიგნი მოგართვი თქვენ ბატონს ჩემს, დავით-გარესჯის არქიმანდრიტს გერმანეს ნაკრულაშვილის ქურციმა ელენემ, ასე რომ შვილი მომიკუდა და ჩემი მამული ბეითალმანი შეიქნა, მაგრამ თქვენგან ამ მამულზე რჩომის წყალობა ვითხოვე და მოწყალება მოიღვეით: არც მონასტერს დავაკლო სამსახური მამულის შეძლებისაებრ და არც თქვენ, და თქვენს უნებურად არცა ვინ მოვიწოდომო მამულზე დასასახლებლად და არც მაზლის სახლის კაცობა მო-

ვინდომო. ამისა დამსწრენი და თავსმდებნი ვართ პატრიარქის ნაცვალი ქურხული ზურაბ, ნინო-წმიდის სახლუხუცესი ბედიშვილი ივანე, მოკელე ყანდარული ზაზა და მუ მჭედლიშვილს პეტრე დიაკვანს დამიწერია და მოწამეცა ვარ. დაიწერა სექტემბრის კთ. ქორონიკონს უფს. † † †.

№ 116 ახლო დროისა ქ. მე იესმ: და: ძმამა ჩემან. ბერმან: ეს: ჩვენთვის: თავის: შემოწირულობ: ს: წიგნი: მოგართვით თქვენ წმიდის დავით გარესჯის მონასტრის არხიმანდრიტს გერმანეს და კრებულთა მისთა: ასე რომ მამა-პაპა ჩვენი კახეთში წასულიყვნენ, აქა-იქ ცხოვრებდენ და ჩვენ ობლები დაერჩით და წმიდის დავითის საფარველს ქვეშ მოვედით, ჩვენი თავი შევსწირეთ, რომ პატრონი არავინ გიყავს და არცა ვინ არის მოცილვედეთის მეტი. აქ აკურის მამულის წყალობა მიყავით და ჩვენც რომელიც სამსახური იყოს ისე ვემსახურნეთ. არის ამისი მოწამე შევერდი ქემხა, ქემხის შეილები მერაბა, ბერი და მჭედელი ბეცია, სტეფანე ლამაზი და მჭედლის შვილი იობ, გუგუტაშვილი პაპუა... მე არსენ ბერს დამიწერია.. † (სათაურნი: „ახურელი იესესი შეწირულობის წერილი არის)“

1780 წ. № 116 ქ. მის მალალს ღირსებას წმინდის დავითის არქიმანდრიტს უფალო ბატონო ... ცოდვილი ბერა გრიგოლ წმინდა მარჯვენას ამბობრებას მოვახსენებ. — ამას მოვახსენებთ მათს სინმინდეს; ეს ჩვენი წმინდის გიორგის ეკკლესიის ყმა საგიშვილი იოსებ მანდ თვალზე თქვენის ყმის სახლში სადმე გახლავთ თქვენს თაბუნათ (?) და ამას გვევდრებით, მანამ ამას აღგიღს და ბინას სადმე გა:ვ:ჩენდეთ, რომ თქვენ გებარებოდეთ და თვალყური გეჭიროსთ, რომ უბრალოთ არავინ გაგლიჯოს და გააცოდვილოს — ან ბეგარში ან სხვას საქმეშია და რაგვართაც ერთი თქვენი სხვა ხიზანი გე'სახურებოდენ, ესეც ისე იმსახუროთ და გააძღვებინოთ და მაგიერს სამსახურს ჩვენც გვიბრძანებდეთ. ასე ბძანეთ, რომ ეს ერთი კომლი კაცი თქვენ შესწიროთ იმ ეკკლესიას ისე იქნება. -- ივნიისის :კა: ქორანიკონს უფთ.

1781 წ. № 117 ქ. იოანეს მათს ბრწყინვალეებას აბაშიძეს ბატონს. დავით-გარეჯის წინამძღვარი უფლისა მიერსა მშვილობასა.. მოვახსენებ: მერე რომელიც თქვენი წყალობა პური გვაქვს გაჩენილი თქვენ გებძანათ წაიღვეითო; ბერი გავგზავნე და უბრალოთ არ მიეცა. ერთი ბართი მიმიბოძოთ: როს კაცი გამოვეგზავნო — ტყუილად კაცი

არ გამოაბრუნონ ცარიელი. სექტემბერს: კა: ქორანიკონს უფთ. ქ. იასე სეფაშვილო! დავით-გარესჯის პური რომ არის ქოდალს ათი კოდი ის მოართვი. ენკენასთვის: კვ: ქორანიკონს: უფთ:

იოანე
აბაში-
ძე.

1773 წ. № 118. — ქ. ესე წიგნიმოგართვით ჩვენ ღეთისა მკერვალი ჯალაბმა მარიამ და ჩემა შეილმა გოგიმ თქვენ... ნათლისმცემლის მამას და არქიმანდრიტს ნიკოლოზს ასე რომა ჩემა ქმარმა ღეთისიამ თავის მონდომებით თქვენს მონასტერს... თავი შესწირა და წინამძღვარს სიმონთან პირიბა ჰქონდა. რადგან ჩემი ქმარიც ქვეითკენ წავიდა და წინამძღვარიც გარდაიცვალა ჩვენი ქვრივი და ობოლი ოხრათ ვიყავით და არცა სარჩო გვქონდა. ჩვენც მოვედით შემოგებვეწენით და თქვენს მონასტერს და თქვენ გეყმენით ასე რომე თქვენც ჩვენზე მწყალობელი ბძანდებოდეთ... და გამოგუზრდიდეთ. ჩვენც თქვენი ყმა და მომსახურე ვიყოთ ჩვენის შეძლებითა და თქვენს მონასტერს და თქვენ გამსახურებდეთ და ჩვენს თავს ვერვინ გედაოს... აპრილი : კდ: ქორანიკონს უფა.

1774 წ. № 119 მუტად ლამაზად ნაწერი იოანე ნათლ. ქ... ესე სიგელი გიბოძეთ... მრავალმთისა გარესჯისა ნათლისმცემლის მონასტრის მამამან არქიმანდრიტმან

ნიკოლოზ და (კრებულთა)...ამათ კრებულთთანა
სათნო ყოფითა შენ მემკვდრესა ჩვენსა ხიზანა-
შვლს გოგიას...მეფისა ირაკლისაგან შეწირული
მამული თვალ-საგარეჯოს მოქალაქე პაპა მუშრიბი-
საგან მამა-პაპით ეთბესაშვილისაგან მონაყიდი
მამული ვენაკით, მიწით, წყლით, ქუცვრით, მარნით,
სასახლით...და ამათ მაგიერათ წმიდას მონასტერს
უნდა ემსახურო შენის მამულის გამოსავალიდამ
რასაც შემძლებელი იყო. ღმერთმან მოგცეს და
გიბედნიეროს.. მოწამენი...მგალობელთაგან მღვდელ-
მონაზონი მამა გაბრიელ...მთავარდიაკონთაგან
მაყაშვილი იოანე...აღიწერა...აპრილის 25 (sic):კე:
ქორონიკონს 1774 (sic) ჩლოდ: ქართულსა უძბ:
ქორონიკონს:(sic). — ამტკიცებს მონასტრის მეურნე
წინამძღვარი...ევთიმე. . . ოკტომბერს :ა: ქორონი-
კონს 1777 (sic).

1774 წ. № 120 ...ესე...თავ-შეწირულობის
წიგნი და სიგელი შემოგწირე...ასე რომე ობოლი
ქალაქს გავიზარდე, მას უკან კახეთში დავიკარგე
ერთხელ და მეორედ კიდე დავტყვევდი და მათ
უსჯულოთა და უღვთოთა მათი წერილიცა აღმო-
მაკითხეს ...ვინაიდგან ყოველგან განითქვა მართა-
ლი ღვთის მსახურება მეფისა ირაკლისი და ყო-
ველთა ჩვენ ტყვე ქმნილთა თავისუფლად გება,
ამისთვის მეცა მუნ ყოფასა შინა შევწირე თავი
ჩემი (ნათლისმცემელს)...ემსახურო ერთგულებით

და ერთმონებით... იენისის :თ: ქორონიკონს უედ.
(1774)...არხიმანდრიტობისა...ეფთიმისა...

1776 წ. № 121 ფხალაშვილი სწერს: „...წარ-
მართთა მიერ ბარბაროზთა მკინვარეთა დღითი დღე-
დი ტყვენვა, სრვა, კლვა და ოხრება, რომელ
ერთი ვითარცა საქართველოსაგანი მეცა ტყვეო-
ბად მივეცი (ათ წელს ვიყავიო ტყვედ)...გამოველ
ტყვეობისაგან... (თავი შეუწირავს მონასტრისათ-
ვის) ქორონიკონს უედ, აპრ :ბ:

1776 წ. № 122.— ჩვენ სანოაშვილებმა კაცა
და ოთარამ (ოჯახობით)...ასე რომე ჩვენ ბატონი
ამოგვიწყდა და ჩვენის ბატონის ჩვენად მებატრო-
ნედ აღარავინ დარჩა და ამით ყოველად მოწყალის
კელმწიფის ბეითაღმანი შევიქენით...მეფემან ირაკ-
ლიმ ეს მოწყალება და დასტურა გვიბოძა თვისად
აღსამაღლებლად და განსაძლიერებელად და ჩვენც
ესე ვიგულსმოდგინეთ და ჩვენის ნებით და ნდო-
მით წმინდის ნათლიმცემლის მონასტერს შევეწი-
რენით...მეფის ირაკლის სადღეგრძელოდ... წმი-
დას მონასტერს ვემსახუროთ...დაიწერა...კელითა
სიონის დეკანოზის შვილის ზაქარია მღდლისათა
თვესა მაისსა :კდ: ქორონიკონს: უედ. არხიმან-
დრიტობისა... ეფთიმი მრავალ-ღვაწლ-მაშრომე-
ლისა...

1776 წ. № 123. — წინამძღვარი ევთიმე სწერს ბატონიშვილს გიორგის: რადგან ამ საქმეში იძულებით დამაყენეთ შენი ჭირიმე ვალი მაქუს რომ ამ მონასტრისთვის უნდა ვიზრუნო: მანავს თქვენი წყალობა ზვარი რომ აქუს ამ მონასტერსა იქა ზვარს გარდა რამთვენიმე კომლი კაციც ჰბოძებია ამ მონასტერსა; ხაჩიურის მიწა არის რომ მონასტრის ყმა ყოფილა და იმისი მიწა არის, ჩვენ გვიჭირავს და იმაზე ერთის დღის მიწას გვიჭირიან მოურავი და თანგუაშვილი. .ქორონიკონს უფდ. მარტის ლა. — გიორგი უბრძანებს იოანე ციციშვილს აპრილ. :დ: ქორონიკონს უფდ.

გიორგი

1777 წ. № 124 ქ. ნებითა ღრისათა ჩვენ ყოველად სამღვდელო მან ნინოწმინდელ მიტროპოლიტმა ტუსიშვილმა საბამ ეს მამულის წყალობის წიგნი გიბოძეთ თქვენ მარკოზ მღვდლის შვილებს გოგიას იოანეს და დავითს (იმეორებს მამა მისის ტყვედ დახსნას გვერ. № 18) და შრომად ზიარს ცოლი შერთო და იქივ ზიარს რომელიც რომ ერასტიშვილს რამაზ მდივანბეგს წმინდის დოდოს მონასტრისათვის ერთი საკომლო იოანე დუღარაძისა შეეწირა ის მამულიც მამა-თქვენს მისცემოდა. შემდგომ მამა თქვენი რომ მოკვდა ზურაბის შვილმა ზაალ თქვენზედ დაობა შექნა და ჩვენთან ასე გამოაცხადა: მამული მონასტრისა არისო და ეს

მარკოზ მღვდლის შეილები ჩემნი ყმანი არიანო. ამ მიზეზით ის მამული ჩამოგართვით. მერე თქვენ მისს უმაღლესობას საქართველოს მეფე ირაკლის თან მისის ყოვლად სამღვდელოების მიტროპოლიტის იოანესგან განთავისუფლების წიგნი განაცხადეთ და იჩივლეთ და მათმა უმაღლესობამ ბოდბლის იოანეს მიცემული წიგნი დაამტკიცა და მისმა სიმაღლემ განაჩენიც გიბოძათ და ისევე განგათავისუფლათ. ახლა მოხვედით ჩვენდა და გვევედრებით და ის მამული გეთხოვეთ და ჩვენ...ის რამაზ მღვიანბეგისაგან წმინდის დოდოს მონასტრის შეწირული ღულარძის იოანეს ნაქონი მამული ისევე შენ მოგეცით თავისის სამართლიანის სამხლვრით ამა წესითა: როსცა რომ იმ მამულზედ მსახლობელი კაცი თავის ბატონს მსახურებდა იმას შენ უნდა მონასტერს მსახურებდე, და არ მოგეშალოს არაოდეს...დაიწერა ნოემბერს :ივ: ქორონიკონს ქრისტეს აქეთ :ჩლოზ: კელითა კირსის წინამძღვრის თომასითა

№ 125 ახლო დროისა. ქ. ესე წყალობის წიგნი და სიგელი გიბოძეთ ჩვენ ბოდბელ მიტროპოლიტმან იოანემ შენ მარკოზ მღვდელსა, შეილხა შენსა გიორგის, იოანეს და დავითს ასე რომე უწინაც

ჩემი დახსნილი იყავ რომ იმერეთს დაგიხსენ და
გაგზარდე. რამაზ ერასტისშვილმა წმიდას დოდოს
მამული შემოსწირა და ჩვენ გვეჭირა. ის მამული
გვობოძებია ვენაკით, სახლით, ქვევრ მარნით, შე-
საელით, გასაელით, სახნაფსათესით თავისის სამარ-
თლიანის ყოვლისფრის მამულით. არა კაცი არა
წინამძღვარი არ გეცილებოდეს, არც მოვიშალოს
ჩვენი წყალობა

ბოდბელი
ოთახე.

1777 წ. № 126 ქ...ესე წყალობის წიგნი გი-
ბოძეთ ჩვენ...ნათლისმცემლის მონასტრის არსიმან-
დრიტმან ევთვიმ შენ ჩვენს მონასტერზე დიდად
ნამსახურს ჩვენს მონასტრის ყმას ხამხაძე ოქროას...
როდესაც პირველ სოფლების მშვიდობიანობას
ხაშმზე რომ მდგარიყავ და მას უკან ჟამთა ვითარე-
ბისაგან აყრილ იყავ და სახლის ადგილი არ სადა
გქონდა, მას ჟამსა პირველთა ჩვენთა წინამძღვარ-
თა ქალაქს სახლი ეთხოვებინათ. ამისა შესვლად
მადლითა ღთისათა და კეთილმსახურებითა ღთივ-
განძლიერებულისა მეფის ირაკლისათა ვაწყეთ შე-
ნობა ხაშმისა და რომელნიც ჩვენნი ყმანი იყავით
სადაც სახლობდით მოგიყვანეთ და თქვენსავე ად-
გილსა და მამულზე დაგაყენეთ. ამაზე მოხველ და
გვევედრე ერთის სახლის ბოძებასა...და ქალაქს
ერთი სახლი სამკვდროდ წყალობით გიბოძეთ, რო-
მელშიაც შენ უწინ იდექ, და მაგ სახლს რომ პა-
ტარა ოთახი აკრავს მაგ ოთახისთვის მუდამ ყოველ

წელიწადს ექვს აბაზს მოგეცემდე. ამასთან ეს წყალობა გვიბოძებია, — ხაშმზე კალოს ლეწვა ამოგვიკვეთია შენტვის და შვილთა შენტათვს. ჩვენ ეს წყალობა ამისთვის გიყავით, რომ ჩვენს მონასტერზე დიდათ ნამსახური იყავ, და სამჯერ და ოთხჯერ ამ სამსახურზე დაკარგულიყავ... არ მოგეშალოს...
...სიონის დეკანოზის შვილმა ზაქარიამან აღვწერე...
აპრილის :დ: წელსა 1777, ქორონიკონს :უჯე:

ვეთიმე.

1780 წ. № 127 ქ. ზაალ ყაფლანიშვილი სწირავს (მონასტერს და არქიმანდრიტს წინამძღვარს ეფთიმეს) ნასყიდს გლეხს ცოლშვილით (თელავში) „იქილამ (თელავეილამ) იმსახურეთ, თუ გენებოსთ საცა გინდათ იქ წაიყვანეთ. ქორონიკონსა უჯს.

1781. წ. № 128 ქ. აზრუმაშვილი მკერვალი სოლომან მეფისძეს გიორგის (იმის ძეთა: დავით, იოანე და ბაგრატს) სწერს: „ასე რომე ვალი მქონდა და მოვალე... უწყალოდ მაწუხებდა... თქვენ შებრალებით მოწყალება მოიღვეით და მოვალესაგან თეთრის

მოცემით დამიხსენით და მეც ჩემი თავი ჩემის ორის ვაჟის შვილით და ჩემის ცოლით ნასყიდი ყმა შევიქენ თქიენი... ქორონიკონს უფთ. მაზია-მობისთვე :იპ:... (სომხური და ქართულ წარწერანი. გიორგის ეს კაცი ნათლისმცემლისთვის შეუწირავს ღვევბერს :იზ:, ქორონიკონს ჩღპა.)

1782 წ. № 129.— მისის სიმაღლისთვის მოეცნენებინა მრავალმთის გარესჯას წმინდის დავითის მონასტრის წინამძღვარს თომას. ნაკლულაშვილს მღვდელს ვასილს მონასტრის ნასყიდი მამული უქირავსო, არც მონასტერს ემსახურებო და არც ნასყიდს მამულს. მის სიმაღლეს თავადის ძის ბატონის შვილს გიორგისთვის ებძანათ ამათი სამართალი, და ბატონიშვილს საქართველოს მსაჯულთ შუკრებიღებისათვის ებრძანათ ამათი სამართალი ჩვენ ესენი ვალაპარაკეთ. ნაკლულაშვილს მღვდელს ვასილს წიგნები ქონდა სანატრელის ელენე დედოფლის მისის უწმინდესობის კათალიკოზის დედისაგან ბოძებული. ნაკლულაშვილისთვის ერთი ღლე აღაპი დაეღვა—ამას გარდიკდიდესო და სხვა რიგად ყოვლითურთ თარხანი იყოსო. აღაპიც დავით გარესჯის უდაბნოს უნდა აღსრულებულიყო და ეს გლეხიც წინამძღვარს ეპარებოდა. ეს წიგნი მეფის იმამყულისაგან დამტკიცებული იყო, სანატრელის მეფის თეიმურაზისაგანცა, კურთხეულის ანნა დედოფლისაგანცა და ნეტარკსენებულის

თამარდედოფლისაგანცა, — ბასილი მღვდელი ამას ჩიოდა; დაეტყვევდიო და ჩემს ძმას პეტრეს ჩემი ვენაკი დაეგირაოებინა ათ თუმნად, იმით დამიხსნიო და გირაობის მაგიერ ნასყიდობის წიგნი თვითან დაუწერიათო, თორემ საყიდი არ არის. ახლა თავეთს თეთრს ვაძლევ და არ მანებებენო. მერმე სხვა წიგნი წარმოადგინა ამ ბასილ მღვდელმან, ასე ეწერა: ეს წიგნი მოგეც ბოდბელს მიტროპოლიტმა დავით-გარესჯის მამამ იოანე ნაკლულაშვილს, ასე რომ შენის მამის მამული რომ ჩვენ მოგეყიდე ლასურაუს უკან რომ მძწა არის, ახლავაზი ჩაგეყარა, იმაში ჩვენ კელი არა გვაქვს, შენი არისო. არა კაცი ამას არ შეგეცილებოდესო. ქარონიკანს, ულთ (1751) ამ რიცხვში იყო დაწერილი. ჩვენ ამ ვასილი მღვდელს თავისი მოღებული წიგნი დაუდევით, ასე რომ სწერია შენის მამის მამული რომ ჩვენ მოგეყიდეო, თუ კი არ მიგეყიდა, რათ დააწერინეო, თუ შენს უნებურად დაწერა, რად ინახავდი, რომ ამ გაჭირებაში მოიტანეო. ვაჩყდა მღვდელი, აღიარა და კელწერილი მოგეცა, მართალია მისყიდულიაო და ლასურაულს უკან რომ მიწა სწერია, ისიც მონასტრის მამულიაო, მაგრამ ჩემი აშენებულიაო. სამართლით ეს ნასყიდი მამული წმინდის დავითის მონასტერს დარჩა ნასყიდათ და ლასურაულს უკან რომ მიწა ყოფილა მონასტრის მამულია და ნამუშავარი ნაკლულაშვილისაა. ჩვენ ესენი ასე გამოვარკვიეთ

და რასაც შემძლებელი ვიყავით ის დავწერეთ და გავარჩიეთ. ახლა ნება მისის სიმალლისა არის და მისის უწმიდესობის კათალიკოზი-პატრიარქისა — გიორგობისთვის :ი: ქორონიკონს უფთ (1781). ქ. რადგანაც ამ მღვდელმა ვასილიმ თავისის პირით სამართალში აღიარა, რომ ლასურულს უკან ჩემი აწმენებული ბაგა რომ არის ის მიწა მონასტრის მამული არისო და მე რომ ავაწმენე იმისი ნახევარი კი გავყიდეო, — ნახევარი რადგანაც კი გაუყიდია ის ნახევარი ერგებოდა გასაკეთებლად და ნახევარი რომ დარჩომილა, ის მონასტრის არის. სხვის მამულს რომ კაცი გააკეთებს, ნახევარს გაჰკეთებელს მისცემს სამართალი და ნახევარს მამულის პატრონს. იასაულო ხერხეულაძე, ბატონიშვილის მოლარეთ ხუცესო გიორგი ეს ასე აღასრულე.

გაურკვე- ველად	მ. ღთის მდივანბეგი თეიმურაზ.	მსაჯულმან სწორი ესე პყობ ეს ძეს(?)	მზე ქაბუკ
-------------------	------------------------------------	--	-----------

მეფე ირაკლი ამტკიცებს ბეჭედი მისი ანტონ კათალიკოზიც ამტკიცებს ფებერვლის :ი: წელსა ჩღპბ.

(ანტონ სვეუჯაძე). გიორგი მეფის ძე ამტკიცებს ნოემბერს :თ: ქორონიკონს უფთ.

მეფის ძე

გიორგი

შეორე გვერდზე თვით მეფე ირაკლის ხელით: „ჩვენი ბრძანება არაჲ გარსევან ეშიკ-ლასბაშო! მერე ეს განაჩენი...და წინამოდღვარჱაც ასე გამოანცხა-და ჩვენს წინაშე, რომ საგარეჯოში ჩვენს სახასო ყმის და უღაბნოს ყმას ერთმანერთში მამულის სყიდვა არ დაეშლებოდესო და ჩვენც ამისთვის ვიყაბულეთ, თორემ არ ვიყაბულებდით...ნაკლულაშვილს კელი გაუმართე და წინამოდღვარს თომას მიიბარე, გიორგობის :კე: ქორონიკონს უო.

1782 წ. № 130 ქ. ჩვენ კათალიკოზის წილს არ დავბეჭდავდით, მარა რადგან თვით დაბეჭდა და ერთმანეთში სყიდვა და გასყიდვაც ყოფილიყო, ჩვენ ამან დაგვაბეჭდვინა

ერეკლე

1782 წ. № 131 ქ. უფალო ბატონო წინამოდღვარო თომავ მერე საფლავზედ დასადგმელი ტახტი გამოგვიგზავნია და ეს ტახტი საფლავზედ

უნდა დაადგმეინოთ სანამდისინ ქვა მოგვივიდოდეს და ან როგორც რიგია ისე გავეკეთებდეთ, მანამ ეს ტახტი იდგეს და წასახურავი დიბა რომ იყო ვიცი რომ მაგ დიბას შესამოსლათ შეაკერვინებთ და თუ რომ ახლა ინებებდეთ გამომიგზავნეთ დიბა და კარგს ფილონს შევაკერვინებთ და მოგართმევ... ჩვენთვის წირვისა რომ გეკითხათ წმინდის იოანე მახარებლის საყდარში წლამდის ყოველს დღეს რიკის მღვდელმან უნდა სწიროს რომ არას გზით წლამდის მაგ ეკლესიაში წირვის დაკლება არ იქნება. მუდამ ყოველს დღეს უნდა აწირვინებდეთ და რიგის მღვდელსგარდა უნდა რიგით გაუყო (ხუთშაბათს ნიკოლოზის ტაძარშიო, შაფათს—დავითის საფლავზე, და იოანე მახარებლის საყდარში ხუთშაბათს და შაბათს...ყოველ დღე საფლავს აკურთხებდესო)...იცი თ მაგ მონასტრის სამსახური როგორ დამედვა ახლა კისერზე...ოც-და-სამი მინალთუნი მოგვირთმევია: სამი მილანთული მესაფლავებს უბოძეთ... ორი თუმანი მედავითნებს (ხუთს)... და ორმოცამდინ დავითნის დაკლება არ იქნება მუდმივ უნდა უკითხონ...ჩემი სიყვარული და მამა-

შვილობა ახლა გაგიჩდდება. ჩემგან მოწერა აღარც
კი გეჭივრებათ. თიბათვის :თ: ქორონიკონს უო.
1782.) საკუთარ ხელით ნაწერი გიორგისა

პისტით ელ- პიდით აღა- პით კეისუ (?) ჩემთ მო- მუშავე გიორგი.
--

1782 წ. № 132 ქ. წმინდის დავით-გარესჯის
კრებულთა სულ ერთობით. ჩემის ცოდვისაგან.
დანთქმული ბატონის შვილი გიორგი წმინდას
მარჯვენას მთხვევას მოგახსენებთ. მერე განმართლ-
და ჩემი ცოდვა და ეს განსაცდელი მომევილინა.
მაშინაც ხომ მოვხომეთ მანდ საფლავი ამ ჩემის
მეუღლისათვისაცა და მანდ უნდა მიიღოთ მაგ საფ-
ლავშია და მამაშვილობასაც ვითხოვთ თქვენგანა
თუ შეიძლებოდეს და ორსავე საყდარში სწირევდეთ
ხომ ისი სჯობს, თუ არა მუდამ შეკათს დღესა
წმინდის საფლავზედაც სწირევდეთ და პანაშვილსაც
იხდიდეთ. აგრეთვე იოანე მახარებლის საყდარში
წლამდი წირვა არ უნდა გამოწყდეს... ფასი მოგერ-
თმევათ. თიბათვის :გ: ქორონიკონს (გაურკვეველად,
უო?). შაბათ დღესა ორგანვე სწირევდეთ. წან-

დილისათვის ბრინჯი მოგვიროთმეფია ოცდაათი
ლიტრა, სამი ლიტრა ნუში.

პისტით...

გიორგი.

1782 წ. № 133 მეფე-დადიანის სწეკს წინამძღ-
ვარს თომასმერე ესე გამყრელითქე დიაკონი
ჩვენის ნებით და ჩვენგან თნებულის აღრჩევით
თქვენს მონასტერში თავის ცხოვრებისა და მოქა-
ლაქობას აპირებს...ვითხოვ...გააძლებინოთ...ღვთის
მსახურებაც იქნება ღვთისთვის სოფლისაგან
უცოლქმნილი მონაზონი რომ შეიწყნაროთ... ჩვენ-
გან მაგიერი მოგეცემათ...დაუგდებლად უპატრო-
ნეთ. ივნისის :კა: ქორონიკონს უო.

არ ჩანს

1782 წ. № 134 ქ. დავით სარდალ სალხუ-
ცის კეთილად სახსოვარო, ყარიაზედ მყოფნო უზ-
ბაშებო, მყრმე რას წამს ეს წიგნი მოგივიდესთ
მაშინვე უდაბნოს მონასტერში წიგნები მიგვიწერია
და ნინო-წმინდასაც ეს წიგნები მაშინვე უნდა
გაგზავნო, თიბათვის :ბ:, ქორონიკონს უო. ქ.

ამისთანა გასაცდელი დაგვეწერთა, ბატონის რძალი მიიცვალა, ორი საათი იყო დარჩომილი და ეს ასე უნდა აცოდინოთ ახლავ.

ხუცესობით (დავით)

გაუკვეველი ბეჭედი.

1782 წ. № 135 საკუთარი ხელით ნაწერი მეფე ირაკლისა. ქ. მის ღირსებას წინამძღვარს თომას კელს მთხევენა მოხსენდეს. მერვე ეს ჩვენი კაცი რომ მოვიდეს მაშინვე ჩემის რძლის საფლავიდან მიწა ამოიღეთ და საჩქაროდ გამოგვიგზავნეთ, ნუ დააგვიანებთ, ჩქარა გამოისტუმრეთ. იენისის თოთხმეტს. ქორონიკონს უო. მაგის მიცვალეზაზე აქ ზოგიერთს შეშინებიათ და წამლად ისწავლებიან, რომ ზედ უნდა მოვაფრქვიოთ: ერთი კელის დაღება მიწა გადიღევით და იმის ქვეით ამოიღევით და ისე გამოგვიგზავნეთ

მეფე ერეკლე

1782 წ. № 136 ქ. მე ბატონის შვილის კარის მღვდელი ნიკოლოზ ჩოლაყაშვილი ღვთის წინაშე ამას ვსწერ. ალავერდელი ერონისაგან ცოტას ხანს კონდოლი მეზარა და ნაზირის შვილს

გიორგისთან ვიყავ; ერთსა რომელსამე დღესა ანტ-
რაფლის ვენახის თავში საკირის ადგილი გაეთხრე-
ვინებინა, იქ ამიყვანა და მომითხრა გიორგიმ,
რომე აქეთ თუ ღვთის ნება არისო სახლი მინდა
ავაშენო და ერთი პატარა საყდარიც ჩავდგაო,
მაგრამ ჩემს წისქვილის ზეიდამ დავით გარესჯის
არისო. იოანე ბოდბელს ვემოციქულებიო, თუ
მომყიდაო უთუოთ ასე ვიქო, ჩობახური დავით-
გარესჯის მონასტრის არისო (მაწმობა სსკუთარი
ჩობახურის დ. მუტო).

1782 წ. № 137. — სია შემოწირულებათა გიორ-
გი მეფის ძისაგან...სარტყელი ოქრო მკედით ნაკე-
რი ვერცხლის ბალთებითა საბუხრები
სირმით ნაკერი მარგარიტის ჯვარებითა...სულ
ცხრა სრული შესამოსელი შეუწირაეს მღვდელს
(61 ნაჭერი) და ბოლოს აწერია: ჩვენ საქართვე-
ლოს უფლისწულმა. გიორგიმ სამღვდლო და სა-
ღიაკონე შესამოსლები რამდენიც აქ აღწერილ
არიან, შემოვსწირე... დავით გარესჯისა...კეთილ
მორჩილის მეუღლისა ჩემისა ქეთაევანისა სულის
საოხად...თვესა ოკტომბერსა :ვ: ქორონიკონს ჩღპბ.

პისტით,
ელპიდით
აღაპით:...

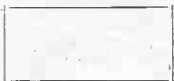
1782 წ. № 138 წერალი მეფ. გიორგისა
ახს. თამ. ქ... მერე სამთელი დაგებარებინა სამ
ლიტრაზე ცოტა რამ მეტისა, — მთელი გვიახლებია და
თერთმეტი თეთრი სამთელი გამოგვიგზავნია... და
მუდამ ყოველ დღე წირვა არ უნდა გაწყდეს
(აგრეთვე წმინდა იოანე მახარებელში)... კვირაში
ცხრა წირვა... თავისის პანაშვიდებით... მთხოვნელ
ბერნი წამოიყვანეთ, რომე მონასტრისათვის ითხო-
ვონ და ან იშოვნიან რასმე, და ფანოსზედ შიგნი-
დამ ეს ტყვია უნდა დაადვათ ხვალმე და ზედ
შამდენი დასდვათ რომ ქარმა ველარ დასძრას. ივ-
ნისის იდ. ქორონიკონს უო.

პისტით, ელ-
პიდით ალა-
პითა კეი.
სულ(?) ჩემო
მომიმუშავე

1782 წ. № 139. — ქ. მათს სიმაღლეს ასე მოხ-
სენდეს. ნაკლულაშვილის საქმეზე ოქმი გებოდათ;
ალაიათი გეკითხათ. მოკელენი და უფროსნი კაცნი
შეყარეთ; კითხე ამათი საქმე როგორ ყოფილაო.
მე თქვენი ბრძანება მქონდა. არახზე გახლდი. ამ
ჟამად იქ ვერ წაველ და თქვენი ოქმი ნაცვალს გაუ-
გზავნე... ნაცვალი შეუძლოთ გხლებოდა, ყური ვერ
მიეგდო და იმ ნაკლულაშვილს თავის თავათ (?) დე-
წერინა (?) იქ არვინ გხლებია სამის მოწმის იქ არ-
ვინ გხლებოდა არც მოკელე და არც სხვა კაცი,

უფროსი ვაცი არ გხლებოდა; გადმამიტანა და მო-
მატყუა. სოფელი სულ იქ იყო და ბეჭედი დამას-
მევიანა. ის მოწმები ისევ იმას მოგახსენებენ
(რაც უწინ მოეხსენებინათ)...აგვისტოს :კ: ქო-
რონიკონს უო. (გაუჩქვევლად).

1782 წ. №.—140 ქ. მე არხიმანდრიტს თეო-
დოსის მისმა სიმალღემა და მისმა უწმიდესობამა
დავით-გარესჯის და დოდოს მონასტრის წინამ-
ძღვრობა რომ მიბოძეს მოველ და მონასტრის მი-
წა და ალაგი მოვიკითხე და რომელიც დოდოს
მონასტრის სახასო მიწა იყო დავაწერინე. მონას-
ტრის მიწა ბერო ნაზვრევში თავს გზამდი, ბოლოს
გზამდი, აღმოსავლეთის მხარე ყაზრაშვილის მი-
ჯნამდი და დასავლეთის მხარე გრატიაშვილის
მიჯნამდი. — ქ: მონასტრის ხოდაბუნი ქელივიძისა...
ქ.. ხოდაბუნი აპრიანში. ქ... ხოდაბუნი გაუგო-
ნარი. ქ.. ქვიანის ბოლოს მონასტრის მიწა ქ.
კიდე მონასტრის მიწა ქვიანში. ქ. მონასტრის მი-
წა ზერის ბოლოს; თავს გზა რომ გაივლის... ქ.
მონასტრის მიწა პანკელაშვილის ბოლოს. ქ. მო-
ნასტრის მიწა გილაშვილის მიჯნამდინ თავსაცა და
ბოლოსაცა. ღვინობისთვის :ი: ქორონიკონს :უო:

ქ. ჩვენი: ბრძანება; არის: საგარეჯოს; ნაცვალო
თველორევ მერე პაპიაშვილის ბეითალმანზე მგა-
ლობელს კელი არა აქვს არც მიწაზე და ზვარიც
წმიდის დოდოს წინამძღვარისთვის გვიბოძებია მი-
სის ბეითალმანით. ბეითალმანი ჩვენი იყო და ამათ
უბოძეთ; სხვასკაც კელი ნურავის აქვს ამათ მეტს
იმ მამულებთან; ყველა ამათ მოაბარეთ

ლაკრელ პეტრის დოდოს მონასტრის წინამძღვრის
ზაქარიასთვის და კრებულთ გრიგოლ, ვაიფანე და
დანიელისთვის და სულ ერთობილ კრებულთ
მოგუყიდეთ იორზე ზვრის თავში რაც ჩვენი იყო „+++
ბრძანება მდივანს სვიმონს: „ეს მკედელი ქსნის
ერისთვისა-არ გამოდგა...ისევ (დოდოს) წინამძღვარს
სვიმონს დარჩა. ამასთან კელი ნალარ-გაქეთ და
რაც გამოგერთმეცინოსთ სულ ისევ უკანვე მო-
ეცით, თორემ დიახ გიწყენთ. იანერის :იღ: ქო-
რონიკონს :ულზ:

ერეკლე

...ესე სიგელი...მოგეცით ჩვენ მრავალმთის მონა-
სტრის ღირსის დოდოს არხიმანდრიტმან თეოდო-
სიმ და...ძმათა ამა პირსა ზედან, რაძეთუ შენ
ხეფსით და ნებითა შენითა თავს შენი შემოსწირე
წმინდა დოდოს...ამის სანუფქოდ მოგეცით თვალ-

ზე სავენაკე მამული ზვრის გვერდზე (საზღვარი: ანუაშვილის ბაგამდი)...ამასთანავე მოგეცით ანუაშვილის ბაგის თავში კალო-საბძელი და გომის ადგილი შენ ბუჩუ კურაშვილს ომანას და ძმათა შენთა დოდოს, იესეს და იოსებს...აპრილის :ია: ქორონიკონს :უბა:

1784 წ. № 141. — სახუაშვილებისაგან თავის შეწირულობა; „შემოგწირეთ (ნათლისმცემელს) ჩვენი თავი შვილებითა და სახლისა ჩვენისა მომავალითა ჩვენის ნებით“ (თუ შემოგეცილოთ, ჩვენ ვაგოთო პასუხი)...მოწმები სიონის დეკანოზი ნიკოლოზ...ხუცესს ოსეს ძეს იოანეს დამიწერია... იულისს :ზ: ქორონიკონს :ჩაღბდ:

1784 წ. № 142 ...ესე წიგნი...მოგართვი (ნათლისმცემელს) და მონასტრისა შენისა ებგურსა და განძეგებელსა...არხიმანდრიტს უფალს ევთიმეს მე გიორგისშვილმა იოსებ: ასე რომე მამაჩემი ჯავახეთიდან გადმოსულიყო და ქართლში ცხოვრებულიყო. მოდავე და მომდევარი არავინ ჰყოლოდა. მე ქართლში ვყოლოდი, მშობელნი დამეკოცნენ, პატრონი და შემნახავი არავინ მყვანდა და არც ბატონი მიჩნდა სადმე. მოველ ჩემის ნებით...და

მსგავსადვე ჩემის აღმზრდელის დიდი-დედის ხაზუ-
ას ნებით და მონღომებით ჩემი თავი გაყმე და
შემოგწირე, როგორც სხვანი მკვდრნი ყმანი გყვანან
ღმერთმან ჩემი თავი...ისე დაგიმტკიცოს...თქვენცა
მსგავსადვე მფარველ და შემწე იყენეთ ჩემდა (თუ
ვინმე დამედავოსო პასუხის მიმცემი მე ვიყოვო) და
რაც ჩემზე დახარჯული რამ გქონდესთ იმისი მომ-
ცემი მე უნდა ვიყო...მე უღირსს ხუცესს იოანე
ოსეს ძეს გიორგის შვილის იოსებ დიაკვნისა და
მისის ბებიის სიტყვით და ნებით დამიწერია...ივ-
ნისს :იგ: წელსა...ჩღბდ. ქორონიკონს :უობ:

1784 წ. № 143 წერილი მეფე გიორგის წინამ-
ძღვარს დაფით-გარეჯელსა მარტ. თომას („თომას მიერ-
თვას“).—ქ...მერს კარდანახელი გიორგი მღვდელი
რომ იყო ის ხომ მოკვდა და იმას ერთი შვილი
დარჩომია თევდორე დიაკვანი და ეს უწინაც თქვენ
გბარებიათ, თქვენ თურმე ზრდილით დიაკვნათ...
(მამა მისმა სიკვდილის ჟამს)...ანდერძი თურმე
თქვა...ისევ წინამძღვარს თომას მიაბაროს (ჩემთან
იმისი ქერივ-ობლები მოვიდნენო, მთხოვესო)
.. საღმრთო წიგნი ასწავლიათ...თქვენის სიკეთის
ამბავს ნუ დაგვაკლებთ. მარტს :იგ: ქორონიკონს
უობ:

მეფის ძე გიორგი.

1785 წ. № 144. — ქ. ღმერთმან... კელმწიფის
ჭირი მომცეს მათს მლოცველს წინამძღვარს თეო-
დორის. ქელივიძე გაიხლათ აქა და სამართალში
ვერ მოვიყვანე, გაიპარა და წავიდა. ახლა მას ვე-
ვედრები თქვენს სიმაღლეს: იასე ნაცვალს ერთი
ოქმი უბოძეთ, რომ ის კაცნი გაახლოსთ ქელივი-
ძეცა და მისი ძოწამეც რომელიცა ყვანან ისინიც
თან ჩამოიყვანონ და ქეშმარიტი მოგახსენონ, და
ერთხელ გარდასწყდეს და თუ იმისია — იმას ებოძოს
და თუ სიცრუეით გვედავება იმისი სამართალი
თქვენი ნება იყოს ჩემო კელმწიფევე. აპრილის :კა:
ქორონიკონს :უოგ: განკარგულება მეფისა: ქ. ჩვენი
ბძანება არის საგარეჯოს ნაცვალო იესე შერე
ამ არზით რომ ასე მოუხსენებია ეგ წელივიძე
სადა ვინცა ვინ მაგას მოწმები ყვანდნენ ისინიც
ახლავე ჩვენს სამართალში გამოგზავნე აპრილის :კბ:
ქორონიკონს უოგ.

ერეკლე

 მეზედ ნაცვალო

შენც აქ ჩამოდი და ეგქელივიძეც თავის მოწმე-
ბით აქ ჩამოიყვანე

ერეკლე

1785 წ. № 145 ქ. თქვენის ღირსების მთაყ-
ვანებელი სარდლის შვილი ნიკოლოზ. ბატონს
უღაბნოს არქიმანდრიტს თომას... ბატონის შვილის
თამარისათვის წიგნი მოგეწერათ მჩითავის შვილე-

ბის შუამავლობის ბარობაზედ...ეგენი რომ ჩვენს სისხლშიაც იყენენ გარეულნი, რადგან მაგ წმინდას უდაბნოს შემეხვეწნენ და თქვენ შუამავალი ბრძანდებით-რომელიც თქვენი ნება იყოს ისე აღსრულდეს. თქვენმა მადლმა დიდად დააშავეს და ავს ღროსაც გვიღალატეს, მაგრამ რადგან თქვენთან მოვიდნენ ყველა გვიპატივებია...აღიწერა იენისის :ია: ქორონიკონს უოგ.

1785 წ. № 146. —საკუთარი ნაწერი თამარისა: „ქ...თქვენი წიგნი მომივიდა და მუხათელი მხითავის შუამავლება მოგეწერა. ასეთი რა დანაშაული ექნება მაგათ თუნდ ჩვენი შეილის თოფის მსროლელი იყოს, რადგან წმინდას მონასტერს შემოხიზვნია და თქვენც შუამავლობა გიბძანებიათ მაგისდ ანაშაულობა მონასტრისა და თქვენთვის გვიპატივებია. მაგას ნუღარა ეფიქრება რა. თქვენი კაცი გამოატანეთ და ისე გამოგზანეთ...სარდალი კი სოფელში იყო და წიგნი იმისთვის ვერ გაახლოთ... იენისის :ია: ქორონიკონს უოგ.

მეფის ასული თამარ.

1785 წ. № 146 — წერილი მეფისძის გიორგის (ნაწყვეტი) ...მიპატიებია... მოვიდეს, ისევ თავისა ალაგს დადგეს; ხათრი-ჯამი იყოს. ქორონიკონს უოგ. მთიბათვის :ი:

№ 147 ქ. დოდოს საპილენძე არის დავით გარეჯას: ქ. კოკა :ა:, ქ. თუშაფალანგ :ა:, სინი :ა: ქ. ლანგრი :ა:; ქ. ორი თანგირი. ტაფა :ა:, თეფში :დ: ქაფქირი :ა:, ტასტი :ა:, კიდევ ერთი მოსეს აბრიადილი შასტი (?), სასანთ-ლტე :ა:, ერთი თუნგი.

1786 წ. № 148.— ქ. ახურელნი და ჯანდირიან ვახნაძიანი მამულსა და სამზღვარზედ დაობდენ. ახურელთ კახ ეფისკოპოზ-დარბაისელთ განაჩენი აქვსთ რომ ბოლოზედაც გაუშველვებიათ და უზუნაურის ახოზედ (?) და ნარბილარზედაც ამ ძველის გუჯრის ძალით როგორც ამათ განაჩენი დაუდვიათ კახ ეფისკოპოზ-დარბაისელთ... იმ გარჩეულსა გარდაწყვეტილს უზუნაურის ადგილზე რომელზედაც შეიძლონ თავს თუ ბოლოს თუ საშვალზედ დადგომა იქიდან მოჰყვენენ, ის გუჯარი კელთ დაიჭირონ და შეიარონ და დაიფიცონ და იპონ (?) მიწის კიდი და დაიფიცონ; შეიარონ და

იპონ (?) მუკურტულა და დაიფიცონ და ავიდნენ
 ჩერქეზთამდე და დაიფიცონ. თუ ასე იფიცეს ახუ-
 რელთ, რომ ახურის მხრისაკენ რასაც ვიფიცავთ
 ჩვენი არისო დარჩება—ახურელთ. იასაულო, ვე-
 ლის ციხის მოურაო სვიმონ და ალამდარბაშო.
 ქაიხოსრო, ეს ასე გაარიგე. აგვისტოს კდ. ქორო-
 ნიკონს უოდ. იასაულეზო! ამათ რომ ასე დაიფი-
 ცონ, კელიც მოაწერეთ, ბეჭდებიც დაუსხით და
 მას უკან სხვა განაჩენიც მიეცემათ. მას გარდა
 სხვა მოწმებსაც მოაწერინეთ კელი და ბეჭდებიც
 დაასხმევენთ სამღვდელოსაცა და თავადიშვილებ-
 საც. (ბეჭედი ირაკლი მეფისა.

მეფემან ბრძენმან
 ესრეთ განაგო
 მე ერისთავის
 მსაჯულად?..

მონა ღვთი-
 სა მღვანზე-
 გი ოტია..

მონა ღვთი-
 სა მღვიან-
 ბეგი სვიმონ.

1786 წ. № 149. — ქ. ყოვლისა საქართველოს
 პატრიარხი მეფის ძე ანტონი ლოცვა კურთხევით
 მოგიკითხავ თარხანს ლუარსაბ და კალაუროს
 მოურაო ომან. მერმე მისს უმაღლესობას ჩვენს
 ძმას მეფესაც ოქმი უბოძებია ღირსის მამის დავით-
 გარესჯის წინამძღვრისათვის და ჩვენც ამას გწერთ,
 რომ რომელიც ვანთას იმ მონასტრის შეწირულო-
 ბა იყოს, სამართლიანის საქმით გაურჩიეთ და მოა-
 ბარეთ წინამძღვარს თეოდოსის. და აკურის ქევხამ

და ჩეკურმა. რადგან მახსოვარნი არიან და იციან-
ისინი მიიყვანეთ და რაც სამარლიანის საქმით
იმახსოვრონ დაანებეთ და სვეტიცხოველის მამული
არ შეგცილდესთ. ამ ზე სამართალით უნდა მოიქ-
ცეთ. აპრაღს :ბ:, წელსა. ჩღვ: ხვეუღად „კათალი-
კასი ანტან.“

1786 წ. № 150.—მიწაქამიშვილი გოგია „ამ
ქამად თუილისში მყოფი და მსახლობელი ყოვლი-
თურთ თავისუფალი და ყოვლის კაცის მოუდევარი
ვიყავ...მოველ ნებიტა ჩემიტა დათავი შემოგწირე შენ-
სა (ნათლიმცემლას) წმინდა უდაბნოსა...და ყველა
წელიწადსა ერთს ლიტრას სანთელს მოგართმიდეთ
და სხუა არა ნივთი რამ გვეთხოვბოდეს“ (მოწამე
სიონის კანდელაკი იოანე მწერალი, სოლომონ
დეკანოზი)... აპრილს ბ. ქორონიკონს უოდ. წელსა
ჩღვ. წინამძღვარობასა... მამისა ეფთიმისსა“.

1787 წ. № 151 ჩვენის ღვთის წყალობის
შვილებს გიორგის, იულონს და აღმასხანს და
საქართველოს და კახეთის მარტ მსაჯულთ შეკრე-
ბულებას ასე მოეხსენოსთ. მერმე ახურელნი ჯან-
დიერიშვილებს რომ უჩივიან გალახვასა ხმლით
შეტეკებასა, ღუდლის დაჭრასა და გალახვასა,
რასაც უჩიოდნენ თითვეულს აზრზედ სამართლის
ძალით სამართალი უნდა მიეცესთ. აგრევე ჯან-
დიერიშვილები ამათ რასაცა უჩიოდნენ, ამათაც
სამართალი უნდა მისცენ ამათი ორისავე მხრისა

სამართლის ძალით რომ სამართალი განისჯება უნდა სამართლით აიწონოს და რომლისაც მეტი მოვა იმან უნდა მისცეს ესევე ახურელნი რომ ჯანდიერიშვილებს თავეთს მამულში მიხდომს უჩივიან ესეც სამართალში გაისინჯოს, თუ სამართლით ახურელნი შეუვიდენ რასმე ჯანდიერიშვილებმა მისულ პასუხი მისცენ სამართლით მარტს იბ, ქორანიკონს უოდ (1787). აგრევე დავით-გარესჯის წინამძღვარი თომა რომ უჩივისთ თავისის თავს უნატიოდა ლანძღვასა და აგრეთვე აკურის ქვესა რომ ჩივის ბატონს წინ ზალმან მუსტი შემომკრაო პირშიო და სისხლით პირი ამევსოო ამისი პასუხიც უნდა გასცენ სამართლით ჯანდიერიშვილებმან. ამათი სიმართლები (?) ორი სავ მხმისა სამართლათ უნდა დაიწმინდოს, რომელიც რომ დაიღეკებს იმან უნდა გარდიხადოს აღბათ რაც ერთმანეთში სალაპარაკო აქეთ სამართალში რაც ერთმანეთისა დაედოთ სამართლით ერთმანეთს უნდა მისცენ

ბეჭედი

1789 წ. № 152. ქ. ღმერთმან მისის უმაღლესობის ყოვლად მოწყალის კელმწიფის კირი მისცეს დავით-გარესჯის წინამძღვარს თეოდოსის. ამდენი ხანია აქ გახლავარ და თქვენს მოწყალეებასა უყურებ ჩობახურის საქმეზედ. ტფილელის პირით გებძანათ ჩემთვის. მოიცადე, დავით მდივანი ჩამოვა და ილაპარაკეთო. დავით მდივანიც აქ გახლავსთ,

მაგრამ თქვენი სიმაღლე მოუცლელად ბრძანდება, მე იმ მონასტერს ვაკლი ვარ...თუ ახლა მოუცლელად ბძანდებით, დამიოხხოვეთ, მონასტერს მივეშველები და როდესაც მებრძანებთ, მაშინ გეახლები. იანვარს კს, ქორონიკონს უოზ. კანკარგულება: ქ...როდესაც მოვიცლით უნდა რომ გარდავწყვიტოთ. იანვარს კს. ქორონიკონს უოვ. (?) ამაზე გულ დაჯერებით ბძანდებოდე“ ...

ერეკლე

№ 153 ახლოდრძისა. მიგვიბარებია ჩვენ ნეკრესელს დოდოს. საქონელი წინამძღვრის ნიკოლოზისათვის.

ქ. ფილონი ერთი სარი-
სა წითელი.	ქ. კიდევ ფილონი წითე-
ლი იესიდის.
ქ. კიდევ ფილონი ლურ-
ჯი.	ქ. სტიხარი მწვანელობდ-
ნისა.
ქ. ოლარი ფაფსა (?).	ქ. ენქერსა ლობდისა არშით
გაკეთებული.
ქ. საბუხარი ნაკერი სირ-
მისა.	ქ. ფილონი დიბისა თეთრი
ქ. კიდევ ფილონი იეს-
დისა.	ქ. სტიხარი დარაი ბაფ-
თისა წითელი.
ქ. კიდევ სტიხარ წითელი.	ქ. ენქერი მარგალიტისა
ქ. ოლარი ფირუზისა არ-
შით.	ქ. ეხლა საეკ. მუზეუაშია
ქ. ჯვარი ხისა პატროსანი.	ქ. სახარება პრტყელი სა-
მი კარი აქვს.

ქ. განთვისული სახარება-
სამოციქულო.	ქ. წიგნი სახარება კიდევ
ქ. მეტაფრასი ორი.
ქ. კიდევ კელისა წერილი
სამოციქულო.	ქ. მარხვისა საწინასწარ-
მეტყველო.
ქ. კიდევ სამოციქულო
ხელისა წერილი.	ქ. კურთხევანი ხელისწე-
რილი.
ქ. ორი სტოდიერი.	ქ. კიდევ სახარება ხელი-
სა წერილი.
ქ. ორი ბარაკლიტონი
ხელის წერილი.	ქ. ხონოგრაფი ერთი.
ქ. საბუხრები სირმისა	ქ. სარტყელი ვერცხლი-
სა მალემით.
ქ. ორი კონდაკი.	ქ. ეფრემი ერთი.
ქ. კლემაქსი :ა:	ქ. მეტაფრასი ერთი.
ქ. სვინაქსარი ერთი.	ქ. ზატიკი ერთი
ქ. მარხვანი.	ქ. ტიბიკონი.
ქ. სახარება ორი სტამბისა.	ქ. სამოციქულო ორი
სტამბისა.
ქ. ბარაკლიტონი ორი
სტამბისა.	ქ. ჟამნი სტამბისა
ქ. ხატი ერთი წლისა ნა-
წილიან მრავალი.	ქ. ორი დახატული ჯვარი.
ქ. ორი ხის ჯვარი ბერძ-
ნული.	ქ. ბარძიმ ფეშხუმი თავი-
სის გაწყობილობით.
ქ. კიდევ კარგი ბარძიმი
ვერცხლისა ფეშხუმით
გაწყობილობით.	ქ. კიდევ ბარძიმ-ფეშხუმი
კილისა გვარიანი.
თავისი გაწყობილობით.

ქ. ვერცხლის საცეცხლო- ქ. ერთი პატარა თარგმარი დიდი და კარგი. ნი გამოცხადებისა იოანე მოციქულისა

მეორე სია ქონებათა, შედგენილი იოსების მიერ 217 წიგნი (მხსენებულია რუსული სხსარება და გუჯანი დიდი). სიაქონებათა დოდოს მონასტრისა.

1767 წ. № 154 სხლო დრისა ქ. ეპა...დავით-გარესჯელო...ჩვენ ცვათარვათა შენთა მინდობილმან, ლარნაკთა შენთა კრძალვით თაყვანისმცემელმან და სიწმინდის მსასოებელმან ლიხთ იმერთა სარდალმან და მპყრობელმან რაჭისამან ერისთავმაროსტომ ვიგულვეთ და ვიგუსმოდგინეთ და შემოგწირეთ მცირე და კნინი ესე შესაწირავი ჩვენის ჯოგის ცხენის კვიცის ათისთავი, რაოდენიცა აღიზარდოს...უკლებელად...რათა მლოცველ და მფარველ მექმნა ორთავე შინა ცხოვრებათა.“
შემდეგ ეხვა სულით: „.....თქვენ ერთობით კრებულნო დიდს ხუჩათათს ყოველ წლივ ჩვენთვის სწირევდეთ.

ღვთით რაჭის
ერისთავს, ომით
კმალი მაქვს უს-
წ(ორე). როსტომ.

1790 წ. № 155. — ბეცია თარხნიშვილის ყმა ნახარაშვილი თარსადან სთხოვს მეფის ძეს გიორგის: „მერე ჩემო მოწყალეო, საგარეჯოს ადებ-მიცემაზე გახლავარ და ბატონს ჩემსაც იმიო ვემსახურები და ჩემს ხიზანსაც იმითი ვარჩენ; თითოორჯოს ქოშსა ვკერავ და ამ მოწყალებას გევედრებით, რომ ან იოაკიმ წინამძღვარსა ან ჯამასპი მოურავსა მიმბაროთ, რომა უბრალოთ არეინ გამგლიჯოს და ან არეინ დამჯაბროს თქვენად საღლეგრქელოდ. . თიბათვის :კბ: ქორონიკონს უოლ. კანკანგუჯება: უფალო არქიმანდრიტო იოაკიმ! მერე ამ აზრის პატრონი თქვენთვის მოგვიბარებია; ამაზედ კარგათ თვალ-ყური დაიჭირეთ და ამის ხარჯ-ბეგარაში ნურც ის გაარევინებთ და ნურც არავის რაზედ შეაწუხებინებ... გააძლებინეთ — იენისის :კლდ:; ქორონიკონს უოლ.

გიორგი

1791 წ. № 156. ქ. ესე წიგნი მოგართვი თქვენ ბატონს დავით-გარესჯის წინამძღვარს არხიმანდრის იოაკიმს მე იმერეთიდან გიანელ. აქ საგარეჯოს თქვენი მონასტრის ყმა გახლდათ ლასურაული დავით ობოლი. იმას ერთი თავიზე უფროსი და ყვანდა. მე მონასტრის ყმობა მოვინდომე. ამ ლასურაულმა დავითმა თავისი და მე მომცა და თავისთან შემიყვანა ზე-სიძეთ და ძმათ. მამულში-

აც წილი მომცა. ნათესავთ ნება დართვით...თუ თავისის ნებით გამაგლო—მამულიდამ წილი უნდა მომცეს (და თუ მე თვით გაველ-არაო)...და ჩემი თავი წმიდის დავითისთვის შემიწირავს საუკუნოდ...და ვერსად წაუვიდე წმიდის მონასტერს ვერც მე და ვერც ჩემი შვილისშვილი და რაგვარადაც ამ გვარის მამულის მქონებელნი თქვენის მონასტრის ყმანი გმსახურებენ, ეგრეთვე მე ვემსახურო მონასტერს ყოვლისფრითა...მოწამენი...მე უღირსს ხუცეს მონაზონს გრიგოლს დამიწერია. ფებერვალს :ა: ქორონიკონს :უოთ:

1791 წ. № 157 ქ. ესე წიგნი მოგეცით ჩვენ სასამებლო კაცთა თქვენ ახალ დასახლებულთ სამებლიანთა. რადგან თქვენ სამებაში მოსახლობა მოინდომეთ ჩვენ ეს პირობა მოგეცია: აგვიღია ხელი სასამებლოს მამულზედ სახაშმოს მამულს გარდა. ჩვენ სასამებლო მამულში ხელი აღარა გვაქვს, მეზობლურად და უცხოსავით თუ მოვხნავთ, თუ არა ჩვენ თქვენთან სხვა საქმე არა გვაქვს რა როგორც პატარძეულელნი ხვნიდა სასამებლო მამულსა იმ გვარად თუ მოვხნავთ, თუ არა სამამულოდ საქმე არა გვაქვს. აგრევა მთა მოგეცია ლავანს კევს გამოღმა საკუთრად. ამას გარდა რაც საჩვენო და სათქვენო მთა არის სულ საერთო და სამო იყოს. ...ივლისს :იბ: ქორონიკონს :უპთ:

...არქიმანდრიტი გერონტი, მერაბ, რაფაელ, ნიკიფორ, იოაკიმ, ბართლომე, ზენონ, სერაპიონ ამტკიცებს: ყოვლად წმიდის სამების კაწარეთის ეკკლესიის მოურნე, ნათლის მკვებლის მონასტრის და სხვათა არქიმანდრიტი ევთიმი...

1791 წ. № 159. — „მოგიძღვანეთ (ბატონიშვილ მა გიორგიმ) ჩვენი ყმა გიორგისშვილი იოანე... დროსა არქიმანდრიტისა ევთიმისასა ..ინისსა :იდ:.. ჩღჟე: ქართულსა: :უბგ:“

გიორგი

1792 წ. № 160, „...გრეკლე მეორის ასულმან ბატონიშვილმან მარიამ და სასურველთა ძეთა ჩვენთა ზემოციციშვილისა სარდალ-მოურავისა შკლთა ალექსანდრემ, ევსტათიმ, ნიკოლაოს, იოანემ და დიმიტრიმ და ეგრეთვე ძეებრ საყვარელთა მაზლთა ჩვენთა მინბაშმან გიორგიმ და კონსტანტინემ... შეესწირეთ... ჩვენი სამკვდრო ყმა ნისბელი ბაიდური ზურაბა...სულთათჳს ახალ მიცვალებულთა ჩვენთა სარდალ-მოურავისა დავითისა და ასულისა მისისა ელენეს...დაიწერა...სეკტემბერსა :იბ: წელსა...ჩღჟბ., წართულსა ქორონიკონს :უბ:“...

მარიამ

1792 წ. № 161 ქ... წმინდის დავით-გარეს-
ჯის მონასტრის წინამძღვარი ულირსი არხიმანდრი-
ტი იოაკიმ (წყალობას ითხოვს ერეკლესაგან)...
ძერძე ამას მოვახსენებთ ჩვენს ყოვლად მოწყალეს:
მოეხსენება მათს სიმაღლეს კარაურელთაგან რამ-
თენი ძვირი შეგვეამთხვივეს მონასტრის მამული-
სათვის ახურის ბოლოს სახნავზე. ახლა კიდევ
მონასტრის მთაში ღორი უდგათ, ამოებენ და აჭ-
მევენ, საბალახეს არ გვაძლევენ, მძლავრებით გვე-
კადებიან. წყალობას ვითხოვთ ერთი ოქმი და
იასაული გვებოძოს, სამართალით ჩვენი მოგვეცეს
მარტის :კთ: “ შეთვის განკაცულება: ჩვენი ბძანება არის
ქურუსულო აბრამ, რომე ამ არზით ამ წმიდის
დავით-გარესჯის მონასტრის არხიმანდრიტი ასრე
რომ ჩივის შენ უნდა წახვიდე და კალაურელთ
ამის მონასტრის მთასა და მამულში ღორი რომ
უდგათ სადმე და აჭმევენ მონასტრის მამულს, რაც
რიგიანი და სამართლიანი საბალახე იყოს აიღო
და მოაბარო. უიმასობა არ იქნება. რას ემართლე-
ბიან რომ არ აძლევენ? ალბათ რომ უნდა გამო-
ურთვა და მოსცე. მარტს :კთ: ქორონიკონს :უბ:“.

ერეკლე

1792 წ. № 162 „ქ. ბატონო წინამძღვარო იოაკიმ! მერე ეს თაფლის შეიღები ივანელა მისი ძმა შენთვის მიმიბარებია. ამათთან საქმე არავისა აქვს. თუ ვისმე სადაო ქონდეს ამათთანა ჩვენ მოგვახსენოს. სანამ მოვიკითხევდეთ შენ გებარებოდეს; უბრალოთა და უსამართლოთა ნურავის გააგლეჯინებთ. ესენი ვისაც დაერბიოს ის წარბევი უნდა ისევე მიაცემანო. დეკემბრის იბ, ქორონიკონს უპბ“

გიორგი.

1794 წ. № 163“ „ქ. ბატონი შეილი გიორგი გიბძანებ ასისტვის შეილო სოლომონ! მერე უნდა მიხვიდე არშანს და აქაზს რომ მონასტრის მამულზე მოწამე მიუყვანია და ხელი აუმართავს...იმ მამულის სამზღვრებიც გარჩევით გაშინჯონ და შემოუარონ...გარჩევით შეგვატყობინონ...და იმ მამულის მისავალი რაც წაეღოთ ის კი გამოურთვი და ისევე მონასტრის ყმას მიეც. ოკტომბრის :ივ: ქორონიკონს უპბ“.

გიორგი

1794 წ. № 164^ა ქ. ლმერთმან ყოვლად მოწ-
ყალის ხელმწიფის ჭირი მომცეს თქვენს მლოცველს
დავით-გარესჯის არქიმანდრიტს თეოდოსის. ჩემო
ხელმწიფევე, დიად მოვხუცდი და ყოველთვის
თქვენს ხლებას ველარ შევიძლებ და რომელიც
ჩემი მოხსენება იყოს მოგახსენეთ. ვანთის საქმეზედ
წინაზედაც ოქმი გვებოძა მდივანბეგებსა და იმათს
მოხელეებზედ, რომ მამულები უნდა გაერჩიათ და
კადევ გვედრებით, რომ გამიახლოეთ, და ერთი
მაგარი ოქმი მიბოძეთ მდივანბეგებზედ და იმათ
მოხელეებზედ და უფროს კაცებზედ, რომ რაც
მონასტრის მამული იყოს გაგვირჩიონ და მოგვა-
ბარონ. ეს ამისთვის მოგახსენეთ, ჩემო ხელმწიფევე,
რომ ისევანთელებიც იხვეწებიან გაგვირჩიეთო, ველარ
გვიმუშაენია რომ მასუკან გარჩიონ და თქვენ დაგრჩე-
სთ არ გვინდა ...დეკემბრის :თ:, ქორონიკონს უპბ.

განკარგულება ირაკლისა: „ქ. უფალნო კახეთის
მსაჯულნო, ამ არსით თეოდოსი წინამძღვარს
რომ ასე მოუხსენებია, თქვენ უნდა ვანთას მიხვი-
დეთ, ამათი მოურავი და უფროს-უფროს კაცნიც
იქ დაისწრათ და სამართლიანის საქმის მონასტრის
მამული გაურჩიეთ. გაურჩეველს ნულარ დაადებთ.
დეკემბერს :თ: ქორონიკონს უპბ“.

ერეკლე

1795 წ. № 165 კ. ღმერთმან მათის უწმინდესობის მეფის ძის ანტონის ქირი მისცეს თქვენს სამარადისოდ მლოცველს დავით-გარესჯის წინამძღვარს თეოდოსის. მერმე ამას მოგაკენებ, უწმინდესო მეფეო: თქვენს კემწიფე მაჰას არზი მივართვი ვანთას რაც მონასტრის მამული არის იმისი გარჩევისა, და იმისმა სიმაღლემ ოქმი მიბოძა კახეთის მდივანბეგებზე ვალაურისა და შანშიანის მოურავზე რომ ღვთის წინაშე გაარჩიონ რაც მონასტრის მამული არის და მას ვითხოვ თქვენის მეუფების მოწყალებისაგან — ერთი ოქმის წყალობა თქვენ გიყავით... აპრილის :კთ:, ქორონიკონს უპგ. კანკარულება ანტონისა: „კ. უფალნო კახეთის მსაჯულნო ამ არზით ასე რომ მოუხსენებია რომელიც ამისი განაჩენში ეწეროს ღვთის წერაზე სამართლიანის საქმით გაურჩიეთ ქორონიკონს უპგ.“. „კათალიკოზი ანტონ — ეს სვეუღად.

1797 წ. № 166 კ. ესე პირობის წიგნი მოგეცი მე გოგი მატანელმა შენ კვერაშვილს გიორგის, ასე რომჲ თერამეტ თუჰნათ შენ დამიხსენ და ახლა მე შენთან დგომ ველარ შევიძელ წელიწადში ორი თუმანი თეთრი გაჰლიფო სანამ შეგითაფებდე და ჩემს თამასუქს დავიხსნიდე. თუ ამაში გიმტყუნო, სამდივნო და საიასაულო მე გავიღო. ბატონიშვილს გიორგისთანაც ვილაპარაკეთ და იქი-

სის ბძანებით ასე შეერიგდით...მოწამენი...თებერ-
ვალის .კზ. ქორონიკონს უპე. მე თალავანდიშვი-
ლი ზაალ ამისი მოწამე და დამსწრე ვარ. (არც ბე-
ჭედები, არც ჯვრები, არც ხელის მოწერა).

1797 წ. № 167 „ჩვენი ბრძანება არის. მერმე
ასურის ბოლოს ალაზანში გამოღმა პირზედ ვინც
თარფი გააკეთოს, რადგან წმინდის დავით-გარესჯის
მამული არის წინამძღვრის თეოდოსის შეკითხვით
უნდა ჩაუდგას. უამისოთ ვერ ვინ გააკეთებს ამის-
თვის ამათს მამულში თარფს და არცა რა ვის საქ-
მე აქვს და თუ გაღმით პირზედ ჩაუდგამს ვინმე ის
საჩვენო მამული იქნება და ჩვენის ბრძანებით უნდა
ჩაიდგას, მაისის 13-სა ქორონიკონს უპე.“

მეფე ირაკ-
ლი.

მე დავით-გარესჯის იერო მონაზონს
ზოსიმეს გადამიწერია ეს ოქმი თვით ნანდვილის
ასლიდამ.

1797 წ. № 168 „ქ. ღმერთმან მათი უწმინდე-
სობის საქართველოს პატრიარქის მეფის ძის ქირი
მოსცეს წინამძღვარს თეოდოსის. ჩემო კელმწიფევ,
მათმა სიმალლემ მამა თქვენმა კი ოქმი მიბოძა
ვანთის საქმეზედ გაურჩივეთო და თქვენგანაც წყა-

ლობას ვითხოვ, თქვენს მოურავს ფრიდონს ებძანოს, რომ რაც ჩვენი მამული გახლდეთ ერთხელ ვაგვირჩიონ და მოგვცენ. მაისის კვ. ქორნიკონს უბე“ და სუდვე მეფის განკარგულება ანუ რუსთაფიუცია ,,ქ. ყოელისა საქართველსა კათალიკოზ-პატრიარქი მეფის ძე ანტონი გიბრძანებ ფრიდონ მოურავო! მერე ვანელებსა განჯენიცა (განაჩენიცა) აქვსთ და ძველი წერილებიც, ისიც კარგათ გასინჯეთ... ეცადეთ ღვთის გულის... თვის, რომ სამართლიანად მოარიგოთ... მაისის კვ: ქორნიკონს უბე ...კარგათ იცი, რომ ერთის ეკლესიის ქვა მეორეს არ დაედება. ის გუჯრები არა მაქვს, ასე რიგათ მოიქეც, რომ შასუკან ის გუჯრები თქვენგან გარიგებულს დამარღვლ(?)არ შეიქმნას“ ხვეულად: „კათალიკოზი ანტონ“.

1798 წ. № 169 ქ...ესე შეწირულობის წიგნი მოგართვი. თქვენ მაღალ ღირსებას, წმინდის დავით-გარესჯის მონასტის არხიმანდრიტს თეოდოსის ~~შე ბასილის შვილმან მღვდელმა დავით, შვილმან ჩემმან ბესარიონ და იოსებმა: მე პატრონი არაეინ მყვანდა და არცა ვინ მოდავე, მრავალს ადგილს ვიარე და ჩემი განსასვენებელი ადგილი ვერსადა ვპოვე რომ შევეწყალებინე ვისზე ან დღიურად გამოვეზარდე და ან მამული მიეცა ვისმე და ზადგან თქვენს წმინდას მონასტერზედ მაქენდა სასოება,~~

მოველ და ჩემის შვილებით თავი შემოგწირე და თქვენც მრავალი მოწყალება მოიღვევით, მამული მიბოძეთ და დამასახლეთ ახურას...თუ რომ მოდავე მყოლოდა ვინმე თქვენს მონასტერს არ ვეცრუებოდი. სეკდებრის :ა: ქორონიკონს უოვ“.

№ 170 1698 წ. ახლად დროის. ქ. დაღბაშვიც უღდა დოდოსშიწაში ზვრის ბოლოს ყანა ორის დღისა. კიდევ ნასამარხოვალში ერთის დღისა, კიდევ ხრამის თავში ხოდაბუნში ორის დღისა.

ქ. ოპანას ნასამარხოვალში ორის დღისა.

ქ. ბეციას ქეიანის ბოლოში ორის დღისა აპრა მღვდელს.

ქ. ვართანას ხოდაბუნში ერთის დღისა.

ქ. პეტრე მქედლიშვილს ვაუკონარში ორის დღისა.

ქ. ქაიხოსროს შვილს ხრამის თავის ხოდაბუნში ერთის დღისა.

ქ. ლექუამბიშვილს გორხანისაკენ ხოდაბუნში ორის დღისა.

№ 171 1798 წ. ახლად დროის. ნუსხა ბატონის შვილის შეწურულ შესამოსლისა. (ათი წვევილი სამღვდელად და სამი წვევილი საღიაკვნე.).

1798 წ. № 172 ქ. მის სიმაღლის მეფის
ოქმი გვებოდა ჩვენ ვანთას მოურავს ფრიდონს,
ასე რომ წინამძღვარს მოეხსენებინა მინდორში
სახნავს არ გვანებებენ და არ გვიშვებენ და არც
საბალახეს გვაძლევენ არც მთისას და არც ბარისას,
წყალობას ვთხოვთ რომ ერთი ოქმი გვიბოძოთ
ვანთის მოურავს ფრიდონზედ: ვინც მაგისტანა მახ-
სოვარნი კაცნი იყოს შეყცრეოს (შეჰყაროს?)
და კიდევ როგორც მახსოვართ კაცთ თქვას ისე
გაგვარჩიოსო... ჩვენც ბძანებისაებრ მოვიკითხეთ და
ახურის ქევა ბეცია და ხატიაშვილი გაბრიელ მო-
ვიდნენ და საცა იმათა თქვეს ის მიწები მონასტრისა
და ეს სახასო (სხვისაო?), რაც მონასტრისა თქვეს
მონასტრისთვის დავდევით და რაც სახასო იყო
სახასოდ დავდევით... საბალახე ნახევარი მონასტერს
მიეცეს და ნახევარი სახასოდ დაიდვას. ქორონი-
კოანს უბე. სეკდემბრის :იგ:

ფრიდონ

(ფრიდონ) ხელის მოწერა „ვანთის საბალახოს
არის“.

№ 173 198 წ. ახლო დროისა., ქ. წირვაში დახარ-
ჯოდათ ცხურებზედ ორი მანეთი. ერთ ცხვარში მიე-
ცათ შვიდაბაზუხალთუნნი, მეორეში სამი აბაზი...

მღვდლებსთვის მიეცათ ორი შაურიც, პილპილში მიეცათ რვა აბაზი, თევზისათვის მიეცათ რვა აბაზი, სიამტყეფრიო (შვიდი ღდის სამსახურისათვის) მიეცათ შვიდი აბაზის სანთელი და ხარჯი და აბაზის საკმელი ...საფლავისათვის მიეცათ რვა აბაზი...და ზურგიე-ლი რო გაეჭრათ ორი აბაზი“.

1798 წ. № 174 „ქ. ჩვენი ბრძანება არის, ვეფ-ხისციხელნო. მერმე თქვენი კოდის პური ას რცი კოდი პური იყო ამისი ნახევარი ხომ ნაპატივები გაქეთ და ნახევარი სამოცი კოდი პური თავისი წილი წინამძღვარს ეფთვიმეს უნდა მოაბაროთ. მუდამ წელს თქვენიდამ ნახევარი ეძლევა, ახლაც უნდა მოსცეთ. ჩვენ ამის წილს ვერ გაპატივებთ, ეკლესიისა არის. სეკდემბრის :კვ: ქო-
რონიკონს უბე“.

შეფესტოდ

... იად.

ნაცვალო დაეთ, შენ უნდა გამოუტანო აქ თე-
ლავს წინამძღვარს მოაბაროთ

გიორგი, (სა)ბუის

გიორ-

გი.

1798 წ. № 175 ერეკლეს ძე მეფე გიორგი, მარიამ (დავით, იოანე, ბაგრატ, თეიმურაზ, მიხ

ილ, ჯიბრაილ, ოქროპირ და ირაკლი და გრიგო-
ლა სწერენ: „უამთა ვითარებისა და მტერთა ზედა-დას-
ხმისაგან კაწარის ეკლესია აოკრებულიყო და არა რა
იყო საეპისკოპოსოდ (ერეკლეს) „მრავალმთის
ნათლის მცემლის მონასტრისად დაედვა“... (წირვა
არ იყო კაწარს)... „რათა განახლდეს კაწარეთისა
ეკლესია მკეცთა და უსჯულოთა ვარვაროზთა
შესაკრებლობისა წილ ღირსნი (ბერნი) შეკრებო-
დეს... (ამისთვის) „ვინებეთ კაწარეთისა ყმა და მა-
მულნი ყოველნივე უნაკლულოდ... საუკუნოდ შეგ-
ვიწირავს (ნათლის მცემლისთვის, რომ ბერებმა კა-
წარეთზე იზრუნონო, გუჯრების მამულებიო)...
არა გეთხოვებოდეს რაო... ქორონიკონს ჩღჟჰ,
თთჳსსა ივნისსა ლ... კელითა... აღექსის ძის
დეკანოზის სოლომონისათა.

მეფე გიორგი

1799 წ. № 176 „ქ. ბატონო ენდრონიკის
შვილო იოანე, მღივანოსვიმონ მოგახსენებ: თქვენ
რომ ბატონის ბრძანებით მობრძანდით და ბატო-
ნის განაჩენი მოიტანეთ ჩობახურის თაობაზედ რომ
დავით მღივანს და იოანეს უნდა შეეფიცნათ ბე-
რებისთვის და მე მოწმათ უნდა მივყოლიყავ და
ბატონს იმავე განაჩენში ებძანა, თუ ფიცში არ

მოგყვეს სვიმონ და უარი თქვასო, იმაზედ კი ფი-
ციტ უნდა გული გვაჯეროსო, რომ მონასტრის
მამული არ იცოდეს სადამდის არისო. ჯერ ღმერ-
თსა ვფიცავ, მას უკან წმიდას დავითს და მას უკან
მათის უმაღლესობის მზესა, რომ ამის მეტა არა
ვიცი რა; დავით მდივანს რომ ციხის წ--ის
ქეილი აქვს იმათ რგებია ჩენ(?)გაყრაში და იმას
ზემოთ რომ ფხოელის შვილის წისქვილია ის ჩენა
(ჩვენა) გვრგებია, მამასა სჭერია და პაპას ბატონე-
ბი რომ ფშავს გარდასულან, მაშინ ის ჩენი; წის-
ქვილი ბიძაჩემს სვიმონს გაუყიდნია და გზას ქვე-
მოთ რომ ბიძაჩემმა ოთარ მდივანმა წისქვილ გაკე-
თა და კაცი დასახლა იმისი კი არა ვიცი, სოფ-
ლის ქორიკი გამიგონია მონასტრისაო და სხვა
არც წერილი მინახავს და არაფერი იმ წმიდის
დავითის მადლმა ამის მეტი არა ვიცი რა დანე-
ბა კემწიფისა. ნოემპერს :ზ: ქორონიკონს უკზ.

მონა დეთი-
სა მდივანი
სვმონ

№ 177 1799 წ. ახლად დროისა. სია რადაც
ნივთებისა: „ქ. ნეტარ კსენებულს: წმინდას არხი-
ერს ბოდბელს იოანეს ახლდა მონასტრის წიგნები:
ქ. კლემასქსი და დიოლოლონი თავისგან შეწი-

რულნი ქ. ჩალწულთა ცხოვრება ირინე მონაზონისაგან შეწირული...ქ. ლექსიკონი...ქ. სანაწილე ყუთი კერძებით შემოსილი ვეცხლის რაზებით, შიგ ბარძიმში კოეზი და წმინდას საიდუმლოს ყუთი ვეცხლისა რომანოზ არქიელისეული (ერისთვინსა). ქ. სვინაქსარი დოდოს მონასტრისა. ქ. ზარი პატარა დოდოს მონასტრისა.

№ 178 1799 წ. „ახლა დროისა“ მეფის ძის გიორგის ავტოგრაფი: „ქ. წმიდის დავით-გარესჯის კრებულთა ღირსთა მამათა საქართველოს უფლისწული ბატონის შვილი გიორგი მდაბლად თაყვანისცემასა და წმიდის მარჯვენის მთხვევას მოვახსენებ. — მერე დიდათ გვედრებით და წყალობას ვითხოვთქვენის ღირსებისაგანა, რომ ილოცოთ ჩემის მეუღლისთვის, მეტად მწუხარებაში გახლავთ, მეტად საქმე მიჭირს ... გულის მხურვალით, რომ ღმერთმან... ეგების ჩემი აურიცხელი ცოდვა არ გაიგონოს და თქვენი ლოცვა დაუყოვნებლად ღმერთმან ისმინოს... ჭორად სასოება მაქვს თქვენის ლოცვისა... ღვთის გულისათვის დაუყოვნებლად ილოცეთ. მე თქვენზედ დამიკს სასოება... ვიღუპები“...

პისტით
ელბილით
ალაპითა
კეთი(?,სუ(?))
ჩემო მომი-
მუშაკე.
გიორგი.

1799 წ. № 179 „ქ. უგანათლებულესო, შვილო ბატონო დავით! მერე მდივანბეგები სრულად შენთან უნდა დაისწრა და წჰინდის დავით-გარესჯის მონასტრის არხიმანდრიტი თეოდოსი რომ მდივანს დავითს ჩობახურს მამულს ედავება, ესენი თქვენთან უნდა ალაპარაკოთ და მათი საქმე კეშმარტებით გამოიძიოთ, გაშინჯოთ, დასწეროთ სამართლით და ჩვენ გვიჩვენოთ ის წერილი, — მაისის :კე: ქორონიკონს უპზ. კურთხეულის მეფის ბატონის მამის ჩვენის ნაბოძები არის სამართალიც და მდივანბეგის რამაზის სამართალიც და მოწმების წერილები და მოწმობაებიც, — სულყველა გარჩევით უნდა დასწეროთ, გამოაცხადოთ წერილში და ისე გვიჩვენოთ. კარგათ გამოიძიეთ, ესე რომ თქვენი გონება როგორც მისწვდება

მეფე გიორ.

გ^ი

1800 წ. № 180 ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის კელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის იმერელი პეტრესი საგარეჯოს მსახლობელთ იმერეთიდან მოვსულოვარ, უდაბნოში ეყოფილვარ და თავიც წმინდის დავითისთვის შემეწირავს. ცოტა რამ სახასო მამული დავიგირავე. იმის საბა-

ბოზით სახასო გამოსაღებში მოხელეები მრევენ...
გევედრებით ჩემზე კელი ააღებინოთ.

მეუფის განკარგულება: ,,ქ. ჩვენ მაგიერად საგარეჯოს
მოურავს ორბელიანს ვახტანგს და ნაცვალს გოგიას
ასე ეუწყოს... ამისი სახასო კაცებთან ხარჯის გამო-
ღება არ იქნება... მან თავის შეძლებისაებრ წმინდა
დავით-გარესჯის მონასტერს უნდა მსახუროს.
მარტის :კკ: ქორონიკონს უპს.

მეფე გიორ- გი.

1800 წ. № 181 „მეფე გიორგი სწერს
არქივანდრიტს დავით-გარეჯელს მონასტრისას თეო-
ლოსეს: ქ. მერმე რომელიც თქვენი აზრი და საქმე
არის მშიდობა არის, კარვათ გავარიგებთ, ამაზე
სარწმუნო ბრძანდებოდე. ერთი კაცი გვყავს სანა-
ხაეი, იმას ვნახამთ და მერე თქვენს ჰაზრს და საქ-
მეს სისრულეს მივსცემთ (თეოდოსი იყო მეფის მჩუ-
ველი და მოძღვარი) მაისის :კა: ქორონიკონს უპს.

1800 წ. № 182,,ქ. ..ჩვენ...მკვეალმან ღეთისამან
კეთილმსახურით თავადით ციციანოვით ასული და
ყოვლისა საქართველოჲსა და სხვითა დედოფალი
მარიამ... შემოგწირავ (ნათლისმცემელს)... რომელი

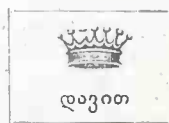
დაბასა შენსა სამღებრო არისა. (შეეწირე) მეფესა გიორგის, გვრგვნოსანსა ჩემსა მეუღლეს... აღიწერა კელათა მონისა ღვთისა მდივანბეგისა სოლომონისათა იენის ზიდ; ქორონიკონს უპს“. და მეგრე სხვა სქელით: „ჩვე... მეფე მეთსამეტე გიორგი... ვამტკიცებ.“)

1801 წ. № 183 ქ. მისის დიდებულების იმპერატორის ნებით საიდუმლოდ საქართველოს მემკვიდრე მეფისძე დავით განგიცხადებთ ესრეთ, ბატონო საგარეჯოს მოურაო ზაქარიაე! მეგრე წმლის დავით-გარესჯის მონასტრის ყმას რაც განწესება ჰქონდეს მანდ მოურაებისაგან იმაზე მეტ არა მოინდომო რა ან მონასტრის საწყენში არ შეხვიდე ან ჩვენში. ხუმრობა არ არის. ძველადგან განწესება აქვთ, რომ მოურაებს საქმე არა აქვსთ რა მონასტრის ყმასთან და შენც ასე უნდა მოიქცე. თეფერვლის :ე: ქორონიკონს უპთ.

1801 წ. № 184 „ქ. მათის დიდებულების ბრძანებით საქართველოს მმართველის დავითის წინაშე მოსახსენებელი მათის მლოცველის დავით-გარესჯის არხიმანდრიტის ილარიონისა: ახშანში მონასტრის ყმანი სამი კომლი გახლავსთ. ახშანში

მოურავი არ ყოფილა იმათი და ახლა უშოვნიათ და იმ მონასტერის ყმანი თავისუფალნი ყოფილან და მონასტრისათვის უმსახურნიათ ამ წყალობას ვითხოვ—ერთი ოქმი გვიბოძოთ, რომ იმათან არავის საქმე არ ჰქონდეს, ამას წინათ როგორც ყოფილან და მონასტრის სახარებას გარდა არავის შეუწუხებია არცა რა ახლა შეაწუხონ არც მოურავი და არც მოხელე. — მაისის დ. ქორანიკონს უბთ. № 62 (სსვკ სეფიი) უფალო არხიმანდრიტო! ჩვენ შენს კეთილ განჯელობაზე მოგვინდვია მაგ შენის კაცების საქმე, როგორც შენ გინდოდეს ისე ჰქენ. მაისის :ე: ქორანიკონს :უბთ: ვინც გინდოდეს მოურავად ის დააყენე; თუ არავინ გინდა ის შენ იცი.

1802 წ. № 184. ქ. მე მონამან და მსასოებელმან შენმან ბუჰყიასშვილმან იოანემ და მეუღლემან ჩემმან დავით გაბაშვილის ასულმა ნინომ შემოგწირეთ ათი თუმანი თეთრი, რათა წლითი წლად სარგებლობდეს თუმანი თვეში ორშაურად, ვინაიდგან უმეტეს განვახშება არა ჯერ იყო. ათისა თუმანისა მის სარგებელ იქმნების ხუთი აბაზი . . . აქილამ ყოველ კვირე მიერთმევიდეს ღთის მეტყველის ტაძარში ერთი შაური სანაღლის ფასად და ერთი აბაზი საწირავად“ (ის ასი მანეთი ნუ შოიშლებაო,

მივართვიო წინამძღვარს არქიმ. ილარიონსო, თვე-
და-თვე მიიღებდენ სარგებელსო) . . . დაიწერა
კელითა დეკანოსისა იოანნე ოსესძისათა თთვესა
მარტსა კვ. წელსა ჩუბ ქართულს ქორანიკონს უუ

მოურავი
იოანე

ი-ნე

1802 წ. № 184 ფარნაოზი სწერს: „გავიგო-
ნეთ რომ ჯომარდიძე მიხაით კარიჭაშვილებს თუ-
რმე ჰყიდის და თავის სისხლში აძლევს. ეგ კარიჭა-
შვილები სახასონი არიან ჩვენი ყმანი, მათ-
გან ჯომარდიძეს საქმე არა აქვს რა, ყველამ ეს
იცოდეთ . . . ქორანიკონს უუ (1802) მარტს თ.

1803 წ. № 185 ქ. ავიღეთ ჩვენ ავეტიქაშვი-
ლებმა ავეტიქამ და იოვანემ თქუენ დავით გარეს-
ჯის მონასტრის კრებულისაგან ორმოცდა ათი თუ-
მანი ახალი ზარაფხანის სირმა აბაზი ოთხ-დანგიან რომ
იქს იმისი ნახევარ :კე:(შნთუმანი) ეს თეთრი სანატრე-
ლის მოურავის ზაქარიასაგან არის შეწირული; ათი
თუმანი წინამძღვრის საწირავი არის, ოცი თუმანი
კრებულისთენ არის საწირავათ შეწირული და ოცი
თუმანი წმინდის ეკკლესიისთვის არის შეწირული . .
ამ ვადას უკან (ე. ი. ექვს თვეს უკან) თქვენი
თეთრი გაურჯელად მოგართოთ . . . და თუ გარდა-
ვაცილოთ, თუმნის თავს ორი შაურის სარგებელი

მოგართოთ თვეში. დიწეარ ა მარტს იდ. ქორანი
კონს უჟა (სელმაქერილია).

1806 წ. № 186 ქ. ნებით . . ესე წერილი
მოგართვი მე დარათისლისშვილმა პაპუამ, შვილმა-
ჩემმა დავითმა, გიორგიმ, დემეტრემ . . დავით გა-
რეჯის არხიანდრიტს ილარიონს და თქვენს მო-
ნასტრის კრებულს ჩემის მეზობლების თანდასწრე-
ბით და მოწმობით ასე რომ აქ გახლდე და თან-
დავესწარით მკველიშვილი მღვდელი იოანე კათა-
ლიკოზის ნაცვალე შერმაზან ყარდაგელი, მოხელე
გიორგი . . და მრავალნი გარეჯელნი, ასე რომე
მეფეთაგან შეწირული აქეს თქვენს მონასტერს
მზანბურბი მინდორი სახნავი მამული მიწები და
სარწყავი რუფი; სადაც გნებავთ გაატარებთ მაჯრუ-
აგრიმ თქვენ წისქვილი მოინდომეთ და ამ წისქვი-
ლის რუმა ჩემი მიწა გაჭრა სარწყას რუფის იქით
გადიწივა. სიმაგრაჯისეთისა წისქვილსა რადგან სარ-
წყავი რუფი გქონდათ და ვერცა ეინ მოგიშლიდათ
ახლა გარდანაცლები წისქვილის რუფი მოინდო-
მეთ ჩემს ბიანზედ მოგვირთმევია საუკუნოდ რუ-
ფიცა და იმას აქეთ რაც მიწა დარჩა ივრამდინ
ისიც . . ღმერთმან მშვიდობაში მოახმაროს მონა-
სტერს და თუ იორმა იქით მიიწიოს და რუფი
მოგიშალოს ისევე ჩემს მამულზე სხვა რუფი გაატა-
რო და თუ მოდავე ვინმე გამოჩნდეს პასუხის გამ-
ცემნი ჩვენ ვიყვნეთ . . მაუტის :ჟ. ქორანიკონს უჟდ

1808 წ. № 187 ქ. . . . არხიმანდრიტს ილარჩიონს . . . ეს თქვენი კაცნი მიახლებია და მამიბზრებია რომ უნდა გიახლონ და საცა მდგარან იქიე გიახლონ და როგორც ბატონყმობის რიგია ისე გემსახურნენ თქვენცა და მონასტერსაცა, და თქვენც ალაგი უბოძოთ და გააძლებინოთ თავის შესაგვანათ. ოკლომბრის :ა: ქორანიკონს უყუ.
(აქ რუსული სულის მოწერა:) *Вашего высоко пренодобія покорнѣйшій слуга Алексѣй Сорокинъ*“.

1808 წ. № 187 ქ. გამოცხადება: თელავის უეზლის კაპიტან ისპრაენიკისაგან: ბრწყინვალეოთაეადო, შაშინანის მოურაეო, ჯარდან ჯანდიეროეო! ვანთას მიბრძანდით. ჯათარაძეებსა და ვანთას მცხოვრებლებთ კათალიკოზის ყმებს გამოუტყვადეთ მონასტრის წმინდის დავითის მამულები რაც არის ვანთაში, როგორათაც მეთეთ წერილებში უცხადებდესთ ნურავინ დაუშლისთ ამ მონასტრის წილის მამუელს სარგებლობა ხენასა თუ სხვას რასმე . . . ილარჩონმა უნდა მიიღოს იქილამ სარგებლობა და თავისი ყმანი ამოქმედოს . . . წელსა ჩუპ. მაისის თ. სელმოწერა: „Капитанъ-Исправникъ Тулаевъ“.

1808 წ. № 188 ქ. არხიმანდრიტო ილარჩიონ! ვანთას ოქმები დაწერილები რომ გამოგეგზავნა ისინი მივიღეთ ერთობით ნონო-წმიდელისაგან და იმათ პასუხად ამას გწერთ: რომელიც მეფეთაგან

დამტკიცებული და ბოძებული ოქმები არის იმას არავინ შეეხება და ვერცა ვინ მოშლის. ეს ოქმები კი აქ ჩვენა გვაქვს. ამათ პირებს ჩვენ გადავაწერინებთ და მერმე ისევ ნინოწმიდელს მივაბარებთ სულ ერთობით წელსა ჩუც, მაისის სს. კათალიკოზი ანტონ (სეკუელად.)

1809 წ. № 188 ქ. თელავის უეზდის კაპიტანისპრავნიკისაგან უფალს მათს მალალს ღირსებას დავით-გარეჯის მონასტრის არხიმანდრიტს ილარიონს კაზენის ექსპედიციადამ მივიღეთ (ცნობა?) რომლითაც უცხადებთ თქვენის პენციონის ჯამაგირის მისაღებათ ამა თფრლისის კაზენის ექსპედიციაში უნდა გამოსცხადდეთ მომავალს ოკტომბრის თვეში ჩუთ . . . ჯამაგირი უნდა მიიღოთ უკლებად მონასტრისათვის. მარტს ზ. ჩუთ. რუსულად მოწერილია: „Секретарь Гавр(илъ?)“.

1814 წ. № 193 ქ. მე ყოვალდ უღირსმან არხიმანდრატმან დავითის შვილმა შანშე მილახვრის (sic) ძემა დომენტიმ ვიგულვე მრავალთა ნაკლულევანებათა ამის მონასტრისათა აღვსებად და მრავალთა შენობათა ღეწად სწრაფასა არა მცონარემან, რომელთაცა დვით საქმენი ცხადჰყოფენ და ვინადგან მრავალთა ამათ შენობათა . . . შენცა შემწე მექმენ . . . შენ ჩემის მონასტრის ყმა შაკაცისშვილი სვმონ ვიდრე აღსავალამდე სისხლდათხევისა ბოლო უწინარესთაცა ჩვენთა წინაპარ-

თა მამათა არხიმანდრიტთაგან მიზღად შენისა გარ-
დამატებულისა ერთგულად მსახურებისათჳს ებოძათ
მოკლევობა და შენის სახლიდამ მოუკლებლად
მსახურის ხლება და ხალხისაჲ ყოველითურთ აზა-
ტობა და ამისთჳს მეცა . . . ესენი ყოველნი გან-
გიახლენ წერილით, ესრე რომელ უკეთუ იბოვოს
კაცი სახლსა შენსა ანუ მყოფთა და მომავალთა
სახლისა შენისათა მოხელეობა არ გამოვიდეს მათ-
გან და მოუკლებლად მსახური უნდა გვახლდეს და
ჩუპვენც გაგვიზატებიზარ ყოველისა გამოსაღების
თავისუფლებით და არც გამოგკითოს კულუხი და
კოდის პური და არცა რაჲ სხუა რაჲ შენ ჩვენს
(sic) სახლთ უხუცესს სჳმონს და ძმისწულსა შენსა
აბრამს . . . თთჳჳსა მარტსა :იჰ: წელსა :ჩყიდ:
კელითა ნათლის მცემლის მონასტერში მცხოვრებ-
ლის უღირხის ბერის . . . ანტონი ჯანდიერვისა-
მალაღლირსი არხიმანდრიტი დომენტი (ზელს აწე-
რენ ბერე-
ბი: გენადიოს, იეროდიაკ. დანიილ, მწირიილია,
მწირი დოსითეოს, მღვდელმონაზონნი: ნეკტარიოს,
რაფაელ, სილიბისტრო, ანტონი და გაბრიელ).

1819 წ. № 189 ქ. მეფის გიორგის შემოწი-
რული ახალი შესამოსელი არის ათი კელი და სამი
სადიაკონო სტიხარი თავის გაწყობილებით. ქ. ათი
ფილონი უწინდელი ძველი :ქ: რვა ძველი ოლარი
:ქ: ექვსი სარტყელი ძველი ბალთებიანი :ქ: შვიდი
ძველი ენქერი :ქ: სამი ხალიჩა ფურჩი :ქ: ერთი

ტრაპეზის ჩასაცმელი :ქ: ორი ტრაპეზის საფარე-
ბელი :ქ: სამი ძველი სტიხარი თავისის განწყობი-
ლობით :ქ: ერთი კელი ზირაქისეული სამღვდელ-
მთავრო შესამოსელი უსარტყლოთ: :ქ: ერთი კელი
იოანე რუსთველისეული სამღვდელმთავრო შესა-
მოსელი თავისის განწყობილობით, ჯონით და ჯვა-
რის სასანთლებით (დიკირი, Трикири) უმიტროდ :ქ:
ორი მიტრო :ქ: ორი ძველი ბისონი, თავისი ომოფო-
რი: :ქ: ერთი ძველი მანტია :ქ: სამი გარდამოხსნა :ქ:
ორი ახალი ფილონი მხოლოდ ოღორებით :ა: კი-
დევე ერთი კელი ახალი შესამოსელი ჩყით, იენისის :კპ:

1826 წ. № 190 ქ. თავადი გრიგოლ და ლუ-
არსაბ ყარლოვები სწირავენ დაეით გარესჯას ყო-
ველ წელს თითო საპალნე წმინდა ღვინოს ზედა-
შეთ: „მანამ სოფელსა ამას საწუთროსა შინა ცოც-
ხალ ვართ და ესცხოვრებთ გარდაცვალებულთა
ჩვენთა სულისა საოხად“ . . .

1830 წ. № 191 ქ. ნებით . . . ნასყადობის
წიგნი და პირი მოგეც მე უმეკაშვილმა გრიგოლ
და ჩემმა შვილმა საქუამა და ზოსრო . . . თქვენ
რამნაძესა (რაზნაძეები შემდეგ), ხაზინასა და შენსა
ძმასა ვარქელასა, ესტასა, მახარობელისა, გიორგის
და ბეჟუას, ასრე და ამა პირსა ზედა, რომე მწვედ
დაგვეკირვა და მოგყიდეთ ღარიბას ბოლოს სამის
მღლის და ნახევრის მიწა პირაღმა და პირწაღმა

თორმეტი მკართ იქით ნამხაოშაშვილის მიდგამდინ,
აქათ ტაბატამის მიდგამდინ, ქვევით ჩემისავე მიდ-
გამდინ. ავიღე ფასი სრული და უკლებელი. არის
ამისი მოწამე და ფასის გადამწყვეტელი ნამორაძე
ლექსა, გოღლონ შვილი ბინდურ, გარძელაშვილი
არაქელ . . . ვინც და რამანც კაცმა
. . მე მალალაშვილს პაპუნას დამიწერია და
მოწამეც ვარ + + +.

1830 წ. ახლოდროისა № 192 ქ. ესე გადაწყვე-
ტილობის წიგნი მოგეცით ჩვენ მარგველაშვილმა
თევლორაჟა, გივმან, ბერმან, ხოსიაჟან, საბამან,
ზაქარიამან, სვიმონამან ასე რომე კიტრიამა სის-
ხლსა გედავებოდი; მოვედით, გელაპარაკენით, გარდა-
ვსწყვიტეთ. შევრიგდით ჩვენ შენთან კელი აღარა
გვაქვს ძმობისა და მოყვრობის მეტი. არის ამის
გარდამწყვეტი გამრიგე კაცთაგან მოწამე
ქაწუნა (პაპუნა) ინდიშვილი, თამაზა ქიტიაშვილი
თამაზა ქუზიაშვილი, ეხირტლაძე პაპუნა, აწე ვინც
რამანც კაცმა ეს ჩვენგან მოცემული წიგნი მო-
გიშალოს (წყვეა) სულ საშურელნი ამისი გამრიგე.

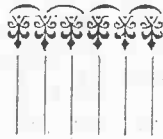
1830 წ. ახლოდროისა № 193 ქ. ნებით . . .
ესე სიგელი გიბოძეთ ჩვენ ამილახორმა ბატონმა
ქაიხოსრომა და ძმამან ჩვენმან ბატონმა მამუკამა,
შვილთა ჩვენთა გიორგიმა და ოთარმა შენ ჩვენ
ერთგულს ყმას რაზმაძეს ბუჟუასა და ძმასა თქვენსა

თამაზს და მამუკას . . . ასე რომე მამის ჩემის
დროს გაყრილნი იყავით და ესიატალ ცაკე. დამ-
დგარიყო და მახარობელი თქვენთან ძმათ იყო. ახლა
მახარობელა ამოსწყდა და შვილი არ დარჩა. შენი
განაყოფი შემოგესარჩლო, მეც უნდა ამოწყვეტი-
ლის ძმის წილი დამედვასო. გავშინჯეთ რომა არას
გემართლებოდათ. არც სამართალმა მოგცა (მოსცა?),
არც ქართლის წესი იყო და ველარც ჩვენ მოგი-
შალეთ და გიბოძეთ დღეს რაც რომ ბიძის შენის
მახარობლის წილი მამული, ან მიწაწყალი დარ-
ჩომოდეს, ან ნასყიდი, ან ჩვენი წყალობა გქონე-
ბოდეს ჩვენც წყალობა გვიქნია ყოვლის კაცის
უცილებლათ გქონდეს დაგიბედნიეროს ღმერთმან
ჩვენს ერთგულობის სამსახურისა ამა ჩვენის წყალო-
ის შუა ნოდარიშვილი ვახტანგა შვა გყვანდა . .
მე პაატასა დამიწერია და მაშეალათაც მე ვარ
ამისი

ქაიხოსრო

1830 წ. ანდრეასის № 193 ქ. ნებითა . . .
ნასყიდობის წიგნი მოგეცი . . ნიაშვილმა ნადი-
რმა, შვილ(მა ჩემან) მამუკამა, უსუფამა . . . თქვენ
აბიაშვილს ბეჟუასა, ძმასა შენსა მამუკასა, თამაზსა,
ივანესა, პაპუნასა . . ასრე და ამა პირსა ზედან,
რომე დამეჭირა და მოგყიდე ჩემი ნასყიდი და ყო-
ვლის კაცის უცილებები ცდა მოუდევარი ბკნშიგ
თხუთმეტი მხარი მიწა იქით პაპლიკაშვილის მარკო-

ზის მიდგამადის . . . ავიღე ფასი . . . მოწამე და
შემრიგებელი კაცთაგან . . . შოშიტაშვილი დარ-
ჩია, ნიკთიძე ბერა; მე მამუკას დამიწერია . . .
(წუქვა) . . . რისხავს სრულა საქართველოს ჯვარი
და ხატი. ამინ. (უბეჭდოთ და უფერუბოთ).

ა) სპეციალური გუჯრები.

1546 წ. № 219, 1546 წ. ქს. სლდ. „ჩვენ ღთივ გურგინსანმა ლუარსაბ და ქეს მიერ ღთისა საქართველოსა მამათ მთავართა მთავარმან (მისდევს სია მცხეთის ქანებათა და მათ შორის მოხსენებულის „ერთი ქართლის ცხოვრება“.

1664 წ. № 179; ქ. დნბ: ესე გარდასწყვეტი წიგნი და პირი მოგართვით საქართველოს პატრიარქს ბატონიშვილის პატრონს დომენტის ჩვენ იევანგულიშვილმან ამირჯანამ, შვილმა ჩვენმა ზურაბამ, გასპარამ, ბაღდასარამ, მეღქუამ და დავითმა ასრე და ამა პირსა ზედა, რომელ კაისრის საბატონოდამ ათი ხატი მოვიტანეთ: ერთი ანჩისა, ერთი ნათლის მცემლისა, ერთი იოვანე მახარებელისა, ერთი მთავარანგელოსისა და ექესი სხვა წურილი. ესეგი თქვენ მოგართვით და ავიღეთ მისის თვალისა მარგალიტისა და ოქროს ფასად მარჩილი ორი ათასი, ასე რომე ათას რეას მარჩილად ხელმწიფის მეფის შაჰნავაზის საბ: უყუფმა ოქრომჭედელმა და სხვათა მცოდნეთ კაც: ამაღ: და(ა)ფასეს და ჩვენ ორი ათასად გაგვითავეთ და გვიბოძეთ, ასრე რომელ აღარა დარჩა და უნაკლულოდ მოგვებარა. დღეს ამას იქით რაც კაცი ან კაისრის საკელმწიფო ფაშა, ან დიდი, ან ცოტა ან ჩვენი ჩამო(მა)ვალი კიდევ ამათს საქმეს მოგედ(ა)ოს და ან ლაპარაკი დაიწყოს ჩვენ ვიყვნეთ ჯერ საქართველოს კელმწიფის შეგუოდე (sic) და

მერმე თქვენი და თუ ვინმე მოლაპარაკე და მოცი-
ლე კაცი გამოჩნდეს პასუხიც ჩვენ მივსცეთ ქ-ნს. ტნბ.
ქრისტეშობისთვის :ე: არის ამისნი დამხვედრნი და
გარდამწყვეტელნი ქალაქის მოურავი მანუჩარ, მედი-
ქი ივანელა,, მამასახლისი ასლამაზა, ნაცვადი დათი-
ნა, სოჯა ბარზხედარა, ჩითახაშვილი სულინა, თქვე-
ნი ყმა ავთანდილა. მე კელმწიფის მდივანს გიორ-
გის დამიწერია და მოწამეცა ვარ † † †
(ახის ბეჭედი, სოფლ სურგის-კენ სპასხუელი წარწერები
აქვს).

1706 წ. № 218; წ. ქ-ნს: ტყდ: ესე წიგნი და
პირი მოგართვით ჩვენ ერთობილთ მცხეთელთ
სვეტისცხოვლის ყმათა დიდმა და ცოტამა, სახლოთ-
ხუცესმა სარდალმა გედევანიშვილმა, სულერთო-
ბილთ მცხეთელ მოხელეთ, მამასახლისთა, ნაცვალ-
თა, მსახურთა და გლეხთა თქვენ ჩვენის ხელმწი-
ფის შვილს ბატონს კათალიკოზ დომენტის, ასე
რომე ღვთის ნებით და სულ ქართველთ ეპისკო-
პოზთა და დარბაისელთა გამოჩხვეითა დიდის კა-
თოლიკე ეკკლესიის მწყემსი და საქეთ მპყრობელი
იქმენით; გასინჯევით ჩვენი საქმე, რომ დიად ეშმა-
კი მოგვრეოდა და ჩვენის ცოდვისაგან ერთმანერთს
დიდი შური და მტრობა გექონდა, რომ რასაც
დღეს ერთმანერთს დავახელებდით არც საჩხუბრად

დავეშურობოდით, არც საბეზღორად, ახლა...
(ზიარობას აძლევენ თუ ეს უწყესობა ან მოვსხეთო ვა-
რმა გადაგვხდეს და თქვენის წურომის ქვეშეც ვიყოთ).

№ 224. XVI სუკუნის ხელით:

„...ქართლისა კათალიკოზმა პატრიარქმა პატ-
რონმა ნიკოლოზ ესე წიგნი მოგეცი თქვენ პატ-
რონსა ომანს, მას ჟამსა ოდეს სვეტისცხოველსა
მამული შემოსწირე და ჩვენ მისდა სამუქფოდ გა-
ვიჩინეთ ყოველთა წელიწადთა შინა თვითო ჟამის
წირვა, ასე რომ სანამდი ცოცხალი ვიყნეთ წელი-
წადსა შინა ერთი ჟამის წირვა არ დაგაკლოთ და
ჩვენს უკან ვინცა კათალიკოზი იყოს იმათ გიწი-
რონ... (აწის ბეჭედი).

XVII სუკ. № 1240 ასდო დროისა.

ჩვენ თქვენდა კურობხევად მოსრულმა აბა ალა-
ვერდელმა ჩოლაყაშვილმა თქვენ კათალიკოზს დია-
სამიდეს (იფანეს აძლევენ ზიარობას)..., ასე რომე ვიყნეთ
თქვენსა და თქვენის საყდრის მორჩილნი და ნების
მყოფელნი რჯულიერის წესითა“...

XVIII სუკ. № 1230:

მივბარა ბატონს ერასთავს შანშეს სვეტის
ცხოვლის განძი: ქ. ხატი ყოვლად წმინდისა რუსუ-
ლი აწილი მეუფის შემწირული. ქ. ბატონიშვილის

სვიმონის (ძმა კარტკენ მეფისა) შემოწირული...ქ.
ანჩის ხატი თავისის მოჭედლის...
(შეუდგება სია მიხარებულ ნიუთთა სულ 52 ნაჭყნის).

XVIII საუკ. № 244:

„...ჩვენ ციციშვილმა მთავარეპისკოპოზმან რაჟ-
დენ და მოგართვით თქვენ...სვეტი ცხოველს...და...
კათალიკოზ პატრიარქსა ბატონიშვილს უფალსა
და მეუფესა ჩვენსა ბატონს დომენტის, ასე რომე
თქვენს ნებითა და ქართველთ ნება დართვით
მთავარეპისკოპოზობა დავიჭირე და კურთხევის
შენდობა მიბოძეთ. მოველ თქვენს კათოლიკე
ეკლესიისა სვეტის ცხოველის წინაშე და ასე
აღთქმა, ფიცი და პირი დავდე: არც თქენი და
არც კათოლიკე ეკლესიის წინააღმდეგობა და
ურჩობა არა ვქნა; რომელიც ჩვენის კელიამ
გამოვიდეს სამსახურსა და მორჩილებისა ვეცადო;(თუ)
ან თქვენზე ანუ თქვენის კათოლიკე ეკლესიის
წინააღმდეგობა და ურჩობა ვქნა კათალიკოზის
დომენტისაგანცა და კათოლიკე ეკლესიისაგანც
შეჩვენებული ვიყო“.

ამას და გარდა ჟამთა ვითარებისაგან ბატონი
კათალიკოზი დომენტი სტამბოლს ბრძანდებოდა
(1725 — 1739 წ.) და მე მთავარეპისკოპოზობა ვი-
შოვნე, არზა მივსწერე ქართველთ ნებადართვით

და შენდობა ებოძნა ებძანა ნაბატონი თფილელი მიბძანდეს და ორის ეპისკოპოზით აკურთხოსო. მოვედით და რადგან იმის ბძანება და შენდობა იყო მაკურთხეს ამათი მოწმობითა და შუამდგომლობითა. არც კათალიკოზისა და არც კათოლიკე ეკკლესიისა წანააღმდეგობა და ურჩობა არა ექნა, არც თქვენი და არც ჩემის აბხანაგის სამწყსო დიაკონი და მღვდელი არ ვაკურთხო.“ (სეფსანთუფად დაშტკიცება).

1580 წლის ახლო დროის; № 246:

„(ესე წიგნი მოგართვით),, თქვენ-კათალიკოზ პატრიარქსა პატრონსა ნიკოლოასს ჩვენ ამა ალავერდელმან ზაქარია, ნინოწმინდელმან სილოვანე, კაწარელეპისკოპოსმან ფილიპე, ბოდბელმან მაქსიმე, ნეკრესელმა კლიმე, ჰერემელმან ეგნატე, ხარჭაშნელმა ელისე ასრე და ამა პირსა ზედა, რომელ ანუ საყდრისა ანუ რჯულისა საქმეზედა ვისცა გაუწყრე და გამოენახაო ჩვენცა გაუწყრეთ და გამოვენახოთ და სადნამდის შენ არ ნახო და შენდობა არ მისცე არც ჩვენ ვნახოთ და არც შენდობა მივსცეთ. ამისად გათავების თავსმდებათ ღმერთი და ყოველნი მისნი წმიდანი მოგვიხსენებია. — ნიკოლოზ კათალიკოზი სწანს 1562—1587 წ. იგი იყო ქე კასეთის შეთვის ლევენისი, ვკანება ერეკლე ყოფილი: ეს ერეკლე სწანს გუჯრებში, ბრძანებუ ან იცის იგი.

№ 150 - 1413--1420 წლის ხელა დრანისა.

„...ესე წიგნი გვადრე და მოგაკსენე შენ წმი-
დას და ქრისტეს მიერ კურთხეულსა მღვდელთ
მთავართა მთავარმა ქართლისა კათალიკოზსა მიქა-
ელს — კადრეთ და მოგაკსენეთ მას ჟამსა ოდეს
მცხეთას მოველ და მაკურთხეთ, აწ ესე წიგნი
მე მალყრელ (მაწყვერელ) მთავარ ეპისკოპოსმან
გერასიმე კადრე და მოგახსენე და ვინც შემდგომად
ჩემსა სსჯანი მაწყურელნი იყვნენ და საყდა-
რშილნი, როგორც ამას წინათ მეფეთა მლოცავნი
და თქვენი მამკსენებელნი და ერთგულნი ყოფილან
ამავე წესითა მეფეთა მლოცავთ ვიყვნეთ და
თქვენი მამკსენებელნი ვიყვნეთ. არც პატრიარქი
მოვიხსენოთ ანტიოქიისა, არც მისგან გამოგზავნი-
ლი კაცი შევიწყნაროთ, არც ვარძიის დიაკონი
ვაკურთხოთ და ვინც ამა თემსა ანუ სხვაგან შეაჩ-
ვენოთ როგორაცა თქვენგან ნაკურთხევსა გუმარ-
თებს აგრე შევაჩუენოთ და ვისც შენ სწყალობდეთ
ჩვენც მისნი მლოცველნი ვიყვნეთ. ესე პირი ჩუენ-
გან ასრე გავითავდეს — მამამან ძემან და სულმან
წმიდამან და მაწყვერისა ღვთისშობელმან! და თუ
ესე ასრე ასრე არ გავათაოთ ჩვენ, და შემდგომად
ჩვენსა სხვათა აწყურისა ეპისკოპოსთა და საყდრის-
შილთა — შენისა კურთხევისა წილ წყევასა ქვეშევიყ-
ვნეთ, კათოლიკე ეკლესიისაგან განვეყენოთ ვითარ-
ცა ურჩი და ძლირის მოქმედი, და ვინცა ანუ ჩემმა
სამწყსომან შემიწყნაროს ანუ სხუამან კაცმან

იგიმც კაცი კრულია პირითა ღეთისათა ცათა შინა და ქვეყანასა ზედა და არცა ოდეს რაი ფერი კბელი (ხუებული) დაგაკლო. საფარის სამწყსო თვინიერ შენისა ბრძანებისან კიდე არა ვაკურთხო:— (სხვა ხელით): „მაწყურელი გერასიმე ამა დაწერილისა გამთავებელი ვარ ამა წმიდათა მადლმან.“

1706 წ. № 251. ასლჲ დროისა. ეშვიკალაბაში ზურაბ ერისთავი აძლევს ამ წერილს დომენტი კათალიკოზს: „კურთხეული ჩვენი ძმა მთავარეპისკოპოსი გრიგოლმიიცივალა და სვეტის ცხოველის ნიშანსა და საწირავსა და დაგვიწყევით თხოვნა, მოვედით და შემოგეხვეწენით და მოგართვით და რომელც თქვენი გული შესჯერდებოდა სრულებით მოგართვით და რაც კიდევ დარჩა ჩვენი თხუთმეტი თუმანი გემართათ და ისიც მოგართვით მანგლელი ნიკოლოზი იყო შუამავალი ამისი.

1767 წ. № 256. ჩვენ ბატონს ჩვენს მეფისძეს საქართველოს კათალიკოზი პატრიარქს მაგათი უმსახურო და სამსახურის მდომი აბაშიძე ზაალ, რაც ოდენ ჩვენგან იკადრება... მრავალს სამსახურის ნატრვასა და მდინარის კალთას მთხვევნას მოვახსენებუ! ვმადლობთ ღმერთს, მაგათი კეთილ მშვიდობით ბრძანება გვესმა, მერე ჩვენდა უღირსად მოკითხვა უბრძანათ. ღმერთმა მაგითი მოწყალეება ნუ დაგვაკლოს? ჩვენც მაგათი სამსახურის შემ-

ძლე გვექნას. ახლა უდაბნოს ბერი ათანასე, თარხნიშვილი ემგან, აქაური დავით წინამძღვარის საქონელი ებარა(?) უდაბნოს მამას გაუგზავნეთ. დავით იწინამძღვარი რო მიიცვალა, არც ანდერძი უთქვამს და არც რა ამის მეტი დარჩენილა აქ რაც ანაერით არ მოგახსენეთ: ერთი ანაწერი მანდ მოგართვით, ერთი აქ დავტოვეთ, რაც თავის საქონელი იმ წინამძღვარს არ მოგახსენეთ..... ერთი პატარა კრიალოსანი ჩემ სვიმონს კი აქ, ამის მეტი რაც დამეხარჯოს მუხანათსავით გადამახთვეინონ...ქორონიკონს: უნე.

1356 ლის ახლად დღისა № 260.

„ესე დავერილი მოგაკსენე...ქართლისა კათალიკოზსა იუვანეს მე მონამან და მოა(ფე)მან თქუენმან გლახაკმან მაყურელ მთავარეპისკოპოსმან ნიკოლაუზ მას ჟამსა ოდეს ოდიდენ და დაამყარენ ღმერთმან ძლიერი და ოძლეველი(sic) ღვთივ გვირგვინოსნობა მეფეთა მეფისა დავითისი შემეიყალეს და საყდარი აწყურის მიბოძეს თქუენით თანა-დგომითა და ჯერ ჩინებითა და თქუენ ვითარცა კელითა თქუენითა გაზრდილი და შეწყალეობლი(sic) ეგრეთ სიტკბოებით და სიყუა აროლით(sic) მაკურთხეთ და მე ამის კეთილის ყოფისა და სიყუაროლისა თქვენისა სანაცვლოდ ვითა წესი იყო ესე დაწერილი და აღთქმა მოგაკსენე სიცოცხლესა ჩემსა თიუნიერ მცხეთისა სახლი და ქალაქი არა აღვიარო

და თქვენ მაკურთხეველის ჩემის იუანეს კათალიკოზისაგან კიდე სხუასა კათალიკოზსა არა დავემორჩილო. მოძღვრად (sic) და მიკურთხეველად ჩემდა წმინდა დედა ქლაქი მცხეთა და თქვენ იყვნეთ... (შეჩვენება და „კროლვა“) ...და მე ჯმნილმცა ვარ ამის უმფორისაგან და წირვისაგან (და ვინც შემიწყნაროს ისიც კრულ იყოსო. ეს ჩემის კელით დამიწერიაო)

1705 - 1715 წლის ახლა დროის, № 261:

რუსთველი აძლევეს წერის კათალიკოზს დომენტის „ასე და ამა პირსა ზედა, რომე ჩვენი ბატონი მეფე იმამყულობნან დიდათ შემოგებეწათ ჩემის ბისონის ჩაცმისათვის და ბატონი თქვენი საქართველოს გამგებელი ბატონი ვახტანგ შუა შემოვიდა, ჩვენს საყდარს ბისონი არა ქონდა და ჩვენის ბისონის ჩაცმა ორთავ ბატონებმა (მოინდომეს სურვილით).. თქვენ ნება დართევით და ბისონი ჩაგაცვით და ახლა ჩვენ ეს ფიცი მოგვი რომეგია ჩვენ რუსთაველს ნიკოლოზს რომე დღეის იქით თქვენი მორჩილნი და ერთგულნი ვიყვნეთ... რომელი თქვენ შეკრათ ჩვენც შეკრათ... ამის თავდები ღმერთი და მერმე წმინდა ანტონი მარტყოფელი მოგვი რომეგია ფრიად ხელგანურა სელჩართულია: „რუსთველი ნიკოლოზ“ ორბელიანი † რუსთველი მეფე ვახტანგს რუსეთს გარდაევა და იქ მოკვდა 1728 წ. ივლისის 19. ცნობილი კალიგრაფი იყო.

1752 წ. № 2716. წ. ჩვენის კარის მოხელეების ნიშანზე და საწირავზე ჩვენი ძმა წმინდა პატრიარქი ანტონი და მცხეთის შვილი ლაპარავა ბენ ჩვენ ღვთით რო მოვიდეთ ამასეზე სამართალს გავიშინჯავთ და გავირიგებთ. ქრისტეშობისთვე. ლ. ქორონიკონს :უმ:

1666 წ. № 2817. ასლდ დრასისა.

წ. რაც მომაბარა ბატონმა კათალიკოზი და ბატონმან დედათა და საქართველო და კახეთის თავადებისაგან და ეფისკოპოზისა და გლეხებისაგან ესე არი: ასვორმოცდა რვა თუმანი და ერთი მინალთინი ყოველი თეთრი ფარჩა იყოს თუ თეთრი ანუ ქურილმანი, ანუ რა გინდა და რა იყოს და ორი ათასი ფლური ბატონი დედოფლის, მერმე ხუთასი მორჩილი გარდეიხადე(?) და ფეშხამისათვის და ცხენებზე ხარჯი და ნაღლოს ნალურჯნისთვის? გნისათვის, და ჩვენ ბერებსა და მსახურებისათვის და კიდევ მეორე ანგარიშის უკანის მორჩილი თათრების ხარჯი ლუფისათვის და თანის სამოსლისათვის ტანისამთხი შაიქნა დახარჯული ექვსასი მორჩილი და აჯიმარაშისათვის(?) ბატონმა კათალიკოზმა მისცა რეაას ორმოცდა ათი მორჩილი, მეფემ გამოიღო საღვთისმშობლის ოცი თუმანი,

ერთი ლურჯის დგუნდის(?) საწერი(?) და ერ მუ-
რას ყმჩი (ბეჭედი და სხარსული წარწერები). მელეტი
სხანს 1666 წ. შავსს 14 (იქ. ქვემო). აქ მოხსენე-
ული მეფე უნდა იყოს შახნავაზ (ვახტანგო), ხოლო
ბათალიკოსი — დემენტი; დედოფალი როდამ ყაფლანი-
კვილი (შუად. კანტ. გუჯ. № № 68; III; 93).

1660 წ. № 2816. ახლო დროისა.

ქ. მეფე შაჰნაზარ ვკადრებ ჯვარის მტერ...
უენმაგიარად ნუენსა დიდსა იმედს...დიდად იმე-
ნად მოსაჩენელ მისახედაესა კაცსა ზეცისასა და
დნგელოზსა ქვეყნისასა მეხუთესა მახარებელსა და
მეათცამეტესა მოციქულსა წმინდათ მღრღელთა
მოძღვრსა თანაზიარსა ბატონიშვილს პატრონს
კათალიკოზს მრავალი მაგათის პატრონისა და
ყოელისა სიკეთით შემკობილსა თავის მოკითხვა
და ამოდ ყოფნის ნეტარება მოაკსენეთ და მერმედ
ჩეკქეზელნი და კარეჯელნი მთასა ცილობენ და ამს-
წინათაჲ ჰქონიათ სარჩლოა და ასე მოგვახსენ,
რომელ მცხეთავანთ გაუფიცბთ და მისი მავსოვა-
რი კაცი გყუანდესთ ისიც გვიბოძეთ და ძველი
გუჯარიც, რომ იმათი საქმე გავარიგოთ.“

1530 წ. № 2917. ახლო დროისა მეფე ჯეან
სწყეს: ქ. სასოო ჩვენი მარკოზ და ყარსლან ჩუენ
მაგიერად პატრონსა ქართლისა მარკოზს (მთავარ-
ეპისკოპოსს) მალაქიას ასრეთ მოახსენეთ: მცხე-

თისა საყდრისა და კათალიკოზისა საქმესა ეგენი დახუდეს და რაც ჩუენსა შვილისა კელთა იყო და ანუ ვისმე ქონდა ყუელა უკლებად მივაბარეთ და ჩუენი შვილი სამუქუოთა გავიჯერეთ და გარეჯისა უდაბნონი საყდარს მოვახსენეთ; ასე რომელ კათალიკოზმან მართლად მოიკლოს; უდაბნოთა ძუელითგან გაჩენილი არა მოაკლდეს და არცა გარეჯით მცხეთას მივიდოდეს; მაზედა აღაპნი არიან გაჩენილნი -- იგი ტრაპეზსა არ დააკლდეს. ან გარეჯის ხატნი და ნაწილნი იქივე მათსავე საბრძანისავე ზედა მიასვენონ, სხუა ჩუენი კელი არა შევალაშქარობისა და ნადირობისა, მალისა; და თუ გავიაროთ -- ძღუნითა დაკუხუდებოდენ. აგრევე სხუანი სააღაპონი მამულნი მოგვიხსენებია და ტრაპეზსა მისი ნუ მოაკლდების ამაზედა მომკლებად საღრმთონი კაცთა უჩინთ და ჩუენი საუკუნთ საქმე მოგუაკლდების ამას გარეთ რანიცა მცხეთის მონასტერნი არიან აქეთ და მანდით იგიც მოიკლონ: ჯუარისა მონასტერი მისითა შესავალითა, მეტეხთ მონასტერი მისითა შესავლითა, ქადაგის მონასტერი მისითა საკელითა და შესავალითა სარკისა და ვირშისა ქმონასტერი მისითა შესავლითა და რაც პატრიარქისა ჩუენისა სამწირველო არის აქეთ იმას ჩუენ მოვიკლებთ და მაზედა მწირველსა დავაყენებთ. ქადაგის საქმე აქაც გაუტყდით ჩუენი მონდობილი არის და საავკაცოდ არ ვის დავანებებთ და არცა მცხე.

თით არ გამოვიყვან და არც საღ გაუშუებთ და რაცა ჩუენგან მცხეთის საყდრის საკელო აბარია არცა იმას წაუღებთ, როგორც მცხეთისა საყდარი არა მოიშლების, აგრევე ქადაგის მონასტერსა და საკელოსა არ მოვშლი: სოფელი ახალშენი შემოწირული არის ასრე რომე საყდარსა ემსახუროს და მისი გამოსავალი ჩუენისა გულისათუის წაიგებოდეს. აბრეშუმი რაც გამოვეზავნეთ უკლებათ შეგვინახონ. კალატოზთათუის მოგყიდების აგრევე აქაური პური და ღვინო. ხელჩართულად: „ჯეონ“ კათალიკოსი მალაქია სჩანს 1532—1548 წ. ჯეონ მეფის ან სვიმონ კათალიკოსის დროს; ეს საბუთი დაწერილი ყოფილა რამდენადმე ადრე, რადესაც მალაქია ჯერ ქართლის მთავარეპისკოპოსი ყოფილა. ესე იგი 1532 სვიმონ წლამდე კათალიკოსი უკანასკნელად სჩანს 1548 წ.

1750 წ. ახლო დროისა № 2918. ქ. ღმერთმან ბედნიერის ბატონის კათალიკოსის ქირი და სატკივარი თქვენს ფებთა მიწამტვერს მამისთვლის-შვილას დათუნას მისცეს თქვენის ღვთის და მადლის გულისთვინ ჩვენზე უსამართლოს ნუ გააჩენთ, ჩვენი ნასყიდი კაცი თქვენ დიდად არ შემოგემატებათ და ჩვენ დიდათ დაგვაკლდება თქვენიმც თავი გამიწყრება და ღვთის — დიდი შიმშილობა რომ ყოფილა მაშინ ჩვენის პაპისა და მამის ნასყიდი არ იყოს და მერე შიმშილობასა და ავს დროში არ დაგვერჩინოს, მას აქეთ კიდევა ჩვენს დროში

ორჯელა შვილი დასტყვევებია და ის ორი შვილი გვიყილია და დაგვიხასნია (დაგვიხსნია); კიდევ აგვეყრა (აგვეყარა) და წავიდა, მიუვიდა ზაზას; იმან სხვა რიგათ მოინდომა და იმიზგან ვიშოვეთა. მასუკან ვალი მართებს და ვალი გარდამიხდეს (გარდამიხდეს) და შვილი მარჩილი ახლა გარდვიხდეთ (გარდავიხდეთ); დიდი ჭირი და ამაგი გვიქნია ნასყიდობას გარეთ: ნასყიდი და შიმშილობაში დარჩენილი არას კაცს არ წართმევია. ღვთისგულისათვის ჩვენს საბრალოს თავზედა უსამართლოს ნუ მოიყვანთ— ჩვენი ნასყიდი ბიჭები ჩვენ გვიბოძოს და კელმწიფესათან არ გვაჩილოს და არ გვატიროს: ბაონ...

1740 წ. № 2919. ქ ესე წიგნი დაპირი მოგართვით ჩვენ პროველ მიტროპოლიტმან ამილახორის ძემან ათანასემან... (მცხეთას) და მასზედა მჯდომარესა წმიდას და ყოვლად სანატრელსა უფალსა და მეუფესა ჩვენსა ...კათალიკოზსა პატრიარქსა ბატონიშვილს უფალს დომენტისა. ასე რომ ჩვენად უღირსად წყალობა მოიღეთ და ძველადგან რუის ღვთების საყდარსა მიტროპოლიტი არ კურთხეულიყო, საეფისკოპოსო იყო და მოვედით და მიტროპოლიტობის კურთხევას დაგვაჯენით. თქვენნი მადლი და წყალობა მოვიდა ჩვენზედა და მიტროპოლიტობის კურთხევა მოიღვეით. აწე რადგან ჩვენ საყდარზე და ჩვენზე ამდენი წყალობა მოიღეთ და მიტროპოლიტად გვაკურთხეთ და ჩვენი

საყდარი სამიჲროპოლიტოდ გახადეთ ჩვენც ეს პირობა მოგვირთმევია: რაც რამ ჩვენის კელით გამოვიდოდეს საქმით, სიტყვით და მოგონებით თქვენს საყდრისა და თქვენი ერთგულნი ვიყოთ, არაფერი უმოჩილობა არა ვქნათ რა თქვენის საყდრისა...დაიწერა მაისს 8 ქორონიკონს უკს არც ჩვენა და არც ჩვენს იქით რომელი პროველი დაჯდეს თქვენი საყდრისა და თქვენი ურიგობა არა ქნას.“

1556 წ. № 2920. ესე უკუნისამდე გასათავებელი წიგნი მოგაკსენე მე მტბევარმა საბა თქუენ ქართლისა კათალიკოზსა პატრიარქსა დომენტის, მას ჟამსა როდეს მაკურთხეთ — თქვენის ბრძანებისა მორჩილნი ვიყვნეთ. რაცა ჩუენის კელისაგან გავიდოდეს რჯულისა სიმაგრესაც მოვიჭიროთ....† ამ სიგელს წელი არ უზის, მაგრამ ჩვენის ქრანიკები-საგან სჩანს (წიგნი II, გვ. 399), რომ საბა წყუქდიძე მტბევრად უკურთხებიათ 1556 წელს.

1557 წ. № 2921.-----...ღევატაფა... შემოსწირა კიდევ პატრონმა კათალიკოზმან ნიკოლოზ ერთი დიდი ორბოვა ბატონის დედოფლისეული, ერთი მისი ჯეჯიმი, ერთი ოცის ხაზინის კარავი, ერთი დიდი დოსტაქაანი, ერთი ინდოურის კაკლის სასმე-

ლი მოქედილი ფეკიანი და თავსახურავიანი... სვეტი ცხოველო, შეიწირე მცირე ესე ჩემი შესაწირავი. (თავი აკლავ დაზიანებულად).

1699 წ. ასლფ დრფისა, № 2922. --- „და მან გლეგლ ფესკოპოსად გვაკურთხეთ. ჯერეთ თქვენი ერთგულნი და ბრძანებისა თქვენისა მორჩილნი (ვიუფნეთ) და ვისცა გაუწყრეთ და შეაჩვენოთ მეც... და სჯულიერის საქმით ჩვენი სამწყსოც კეთილათ დავმწყსოთ... ამას ზედ მისდევს „გერწამსი სრულიად“ ბაფას სვეულად „გაბრეულ.“

1720 წ. ასლფ დრფისა, № 2923 სია მცხეთის ქონებათა: „არის სვეტის ცხოველის შეწირულობის ვახში ვისგან რა არის შეწირული და სად რა არის.

ასლფ დრფისა № 2924 ქ. ხატი ყოვლად წმიდისა. არჩილ მეფის შემოწირული მურასა ქ. ხატი მრავალნაწილისა სვიმონ ბატონიშვილის შემოწირული მურასა — ნაწილები მცხეთასა და კარი იმერეთს“...

1739 წ. № 2925 ქ. აბარია გირაოდ ფრანგის მეფის ბაზირგანს მუსი მაჯის საქონელი ა. ქ. ძელიქტი მურასად მოქედალი ა. ქ. ყელსაკიდი ხატი მურასად მოქედილი ერთი უჯაჭვოთ ნაწილებიანი ა. ქ. კიდევ ყელსაკიდი ხატი მურასად მოქედილი ყოვლად წმიდისა ჯაჭვიანად ერთი ა. ქ. ბისონი თეთრი. ფრანგული სტოფი თავისის არშიებით, ლილე-

ბით და ჯუარით წმიდანი ა. ქ. გვირგვინი მურასა თვალითა და მარგალიტითა და ჯვარისა ლაღისა და ზურმუხტიანისა ა. ქ. გვირგვინი რუსული მურასა თვალითა და მარგალიტითა შემკობილი უჯვაროდ ა. ქ. ბარძიმ ფეშხუმი ვერცხლისა და ფესი(?) ა. ქ. საცეცხური ვერცხლისა: ბ. ქ. დისკო ორი ვერცხლისა ა. ქ. ალაფა ვერცხლისა ერთი ა. ქ. საბუხრები თვალ-მარგალიტით შემკობილი ერთი წყვილი ა. ქ. ყაფარჯნის თავი თევზის კბილისა ერთი მურასა ოქროთ და თვალებითა ა. ქ. ტონჩა ვერცხლისა ერთი ა. ქ. ყაყადანი და ჩაიდან ვერცხლისა ა. ქ. ბეჭედი ერთი ყვითელი იაგუნდისა ოქროშ იზის“. (უბეჭდო და ხელმოუწერელი), ბოლფს აწერია იმავე ხელით: „გამობდნდა ბატონიშვილი კათალიკოზ პატრიარხი დომენტი თვესა მარტსა ექვსა ქორონიკონსა ჩლთ“. (ე. ი. დომენტი III სტამბოლიდან წამოსულსა საქართველოში 1739 წ. და ზემო აღნიშნულნი ნივთანი გირად დაუგდია ვაჭართან)

1764 წ. № 2926 ქ. ქორონიკონს უნბ. მარტს ხუთს პარასკევს დაბრძანდა სამეფუფოს სა-პატრიარქოს ტახტზედ პატრიარქი ანტონი. მრავალმცა არიან წელნი და ჟამნი ცხოვრებისა მათისანი ამინ.

ქ. იმ ღამეს აბანოში წაბძანდა. დაინარჯა აბაზი :გ.:

ქ. კვირას ღღეს ბატონმა რომ დაპატიჟა—მეფესა და ქართველთა და კახთა მგალობლებს უბოძა ოთხი ფლური, კიდევ დაი-

ხარჯა აბაზი :ე:-

ქ. შათრის დაეჩინებში მივეციოთ შაური მარტს :იბ:

ქ. რიტორებში უბოძა ბატონმა სამი ფლური — ფლური რვა-რვა აბაზიანი გიორგი მღვდ(ელს) (ალექსიევი).

ქ. მარტს ი. მუშებს უბოძა აბაზი :გ:.

ქ. კიდევ მეორეს დღეს მუშებს უბოძა ბატონმა შაური :ი:.

ქ. ტალახის ასახელად ბზეში მივეციოთ აბაზი ხუთი.

ქ. შაწარას ხიზალა(ლა)ში და წედში მივეც და თავის ვალში მილალთუნი :დ: და შაური :ი:.

ქ. დურგალს მივეც აბაზი :გ: (უბეჭდო და ხელმოუწერელი). ანტონ კ-ში რუსეთიდან საქართველოში შემოვიდა 20 მარტს 1763 წ. ხოლო 5 მარტს 1764 წ. კ-ზად დაუსვამი.

1764 წ. № 2927. წ. ქორონიკონს უნბ. მარტის ექვს შაბათს დღეს ბოდბელის ანდერძი ექნა თავის ნიშნისა თორმეტი ფლური და ერთი ჯორი. თორმეტის ფლურიდამ მოიტანა წინამძღვარმა რვა ფლური, ოთხი ფლური და ჯორი კიდევ უედა მოგვცეს ერთი თასი კიდევ ბატონს მოართო ქ. კრწანისიდამ მოგვივიდა მალის თეთრი მილალთუნი (ია), (ეს ნუსწა იმავე წელით აჩის დაწერილი, რომლითაც შემოხსენებული ნუსწა დაწერილი № 470 და მასსადამე ბოდბელის ანდერძი ეკუთნის კათალიკოსს ანტონის.

1675 წ. № 489. გკადრეთ და მოიხსენეთ თქვენ ყოველთა მეფეთა, მფლობელისა ...პატრონს შაჰნაოზს (შახნაფაზს)...ძესა თქვენსა პატრონს არჩილსა და ყოელისა საქართველოს მაკურთხეველსა ბატონიშვილსა პატრონს დომენტის —

შენ ჩვენ ჯვარის მამამან წულეკიძემ ნიკოლოზ ასრე და ამა პირსაზედა, რომე ჯვარის მამა თქვენის ბრძანებით დადგომილა ნიადაგ ქართველის ბატონისაგან და კახისაგან და ჩვენცა გიახელით და გთხოვეთ ჯვარის მამობა და გიბოძეთ სრულიად საქართველოსა ჯვარის მონასტრის მამულები: აწე ვიყოთ თქვენი ერთგული და თქვენის საკეთის მომჭირნე, რაც ჩემის კელით და სიტყვით გამოვიდეს და რაც საიერუსალიმო ვიშოვნო ამ ოთხს საბატონოში სრულიად მონასტრისათჳს შევიწახო და არც ჩემს შვილსა და ჩემს ნათესავს მივსცე უსყიდლოდ და თქვენ ბატონს კათალიკოზს მოგაბარო და რაც ვიშოვნო მონასტრისათჳს სანამდის ჯვარის მამობა მქონდეს—ეს ასრე გაგიტაოთ პატრონო(sic). დაიწერა კელითა მაღალაძის ნიკოლოზისათა ქორონიკონსა ტნიგ. თეფერვალსა ს.“

ხეუყდად: „შამა ჯვარის ნიკოლოზ“ შეად. ს. კანტ. გუჯ. № № 68, 93, III, 23.

მე XVII საუკ. ხელით: № 492. „წმინდანო და ყოელად სანატრელო მეუფეო ჩემო იოსებ,

ჩემო ბატონო ტფილელი! ...მერმე ამის წინათაცა და კიდევ ახლა ჩვენისა და ბატონის კათალიკოზის ერთად შეყრა და ურთიერთარს მშვიდობის დაგებისა ყოფა გეძანა. ღმერთი არს მოწამე და კაცნიც მრავალი, რომე ჩემისთავის მოთმინებითა და არც თავკედლობითა და არც წანაღმღვამობითა მე გვირგვინი არ დამეხუროს. მრავალთ დარბაისელთ და მახსოვართ ვკითხე, მეც მითხრეს და მაგ ბატონს კათალიკოზსაც მოახსენეს, რომ სხვას ალავერდელსა უკათალიკოზოდ დაუხუროვსო და მეც დავიხურე. აწე ასე უსახო და ღეთის მოძულე როკორ ვიქნები რომე წმიდას სვეტიცხოველს მოსლვა და თაყვანისკემა არ მინდოდეს და ბატონის კათალიკოზის შენდობის აღება, მაგრამ ასე რიგად საქმე მაქვს მოსული, რომე თავად სხვა კათალიკოზის კაცი და უფროსლა მე ვერ ამოვალ მანდით: ეს რომ გაშიწყრება სულ ამ სოფლის გათაეებას მოველი, ეგ კიდემ მოწყალე არის, შემიწყნარებს რა გინდი დიდი რამ დანაშაული მწონდეს. აწ მე ასე მომივიდა საწმე, რომ უმაგათოდ დავიხურე. მაგათ ეგება ასე ეგონოს, რომე სხვა ალავერდელიც მოინდომებსო, რადგან ამან წააო: ეგ ყოველთა იციან ძველითგან რომე ვინცავინ ალავერდელი ყოფილა და ან იქნება, მეცა და სხვანი ყველანი, სვეტის ცხოველის კარსა და ვინცა ვინ საქეთ მპყრობელი კათალიკოზი ყოფილა კურთხევა მიზგან მიუღია. ახლა და წრისტიანობისათ

ვის ჩვენცა ამას მოგახსენებთ თქვენ და მათ ეპისკოპოზთა რომე ჩემიც ინდულოთ, ამდონი შვამაფლობა მიყავით, რომე მე დანაშაულზე დამიც თავი; დაეშავე; საწმემ და დრომ ასე მოიყვანა; მეც ერთი წიგნი მომწეროს, ისევე შემირიგოს, ისევე შემიტკბოს, ქრისტიანობასაც ასე უჯობს, მას უკან თულა ან მაგათის აწათ ჩამობძანებასა და მაგათ ნახვას მალირსებ და ან მე ვიახლები — რომელსაც ეგ მიბრძანებს იმას ვიქმ, ნულარც ეგ გვიწყობის. ამდონი გულის კლება გაათაოს, თუ არა და ბედნიერად იყოს, ჩვენგან ხვეწნის მეტი არა გაეწყობა რა რავქნას. აბოლოსი უბძანებია და საბოლოსი ეს პირობა მომიხსენებია: ჩვენ რო გარდავიცვალნეთ, ვინც ჩვენსა უკან ალავერდელი დაჯდეს უკათალიკოზოდ გვბრგვინი ვერ დაიბუროს და ახლა მანდ ჩამოუსვლელობა მოგვიტეოს და შერიგების წიგნი გვიბოძოს, მოხსენება და ხვეწნა ამას ქვიან და ჩვენც მაშინც ამის მეტს არას მოგახსენებთ. ბატონო, ჩვენი აზნაური შეილი გვიახლებია; იოვანე ავად იყო თვარა ეს მინდოდა მეახლე ბინა.“ ჩვეულად „აღავერდელი ნიკოლოზ.“ (ენდრანიკი შეილი)

XVIII სსუკ. ხელით № 494: „...უფალს და მეუფეს ჩემს კელმწიფეს წმიდას პატრიარქს... დოდოს წინამძღვარმაც თქვენ მოგახსენათ კელიობას. დოდოს დაიწყეს მოხსენება, სულ ერთად შევიყარენით, ერთმანერთი შეაჩვენეს და დასწყევლეს

ვინცალა ნინო-წმინდელი მოიხსენოს ვინაღას სულ გამოსცივდენ ბერები შენმა მზემ გაბრიელის ცემა რომ გაიგონეს. შენი ჭირიმე აქამდინ ნინო წმინდელებს ამით ეჭირათ ეს უდაბნოები, რომ ვისაც ბერს დაახელებდა ნინო წმინდელი ძმათა და შეილათა, მიიჩნევდა, აწირვინებდა, აჩუქებდა, ნუგეშინის სცემდა და ისე გაისტუმრებდა, — მაგან უნდა დაგვიჭიროს, ქვცეს და ძელზე აგვაბას კათათვის სეცხეში. შენმა დღეგრძელებამ თქვენ რომ კელი ააღოთ და არ ინაღლოთ რა არასგზით ამ მონასტერში ბერი აღარ დადგება. არ ვინ გასცდინოს, ამ მონასტრისთანას საშოვარს ვერას იშოვნით შენმა მზემ. ნათლისმცემლის მონასტრის ბერებიც გარდამოვყვანიხე, პირობა დავდეთ, რომ თქვენ უნდა მოგახსენოს; ჩემიც ხლებაც არ გეძანათ, დიად მრავალი ლეკი დადის, თორემ გიახლებოდნი. რაღა ჩემი ხლება გინდათ, ჩემგან შენდობის წიგნი რათ გინდათ.

შენიჭირიმე ეგები გეგონოს თქვენგან გულს მაკლდეს, ღმერთმან ნუ ქნას. უკაცროს ვარ, რომ მოგახსენებ პირველი სიყვარული მაქვს ჩემს გულში დადგრომილი, რომ მუდამ ჟამს ჩემს საიდუმლოლოცვაში ცოდვილის პირით თქვენი კეთილად წარმოების ლოცვა ამოვა... რადგან გეპრიანებათ როცა გიახლებით მაშინ მოგართვამ ახალს კრებულსაც გაახლებ. რასაც გვიბრძანებთ თუ დაკვიბარებთ ნათლისმცემლის წინამძღვარი კრებულისთ და დო-

დოს წინამძღვარი დაგვიბარეთ და ერთად გიახლოებით.

1452 წ. № 495. ახლად დრძისა:

----მეუფესა პატ---ლთქმა---- და ვარძისა ძმათა: მას ჟამსა: ოდეს: მცბიერი: ბერძენი: მოვიდა: ცრუწინასწარმეტყულები და მცირითა: რათმე: სიტყითა: მიგვზიდნა: აწ თქუნ გაგუიწყერით და კიდევ უმართლევ(?) იყვენით. ამაღ რომე დღეთა მისთა-----აწ დღეს და დღესისა უკანის ვიყუნეთ თქ----და მადიდებელნი; რაგუარც დღეთა მისთა(?)---ვართ მითვე წესითა ვიყვენეთ. არც მიტრაპოლიტი შემაუშვათ, არც მისი წიგნი ვნახოთ, არცა მისი მცნება გავიგონოთ და ამასთანა მისი არა ვირწმუნოთ, არც უმცხეთოდ ჩუენი მღრდელი და დიაკონი იკურთხეოდეს, არც რამ ჯავახეთს და წალის ყურს ვისაქმოთ სამწყსობისა პირზედა და ვიყუნეთ თქუნისა ბრძანებისა მორჩილნი ასრე რა გუარა ესე (სხვა მოწყვეტილია შეად. № 48---138, 1460 წ. დაწერილია იმავე ხელით წამლითაც სიგელი მცხეთისა (№ 48) 1460 წლისა.

II. გუჯრები სიონის ტაძრისა.

1634 წ. № 28. ესე: წყალობისა: და თარხ-
ნობისა წიგნი გიბოძეთ თქვენ ქალაქს სიონთა
ლთისმშობელს ყმათ, ასე რომე ამას წინათაც კელ-
მწიფეთაგან თარხანი იყვენით; ახლა თფლელი და
სათფილელი ყმა პირის სანახავად მოგვართვეს.
აწე ჩვენცა გათარხნეთ: არაფერი არა საჩვენო და
არა სანეფო და არა სათათრო არცა მამასახლისსა
და მელიქსა და ნაცვალს და გზირს დაიწერა წიგნი
და სიგელი ესე ქორონიკონს ტკბ“: ეს წყრილი მიუ-
ცია დადიანის ასულს მარიამს ახლმოყუანელს ქართლში
დედოფლად. შეადარე სიგელს № 32.

1553 წ. № 30ჩვენ ბაგრატიუნთა ძეთა
კურთხეულისა პატრონისა ალექსანდრესთა პატრონ-
მა კონსტანტინე და ძმათა ჩუენთა ესე სიგელი და
ნიშანი მოგახსენეთ თქვენ ყოვლად სასოა და შე-
სავედრებელსა ჩუენსა სიონთა ღთის მშობელსა
კურთხეულისა პატრონისა მამისა ჩუენისა სულისა
მოსახსენებელად სადღეგრძელოთ ჩვენთვის და
ცოდვათა ჩუენთა შესანდობელად და შემოგწირეთ
მცირე ესე შემოსაწირავი ქალაქიერთა ლიტრითა

ორი ლიტრა სანთელი და ერთი ლიტრა საკმეველი ტამლისაგან ესე ყოველთა წელიწადთა უკლებლად მოგეხსენებოდეს და არა დაგაკლდებოდეს...დაიწერა...ქორონიკონსა სმა: კელითა იორდანესითა. სვეულად „კონსტანტინე“.

1658 წ. № 41. ...პატრონმა როსტომ და თანამეცხედრემან ჩემმან დედოფალთ-დედოფალმან პატრონმა მარიამ, პირმშომან ძემან ჩვენმა ვახტანგ ...და მდგომარესა წინაშე შენსა მჯდომარესა სათფილგლოსა ზედა ეფისკოპოზსა თფილგლს პატრონს ელისეს ასრე და ამა პირსა ზედან, რომელ იპრიანა მოწალემ ღმერთმან და ბედნიერმან ყენმან ჩვენს სამკვიდროს სამეფოსა და საბატონო ზედა გამოგზავნა და მოვედით და ჩვენთანა აღზრდილი ჩვენი ერთგული და ნამსახური ყმა სუფრაჩი ჰამზაბეგ თან მოგუყუა და შეუტყობრად სიონთა ღვთისმშობლის მამულში იმაე საყდრის გვერდით დავასახლეთ. რადგან შეიტყო, რომელ საყდრის მამული არის და საბოლოოდ ჩემს შვილთ არას არგებსო მისსაე სიცოცხლეში თავისის ნება-ყოფლობით სიონთა ღვთისმშობელს უდებდა და სოფელმან არ დააცალა და მის მეუფეს მიებარა. აწე...თქუენ ნაშენების ფასი მოგუართვით....და საყდრის ალაგი თქუენ დაგანებეთ.... დაიწერა...ქორონიკონს :ტმე: . აპრილის: . ი: . კე-

ლოთა კარისა ჩვენისა მღივან მწიგნობრა შანშე-
ანის მარტროზის შვილის სულხანისათა.

უკუნისა ვამ-
ტოცა მეფე
როსტომ
ფერხთა
მტერი

ძე მეფისა
როსტომის

1727 წ. № 54. ესე უკუნისამდე გასათავე-
ბელი...წიგნი და ნიშანი მოგართუით ჩვენ ორბე-
ლისშვილმა ტფილელ-ბოლნელ-მიტრაპოლიტმან
ლომენტიმ და ერთობით სიონთა ღვთისმშობლის
კრებულთ თქვენ...ამილახორს ბატონს გივს მას
უამსა ოდეს ალაოხრეს ლეკლთა ტფილის ქალაქს
სიონთა ღვთისმშობელი, შემდგომად მათსა დაიპ-
ყრეს ქალაქი და ქვეყანა ქართლისა ურუმთა;
მაშინ პატრონობდა ვეზირი ისაყ ფაშა ახალციხისა,
ბრძანება და ფარმანი მოსლოდა ხვანთქრისაგან
სიონთა ღვთისმშობლის ტაძრისა მეჩითად შექნა
ინებეს. ჩვენცა წმინდამან ღვისმშობელმან თქვენი
თავი გამოგვიჩინა და დამხსნელად და ნუგეშინის-
მცემელად მოვედით ჩვენის კრებულით და დიდის
მწუხარებით თავი გაწყინეთ. თქვენც ვინცა ვინ
ქართველნი დარბაისელნი იყვნენ თან შემოიყარე-
ნით და ამის შეწყენასა და დახსნასა გულსმოდგი-
ნედ ეცადენით; მიხვედით ფაშასან, არზა მიართვით
და დიდად თავი გარდასდევით, თითქმის დატყვევე-
ბა და ამოწყვეტა ირჩიეთ და ამ საყდრის დაუნებე-

ლობა, იმანც ყური მოუგდო თქვენს მოხსენებასა, —
კელი აიღეს, დიდად დაგამაღლეს და ფეშქაშიც
მრავალი გაიღვეით და საყდარსაც შისწირეთ: რაღა
გან ამდენი სასყიდელი და ჭირნახული დასდევით
ჩვენს მონასტერზე ჩვენ სხვეფრ ვერას გმსახურებ-
დით და ეს ჰირობა მოგვიხსენებია, რომე რადგან
ახალკვირის შაბათს იყო ჩვენი განსაცდელი და
საყდრის გამორთმევის ამბავი ისიე ახალკვირის
წინაღლე შაბათი განვაწესეთ თქვენთვის მოსახსე-
ნებლად. ამ დღეს იქით ყოელის ხელისათვის(?
იმ შაბათს ჩვენ და ჩვენნი კრებულნი ერთობილ-
ნი ჟამს გიწირვიდეთ თქვენ და თქვენის შვილის
შვილთა დაუფიწყებლად მოვიხსენებდეთ... დაიწერა
კელითა სიონის დეკანოზის შვილის ოსესითა აპ-
რილს :პ: ქორონიკონს: უიე: (ეს ოსე იყო მამა
ცნობილის მწერლის იოანე ოსეშვილისა)

სსჯა სეღით მოწერილია: 1) რომელიცა კურ-
თხეულს დომენტის ტფილელს განუწესებია შე
ტფილელი ებთვიმე... (არ სჩანს)

2) ჩვენ თფილელ მიტროპოლიტმა თუმანის-
შვილმა ქრისტეფორემ ეს სიგელი ღვთისნებით
დაგვიმტკიცა....

1666 წ. № 56... და შენზედა საკედ. მპკრო-
ბელსა თფილელ მთავარეფისკოპოზსა იოსებს ასე
რომელ კურთხეულმან ელისე საყდრის ალაგი მი-
ბოძა და აღვაშენე და ჩემი ძმა იმას ვაყმე და მას

უკან მე ჯვარის მამად დამაყენეს და მერმე ჩემი ძმა აბლულომესი ბატონს ციცის ვაყმე და მე იერუსალიმს წავედ და ის სახლკარი თქვენ მოგაბარე. ამან ათად(?)რო რაც ქირა აიღოთ ნაშენებისა მე შამინახოთ საყდრის წილი და სჯმართალი რაც იყოს თქვენი დაიჭიროთ (ბეჭედი, სეფხართუღი და სჯასრუღი წარწერა).

2) ქ. ესე წიგნი დავაგდე მე ჯვარის მამამ მელეტიოზ ასე რომე ეს ჩემი სასახლე თფილელის კელში ჩავავდე, გამიყიღოს ალაგი და ნაშენები ნახევარი სიონთა ღვთისმშობელსა და ნახევარი ფასი მე ანტონასა და აბროსას მიმიბაროს და ანტონამა და ამბროსამ ჩემი საქონელი მისარგებლოს სადამდი ჩემსა მოვიკითხევდე და როდესაც გთხოვოთ ჩემი თავი და სარგებელი უკლებად მომართოთ. (ბეჭედი, ქართუღი და სჯასრუღი წარწერები). — ანტონასა და ამბროსასაგან თამასუქი ამიღო ამისი ზოწამე და დამწერი მე პეტრე ვარ. უკად. კანტ. გუჯ. № №: 111 2, 3, 68.

1701 წ. № 148 ქ. ჩვენ: ბატონს: კათალიკოზს: დიასამიძეს: ევდემოზს: თფილელმიტროპოლიტი ორბელიაშვილი დომენტი დაგველაპარაკა ქალაქურს სამწყსოზე. ჩვენის ყმისა და ყმის ყმისა და ან რაც სადედლოფლო საყმო ჩვენს დეკანოზს უჭირავს მოკითხული ვქენით და უსაცილოთ ქალაქი სიონთა ღვთისმშობლის სამწყსო ყოფილა და დღესაც

არის და სხვას არცა ვის კელი გვაქვს და ვერცა ვინ შეცილება სჯულიერის საქმით საკანონო თფილელმა უნდა მოიკითხოს, რაც საქმე მოხდეს მის დროს თავისის მთავრით დრამა მოკრიფოს. რომელიც სხვამ მოქალაქემ ქრისტიანმა კაცმა მსახუროს ისრე ამ ჩვენის დეკანოზის სამწყსომ მსახუროს. ვინცა ვინ სამღვდელოდ გაიზარდოს თბილელმა აკურთხოს. თუ ვისმე შეეძლოს რიგინის საქმით მიცვალებულისათვის საწირაეც მიართვან და თუ საწირაე ვერ შეიქლონ მიცვალებულზედ თბილელის მთავარი დაიხვედრონ და სიონთა ღთისმშობელს ზეთი მიართვან მისისა შეძლებითა. ვინც მოქალაქე ალობარში დასახლდეს თფილელის მამათ-მთავარს კელი აღარა აქვს და ვინც ალობრელი ქალაქში დასახლდეს იმისი დრამა და საკანონო თფილელის მამათ მთავარმა მოიკითხოს. ვინც ჩვენმა დეკანოზმა შეგირდი აკურთხოს, შეგირდის თავს თითოს ჩარექს, სანთელს სიონთა ღთისმშობელს მიართმევდენ. ჩვენი დეკანოზიცა და მისნი სამწყსონიცა ბატონის თფილელის მორჩილნი უნდა იყვნენ. სხვა რიგად ნურც ბატონი თბილელი და ნურც მისნი კრებულნი ჩვენს დეკანოზს უბრალოდ შურსა და ურიგოს ნუ მოინდომებენ და ნურც ამ სამწყსოს მოუშლიან. ამ ჩვენს დეკანოზსა სახუცო არც სთხოვებია და ნურც დღეისუკან სთხოვენ და ამის სახლის მაგათმა ღვდელმა უხუცოს... არიან ამისნი მოწამენი და გამრიგებელნი

მაღალაძე წინამძღვარი ნიკოლოზ, რევიშვილი ბოენელ ეფისკოპოზი იოანე, ბარათაშვილი იოსებ, ფალავანდიშვილი ქრისტეფორე და სრულმცხეთელნი აზნაურიშვილნი. თუ არა ქონდეს რა, არ შეეძლოს და ღარიბი ყოს — ნურას სთხოვენ, საბრალოს კაცსა და ნურც რას გასჯიან.

1710 წ. № 149.....კათალიკოზ პატრონმა დომენტიმ ესე წიგნი მოგეცით თქვენ თფილელ მიტროპოლიტს ბატონს პავლეს ასე რომე დაგველაპარაკე და ძველათგანაც ყოფილიყო და წიგნიც გაგისინჯეთ ქალაქის სამწყსო — მეფისა და დედოფლის სახლს გარდა — ქალაქი თქვენი სამწყსო ყოფილიყო. ახლა რაც მეფის ყმა იყოს ქართველი კაცი ან დედოფლის ყმა იყოს ან ბატონიშვილების ყმა იყოს და ან დარბაისელთა — ყველა თქვენი სამწყსო არის ან რაც სადედოფლო საყმო ჩვენს დეკანოზს უჭირავს მოკითხული ვქენით და უცილოთ სიონთა ღთისმშობელისა ყოფილა, არიან ამისნი მოწამენი ჩვენი სახლთხუცესი მაღალაძე ამილბარ, დეკანოზი ათანასე, კანდელაკი გერასიმე და სულ მცხეთელნი. დაიწერა წიგნი ესე კელითა კარისა ჩვენისა მდივან მწიგნობრისა მგალობელის მაღალაძის სოლომონისათა. (ბეჭედი აზის და სეჟმფეკრილია).

1752 წ. № 171 ქ. ჩვენი ბძანება არის: ბატონი მიტროპოლიტი თფილელი ათანასე აშტრახანს ჩვენს

საქმეზე გავგზავნეთ და თავისად მოსელამდის თავისი ნაიბობა მროველს ქრისტეფორეს მისცა და ჩვენც წყალობა ამ ქრისტეფორეს უყავით. მანამდი თბილელი მიტროპოლიტი ათანასე იქიდამ მოვიდოდეს ეს ქრისტეფორე იმისი ნაიბი არის და ვინცა ვინ თბილელის კრებული, თუ ყმანი და სამწყსონი ხართ, ყველანი მართებულის გზით ამას დაემორჩილენით და სიტყვას გაუგონებდეთ. ვინც წინააღუდგებით და მართებულად არ დაემორჩილებით დიდათ გიწყენთ—იცოდეთ... (მროველს ქრისტეფორეს სწერს: თუ არ დაგემორჩილენ, მაცნობეო; „როგორც თფილელმა ათანასემ დაგარიგოს ეკკლესიაზე თუ მამულისაზე—ყველას ასე მოუარე და რიგი მიეც, მაისის :კვ: ქორონიკონს :უმ:

1752 წ. № 172.თფილელი ათანასი ასტრახანს ჩვენს საქმეზე გავგზავნეთ და თავის მოსვლამდის თავისი ნაიბობა მრაველს ქრისტეფორეს მისცა მეფემა და ჩვენცა...მეფეების ბძანებული ასე მაქვს და ჩვენც ასე გავგვირიგებია“.

1756 წ. № 180. ქ.: ჯვარის მტვირთველო ჩვენ მაგიერად ყოვლად სამღვდელოს ბატონს თბილელს ქრისტეფორეს მრავალი მოკითხვა, წმიდას მარჯვენას ამბობრება მოახსენოთ. ამ ხანათ თფილელობა გვინდა დაგიმტკიცოთ და მოგცემთ. ეს ჩვენი წიგნი რომ მოგივიდეს წამოუხსლველი ნუ

დადგები, დედოფლის წამობრძანებას ნუ მოუცდი, შენ ახლავ წამოდი (აზის ბეჭედი).

1776 წ. № 194. (წერილი აწესნ თფილელისა ...ამას მოგახსენებ: დიად დიად პურზე ნაკლები გახლავარ და მუშა მიღვას ეკლესიაზედ და ფასით პურის სყიდვამ მე შემაწუხა და არ შემეძლიან. გვედრები ერთი ოქმისწყალობა მოიღოთ ჩემის ეკლესიის ყმებზედა—მცირედის პურით შემეწივნენ...სვიმონ მალაღაძე უბრძანეთ, რომ ეს თქვენი ბრძანება მან აღასრულოს...დეკემბრის ლ. ქორონიკონს უად. (თუ :უოდ:?) (1776 წ.)

პატონიშვილის ალექსანდრეს სულით სვიმონ მალაღაძე...როგორც რომ თფილელის პურის სია მოგივიდეს ისე...იმის კაცებს გამოურთვი...ხათრს ნურავის შეუნახავ, დეკემბრის ლ. ქორონიკონს უად.

1764 წ. № 206. ქ. ჩვენ ყოვლისა საქართველასა პატრიარქმან...ანტონიმ ესე განჩინების წიგნი...მეთის ირაკლის ბრძანებითა ასე რომე საგინაშვილი მღვდელი სვიმონ ყოვლად სამღვდელოს ათანასის გაეზარდა და ზაალაშვილის იოანეს ხუცის მემკვიდრედ ეყოთ და მისი და შეერთო და ყოვლისავეზედ პატრონად დაედგინათ. მასუკან თფილელს ათანასესვე მღვდლათ ეკურთხებინა და როდესაც თფილელი ათანასე...მეთის ბრძანებით...რუსეთში, წასულიყო მაშინ სვიმონ მღვდელიც და ნიკოლოზ დეკანოზიც თან წაესხა. ამისა შემდგომად

ესენი ყოველნივე უკუმოქცეულ იყვნენ და ისევ აქ მოსულიყვნენ და ყოვლად სამღვდელოს თფილელს ქრისტეფორესაც კრებულში ძმათა თანა აღერაცხა და მათთან შეერთო და მყოვარ ჟამ მშვიდობით ყოფილიყო სვიმონ სიონის კრებულისათანა და კრებულნი სვიმონისთანა. შემდგომად შელ(?) საბრჯითა ბოროტთა დასაბამისა ეშმაკისათა შური რაიმე შემოხდომილ იყო დეკანოზსა და სვიმონს შუა, ასე აღეტყინა რომელ ვიდრე ფეფის ყურამდეც მიაღწია და სამსჯავროში განცხადნა... მეფემ ამ შფოთის დასახსნელად აილო და თავისი სახასო აზნაურშვილი სიონთა ღთიმშობელს შესწირა წერილითა. მაგრამ მაინც კიდევ შფოთი არ დაიხსნა შემდგომად მეფისგან ჩვენ გეგბრძანა ამა საქმის ვითარება ხოლო ჩვენ ვსაჯეთო (სვიმონი ისევ კრებულში დააბრუნეს სრულის უფლებით „ყოველსა შინა სამღვდელოსა და სჯულიერსა საქმესა“ და თუ ამის შემდეგაც ამბობი არ დაწყნარდო დაძნაშავეს მღვდელობისაგან განვაშიშვლებთო“.

ხელი უწერია კზს ანტონს რუსეთიდგან დაბრუნებისა ჩვენისა წელსა მეორესა“; მიტლოპოლიტს... ქრისტეფორე და დეკანოზს სიონისას ნიკოლოზს.

1766 წ. № 220. ქ. ღმერთმან მართლ მსაჯულის კელმწიფის ჭირი მათს მლოცველს თფილელს ქრისტეფორეს მოსცეს. მერმე ამას მოვახსენებთ ჩვენს ხელმწიფეს: მოსესას ნაცვალყოფილს

არზა მოერთმევიანა ბედნიერის კელმწიფისათჳს და მოენსენებინა თფილელს ათანასაზედ ჩემი თეთრი დარჩაო ბაღის ასაშენებელი. მოგესენებათ, თბილელი მაგ გვარის გზით არ წასუღა, რომ მოსესას ვერ შეეტყო იმისი წასღვა. თუ კი მაგისი ემართა რამე, რატომ არ მივიდა და არა სთხოვა და ან ჩემთვის არ ათქმევინა ი მოსესასი ეს მმართვებს და მიეცითო. მაშინ...მამის თქვენის დროს რომ იჩივლეს თფილელმა და მოსესას ბაღი გამოართვეს, თუ კი მაგისი დაედვა რამე, ან თეთრი რატომ არ გამოართვა და ან განაჩენი რატომ არ დააწერინა თუ კი იმაზედ დარჩა რამე, რადგან გვედავება. აქედამ თბილელის კაცი მივა, თბილელს წიგნს მიესწერთ. ღვთის ქვეშ შევაგდებ და თავის მღვდელთმთავრობას ვაფიცებ თუ მოსესასი შენზე დარჩა რამე მოგუწერეთ და ჩვენ მივსცემთ ...ახლა მოსესა გაღარიბდა, იმას ფიცს ადებენ; გაღარიბდა და დაიფიცავს და ფიცის ცოდვაც ჩვენ დაგვედებაფებერვალ ბ, ქორონიკონს უნდ. (176 წ.)

ერეკლეს მდივანბეგებისთვის გარდუცია: „უსამართლობა არა მოხდეს რაო“. მარტს 3, 1766 წ.

განაჩენი მდივანბეგებისა: (რვა თუმანი, 8 მანეთი და ექვსი შაური დარჩაო თფილელზეო). ერთი უმოწმია :დარჩა ვიციო და რა ერთი — არ მახსოვსო. განაჩენი: „თუ მოსესამ თფილელს ქრისტეფორეს გული

აჯეროს, რომ ათანასე თბილელზე ჩემი ეს დარჩაო და არც მიპატიებიაო, რაც ფიცში ჩაიტანოს, ის ქრისტეფორე თფილელმა მოსესას უნდა მისცეს და თუ ვერ დაიფიცა, მოსესა ველარას შეუვა, მარტის 8 ქორონიკონს 1766“ აზის ხუთი ბეჭედი მდივან-ბეგებისა.

1670 წ. № 228, ახლო დროისა. ქ. ჩუენ:... ქართლისა კათალიკოზმა: პატრონმა ქრისტეფორე მოგართვით ესე წიგნი თქვენ თფილელს ელისეს, ასრე და ამა პირსა ზედა: თრიალეთს რაც წალკე-ლისა სამწყსოში სოფლები აშენდეს და შენაბა ჩავარდეს ჩუენზე შოჲს იყო და თქვენთვის მოგვი-ბარებია. საწირავს გარდა ის რაც რამ იქაური გა-მოსალგებელი იყოს, სარჩულო ანუ დრამა — ნახევარს სვეტიცხოველს ნუ დააკლებთ და ნახევარი თქვენ-თვის მოგვირთმევია და ერთი ჩენი აზნაურისშვი-ლიც გვიახლებია. სანამდისი თქვენს ხელში იყოს ამ პირობას სვეტიცხოველს ნუ გარდაუხვალთ.“

1671 წ. № 230; ქ. ჩენ ბარათ: . შეილთ: . სულკუროთხეულის ყაფლანისშვილებმა პაპუნბეგ მოლარეთ ხუცესმან ასლან, ვახტანგ, თამაზ, გი-ორგი ესე წიგნი მოგართვით სიონთ ღთისმშობელ-სა და თფილელს იოსებს ასე რომ ცოტას ხანს წარუთი და ბალახური აღარა დაგნებებოდა სამ-იწყსოდ, მასუკან მოკითხული ვქენით, მახსოვარ

კაცი მოვახმევენეთ და მართალი შევიტყუეთ, რომ სიონთა ღთისმშობლის და თფილელისა იყო სამწყსოდ. ჩვენაც ასე დაგვინებებია, რომ ვერამ ჩვენმა სახლის კაცმა ვერა გამოსწიროს და ვერცა გამოახოს. ამასთან დმანელს კელი არა ჰქონდეს; როგორადაც ამას წინეთ თქვენს სამწყსოს ხუცეს ეხუცოს ისე ისაქმოს და თქვენის ბძანებით იმწყსოს (?) ქორონიკონს ტნთ. (აზის ორი ბეჭედი)

1730 წ. № 233 ახლო დრფისა. „ქ. ჩვენ მთავარ ეპისკოპოზმა. რომანოზ აღვაშენეთ ჩვენთა ცოდეთა შესანდობელად მცირე ეკლესია ქალაქსა შიდა ტფილისსა ადგილსა და მამულსა სამთავროს ღეთაების საყდრისა. ვინცა ვინ ჩემს უკან იყენეთ მოადგილენი წესსა და რიგს აღასრულებდეთ, სამწყსოსთან კელი არა ქონდეს, ქალაქი თფილელის სამწყსო არის... ამ ჩემს აშენებულს საყდარში ტფილელის უკითხავად და მის შეუნდობრად აქ ნურც დამარხვენ და ნურც აქორწინებენ, ნურცა მონათვლენ და ნურცა ვის ხელი აქვს... დამჯელი თფილელი იყოს (აზის ბეჭედი) ჩვენ მთავარ ეპისკოპოზი კირილე ამის დამტკიცებული. (ხვეულად: კირილე“).

1715 წ. № 237; ქ. ჩვენ... კათალიკოზ პატრიარქმან დომენტიმ მოგეც ესე წიგნი ამ და ამა პირსა ზედა რომ შენი კეთილის მდომი ვიყო და არც სხვა ბეჩი და ეფისკოპოზი შენსა მერმიოს(sic).

თუ შენი დასაკლისი შევიტყო, რაც კელიდამ გამომივიდოდეს იმას ვეცადო, რომ ვერავინ მოგერიოს ბატონო თფილელი პავლე... არც შენს სანთელის მიცემას მოუდგე. „შერე სხვა ხელით“ ამას შუა იყოს ქრისტე, კაცთაგან წინამძღვარი დაეთვარესჯის ონოფრე“ (ქორონიკონს ტუგ. თუ; უზ:?)

№ 238; XVII სუგ. ხელით. ქ. ჩვენ... რუსთველ არქივისკოპოსმან პატრონმან მათეოზ ესე წიგნი მოგართვით თქვენ თფილელ ეპისკოპოზისა იოსებს ასე რომ სადამდის ან თქვენ ცოცხალი იყო და ან მე — ყოვლის წელიწადს სამს საპალნე ღვინოს მოგართმევდე დაუკლებლად და გაურჯელად. ამისად გასათავებელად მიმიცემია ხატი ღვთაების და მეფის არჩილის ბრძანებით მომირთმევია. ჩვენც (სხვა ხელით:) ასე დაგვიმტკიცებია: ოთხი საპალნე ღვინო მოგართოთ. (ხელმოწერილია).

1783 წ. № 239: „ქ. ესე წიგნი მოგვცით ჩვენ ბარბიანთ იოანე მღვდლის სახლობამ დედამ შენმა მარინემ და შენმა ძმებმა ჯუარის მტვირთველმა ანდრიამ, მღუდელმა გოგამ, რევაზიმ, პეტრემ და იოსებმა შენ ჩვენს ჟმას დიმიტრის ასე რომე ლეკში დაკარგული იყავ და დაგიხსენით და და ქალაქს დიაკონათ მიგაბარეთ და იქ დაჰყავ რავდენიმე ჟამი, მოინდომე იქ ცხოვრება და

არც ჩვენ მოგიშალეთ და ნება დაგრთევით კეთილ ცხოვრებაში ან ახლა ღმერთმან მშვიდობა მოგცეს. რადგან შენ იქ სახლობა მოინდომე ჩვენის ნებით შენი მოდავე არაეინ იყოს არც ჩვენ და არცა ჩვენი ნათესავნი. და ერთი ის სიტყვაც დაუსდევით ერთმანერთან რომ ვინ იცის შემდგომ გაყრა მოგევიდეს შენ შენი წილი უნდა მოგცეთ... (მოწამენი: ხირსელი მღვდელი და მამათმთავარი იოსებ, მღვდელი და მამათმთავარი... და მე დიმიტრი მღვდელს დამიწერია). მიწერილი: რადგან დედას უფლება აქვს შეიღზე და დედას და ძმებს ეს წიგნი მოუციით საცა გენებებოდეს იქ იცხოვრეო, ჩვენც ყოვლად სამღვდლო ბოდბელი დავით დედისა და ძმებისა სიტყვით ვამტკიცებთ ამ წიგნსა.

1752 წ. № 244. ქ. ჩვენ მიტროპოლიტი ათანასე მეფემ თეიმურაზმან მეფემ ერეკლემ რუსეთს ელჩად გამგზავნეს. რახანი ამათის ბრძანებით წაველ მე მოვახსენეთ ჩემდა ნაიბად დამეყენებინა ვინმე. იმათ ნება მიბოძეს ვინც გინდოდეს დაიყენე შენის ნებითაო. ახლა შენ პროველი ქრისტეფორე დაგაყენე და მეფეთაც ნება დამართეს ჩვენის საყდრისა მამულით შემოსავალი თუ საყდრითა და ან სამწყსოთი ყველა შენ დაგიმონე და მოგაბარე... მოვლას ეცდები... თუ რამ (მამული) წასდეს ამის გაკეთებასა ქალაქის აბანოსი ქარვა-

სლებისა ღუქნებისა თუ რასაც მამულისა რაც ამი-
ღია ყველას ჩემი ყაზბი უჭირავს ნავრუზამდი
როგორც იმ ყაზბში ეწეროს გაუთავე. ძირს არის
ოთხი ღუქანა, იმის ქირას თქვენ აიღებდეთ და
ერთი ბანებზე ოთხი ამას გარდა კისის კეტს არის
მთელი ღვინო, ის მოატანინე და მოიკმარე. სხვა
ჩვენს სოფელში ან ჩვენი ნათესი იყოს იმისი მო-
სავალი ან ღალა იყოს ესენი აიღეთ და ყველა
მოიკმარეთ. რომელი შენგან შეიძლებოდეს კრებუ-
ლის შოვას ეცადე და ეკკლესისა ნავრუზს უკან
რაც ქალაქის მამულისაგან აიღო რაც ან თქვენ
ხარჯსა ან სტუმრისას ან რათაც ფერათ დანა-
ხარჯს გადარჩეს ეკკლესიასთვის შეინახე. თუ
სიკვდილი არ მეწია, წამოუსლველი არ დავდგები,
თუ სიკვდილი მეწიოს მეფემ და პატრიარქმან ვი-
თაც ინებონ ეგრე განაგონ. ჩემი და დამიგდია
ორის მომსახურითა. შენ იცი რაც მოუვლი და
გააძლებინებ. (ახის ბეჭედი).

1720 წ. № 280. ...ესე, წიგნი: მოგართვით
ჩვენ მიტროპოლიტმა პართენ თქვენ წა უბიწოსა ..
სიონთ ღვთის მშობელსა და მისსა ტახტსა ზედა
მჯდომარეს ტფილელ მიტროპოლიტს ბატონს
პავლეს და ყმათა და კრებულთა ყოველთავე მისთა
ასე და ამა პირსა ზედა, რომე ჩვენ პამფლიის
მიტროპოლიტი ვიყავით და მივედით საქართველო-

ში ყველამ ვინმე ქრისტიანეთა კელმწიფემა, დიდმა და მცირემ, კათალიკოზმა, მიტროპოლიტმა და ეფისკოპოზმან და დარბაისელთა შეგვიწყალეს და მის რიგად საბოძვარი გვიბოძეს, გვინდოდა რამე ჩვენს ქვეყანას ეწავსულებიყავით, მაგრა კურთხეული ჩვენი პატრიარქი ანტიოქიისა მიცვლილიყო და მას უკან ჩვენ ველარ წავედით იქით მერმე მოვედით თქვენთან და შემოგვხვეწენით თქვენს სამწყსოში მალლა მთაწმიდას თქვენის ნება დართვით და თქვენის კრებულის ნებადართვით, რადგან თქვენის პატრონის საყდრისა და თქვენი სამწყსო იყო ჩვენ მოვიდლომეთ და დავდექით აქ მთაწმინდასა და რაც ჩვენის კელიდამ გამოვიდეს ამ ადგილსა და საყდრისა გაკეთებასა და აშენებას ვეცადოთ...არც თქვენი და არც თქვენი საყდრის გარდაუვალი საქმე ვქნა...დაიწერა კელითა დეკანოზის გაბრიელისათა. (ახის ბეჭედი მეფისა და ბერძული წაწერა აქვს).

III. სიზღვები მანგლისის ტაძრისა.

1699 წ. მაისის :კვ: № 29.ქციწსა და ალგენს შუა, ორი ომისი და კველთა, კიდევ თქვენ და ღმანელსა სამწყსოზედ სარჩიელი გქონდათ და ბატონიშვილს კათალიკოზს გაესამზღერა....დაიწერა ხელითა მგალობლისა იორამისათა (ამ სიგელს აძღვეს კათალიკოზი იოანე)

1670 წ. ახლად დროისა № 34. ...ოდეს: განაგებდა: სამეფოსა: და ტახტსა მამისა თვისისათა ძე დიდისა მეფისა შაჰნავაზის ძე ღვთის მოყვარე სახელოვანი და სახელდიდი მეფე გიორგი ჟამსა მას თვისსა შემოსწირა მანგლისისა ღთისმშობელსა და ძელსა ცხოველსა, სამსჭვალსა თრიალეთზედ და სოფელი მეთრევეანი და ჩვენ ფრად ცოდვილმან... ქსნის ერისთავის სახლისა ძემან მანგლელ მთავარეპისკოპოზმან ევდომოს გაებეგრეთ და გამოსაღები დაესდევით ასრე—ამაზე ვერამ ეფისკოპოზმა ვერ მოუმატოს და ვერც დააკლოს. უნდა გამოიღონ მოვიდეს თუ არ მოვიდეს ოცი კოდი ანეულის გუთანზე და ოცი შემოდგომის გუთანზე. რამდონიც გუთანი შეებას, გუთნის თავს ორმოც-ორმოცი კოდი პური რასაც კოდით თრიალეთზე მეფისათვინ იღებენ იმ კოდით; სადაც უნდა იქ მიიტა-

ნოს. ნაქურდალი ხუთეულად უნდა ზღონ. საბა-
ლახე როგორც თრიალეთზე იღების ისრე იმ წე-
სით გამოიღონ; ულაცი თუ იქ ტკბილი მიიტანოს
მანგლელმა ამათ უნდა მიტანონ(?) და მას გარეთ
ერთი გზა ულაცი სადაც მანგლელს იპრიანებოდეს
სთველზედ იქ გაგზავნოს. თავის გასატეხი კარი
მანგლელს აბაზი მოუტრავს ფური. თუ მიაბარო,
ბატონმა ორი ლიტრა—ერბო ფურზე და კამბეჩი-
ზედ ერბო ლიტრა სამი. თუ საყველეთ მიაბაროს—
კამბეჩიზედ ლიტრა ყველი თორმეტი. თუ კელმწი-
ფე ჩამოუდგეს—ცოტა სამასპინძლოთ შემეწევნენ.
მას გარეთაც ლალა არც ნახირისთავი, არც კოდის
პური არ ეთხოვებოდეს, არც გუთნის კუნა.
რომელმანც ეფისკოპოზმან ამაზედ მიუმატოს ჩვენ-
თამც ცოდვათაგან განიკითხვის. ქ. მოუტრავს უნდა
მისცენ საჩექმე მორჩილ---შაურ, მოუტრავი, შაური
მამასახლის. სხვა რაც წესი და სამართალი მოუტრავსა
და სამამასახლისოსა თრიალეთზე იყოს ის ქნან.

1713 წ. № 35. „....დიდად სახელოვანის
და წამებულის მეფეთ მეფის გიორგის ნამსახურმა
და ყანდაარს თან ნახლმან საქეთ მპყრობელმან
მანგლელ მთავარ ეპისკოპოზმან დოლენჯის შვილმა
ბატონმა არსენ ესე საბოლოო სითარხნის წიგნი
გიბოძე თქვენ მანგლისელებს მოყალნებს ლალის
სითარხნეს გვეაჯენით, ვისმინეთ...და ლალა ამო-

გაკვეთეთ და ერთის დღის კვნა დაგადევით; გავ-
სინჯეთ ღალა არაფელი არა შემოგვივიდოდა.
სულ თარხნებს მამულები შემოეყიდნათ; სარჯლის
მეტი სარგებელი არა ქონდათ; ამ ერთის დღის
კვნას უფრო სარგებელი ქონდა; ამისთვის ღალა
ამოგკვეთეთ. ვინცა ვინ ხარისხსა ამასზედა დაბძან-
დეთ თქვენც ასე დაუმტკიცეთ.“

1693 წლის ქრონიკონს მხსენებულისა მთა-
ვარებისკაბისი (მანგლელი) დოქუნჯიშვილი ნიკოლოზ
(ის № 36).

XVIII საუკ. ხელით: „---ეფისკოპოზმან ჯავა-
ხისშვილმან---ჩვენის: საყდრისა: საყდრისა: ერთ-
გულ---რა ჟამს ძეს რა ჟამისა. ძმისა---...ასრე
რომე ძველათგან მანგლელებისაგან თარხანი იყა-
ვით და ჩვენც დაგვეაჯენით...და გიბოძეთ სითარ-
ხნე ამგაკვეთე ღალა“...ხვეულად მანგლელ ეფისკო-
პოზი გაბრიელ“.

1718 წ. ახლად დროისა № 91: ქ. ღმერთმან
ბედნიერის ხელმწიფის ქირი და სატკივარი მისცეს
მაგათ ფეხთა მიწამტვერს დავითს და იმის ძმებს.
მერმე ამას მოვახსენებთ ბედნიერს ხელმწიფესა,
ღმერთმან ხომ იცის, დანაშაული არა გვაქვს რა
სამსახურის მეტი. ახლა მანგლელმა თქვენი წყა-
ლობა და გასამართლებული მამული წამართო და

საყდარიც დამიკლიტა და დეკანოზიც წააყენინა. თუ დანაშაული გვაქვს რამე ჩვენი თავიც მაგათ ჭირის სანაცვლო იყოს, თუ არა-და რატომ დაგვემართა, რა დანაშაული გვაქვს:

ზედვე დაწერილია განკარგულება ვახტანგ მეფისა: „ქ. შვილო: მეფევ: ბატონო ბაქარ! მერმე ეს არზა კორკოტი შეიღებმა მოგვართვა. მაშინ ხომ თქვენ გაარიგეთ. რატომ ღაშლიან სადროსან საყდრის დაკლეთა და ან დეკანოზის დაჭერა ესეც უმართებლო უქნია მანგლელს, დეკანოზიცა ააშვებინეთ და ნურც რომელიც სამართალში გიქნია იმას მოუშლით“. ხვეულად: „ვახტანგ“.

1706 წ. № 99. მანგლელი ტფილელს სამწყსოს დარბაისლის ნიშანზე და საწირავზედ ეცილებიო და ჩვენის კრებულით ეს სამართალი უყავით: რაც თფილელის სამწყსოში დარბაისელი იყოს და მოკედენ, სვეტის ცხოველის ნიშანსა და საწირავს გარეთ ის სხვა არის და იმის გარდა თუ ტბილელის სამწყსოში და სამწყსოს საყდარში დაემარხოს ნიშანი და საწირავი ქვეშაგები და გარდასახურაფი ყველა ტფილელმან და სიონთა ღვთისმშობელს უნდა მიეცეს და თუ მანგლელის სამწყსოს საყდარში დაემარხოს და ტბილელის სამწყსო დარბაისელი იყოს მანგლელის სამწყსოში დაემარხოს—ნიშანი ტბილელს და გარდასახურაფი ქვეშაგები აბრამის ტაბლა მანგლელს. ამისნი მოწამენი წინამძღვარი ონოფრე, სახლთხუცესი რევაზ; სულმცხეთელნი. ამისნი

დამსწერნი. თუ მანგლელის სამწყსო თფილელის
სამწყსოში დაემარხოს, როგორც მანგლელს გაუ-
რიგეთ ისე ტფილელმა აიღოს.“

IV ალავერდის ტაძრის სიგლემი.

1721 წ. № 42. ქ. ნებითა: ღეთისითა:....ჩვენ დიდის ირანის მალლის ხელმწიფისაგან შეილად აღზრდილმან, ქართლის უფლისწულმან და კახეთის მპყრობელმან მეფეთ-მეფემან და კელმწიფემან დავით იმამყულიხან და თანამეცხედრემან ჩვენმან ერანის ეთიმადავდეს დამან და ერევნის ბეგლარბეგის ასულმან დედოფალთ დედოფალმან პატრონმან ახრიჯან ბეგუმ და სასურველმან ძმამან ჩვენმან ბატონისშვილმან თეიმურაზ და პირმშომან ძემან ჩვენმან ალექსანდრე მაჰმად მირზამან და ლევან ალიმირზამ ესე უკუნითი უკუნისამდე ჟამთა და ხანთა გასათავებელი მტკიცე შეურყეველი და უცვალელებელი სიგელი და საფიცარი გკადრეთ და მოგახსენეთ თქვენ დიდსა შესავედრებელსა და მფარველსა ჩვენსა დიდებულსა მთავარმწამეს წმინდანს გიორგის: თვალის. ხარჭაშნოს და ამას ზედა მჯდომარესა ჩოლაყაშვილს ხარჭაშნელ ფისკოპოზს ბატონს ნიკოლოზს ასე და ამა პირსა ზედან, რომე თქვენს სამწყსოში გარიგებული ასრე ყოფილიყო ჩვენთა მამაპაპათაგან, რომე მსახურს კაცს ცხენი სდებოდა საწირავი და მაყალნეს კაცს და ვინც ცო-

ლიანი მოკვდებოდა თიანეთში თუ სადაც თქვენი სამწყსო კარი საწირავად მოერთმევეინა აწე ჩვენ შეწირულობა და ჩვენთა მამაპაპათაგან გარიგებული არა მოგვიშლია რა, არცა რა გამოვიკეთა თვნიერ ამის მეტი, რომე თიანელნიც შემოგვეხვეწნენ ამას და ჩვენც ასე გაუგონეთ ასე და ამ რიგად რომ დიდს ომში ჩვენს წინ, თუ ჩვენს ძმასთან ამ რიგად მტრისაგან თქვენი სამწყსო თიანელი კაცი მოკვდეს, თვითანაც დაიკარგოს და ცხენი თუ იარაღიც დაეკარგოს, მსახური თუ მოყალნე იმის თანა კაცს ჩვენც შეუალიეთ საწირავი და ნულარც ბატონ ხარჭაშნელები საწირავს ნუ სთხოვენ, ნურც არას გამოეკიდებიან. ამას გარდა ან მგზავრად მავალი მტერმან მოკლას, ან თავის სახლში თავს დასხმით, ან ახმეტას მოკვდეს და ულაყოლაში ამ გვარის შკედრის საწირავი არც შეგვალეებია და ნურც ვინ თიანელი კაცი ამაზედ ხარჭაშნელებს აღაპარაკებს და როგორც კელავ ემსახუროთ ისევე მსახურონ და საწირავი მიართონ მსახურმაც მოყალნეთაც და ამა ჩვენის ბრძანების მომშლელად არავინ გვიბძანებია ჩვენ თიანეთათვისცა ამ რიგად წიგნი გვიბოძებია...თიანეთის მოურავნო და სხვანო წერლნო(?) მოხელენო, ნაცვალნო და ერთობილნო თიანელნო ესე ჩვენგან გარიმოხელენო, ნაცვალნო და ერთობილნო თიანელნო ესე ჩვენგან გარიგებული რიგი და გარჩევა თქვენცა ასე გაიგონეთ და

გაურიგეთ და მიზეზობით და უსაქმოს ლაპარაკით ნურავინ მოუშლით ...სიგელსა ამას ...კარის ჩვენის ვექილ ვეზირნი და სხვანი მოსაქმეთა ვითა ფარვანსა ამას ჩვენსა შიგან გაგვერჩიოს თქვენც ასე დაუმტკიცეთ...დაიწერა...ქორონიკონს უთ. ოკლომბრის 20 კელითა რუსთველ მიტროპოლიტის ჩერქეზის ძის ნიკოლოზისათა...წაწერა: ამტკაცებენ „რაგვარადაც ბატონს ბიძაჩვენს გაურიგებია“ ერეკლე და მეუღლე მისი ანნა და სასურველი ძე უფლის წული ვახტანგ, ძიძის ძე (ბიძისძე?) ასანშირზა, წესამე 7 მეფობისა ჩვენისასა თიბათვესა ქორონიკონს :უზ: 1719? მდივანის ოთარის კელითა.

1786 წ. № 49.....„თქვენ რომ ხახუისა ღვთისმშობელი გაბარიათ ის ხატი შუამთის ეკკლესიის არის...ამაზედ ყოველად სამღვდელონი ეპისკოპოზნი მემოწმებიან თვის დიკასტრიის წიგნი მაქვს პაპის ჩვენის მეფის ერაკლეს წიგნი...(აზის ბეჭედი და მერე წაწერა: ქ. გლახაკი ეპისკოპოზი ნეკრესისა (დოსიუოს?). მდაბალ ეპისკოპოზი რუსთველი კირილე (ეს სიტყვა ხუცურ ასომთავრულად).

1752 წ. № 53. ქ. ჩვენ მაგიერად. კახეთში. ვინცა ეფისკოპოზი ბრძანდებით ასე მოგეხსენოსთ ბატონი ალავერდელი და ნეკრესელი რომ გრემსენისელზე ლაპარაკობენ დაუსხედით და სჯულიერის

წესზე სამართალი უყავით და გაარიგეთ, რომ რაც თქვენ სამართალსა იქით, ჩვენც იმ ზოგად დავამტკიცებთ იენის ია. ქორონიკონს უმ. ყვარელში რომ ენისელები არიან გრემში რომ ენისელები არიან და ქიაურზე ამათზე სამართალი უყავით სჯულიერი. (აზის ბეჭედი ერეკლეში).

1735 წ. ახლად დროისა, № 56. ქ. ჩენი: ბძანება: არის ენისელთ მოურავო და თარხანო და სუღხან და ვინც ენისელის მოხელენი იყვნეთ ნაცვალ და ასისტავო და ენისელო, თქვენც იცით, მკვიდრი ბატონის ალავერდელის სამწყსო ხართ, რაცა უნდა ხიზნათ იყვნეთ ამისი მამამთავრობა ისაქმოს და რამიც ამათ აიღონ რაც ყოფილიყოს ძველთაგან რაც ქართველი იყოთ ჯულის წესით ქართველობით ძველთაგან ასე ყოფილა“

1788 წ. № 76: „მისის უწმინდესობის დიკასტერია მოგიწერთ ჩალოყაშვილო ბატონო ნოდარ. მერმე გავიგონეთ, რომ მაგ ახმეტას თქვენს ეკკლესიაში ალავერდელს არ იხსენიებთ და არც ალავერდელის მღვდელს ამოქმედებთ და შენს თავად ვისაც მღვდელს გინდა მოიყვან და დაადგენ და ამბობთ სადმე, რომ ალავერდელის ეკკლესია არ არის, კათალიკოზისა არისო და კათალიკოზს იხსენიებთ: ჩვენ ეს დია დამტკიცებით ვიცით, რომ არას ღროს კათალიკოზს: ახმემეტაში საყდარი არა

ჰქონია, არც სამწყოსი ყოლია მანდ მსახლობელთ
ერწოვლებს გარდა და ესეც სწორე დაქტია რომ
რომელისაც ეპარხიის ეფისკოპოზი გარდაიცვლება,
მანამ სხვა ეფისკოპოზი დაჯდება, ამ ეპარხიას სამ-
წყოსოს კათალიკოზი გაუძღვება და კათალიკოზს
მოიხსენებენ იმ დროს. ჩვენ კიდევ ესეც სარწმუ-
ნოდ და ჰეშმარიტად ვიცით და დამსწრენი ცავართ ეგ
ეკკლესია რომ აშენდა იმ დროს ზენონ ალავერდე-
ლი ცოცხალი აღარ იყო და ალავერდელის სამწყ-
სოს კათალიკოზი მარუვდა და კათალიკოზს იხსე-
ნებდენ და კათალიკოზის ბრძანებით ნეკრესელმან
აკურთხა ეკკლესია; კიდევ ალავერდელი ნიკოლოას
რომ გარდაიცვალა ალავერდელის სამწყსო კათა-
ლიკოზს ეკითხებოდა და კათალიკოზს იხსენებდენ,
მაგრამ ამის მიზეზით სამწყსო და ეკკლესია არ
წართმევია ალავერდელს არც წაერთმევა და ვერც
შენ წაართმევე: ახლა რადგან იმისმა სიმაღლემ მე-
ფემ და იმისმა უწმიდესობამ მეფისძეს ანტონის
უბოძეს ალავერდელის ეპარხია და ალავერდელ
მიტროპოლიტობა და დღეს ყოველს ადგალს და
სალავერდოს ეკკლესიასა და სამწყსოში ყველგან
ის იხსენება და მანდაც იმას უნდა იხსენებდეთ და
მღვდელიც რადგან ის აქა არა ბძანდება იმის მოა-
დგილეს არხიმანდრიტის იოანეს ბრძანებით და გა-
მორჩევით უნდა დაიდგინებოდეს, ამისთვის რომ ეგ
ეკკლესია ალავერდელისა არის და ახმეტაში კათა-
ლიკოზს არასდროს არც საყდარი ჰქონია და არც

სამწყსო ჰყოლია და რაც კათალიკოზი მანდ ხსენებულა. ჩვენგან ეს დია მძიმედ არის მოსაკითხავი, რომ შენისთავით ეკლესიისთვის მიგიცია და ამ გვარი საქმე შენს თავად და ჩვენს უკითხავად აღგისრულებია, მაგრამ ამ დროებში დია მოუცნელი ვიყავით და დავიღუმეთ და გირჩევთ რომ ამ გვარ საქმეებში აღარ გაერიო, თორემ კანონითა მამათათა დია მძიმედ დიისჯები, ახლა კი დავგიღუმებია რადგან უგუნურებით და უცოდინარობით მოგვლია მისი კზ. წელსა ჩლპს. მდაბალი მიტრაპოლიტი თფილისასა გერმანე (ბეჭედი) სვეტიცხოველის დ...დეკანოზი (ბეჭედი) ულირსი ხუცესმონაზონი (ბეჭედი) მწიგნობართ წინამძღვარი (ბეჭედი).

მიწერილია: „თუ სარწმუნო ნიშანი და საბუთი გაქვს რამე იმის უწმიდესობის დიკასტერიაში გამოაცხადე თუ არა და ეს ასე აღასრულე“ აზის ბეჭედი გერმანესი.

1749 წ. № 78. „...ჩემქვეშეთთაჲ საყმოთა შინა ქვრივთა თავისის მეუღლისაგან დანაშთენთა საქონელთა ვენაზმიწათა მიღება ვითარცა წეს არს საქართველოსა ან ვიგულოე და გავიხილოე შევიმცენ და ვისწავლოე წმინდათა წერილთაგან რომელთა არა ჯერ არს და შემოურვებელ სახიერისა მეუღლისა ესე წესი, რომელ დაუცავთ საქართველოსა შინა ამიერის კაცი აღესრულის მის ვისი მე მონა

უწულოდ ქვრივი დაუტევის ერთისა გინა ორისა ასულისათა მყისსა მეპატრონისა მისისა მტარვალნი მოიწვეიან და მიუხმენ საქონელთა, ვენახ-აგარაკთა და ყოველსავე რაცა დაშთომია მეუღლისაგან და მით დაუტეობენ უმეტეს მშიერთა, შიშველთა და უმოწყალოთა. ვაი დიდი ესე უმოწყალოება შემაწუხებელი ღვთისა და მკვლელი ბა(?) ოქროვანისა ტკბილ ნაკად მცენებულისა ინესი ხოლო მე მონა შენი სახიერო შეწევნითა შენითა არა ვინებებ და განვაწესებ ჩემისკელისა ქვეშეთთა საყმოთა შინა ამა წესთა ბრძანებითა ღვთისათა ჩვენ ყოვლად ნეტარი აბა ალავერდელი ენდრონიკაშვილი უფალი ნიკოლოზ მოგიმცნებთ კარისა ჩვენისა მოხელეთა და ყოველთავე მოსაქმეთა, რათამცა ისე მცნება მტკიცედ იპყრათ რომელ აღთქმანი არიან წელსა დაუსაბამოს ღვთისა ჩვენი და თქვენი საცხოვნებელი და მიხეზნი კეთილისანი და მისცენით ესე წერად ძეთა თქვენთა და ძის ძეთა თქვენთა დაუმტკიცენით, რომელ არიან ესე სადაცა და რ... ადგილს წმიდის გიორგის ყმა იყოს და ჩვენი სიტყვა გავიდეს იმ ადგილს ბეითალმანობა ამოგვიკვეთნა ყოვლითურთ ესე ვითარებ რომელსაც ჩვენსა საყმოში კაცი მოკვდეს ჩვენი ყმა და ქვრივი და ვაჟი არ დაუშთეს და იმ ქვრივს იმ მამულზე დგომა უნდოდეს ვინც იმას ვენახი, აგარაკი, მიწა და საქონელი წართოს შეჩვენებულმც არს თუ იმ ქვრივს ქმარი არ უნდოდეს, თავის მეუღლის მა-

მული მოუშლელად ქონდეს და რაც გამოსაღები ედოს იმ მამულს მსახური იყოს თუ მოყალნე იმ გვარი ყალანი გამოართს მოხელემ და მამულ საქონელი მოუშლელად ქონდეს და ვინც მოუშალოს შეჩვენებულ იყოს. ქვრივს თვის ნება ქონდეს. თუ უნდოდეს ზედ მამულზე ქმარი შეერთოს სხვის ყმა იყოს თუ უმაქულო ჩვენი ყმა მამულიანი(?) თუმცა(?) იქნება(?) იყოს გამოსადები გამოიღოს და ჰქონდეს თავისი მამული თუ რომ არ ინებოს და სხვაგან გაქორწინდეს, რაც თავის მეუღლისაგან საქონელი დარჩომოდეს იმ საქონელმა დააქ(ორწინოს?). რაც თანმოყოლოდეს მზითევი გამოჰყვეს და თვისი სათაფნო და სხვა რაც საქონელი დარჩეს და მამული ჩვენთვის მოვიდეს ვინც ქვრივი ასე წყალობით არ იმყოფოს შეჩვენებულ იყოს მამულში სადაც კაცი მოკვდეს და დედაკაციც და მათ ერთი გინ ორი ქალი დარჩეს, თავის მამული ნუ მოეშლება ნურც თავის მამის დაედის(?) (დედის) საქონელი გამოერთმევა იმ მამულმა და საქონელმა გაზარდოს და შეინახოს და დაქორწილოს და გამოსაღები რაც ობოლსა და ქვრივს შეფეროდეს ისე გამოერთოს და როცა ქმრის დრო მოუვიდეს თვით ნება იყოს თუ ინებოს და შეერთოს და თავისავ მამულზე იყოს მოუშლელად და თუ ინებოს სხვაგან იქორწინოს, თავისავ მამულიდამ და საქონელიდამ დაქორწინდეს და მზითევი გაყვეს როგორც რომ შეეძლოს

იმ მამულსა და სხვა რაც საქონელი დარჩეს და მამული ჩვენთვის მოვიღეს. ვინ უწყის, თუ კაცი ღარიბი იყოს და იმის საქონელს ქალის შენახვა და დაქორწინება არ შეეძლოს მამულის გაყიდვა დაგირავება არ იქნება ამისთვის რომ საყდარისა არის ქვრივი და ობოლი ამ წესით იყოს გლეხი მოხდეს თუ აზნაური ვინც ამ წესის შემწლად იკადროს შეჩვენებულ იყოს. თუ რომ აზნაურიშვილი დარჩეს ქვრივად უშვილოდ ან ობოლი ქალი, იგიცა ესრეთ თავისი ნება ქონდეს, ზედ ქმარი შეერთოს და თუ ნება ქონდეს უქმროდ იყოს და ყმა იმსახუროს მანამდინ ცოცხალი იყოს და ნახან მოკვდეს თავის მამულმა დამარხოს და თუ დაკარგოს(?) დაიკარგოს(?) თავის მამულმა დაიხსნას ასრე გაგვირიგებია და ვინც ეს რიგი მოშალოს შეჩვენებულ იყოს და თქვენ ჩვენნო შემდეგნო ალავერდელნო ესრეთ დაამტკიცეთ ეს ჩვენგან გარიგებული საქმე ღთის გულისათვის. თქვენ ჩვენნო აზნაურიშვილებო თქვენს ყმაშიაც ასრე უნდა გარიგოთ. რადგან ჩვენ ეს რიგი დავიდევით, თქვენც ასრე ყოფდეთ... მოხელე ვარ რათა მათცა (ე. ი. მეფეთაცა) ესრეთ დაამტკიცონ. ესე წიგნი მოგართვი წინაშე შენ მოწყალისა ღვთისათანა მოწმებითა და ჯერჩინებითა ჩვენისა კარისა მოხელეთა სუსანის ძის სახლთხუცესი პაატასითა ჩვენის ბოქაულთ უხუცესის ანდრონიკეს ძის ფარმუზისათა, მგალობლისშვილის მდივანის გიორგისათა, მისივე

სულხანიშვილის მეღვინეთ უხუცესის ...და ყოველ-
თა კარისა ჩვენისა მოხელეთა ესრეთ ვინებეთ და
განვაგეთ ჩვენის საყმოს განწესება ჟამთა...საქარ-
თველოს მპყრობელის მეფისა თეიმურაზისა და ძისა
მისად კახთ მპყრობელ—მმართველისა ირაკლისა-
თა, ვიგულეთ, ვისიტყვეთ და დავამტკიცეთ...
მარტსა :ა: ქორონიკონს აქეთ ქორონიკონსა ჩღმთ,
ქართულსა უღზ.

1764 წ. № 79. ქ. ჩვენ სრულიად საქართვე-
ლოს მეფემ ირაკლიმ ესე განაჩენი დავდევით ამ
რიგათ. ძველათგანვე ჩვენთა ჩამომავლობათა მიერ
მათი ყოვლად სამღვდელობა არხიეპისკოპოზი
ალავერდელი დიდათ გაპატიოსნებული არის სხვა-
თა საქართველოთა ყოვლად სამღვდელთაზედა
და უმეტესი პატივი მისცემდეს. ახლაც წინასაქმე-
თაებრ განგვიახლებია ვინცა ვინ ეპისკოპოსნი და
სამღვდელთა დასნი და ერისაგანნი თავადნი და
ახნაურიშვილნი ბრძანდებით და იმყოფებიო ნურა-
კაცი ამ ეკლესიის ყმასა და სამწყსოში სამღვდე-
ლოს საქმეს ნუ კელყოფთ და ნურც არა რა საქმეს ში-
ლნად გაერევით ეგრეთვე ამ ეკლესიის ყმაში
ნუ რასა საერო და საღმთოცა ნურა რომელსამე
საქმეში ნუ გაერევით თვინიერ ჩვენის ბძანებისა
კიდე რომელსაც ჩვენ სახელდობრივ არ უბძანოდ
ანუ კადროდ სამღვდელომ ალავერდელმა სასაქმოდ
არ დაიპატიჯოს ვისმე რომელიც ამ ჩვენს
ბრძანებას უარყოფს ეს ყოველმა სამღვდელთა

და საერომ იცოდეს დიად დიდათ გვეწყინება და პატიყსაც მიიღებენ სამღვდელონი კანონისაებრ და საერონი სამართლისაებრ. ამაზე ყოველი კაცი ფრთხილად იყავი აღიწერა აპრილს იდ, ქორონი-კონს უნბ.

1612 წ. ახლად დრძისა, № 81: „...მეფემან: პატრონმან: თეიმურაზ და თანამეცხედრემან ჩემ-მან ღვთის მოყვარის ქართველთა მეფისა ასულმან დედოფალმან პატრონმან ხვარაშან და პირმშომან ძემან ჩვენმან პატრონმან დავით ესე მტკიცე... კელითწერად ი მოგახსენეთ თქვენ ორ კერძოსა შესავედრებელსა ჩვენსა. ცათა მობაძავსა საედარსა აღავერდს და მას შინა დიდებით აღმართებულსა წმიდას გიორგის და თქვენსა საჭედ მპყრობელსა ამბა აღავერდელმა, თავარვისკოპოზსა სულიერს მოძღვარსა ჩვენსა ზებედეს ასე რომე რომელსაცა თქვენს სამწყსოს კაცსა დიდსა გინა მცირესა სჯუ-ლიერად და სამართლად წმიდის სჯულის კანონით გამოენახნეთ მოკითხული ექნათ და თუ ემართლე-ბოდეთ ჩვენ თქვენ მოგიდგეთ ვითარ იგი ჯერ არს მართლ მორწმუნეთა მეფეთაგან სანამდის თქვენ შენდობა არ უბოძოთ არც ვინახვინოთ რასაც ემართლებოდეთ იმ გვარად მოგაკითხვინოთ თანა შემწე გეყოთ. ნაბიჭვის საქმეზე მოკითხული ქე-ნით და როგორაც სამართალი იყოს იმ გვართა მოიკითხეთ აზნაურიშვილისა ასრე ყოფილა ეფის-

კოპოზს შეუნდობლობის წიგნი შეუგდია აზნაური-
შვილს თავი მოუდრეკია ეპისკოპოზისათვის გარდა-
უწყვეტია და გათავებულა თემის კაცის ნაბიჭვარი
და დედა ეფისკოპოზის კელთ არის სჯულიერად
განაშორებენ მეძავს კაცსა და---და თავი ვინმე გაუ-
ტეხოს, ეპისკოპოსმა სამართლიანად ვითა სჯულის
კანონში ეწეროს ისრე (მ--უანს და სხვა---თავან
დამტკიცებ იყოს----სხვა მოხეულია).

1685 წ. ახლო დროისა № 82. (შეადრე № 83)

„ესე წიგნი და პირობა მოგართვით ჩვენ სულ-
ერთობით ჰქონდრეთა ჩოლაყაანთ ყმათა ასე რომ
სარჯულოზედ იარებოდით და აქაც მობრძანდით და
მრავალი სჯულის გარდამავლობის საქმე ჩვენში
თქვენგან მოსაკითხავი მობრძანდით და გვიმწყემსე
და მართლმადიდებლობაზედ დაგვამტკიცენ და
დღეისუკან თუ ჩვენში ან ქადაგი ვინმე გამოჩნდეს
ან მარხვა ვინმე ჭამოს თუ შევიძლოთ გარდახდე-
ვინებას და მოშლას ვეცადოთ და თუ არ შევიტყოთ
მოგახსენოთ თქვენ მობრძანდით და რომელიც
ჯურუმში და გარდაკდევინება გეპრიანებოდეთ თქვენ
გარდააკდევინოთ და თუ არა მამამთავარი გამო-
გზავნოთ და თქვენის ბრძანებით ისე გაარიგოთ
საქმე ამისი წინააღმდეგომი კაცი არავინ იყოს.
ამისა და გასათავებლად მოგვიცია ღმერთი და
თავდებად და მოწამედ ჩვენი ბატონები ++++

1701 წ. № 91: ქ: ნებიოთა: მღთისითა. ჩვენ. მეფეთ მეფემან და თვით კელმწიფემან პატრონმან ბატონის მეფის თეიმურაზის ძის ძემან მეფემან ნაზარალიხან მივაბარეთ ჩვენს მამაპაპათ სასაფლაოსზედ მჯდომარეს ჩოლაყაშვილს ამა ალავერდელს ბატონს ნიკოლოზს და ვახელით ამ მურრას ხატების მოღარეთ წმიდის გიორგის ალავერდის ყმას მგალობლიშვილს მღვდელმონაზონს იოსებს რითა (სიათა სიითა) მივაბარეთ: არის: ქ. მაცხოვრის ხატი...ქ. ხახულის ღვთისმშობელი ქ. ორთუბანის ღვთისმშობელი...ქ. მსწრაფლ შემწისა ღვთისმშობელი...ქ. ყვარელთა ღვთისმშობელი...ქ. ბერძნულნი წიგნი შვიდი: რუსული...ესენი ღმერთმან დიდხანს აცოცხლოს ბატონის ალავერდელისათვის ნიკოლოზისათვის მიგვიბოძებია და იმას უკან იოსების მგალობლისშვილისათვის და ერთობით წმიდის გიორგის ალავერდისა აზნაურისშვილებისათვის მიგვიბარებია. ერთი ამასთან ნუსხა ალავერდელისათვის და საყდრიონთათვის მიგვიბარებია. ეს ნუსხა ჩვენის მდივნის მწიგნობრის თუმანისშვილის შიომის დაწერილი არის მკათათვის ქ. ქორონიკონსა ტპთ.

1701 წ. № 92. ქ. ესე წიგნი გიბოძეთ ჩვენ... მეფემან ერეკლე წოდებულმან ნაზარალიხან თქვენ მოძღვართ მოძღვარს პართენის და ვინცა ვინ მოძღვართ მოძღვარი კაცნი იყვნეთ ხახულისა ღვთის-

მშობელის ყმანი ასე რომელს უკუთხეული ბატონი პაპა ჩვენი რომ გარდავარდნილიყო მაშინ ჩვენი შურისა ხატები კახურის მონასტრებისა და ხახულისა ღვთისმშობელი ესენი სვეტისცხოველში მიეზარებინა ასე ებძანებინა რომ თუ ღმერთმან ჩვენს შვილს და შვილის შვილს ჩვენი სამკვიდროს მოსლვა და ბატონობა ეღირსოს იმას მიართვითო. ახლა ჩვენ ბედნიერმა ხელმწიფემ ქართლის ბატონობა ჩვენ გვიბოძა და მოვედით ეს მურასა ხატები რადგან ჩვენი იყო და კახურის მონასტრებისა ჩვენ გამოვაბარეთ, ჩვენს სახლში ქვექონდა და ვითაც ჩვენ თათარნი ვიყავით და ჩუენს სახლში ესენი ვერ შვეინახეთ ახლა ჩვენს ბატონს, ალავერდელს ნიკოლოზს მივაბარეთ და წმინდას გიორგის ალავერდს დავასვენეთ ამიტომ რომ თავთავის საყდრები აოხრებული იყო და ვერ ვანდევით და ხახულისა ღვთისმშობელიც იქ მივაბარეთ და ახლა როდესაც ხახულისა ღმრთისმშობელს მაგისტანა პატრონი დაუჯდეს ან შენობა ჩავარდეს იქ რომ იმ ხატისა შენახვა და პატრონობა შეძლოს რომ დაკარგვიო აღარ ეშინოდესთ, ის ხატი ვერც ალავერდელმან და ვერც საალავერდოს კრებულთ ვერ დაუჭირონ, რომ ისევ ხახულისა ღვთისმშობელს დაასვენონ და მოძღვართ მოძღვარს მიზარონ და სანამდის იქ შენობა ჩავარდეს იმას დღეობას რაიცაც მოძღვართ მოძღვარს უნდოდეს და ან მოინდომებდეს მიასვენებდეს ხოლმე, ნურა-

ვინ დაუჭიროს და მას უკან ღრომდის კიდევ იქ შეინახვიდნ და საბოლოოთ ის ხატი ხახულის ღეთისმშობლისა ყოფილა ისევ იმასა არ დაეკარგოს. ჩვენს მამაპაპათ ამისთვის გაუკეთებია საბოლოოთ ნურც-ვინ შეცილება არცა ვის სხვას კელი აქვს ვისმე ამა ხატთან მარიაშობისთვის კთ. ქორონიკონსა ტპთ.

1786 წ. № 93. ქ. ძველის მეფის ირაკლის განჩინების ძალით ალავერდელის უფლის ყოვლად სამღვდელოს ნიკოლოზ ხოლოყაშვილს მის წიგნის ძალით. მერმე ყოვლისა საქართველოს მეფის ძის ანტონის მისისას უწმინდესობის დიკასტერიას სამართლის განჩინებითა ხახულის ღთისმშობლის მურასა ხატი ებარა წმიდის გიორგის და ზემოწერილების განჩინების ძალით ახლა მეორე მეფის სრულიად საქართველოს მპყრობელ მქონებელის მეორე ირაკლის მეფის სამართლით მიბარებული ხახულისა ღთისმშობლის მურასა ხატი მეგობა და მომბარდა დიდებული მრავალ მოწამის დეკანოზის იოანეს კელით მურასა ხატი ზურგზე ვერცხლით მოჭედილი ნაწილებით სავსეს (კ) (თ-თ) სუთს ბუდეში აკლდა ნაწილი ცარიელი. ქ. ა. მისი შესამკობი მარგალიტი რიცხვით (მიე), ფირუზი თვალი ჩინებული (ა) ზანიშინიანი ი (მი). მომბარდა მე მოძღვრათ მოძღვარს ნიკოლოზ მდივნის ძეს მიმბარებია ბატონის დეკანოზის იოანესათვის. ამ

ხატისა განაჩინები პირველის მეფის ირაკლისა ნიკოლოზ ალავერდელისა დიკასტერიას და მეორე მეფის ირაკლისა რომ იმ განაჩინების ძალით მოგვეცა მიბარებული ხახულის ღთისმშობლის ხატი თვესა აგვისტოსა :ივ: ქორონიკონს უღდ. ნიკოლოზ ნიკოლოზ (არჯერ). მიწეკრია: სრულებით ამ თღისა და მარგალიტის ჯში (რმბ).

1786 წ. № 94. „...ნიკოლოზს მათის უწმინდესობის დიკასტერია ვაუწყებთ იმის ყოვლად სამღვდელოებას აბბა ალავერდელს უფალს და იმის მალლად ყოვლად სამღვდელოების მოხელეთ უბრძანებთ დეკანოზს, მამათმთავრებს და სხვათა. მაღალღირსმა არხიმანდრიტმან მოძღვართ მოძღვარმან ნიკოლოზ არხით იჩივლა იმის უწმიდესობასთან და ჩვენთან, რომ ხახულისა ღთისმშობლის ხატი ჟამთა ვითარებისა და ავის დროსაგან თავის ეკკლესიაში ველარ დაუსვენებიათ და მანდ წმიდის გიორგის ეკკლესიისათვის შემოუხიზნავთ და მოუბარებიათ ვითა აცხადებს წიგნი ბოძებული იმის სიმაღლის დიდის ერეკლე მეფისა რომ „ხახულის ღთისმშობლის ხატი წმიდის გიორგის ეკკლესიას ალავერდს მივაბარეთო ავის დროს მიზეზით და როდისაც პატრონი დაუჯდეს და იქ შენობა ჩამოვარდეს და დაკარგვისა აღარ ეწინოდესთ ის ხატი ისევ ხახულისა ღთისმშობლის ეკკლესიაში დაასვენონ და მოძღვართ მოძღვარს მიაბარონ ვერც

აღავერდელმა და ვერც სააღავერდელომ კრებულ-
მა ვერ დაუჭირონო“. ამას გარდა მასშინდელ
დროს დომრის აბბა ალავერდელის ყოვლად სამ-
ღედდელოს ნიკოლოზის წიგნიცა აქუს ასე წერილი
რომ ხახულის ღეთისმშობლის ხატი მოგვაბარესო
და როდესაც შიშიანობა აღარ იყოს და იქ შენო-
ბა ჩამოვარდეს მაშინ ეს ხატი ტაძარშივე დასვენ-
დეს ჩვენთ საყდრიონთ ვერ დაუჭირონო“. ახლა უთხოვნია თქვენთვის მოძღვრათ მოძღვარს
რადგან ამის სიმაღლის მეფის ბრძანებით იმ ეკკლესი-
სიაზედ დადგინებულა და არ გიბოძებიათ არ ვი-
ციოთ რის მიზეზით უჭერთ მაგ ხატსა. ამისთანა
წიგნების მქონებელსა. ამის სიმაღლეს მეფესაც
ჰბარებოდა რომელნიმე სახმარნი იმ ეკკლესიისანი
და ყოველივე უბოძა თქვენც მობარებული გქონათ
და თქვენც უბოძეთ თუ უწინვე მგუიბარებიათ
ყაბზი გექნებათ... სვეტს-ცხოველსაც ჰბარებია
ოდესმე ეგ ხატი და თავისდროს იმისთვისაც გამოუ-
ბარებიათ... რას ემართლებიო, ეგ ხატი შობარეთ,
ამ მოძღვართ მოძღვარსა ნულარ აწუხებთ, რადგან
ამ კაცსა თავისი თავი, სული და კორცი იმ ეკკლესი-
ისათვის დაუდვია, იქ ცხოვრებს და იმ ეკკლესიის
შემკობას სცდილობს. ეგ ხატი თავის ეკკლესიაში
უნდა დაასუქნოთ და ღმერთმან ნუქნას თუ ავის
დროსაგან შიშიანობა მოხთება მაშინ მაგ ხატისაც
და ან რაც სხვანი სახმარნი არიან იმ ეკკლესიისა

იმათ დაუკარგაობას ეს უფრო ეცდება. ფებერვარს
ვ, ჩღვე. ბეჭდები და ხელთმწერანი.

XVIII საუკ. ანუ XVII საუკ. დასასრულის ხელით.
ქ. ესე წიგნი: მოგართვით: ჩვენ: ჩოლაყაშვილმან
ამბა ალავერდელმა ნიკოლოზ თქვენ ხარჭაშნელ
მთავარ ეპისკოპოზს მოძღვართ მოძღვარს ბატონს
პატონენის ასე რომე ჩვენმა კელმწიფემან მეფე
ერეკლემ თავის მამაპაპათ ნა'შრომი მურჰსა ოქროთ
მოქედილი თვალით და მარგალიტით შამკობილი
ხატები წმიდას გიორგის ალავერდელს კელმწიფეთ
საფლავზედ დაასვენა და ჩვენ მოგვაბარა ჟამთა
ვითარებისაგან ხახულის ღვთისმშობლის ტაძარი
უშენოდ იყო შიშისგულისათვის ხახულისა ღთის-
მშობელი თავის ტაძარში ვერ დაასვენეს და წმი-
დას გიორგის ალავერდს დაასვენეს და ჩვენ მოკვა-
ბარეს როდეს ღმერთმან და თვით ხახულის ღთის-
მშობელმა მეფეს ერეკლეს და მის შვილებს კახეთს
მათი პატრონობა აღირსა და აქის(?) ხახულისა
ღთისმშობელს დასასვენებლად იქ აღარ ეშინოდეს
ვერც საყდრიონთ დაუჭირონ. არიან ამისნი მოწა-
მენი მგალობელისშვილი მღვდელმონაზონი იოსებ
და სუსანიშვილი სუსან და სულ ერთობ საყდრის
ყმანი (ბეჭედი).

1743 წ. № 102. ესე წიგნი მოგართვით:
ჩვენ: არქიმანდრიტელმან ნინოწმინდელმან იოანე

თქვენცათა მობაძავსა წმიდასა გიორგის ალავერდს და მას მჯდომარეს ამბა ალავერდელს ნიკოლოზს ასე რომე ბატონის ბრძანებითა და თქვენის ნებადართვითა ბისონი ვიკურთხეთ და თქვენ კელმწიფებისაგან გუჯარი გქონდათ რომ უთქვენოთ ჩვენს ქვეყანაში ეპისკოპოზი ვერ გაპატიოსნდებოდა და ნეკრესელი ხომ ჩვენის ხარისხისაგან უმდაბლესი იყო და ბისონი და მიტრა იშოვნა ჩვენც ამ მიზეზით ჩაეცვით ახლა რადგან ჩვენს მონასტერზედ ეს წყალობა მოვიდა ვიყვნეთ თქვენი მორჩილნი როგორც ჩვენგან უპირველესნი ნინოწმინდელნი ყოფილან და რაც ჩვენი ხარისხი არ არის მაზედ ნამეტნავი ჩვენ არა მოვიდომოდ რა სჯულის საქმეზედა, როგორც პირველად თქვენგან თუ თქვენის უწმინდესობის ამბა ალავერდელისაგან ერთობა ყოფილა მეც ვგრე მორჩილი ვიყო ამისა გათავებლად და მოწმად მოგვიცემია პირველად ღმერთი...და მოციქული ნინო დაიწერა წიგნი ესე თვესა მაისსა გ. ქორონიკონსა ულა.

1711 წ. ...ჩვენ...მეფეთ მეფემან იმამყულიხან და დედაჲან ჩვენჲან დედოფალთ დედოფალმან პატრონმა ანნამ და...ჩვენჲან ერეენის ბეგლარბეგმან პატრონმან მამადყულიხან და კახეთის გამგემ პატრონმან თეიმურაზ ესე მტკიცე და უცვალებელი საბოლოოდ გასათავებელი წიგნი და სიგელი გკადრეთ და მოგართვით თქვენ ჩვენს სულკურთხეულს

მამაპაპათ კელმწიფეთ სასაფლაოს წმიდის გიორგის
მონასტერს ამა ალავერდელს ჩოლაყაშვილს ნიკო-
ლოზს ასე რომე რადგან რუსთველი დროშის
პატრონი და სარდალი იყო და ბისონი არ ეცვა
ჩვენის ბრძანებით სარდლობის გულისათვის რუს-
თველს ნიკოლოზს ბისონი ჩავაცვით და ამას გადა-
თუ ან რუსთველმან ან ბოდბელმა ან ნიტრა ან
გვირგვინი დახურვა მოინდომოს მაგ ქვეყანას რო-
მელსაც სხვას ეფისკოპოზისა და ან ბერისა პა-
ტრის მომატება სხვამ ჩვენმა ჩამომავალმან სახლის-
კაცმან მეფემან ანუ დედოფალმან... ანუ გარეშე
ხანმა ანუ ჯანიშინმან ან ბისონის ჩაცმა ან მიტ-
რისა და ან გვირგვინისა დახურვა მოინდომოს და
თქვენი გამსუბუქება თავადმაც რისხავს. ღმერთი...
და აზრათი მურთუხელი?! (რისხავსო) და იმისი
ოჯახი და ბედნიერისა ყენის ნასოფი და ნაყაზი...
დაიწერა ქრისტეშობისთვის ია. ქორონიკონსა ტყთ.
კელითა კარისა ჩვენისა მდივნის მწიგნობრის თუ-
მანისშვილის შიოშისათა †††

ვინც პატრიარქმან ანუ კათალიკოზმა ანუ
ეფისკოპოზმა / კელყოსს შლად ამისა---წყევა მეფე
დავით მეფე იმამყულიხან (ხეყუჯად)

გვერდზე წაწერა: ქ. ნებითა...ღვთისათა ესე
წიგნი მოგართვით ჩვენ ენდრონიკასშვილმან ბოდ-
ბელმან მთავრებს კათალიკოზმან ზაქარიამ და ჩერ-
ქეზისშვილმა რუსთველმა მთავარეპისკოპოზმან

ნიკოლოზ თქვენ ჩვენს კელმწიფეთ სასაფლაოს წმიდის გიორგის მონასტერს მისს საქეთ მპყრობელს აბბა ალავერდელს ჩოლაყაშვილს ნიკოლოზს, ასე რომე მეფის დავითის ბრძანებით რუსთველმა პატივი მოიმატა და რუსთველს ბისონი ჩაეცვა ამისდა გარდა თუ ან ნიტრა ან გვირგვინის დახურვა მოვინდომოთ ან სხვა სჯულიერის საქმის წინაღმდეგომი შევიქნათ თქვენი ქრისტეს უარის მყოფელი ვიყვნეთ და წირვისაგან დაყენებულნი. თუ ან ჩვენ და ან ჩვენს უკან ბოდბელმან თუ რუსთველმან ეს წიგნი გატეხოს და ამ საქმეზე ალავერდელის წინააღმდეგომი შევიქნას ღთის მგმობლად ეკითხოს და კელმწიფეთ სასაფლაოს შეცოდებად ქრისტიანობისთვის გასულს ქორონიკონს ტუთ.

1741 წ. № 104. ჩვენ...კახთა მფლობელმან თეიმურაზ და თანამეცხედრემან ჩვენმან ქართველთ მეფის ვახტანგის ასულმან დედოფალმან თამარ და პირმშომან...და მალღის კელმწიფეთ კელმწიფის მიერ აღზრდილმან და კეთილმორწმუნოებით განმტკიცებულმან ბატონისშვილმან ერეკლე და ძის წულმან ჩვენმან მირზამ ესე მტკიცე...წიგნი და საფიცარი დავდევით...წმიდის გიორგის ტაძრისა ალავერდს ასე რომე ნეკრესელმან იოანემ ბისონით კურთხევა მოინდომა, ჩვენ არ ვიცოდით, ასე რომე თუ სხვანი ნეკრესელნი როგორ ნაკურთხნი ყოფილიყვნენ ბისონით თუ ომოფორით ამიტომ

რომ უწინ ჩვენს ხსოვნასა და მოსწრებაში უკუერთხი ნეკრესელი იჯდა და მახსოვარი არა ვინ იყო და ქვეყნისა არეულობისაგან უკუერთხი დარჩომილიყო ეს ვიცოდით, ნეკრესი ქალაქიც ყოფილიყო და ათორმეტი მამათაგანი წმინდა აბიბოს მის ქალაქის ეფისკოპოზში ყოფილიყო და მისი მოსაყდრე უნდა ბისონიანი ყოფილიყო, ჩვენც მისის მიზეზით ნება და კურთხევით რომ ნეკრესელი ბისონის ღირსი იყო ამ წმიდის აბიბოს მოსაყდრეობისათვის და რადგან წმიდის გიორგის მონასტერი ალავერდი ჩვენს მამაპაპათ ამაღლებინათ და უმეტეს ყოველთკახთ ეფისკოპოზსთაგან განედიდა და გვირგვანოსან ექმნა ალავერდელი მისი წინააღმდეგი და უნდომი და დაუმოწმებელი კახთეპისკოპოზებისა კურთხევაც არ იქნებოდა, ალავერდელმაც ნება დართო ნეკრესლის ბისონით კურთხევისა თუ ამას იქით სხვამ ეფისკოპოზმან ბისონი და ნიტრა ალავერდლის შეუნდობლად ჩაიცივას და დაიხუროს წყეულ იყოს ქრისტესაგან და ჩვენც შერისხვით გარდავადგინოდ საყდრისაგან თვისისა...თუ მეფემან... დაიწერა წიგნი ესე კელითა დისა ჩემისა მონოზნის მაკრინასითა თვესა დეკ. გბ. ი ქორონიკონს უკთ. (1741) ქორონიკონს აქეთ ჩღმ.(?) (ბეჭედი თეიმურაზისა).

1761 წ. № 105. ქ. ჩვენ საქართველოს მეფედ
ცხებულსა თეიმურაზის ძე მეფის კახეთისა და გან-
მგებელნი ქართლისა მეფე ირაკლი ბაგრატიონი
და თანკმაქმნილიყოფლისა საქართველოსა კათა-
ლიკოზ პატრიარქი-ოვსებ ამას წარესწერთ განმხილ-
ველნი ქვეყნისა ჩვენისათ. ვინადგან ჟამთა ჩვენთა
ბრალთა ჩვენთათვის მოიწიენეს ოხრებანი წმინდათა
ეკლესიათანი და ესე ვითარნი წესქმნანი ისჯუ-
ლდებულებოდა ვითამცა ეფისკოპოზსა თვისნი რა
ეპარხიანი არლა ჰქონებოდა, რომელსაზედა ეკურ-
თხა და თვით ერწმუნა იგი რა აოხრებულ იყო
სამწყსო იმისი მასვე ეფისკოპოზსა სახელისათვის
მის ეკლესიისა კადრიანად კელი სდებოდა და საქ-
მელად ჰქონებოდა მისი მამული და სამწყსო ესე
ვითარმედ მძიმე არს მძიმედ სახედველად
ალკვიჩნდა ჩვენ და არცა ვყოფთ ნეფ-
სით ჩვენით ამას; რომლისათვის ხარჭაშნელისა
ეკლესია დიდ ჟამს უმკვიდრო არს და განუვლელ
მსახურთაგან მისთა და ეპისკოპოზთა და მას სამ-
წყსოცა დიდად მცირედ აქვს რომელ არა შვენის
ეპისკოპოზსა ეგრედ მცირედისა სამწყსოსა ქონება
ამათ მიზეზისათვის ეუბრძანეთ აღქრულნი სჯუ-
ლიერისა წესისა მცველობანი, რათამცა ხარჭაშნე-
ლისა სამწყსო ამბა ალავერდელსა კეთილრწმენისა
ძლდელ მთავარსა ზენონს ებაროს ჟამამდე მოხე-
დვისა ღვთისა რომლისა ვართ მოსაგნი მოწყალე-
ბისა მისისანი დღითი დღედ ოდესცა ღმერთმან

მოხედოს ქვეყანასა ჟამთა ჩვენთა ანუ შეიღთა ჩვენთასა ანუ პატრიარქისა რომლისამე ზევეითაც(?) წეს და კანუნ იყოს წინათა კრებათა სამწყსო მისი ეკკლესიასა მას და მას ზედან კურთხეულსა ეპისკოპოზსა ეგრედ კელთ უდვან წელსა ქორონიკონს აქეთ ჩღა თათვესა სეკდენბერსა რიცხვს ა.

1740 წ. № 106. ესე; წიგნი: მოგართვი თქვენ ამა ალავერდელს ბატონს ნიკოლოზს ჩვენ ნეკრესელ ეპისკოპოზმა იოანემ ასე რომა ჩვენს ხსოვნაშია ნეკრესელი ნაკურთხი არავის ენახა. ახლა ჩვენ კურთხევა მოვინდომეთ და ბისონის ჩაცმა თქვენ მოგახსენეთ და თქვენის მშვიდ და მეფის თეიმურაზის და დედოფლის თამარის ბრძანებით და დასტურით შენდობა მიბრძანეთ. ეს მოგვიხსენებია, რომა წმიდის მონასტრის და თქვენი წინააღმდეგობა მე არ მოვინდომო და თქვენი მორჩილიც ვიყო ჩემს უკან რომელიც ნეკრესელი დაჯდეს ბატონის ბძანებით ან თქვენის შენდობით თუ წყალობა უყოთ რომა ის იქნება თუ არა და რომელიც ბატონს ეპრიანებოდეს ის ქენით. ქორონიკონსა უკე. (ხელმწიფრია ნეკრესელის იფანესაგან).

1757 წ. № 107. ...აღრჩევა და კეთილად გან-

რჩევა განვიგეთ ჩვენ ღეთივცხებულმან მეფემან ქართველთამან თეიმურაზ და ძემან ჩვენმან მეფემან კახთამან ირაკლიმ და ყოვლისა კახთალიკოზ პატრიარქმან იოსებ ოდეს მოკლებითა კეთილისათა და განმრავლებითა სიბოროტისათა ცოდვითა ჩვენთა მიერ მოაკლდეს და შემცირდეს და რომელნი მე სრულიად აღვდეს აწი ეკკლესიანი და განმრავლდეს უსჯულოთა მიერთ ჩვენზედა ოხრება ტყვეობა მწარე, მას ჟამსა ქვეყანას კახთასა ფრიად მოკლებული საებისკოპოზო და უშენი ეკკლესია ჭერემელსა სრულიად ოკერ და შენებულება და შენებულება ტაძრისა დაქცეულ და ყოვლად უკადრულად იმყოფებოდა რამეთუ მრავლით ჟამითგანვე პირველ ჩვენსა წარტყვენილ და მოოკრებულ იყო და ჩვენ მას ეკკლესიასა შიდა ებისკოპოზი მისი თვისსა საყდარსა ზედა მჯდომარე არა გვეხილვა ხოლო შემოსავალნი რაიცა სარგომის ეკკლესიისა თვისსა ადგილსა და სამწყსოთა შეილადა აღიდებოდა, სრულიად ცუდად წარეგებოდა: არცა მის ეკკლესიისა წარსამატებლად და აღსაშენებლად წარეგებოდა, არცა მისთვის დაიმარხებოდა: და ვინაიდგან ესე ესრეთ იყო აღშენებასა და განახლებასა მისსა ფრიად ჭირი უხმდა და სახმარი და ესე არა ძალგვედვა და უსჯულოთა მტერთა მარადის ზედამოსლვისა და ბრძოლისაგან მას შინა სამღვდელთა ანუ საეროთა მკვიდრობა არა იქნებოდა და მისთვის ესე ესრეთ განვიზრახეთ და

განვწესეთ თრათა ეკკლესიისა შემოსავალნი ეგრეთვე ეკლესიათა შექმნებოდეს და და ცუდათ არა წარეგებოდეს; და ამის მიზეზისათვის სამთა ეფისკობოსთა თვისსა ეკკლესიასა შინა მყოფთა და შერთა და განკარგულთა გავუნაწილე და ყოველივე საქერმლოჲ რაიცა შემოსავალი იყო სამათ განუყვით, ვითარცა აქა აღგვიწერიეს და მის საეფისკოპოსოსა სოფლისა და სამწერთა გამოსაღებთა და ღრამათა და ყოველსავე საქერმლოჲ გამოსავალთა ესე ეფისკობოზნი აღიღებდენ და თვისსა ეკკლესიასა ახმარებდენ და მათ ზედა წარაგებდენ. გარნა ესეცა განჩინება და ბრძანება დაგვიძს; რათა ქამითუმცა მოიწიოს და ოდესცა ინებოს მეუფემან ჩვენმან ქრისტემან და მოწყალებით მოხედვა ყოს და მშვილობა მოავლინოს, რომელ ეკკლესიასა შინა თვისსა ეპისკოპოზსა დადგრომა და მას შინა მკვიდრთა ძალედვას თეინიერ ყოვლისა სიტყვისა და ყოვლისა ცილობისა თვისი მამული და სამწყსო და რაიცა მისი სარგოდ შემოსავალი იყოს ყოველივე მის ეკკლესიასა ეპისკოპოზს მიეცეს უკლებლად დაუცილებელად და უსიტყვოდ. ხოლო სამსა ამათ ეპისკოპოზთა ამა ალავერდელსა, ბოდბელ მიტროპოლიტსა და ნინოწმინდელსა მიეცა სამწყსო საქერმლოსა ესენი: უფალს ალავერდელ ენდრონიკაშვილს ნიკოლოზს ერგო სამწყსო საქერმლოსი სოფელი ნოკდოლი სრულიად: სოფელი კისისკევი სრულიად: სოფელი წინარდალი სრულიად: და სამწყ-

სოდ თავადიშვილი მამუხასშვილები და ამას გარდა კიდევ სოფელი ველისციხე; უფალს ბოდბელ მიტროპოლიტს ენისელთ მოურავის ძესიოანეს ერგო ჭერემლის სამწყსო სოფელი ვეჯინი სრულიად თავადიშვილის ერასტის შვილებითა და სოფელი ფხოველი სრულიად თავადიშვილის მოურავის შვილებითა და სოფელი ზიარი სრულიად თავადიშვილის ზურაბის შვილებითა და ამას გარდა ქოდოდა და მელაანი. უფალს ნინოწმინდელს ტუსიშაილს საბას ერგო ჭერემლის სამწყსო კალაურში თავადიშვილები ვაჩნაძეები თავეთის ყმითა და სახასო ძველთაგანვე ნინოწმინდელის არის; და ამას გარდა სოფელი ურიათუბანი სრულიად, სოფელი ჩუმლაყი სრულიად და სეფელი ზეგანი თავადისშვილის ჯანდიერთა სრულიად“.. ესრეთივე სიგელი მიუციათ ნინოწმიდისთვის, გარეჯისა და ანჩისხატისთვის:

1784 წ. № 108 ქ. ორსავე საქართველოს მეფეს მათ უმაღლესობას ყოვლად უმდაბლესი მოხსენება.

ნათარეულში რომ სოფელი აშენებულია თქვენის უმაღლესობისაგან იმ სოფელს ნეკრესელი მოსჭიდებია. თქვენ გიბოძებიათ, თუ სხვას მიზეზით მოსჭიდებია არ ვიცით. ის ალაგი სამწყსოდ ჩვენსა უფრო ნიშნავს და თქვენის სიმაღლის ოქმიცა გვაქვს, ღღელიც ჩვენგან მისცემია და ხალხიც ჩვენის მამულიდამ გასულან. ჟამთა ვითარებისაგან სხვის სამწყსონი მოსულან და ჩვენს სამწყსოში

სახლობენ; ბოდავიდან ბოდაველნი; თიანეთსა და
ერწოდამ ერწოელნი; ახმეტის და სხვანიც იმყოფე-
ბიან აქავე. იქიდანვე მოსდევენ და ღღესაც უჭი-
რავსთ. ამ წყალობას ვითხოვთ რად(გან) სხვასთ ასე
უჭირავსთ, ჩვენც ერთი სამართალი მოგვებოძოს.
ენისელი და ჭიაური ჩვენი სამწყსო არის და ნეკ-
რესლის სამწყსოში რომ დგომისთვის ნეკრესელს
უჭირავს. ამ ორს აზრში რომელიც სჯულიე-
რი წესი იყოს იმ სამართალს ვითხოვთ... ამ ზე-
მით ხსენებულს ნაფარეულთან ნეკრესელს ხელი
არა აქვს, ამისთვის რომ სამწყსოს აღაგობითაც
ჩვენია და ხალხიც ჩვენიდამ ირის გასული. ახლა
ნება უმაღლესობისა თქვენისა აღსრულდეს. მარტი-
სა :ა: ქორონიკონს :უობ: აღავერდელი ნკ

განკარგულება :„ქ. ჩვენ მაგიერად ყოვლად
სამღვდელოს ნეკრესელ დოსითეოსს ასე უამბეთ:
მერე ამ არზით უკლებლად ყოვლად სამღვდელო
ამბა აღავერდელი ნიკოლოზ სამწყსოზედ გიჩივისთ.
თუ ჭეშმარიტი სიტყვა არა გქონდესთ რამე ჩვენს
სამართალში ელაპარაკენით და გასწორდით: მარტს
(თ); ქორონიკონს უობ

1757 წ. № 109 ქ. ამას წინათ ბატონების
დროსაც კათალიკოზსა და აღავერდელს პატივის
მიცემისა და რიგის საქმეზედ ლაპარაკი ჰქონებოდათ
და ახლა ბატონიშვილს კათალიკოს ანტონის ერ-

თი წიგნი ვივეცით ალავერდელის საქმეზედ. ამ წიგნს ალავერდელი არ დასჯერდა მას უკან ჩვენ ის წიგნი მოვიკითხეთ და მცხეთელებმა დამალეს აღარ გამუაჩინეს: ის ჩვენგან მიცემული წიგნი უხმარი და გაცუდებული არის. ღვთით ბატონი ალავერდელი ამ ცოტას ხანში რომ ქალაქს ჩამოვიდა ჩვენი პატრონი მეფეთმეფე თეიმურაზ და ძე ჩვენი პატრონი მეფე ირაკლი ერთათ დავსხდებით და ეფისკოპოზს დარბაისელს გვერთ ვიახლებთ და ბატონის კათალიკოზის იოსებისას და ბატონის ალავერდელის ნიკოლოზის რიგსა და პატივისდების საქმეს როგორც მართებელი არის იმ რიგათ გავარიგებთ და სამართალს უზამთ რომელიც უმფროს — უმცროსობის პიტივი და რიგი არის ისე იქცეოდეს ალავერდელი იანვრის (იზ) ქორონიკონს უმე და არც თავისი პატივი მოეშალოს (აზის ორი ბეჭედი ერეკლესი.)

1785 წ. № 110 ქ. ჩვენ ყოვლად სამღვდელთა ამა ალავერდელი ნიკოლოზ ლოცვისა და კურთხევისა დაბაგოვარჯან და სალოთხუცესი დიმიტრი და ნაზირო ლალაკტიონ ახლა თქვენ უნდა ხელი მიჰყოთ და ამ ეკლესიის ქვიტკირის წისქვილი რომ არის თქვენ უნდა მიხვიდეთ; თავს უნდა დაადგეთ და ეკლესიისთვის უნდა გააკეთებინოთ ჩვენგან ამისი გაცემა არა გზით არ იქნება და ვერცა ვის მივსცემთ და ჩვენც ამიტომ ვეღარ

გავსცემთ — ეკლესიის ხარჯით გაკეთებულია და ეკკლესიის საწყინო იქნება და მაგის გაცემა ჩვენგან აღარ შეიძლება და ვერც ვის მივცემთ. ფებერვალს ქორონიკონს უოგ. „თუ რომ ახლავ ხელი არ მიყავით მე და თქვენი ბატონობა აღარ იქნება (ახის ბეჭედი).

XVIII საუკ. ხელით: № 112 ქ...წმინდის გიორგის ლაშრისა ჯვარისა... ჩვენ ჩოლყაშვილმა თიანენეთის მოურავმა სულ ერთობრივ თიანელთა და ერწოელთა დეკანოზმა... დეკანოზმა... რჯულზე მაგარნი ვიყვენეთ როგორც რომ ჩვენის ლაშრის წმინდის გიორგის ერთგულნი ვართ... როდესაც გაუჭირდესთ თან დავიხოცნეთ. როცა რომ სამსახური ეპრიანებოდეს ისე ვემსახურნეთ ბატონ-ყმობის წესითა, მტერს უმტეროთ, მოყვარეს ვემსახუროთ...+++++

ქ. როგორც თიანელთ საყდრიონთათვის ეს საფიცარნი მიუცრიათ ჩვენ მეფეს თეიმურაზს ამ რიგათ დავემტკიცებია“ და ზედვე: „თქვენი ძმისწული ალიმირზა“ (იგივე ალექსანდრე — 1736 წ. ახლად დრას).

1788 წ. № 115 ქ. მათს ღირსებას ბატონს ალავერდელს დეკანოზს არქიმანდრიტი იოანე მშვიდობას უძღვნი და შენს მშვიდობით ბრძანებას ვისურვებთ. შემდგომად ეს მოგხსენდეთ. მოძღვართ-მოძღვარს ხატა უბოძა ბატონმა ხახულის

ღვთისმშობლისა. თუ მაგისი წინააღმდეგი წიგნი გქონდეს გამოგზავნე, ბატონს მივართო, და არა გაქვს რა წიგნები ღვთისმშობლობას ვადა არის უნდა მივცეთ. კიდევ ეს იუწყე: ალავერდელის ბარათის საწირავი და ელენე ბატონიშვილის ბარათის საწირავი და გამოგზავნე, რომ საწირავის ბოძებას აპირობს ბატონი. აგვისტოს (ია) ქორონიკონს უოდ. დედოფალს რომ სადღეგრძელო ბარათი ებოძებინა მეფისა ისიც გამოგზავნე ეხლავ. (ბეჭედი რამქელზედაც ამოჭრილია მიტრას).

1798 წ. № 248 ქ. წყალობითა ღვთისითა ჩვენ სრულიად საქართველოს დედოფალმან და დადიანის-ასულმან დარეჯან ესე წყალობისა და მამულის ბოძების წიგნი გიბოძეთ მისის უწმინდესობის კათალიკოზ-ალავერდელის ჩვენის შვილის ანტონის ნებართვით შენ ჩვენ მიერ აღრზდილს აზნაურისშვილს მალრადეს ბეჟანს, ასე რომ ობოლი იყავ ჩვენ გაგზარდეთ; გალობა და წიგნი გასწავლებინეთ; და წმინდის გიორგის კანდელაკი იოსებ ამოსწყდა—ქალის მეტი არა დარჩა რა. იმ იოსების ქალიც შენ გიბოძეთ, იმისი მამული და სხვა რისაც მქონებელი არის ყოველისფრით შენთვის გვიბოძებია და შენც წმინდის გიორგის ალავერდელის ეკკლესიისათვის შეგვიწირავხარ და მიგვირთმევიხარ, არავინ იყოს შენი მოცილვე და მოდავე ამ მამულისა.—აღიწერა ხელითა კარისა ჩვენისა მდივან-ნაზირისა ქობულოვის სვიმონისათა. ფებერვალს :კ: ქორონიკონს უპე.

V წილანის ტაძრის გუჯრები.

1792 წ. ქ. ბატონიშვილი ვახტანგ გიბრძანებ ბოქაულებს უცესო ბეჟან! მერე ყოვლად სამღმედელოს უფალს წირკნელისათვის ქაისხვევლთ დრამა სახუცო და რაც საეფისკოპოზო სამსახური არის უნდა მოერთმევეინათ, ჩვენი ოქმიც ჰქონდათ და კიდევ დაუფვისნებიათ და არ მოუციათ, ახლავ უნდა დაადგე და როგორც რიგი არის დრამა საეფისკოპოზო რაც იყოს უკლებრივ უნდა მოაცემინო. მაგათ ეფისკოპოზი ეს არის და ამას უნდა რაც რიგი ამსახურონ და დაემორჩილნენ და ეკლესიებიც აკურთხებინონ ეს ეხლავ ბეჯითად უნდა გაარიგებინო, თორემ ჩვენი საწყენი იქნება.

რომელი ქრისტიანე იქნება ეფისკოპოზი და ამათ ხომ ამის მეტი ეფისკოპოზი არა ჰყავთ და იმას უნდა ემსახურონ. ხომ თავსაც დაიდეს და თავდებიც მისცეს მოხუცესი (?) თუ მაგათი ამხანაგი სხვა სოფლები ემსახურებიან ეგენი რალა არიან?.

1736 ქ....წიგნი: და სიგელი შეგიწყალე და გიბოძეთ ჩვენ იესიან დავითიან, სოლომონიან ბაგრატიონმა მეფეთ მეფემან ქართლ-კახეთისა ხელმწიფემ მეფე ალექსანდრემ თქვენ მუხრანის ბატონიშვილს ქრისტეფორესსა, ასე რომე მოხველ კარსა დარბაზისა ჩვენისა, გვეაჯენით მაგლისის

მაგლელობასა. — ჩვენც ვისმინეთ აჯა და მოხსენება, შეგიწყალეთ და გიბოძეთ, არაოდეს არ მოგეშალოს... დაიწერა ბრძანება და ნიშანი ხელითაქარისა ჩვენის მწიგობარი მდივანი მუშრიბი ბაინდურას-შიელი ავთანდილისათა ქორონიკონს: უკდ: მარტის :კ: „აზის დიდი აეჭედი წარწერთ: „ორ...გამო დავითიანი ალექსანდრე ვარ სვიანი“. ეს ალექსანდრე ძმისწული თეიმურაზისა მეფედ იწოდებოდა. — ამას ეკუთვნის ის წერილები, რომელიც ჩვენს „რონიკებში“ გვ. 432 XVII საუკუნეს მივაწერეთ 1601 წლის ქვეშე

1746 წ. № 20 ჩვენ. . საქართველოს მეფის თეიმურაზის-ძემან და კახეთის-არაგვის მყრობელმა... ერეკლემ, თანამეცხრედემან ჩვენმან დედოფალთა დედოფალმა.. ანნამ, პირშომან სასურველმა ძემან ჩვენმან უფლისწულმა ვახტანგ და საყვარელმა ბიძაშვილმა ჩვენმა ბატონიშვილმა ასან-შირზამ—ასე და ამა პირსა ზედან, რომელ ჟამთა ვითარებისაგან ანანურის ზევით არაგვის ერისთავის მთის ადგილებში აღარ შეეშვათ წირკნელი და რჯულზედაც მიდრეკილ იყვნენ და მობრძანდით თქვენ მუხრანის ბატონიშვილი ყოვლად სამღვდელო წირკნელ მიტროპოლიტი ქრისტეფორე და გვეაჯენით სამწყსოსა თქვენსა ვითარცა ძველათ თქვენი ყოფიფულიყო და გუჯარშიაც ძველათგან მთა და ბარი თქვენი სამწყო ყოფილიყო და ჩვენც ხელახლა წყალობა გიყავით—თქვენი სამწყსო: მთიულეთი, ხევი

გულამაყარი, კანო, ქართლთაი—ამათ სახუცოს ერის-
თავები სადმე იღებდენ... და უწესო და უმართებუ-
ლო იყო და რჯულის ურიგობა.—ჩვენ ესლა თქვენ-
ნის მონასტრის წილკნისა ღთისმშობლისა დიდისა
ეკკლესიის მჯდომარეს წილკნელს შეგვიწირავს
რაც რომ ემთის ალაგებიდამ... გამოვიდოდეს თქვენ
მამამთავარს მიებარებოდეს და მამამთავარი
თქვენ მოგართმევდეს. არა მოგეშალოს ჩვენ-
გან და არცა შემდგომთა ჩვენთა მეფეთა
მეპატრონეთაგან. აწე გიბრძანებთ კარისა-
ჩვენისა ვეჭილ-ვეზირნო და ყოველნო მესაქმენო
ჩვენნო, არაგვას სალთხუცესო და მოხელენო, თქ-
ვენც ასე დაუმკიცეთ და ნუ მოუშლით. დაიწერა
სიგელი ესე ხელით კარისა ჩვენისა მღივან-მწიგნო-
ბრისა უხუცესის ოთარისათა თვესსა ივნისსი (ლ)
ქორონიკონს ულდ.

გვერდზე წარწერა : „ქ. ჩვენ... კათალიკოსი
პატრიარხი და ალავერდელი მიტროპოლიტი .. ან
ტონი ვამტკიცებ მიტროპოლიტობისა ამის წერი-
ლსა აპრილს :ვ: წელთა ჩყა (1801 წ.)

1747 წ. № 27 ქ. ჩვენ ფოცხვერამა და შეი-
ლმა ჩვენმან მამუკამ და გივმა ესე წიგნი მოგარ-
თვით თქვენ ჩვენს ბატონს არაგვის ერისთავს ჯიმ-
შერს, რომ ჩვენის მართლმადიდებელის კემწიფე
ფებტმას ონის მეფის ერეკლესაგან ბრძანება გქო-
ნდათ და ჩვენი მაკურთხეველი წირკნელი ქრისტე-

ფორე შამოიყვანეთ; რაც მთიულში სახუცო იყოს სამ წელიწადში ერთი ზროხა მივართოთ. თუ ამას იქით ჩვენ უარი მოვახსენოთ ხუცობაზედაც კელი ავილოთ, თუ უზიარებელი და უნათლავი მოკვდა... თუ სამწყსომ უარი გვიყოს, სამართალი თქვენ გვიყავით, თუ სხვა ხუცესი დაგვიდგეს ისიც ასე გემსახუროსთ. — მე ჯიმშერ ერისთავს ასე გამირიგებია: რამთენ მღვდელი იყოს იმდენი ზროხა მოგართოს. ქრისტესშობის დღეს (კი), ქორონიკონს უღე.

VI ანანურის ტაძრის გუჯრები.

1643 წ. № 4 ეტრალზე: „ქ. სახელითა... ჩვენ არაგვის ერისთავმან გიორგი და თანამეცხედრემან ჩვენმან ბატონიშვილმან ბატონმან ელენე ...ცოდვით ჩვენთა სახსრად... დავდევით აღაპი სულამაშვილისა. უნდა გარდაიხდიდეს კორციელსა შაბათსა. ორს მღვდელს ეამს აწირვინებდეს... და სააღაპოს მოიტანდეს ოთხს კოკას ღვინოს და სამის კოდის გამომცხვარს პურსა, ერთს უშობელს ზროხასა, ერთს ცხორსა და სხ...კიდევ სხვა არ ბანცური ნინია ტრძნისის მოურავილ: ენკენისთვეს გარდაიხდიდეს აღაპსა.... ეთხოვებოდესთ რა არა დალა არა კულუხი, არა ღორი, საბალახე, არა მუშაობა ერთის საურისა მეტი ქორონიკონსა :ტლე: კიდევ ტრძნის გელაზი გაემართეთ და რაც იქიდგან ზეთი ერგოს ანანურთ დეკანოზს მოუტანდეთ... მოუკლებლად

ენტებოდეს ჩვენს საფლავზედ... მე მუხრან ბატონიშვილს მთავარეფისკოპოზს და მიწერია... ჩემს და ბატონს სიძესა შეუნდნეს ღ-ნ. “(ხელჩართულად:) „გიორგი ერისთავი“ (ხვეულად:) „მთავარეფისკოპოზი დომენტი“.

ნინოწმილის გუჯრები

1778 წ. № 37 ქ. ჩვენ მაგიერად და ძმისა ჩვენისა მისის უამინდესობის მაგიერად ასე ეუწყოს ნინოწმინდელს მიტროპოლიტს საბას: დოდოს მონასტრის გუჯარნი, სამკაულნი და ყოველივე რაც გქონდათ მობარებული წინაშე ჩვენსა მუხივებით და გვაჩვენეთ დაუკლებლად. რათა ვცნათ რა არს დაშთომილი მონასტრისა მის... და ძადლითა ღთისათა აღშენებასა შინა ყოველივე მასვე უნდა მიეცეს... ქ-კს. ჩლოპ, ივლისს :იბ:

1792 № 51 „ქ. ჩვენ მაგიერათ მის ყ-დ სამღვდლოების უფალს ნინოწმინდელს იოანეს წმიდას მარჯენას ამბორისყოფა ეუწყოს. მერე დავით-კარეჯის მონასტრის ბერების მონასტრიდამ გამოხელა და აქეთიქით დაფანტვა გვესმის და თქვენ ამას უნდა ეცადნეთ, რომ ერთადვე შემოჰკრიბოთ და მონასტრის საქმეზედაც თვალყური დაიჭირეთ, რომ სასმლიდა, საქმლიდამ და ეკლესიის ნივთიდან არავინ რა დააკლოს. ამის პასუხს ნუ დაგვიგვიანებ და შენც ან ოთხშაბათს ან ხუთშაბათს ჩვენთან წამომოდით აგვისტოს (ივ), ქორონიკონს უპ. ალბათ ალბათ ასე აღასრულო!“ (აწის ერეკლე მეფის ბეჭედი).

1789 წ. № 52 ქ. ჩვენ მაგიერათ და ჩვენის შეილის იმის უწმინდესობის კათალიკოზის ანტო-

ნის მაგიერად იმის ყოვლად სამღვდელღობას ნინო-
წმინდელს იოანეს ესრეთ ეუწყოს: მერმე ყოვლად
სამღვდელღობისაგან რა მონასტრის კრებელისაგან
მაგ ღირსის მამის დავით გარესჯის საქმე მოწერი-
ლი ყველა თვითეულად ვიუწყეთ; მაგრა ახლა დრო
აღარ იყო აქ საქმის სამართლის შესრულებისა,
ამისთვის რომ მონასტერი უსაზრცელოდ არ დარ-
ჩეს და დრომდინ ასე განვაგეთ. ახლა ამ ხელად
ამაზე თქვენ ბეჯითი უნდა იყვნეთ, რომ თავის
დროზე როცა დაბარების დრო იყოს ორი კარგი
შემქლებელი ბერი ამოარჩივთ მონასტრისად, სოფ-
ლიდამ ცხენები და კაცები უბოძეთ და გამოიყვა-
ნეთ. მშვიდობით გამოიყვანონ, გზაზე არა წაეკი-
დოსთ რა და მანდ რომ მოვიდენ, მონასტერის ყმა-
ნი კარგათ შეეწივნენ ცხენით და კაცით და რო-
მელიც საჭირო ნივთი არის იმათ შესაწევნელი ყვე-
ლა გზა უყონ და ის ღირსნი ძმანი რომელნიც გა-
ძოვიდნენ სულიერის მომჭირნეობით დიდათ ბეჯი-
თნი იყვნენ და გაისარჯენ, რომ წლის საზრდელი
მოირეწონ და შეჰკრიბონ მონასტრისათვის, თქვენც
ბეჯითი ბრძანდებოდეთ და იმათი ყოვლად სამღ-
ვდელღობა ბოდბელი კულავაც შემწე ყოფილა და
ეხლაც შეეწევა. ამაზედაც ბეჯითი ბრძანდებოდე.
მონასტრის მოხელეებს ურძანეთ, რომ მონასტ-
რის ზღურებსა და მამულებს რიგით მოუარონ,
რომ არა წახდეს რა და რომელიც მონასტერს და-
სჭირდეს რამე იმასაც შეეწივნეთ ან მორიგის ყა-

რაული არ დააკლდეს მონასტერსა და მონასტერ-
შიაც უბრძანეთ, რომ ფრთხილათ იყვნენ და ერთს
ორს თთვეს უკან მოცლა იქნება, შევიყრებით ჩე-
ნც და ჩენი შვილიცა, იმისი უწმინდესობა და
რომელიც უმჯობესი იქნება მაგ მონასტრისა და
მაგ ძმათათვის ღათის ძალით და შეწვევით იმას გან-
ვაგებთ. იუნისს :კს: ქორონიკონს უოზ „კათალიკო-
ზი ანტონ“ (ხვეუჯად) და ბეჭედი ერეკლესი.

1777 წ. № 53 ქ. ჩვენ მაგიერად იმედით მი-
საჩენელ მოლარეთ უხუცესს შიოშს და მდივანს
იოსებს ასე უამბეთ: მერე ნინოწმინდელის ღვინის
ბაჟი როგორც გაგვირიგებია ნავროზიდამ აქამდი
სამი თვე იქნება ამ სამ თვეს რაც ამის ღვინის ბა-
ჟი მოსულიყოს როგორც ჩვენგან მიცემულს წიგ-
ნში უწერია. სტეფანეს უანგარიშეთ, გამოურთვით
და მისატანად ნინოწმინდელის კაცს მიუბარეთ
და ამას იქით ვინც ნინოწმინდელს დაუყენებია
იმის განწესებული ღვინის ბაჟი იმან აილოს. სტე-
ფანეს მიღლისასშვილს ხელი ნუაქვს, აღიწერა ივ-
ნისის :ვ: ქორონიკონს :უ: (აზის ერეკლეს ბეჭედი).

1789 წ. № 54 ქ. ჩვენს მაგიერ იმის ყოვ-
ლად სამღვდელოებას ნინოწმინდელს იოანეს კელს
მთხვევნა მოხსენდეს. მერმე მაგ მონასტრის საქმე
ასრე მოკდა, როგორც ჩენი და ჩენის შვილის
იმის უწმინდესობის წიგნი გამოავიციხადებს. ახლა

დრომდინ ეს თეოდოსი წინამძღვარი აქ დარჩა და თქვენ მონასტრის ყმებს და მოკვლეს ზახას უბრძანე, რომ ექვსი კოდი ღვინო და ოცი ჩაფი ღვინო გამოუგზავნე მარანში; სამს ქვევრში თურმე არის. ნურც ბატონიშვილის წყალობის ღვინოს შეეცება და ნურც კულუხისას, მანდაურის ზვრისა სამცალიანს ქვევრში დგას სადმე და იმისი გამოუგზავნოს. ამ საქმეზედ ბეჯითი ბრძანდებოდეთ. გზიზედ კი არა აიტეხონ რა. ფრთხილად წამოვიდნენ და ეცადნენ მალე ჩამოუტანონ და აქ ქალაქში მყოფი მაგ მონასტრის ყმა ერთი ბიჭი მოსამსახურედ უნდა იყოს ამასთან დრომდინ და მერმე ღვინის ძალით და შეწვევით ყველა რიგით გარიგდება. იუნისს :კ: წელსა ჩლპთ (იზის ერეკლეჲს ბეჲკად).

1799 წ ... მერმე ნინოწმინდელის ყმანი და ბერთუბნელები რომ თავეთს სამზღვრებზედ ტყეზება და სახნაეს მიწებზედ დაობენ ჩვენ მოგვხსენდა რომ ერთმანდრთში შფოთი და ჩხუბი სადმე აქეთ, ... მანამ შეწირულების გუჯრებს გავჩხრეკეთ, მანამდის მაგათ არა შესცოდონ რა, თორემ... იანვარ :ვ: ქორონიკონს უპზ. (გიორგი)

✓ 1798 წ. № 60 ... როგორც დღევანდლამდის ნინოწმინდელს მიტრთპოლიტთ სჭეროდეთ ისევ იმათვე დაანებე.... რომელს რომელი ანუწლი მოეხნას და გაეტეხოს იმას ის მიწა არ წაერ-

თმევა და თუ წაართვა ეინმემ არ დაიშალა — სწორედ დათესილს წავართმევთ. (ეს მიუწეკია ბატონიშვილს და დავითს მანავის მოურავისთვის 1798 წ. სექტემბრის 4-ს)

1801 წ. 6 აპრილ. „ქ. სრულიად საქართველოს მემკვიდრე მმართველი დავით გიბძანებ საგარეჯოს მოურავო ენდრანკოვო ზაქარია! მერე რომელიც წმანდის ნინოს ეკლესიის განწესება არის თავის ყმის ქურდობისა ჯარიმისა და ან თავის ყმის სამართლისა იმ მსგავსად უნდა ამსახურო და რომელიც თავის ყმა შემაწუხებელი იქნებოდეს უნდა დასტუქსევდეს და გარდაახდევინებდეს. ბერთუბნელები სადმე აწუხებენ ნინოწმინდელებს და იმათ ხალხს მამულზე ამ საქმეზე ჩვენი ოქმიც არის და არ უქომიან (?) და კიდევ სადმე აშფოთებენ ნინოწმინდელებს. ახლაც კიდევ ამასა გწერთ, რომ ყადაღი უნდა უყო, როგორც ახლამდის ყოფილან ახლაც ისე მოიქცენ და როდესაც მოვიცლით და სამართალში ვილაპარაკებთ მას უკან ვისაც დარჩება იმისი იქნება, აპრილს :კ: ქორონიკონს უპთ.

დასასრული